

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله هشتم

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۰۹/ آذر/ ۱۴۰۳

دفترچه شماره یک

رشته انسانی

بودجه بندی دروس

زبان و ادبیات فارسی	ریاضی و آمار
علوم و فنون ادبی (۱) درس ۷ تا ۹ کارگاه تحلیل فصل صفحه ۵۹ تا ۷۸ علوم و فنون ادبی (۳) درس ۲ و ۳ صفحه ۲۲ تا ۴۰	ریاضی و آمار (۱) فصل ۳ صفحه ۷۱ تا ۹۸ ریاضی و آمار (۳) فصل ۱ درس ۱ (از ابتدای ترکیب) و درس ۲ صفحه ۸ تا ۲۷
روان شناسی	علوم اجتماعی
درس ۲ و ۳ صفحه ۳۴ تا ۸۷	جامعه شناسی (۱) درس ۹ تا ۱۲ صفحه ۷۵ تا ۱۰۲ جامعه شناسی (۳) درس ۲ و ۳ صفحه ۱۰ تا ۳۱

مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۲۵ دقیقه	۲۰	۱	۲۰	ریاضی
۳۰ دقیقه	۵۰	۲۱	۳۰	زبان و ادبیات فارسی
۱۵ دقیقه	۶۵	۵۱	۱۵	علوم اجتماعی
۱۵ دقیقه	۸۰	۶۶	۱۵	روان شناسی
۸۵ دقیقه		۸۰ سؤال		مجموع

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

ریاضی و آمار

۱- مقیاس متغیر «مدت زمان یک فیلم» کدام است؟

(۱) نسبتی (۲) فاصله‌ای (۳) ترتیبی (۴) اسمی

۲- از جامعه‌ای که میانگین وزن افراد آن ۸۲ است، نمونه‌ای به اندازه ۵ انتخاب کرده‌ایم که وزن افراد این نمونه ۷۸، ۸۵/۵، ۹۰، ۶۹ و ۹۸/۵ است. تفاوت مقدار پارامتر و آماره میانگین وزن کدام است؟

(۱) ۲ (۲) ۲/۲ (۳) ۲/۴ (۴) ۲/۶

۳- میانگین داده‌های جدول زیر ۱۰ است. اگر a, b, c, d چهار عدد طبیعی متوالی باشند، تعداد کل داده‌ها کدام است؟

$(a < b < c < d)$				
داده	۴	۷	۱۰	۱۵
فراوانی	a	b	c	d

(۱) ۱۴ (۲) ۱۸

(۳) ۲۲ (۴) ۲۶

۴- در داده‌های ۴، ۲۹، ۱۰، ۷، ۲۱، ۱۶/۵، ۱۸/۵، ۲۴، ۱۱ و ۱۹، تفاضل میانه از میانگین کدام است؟

(۱) ۱/۵ (۲) -۱/۵ (۳) ۰/۵ (۴) -۰/۵

۵- میانگین ۱۸ داده آماری ۱۵ است. دو داده که اختلافشان ۱۲ واحد است، به آن‌ها اضافه می‌کنیم. اگر میانگین تغییری نکند، اختلاف مربع دو عدد اضافه‌شده، کدام است؟

(۱) ۱۴۴ (۲) ۱۶۰ (۳) ۲۲۰ (۴) ۳۶۰

۶- اعداد x_1, x_2, x_3, x_4 ریشه‌های دو معادله $x^2 + mx - m - 1 = 0$ و $x^2 - (2m + 1)x + 36 = 0$ هستند. اگر میانگین این چهار عدد ۲ باشد، میانه آن‌ها کدام است؟

(۱) ۲ (۲) ۵/۵ (۳) ۴ (۴) ۳/۵

۷- تفاضل ۱۰ داده مرتب‌شده آماری از میانگین به ترتیب از چپ به راست ۱۴، ۱۰، ۶، ۵، ۲، k ، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹- است. اگر میانه داده‌ها برابر ۱۱ باشد، در این صورت مجموع داده‌ها چه قدر خواهد بود؟

(۱) ۱۴ (۲) ۱۴۰ (۳) ۱۴/۵ (۴) ۱۴۵

۸- از داده‌های ۴، ۱۲، ۱۶، ۲۰، ۲۴، یکی را حذف می‌کنیم. بیشترین واریانس ممکن برای داده‌های باقی‌مانده کدام است؟

(۱) ۵۶ (۲) ۵۷ (۳) ۵۸ (۴) ۵۹

۹- تابع $f(x) = 3x + k$ با دامنه $\{1, 2, 3, \dots, 11\}$ و برد A مفروض است. اگر چارک سوم مجموعه A ، ۲ برابر چارک اولش باشد، چارک دوم A کدام است؟

(۱) ۲۷ (۲) ۳۰ (۳) ۳۳ (۴) ۳۶

محل انجام محاسبات

۱۰- روی یک بسته مواد غذایی عدد ۲۰ ± ۴۲۰ گرم حک شده است. با فرض نرمال بودن جامعه، در ۱۵۰۰ بسته، وزن حدوداً چند بسته بین ۴۱۰ و ۴۴۰ است؟

- (۱) ۱۲۳۰ (۲) ۱۲۷۰ (۳) ۱۳۱۰ (۴) ۱۳۵۰

۱۱- تعداد زیرمجموعه‌های سه‌عضوی و k عضو مجموعه $\{۱, ۲, ۳, \dots, ۸\}$ برابر است. یک مجموعه k عضو چند زیرمجموعه دو‌عضوی دارد؟ ($k \neq ۳$)

- (۱) ۶ (۲) ۱۰ (۳) ۱۵ (۴) ۲۱

۱۲- در پرتاب چهار سکه، با چه احتمالی دقیقاً دو سکه رو می‌آید؟

- (۱) $\frac{۱}{۴}$ (۲) $\frac{۳}{۸}$ (۳) $\frac{۱}{۲}$ (۴) $\frac{۹}{۱۶}$

۱۳- کدام نمودار بیانگر پیشامد «A رخ دهد و B رخ ندهد» یا «A رخ ندهد و B رخ دهد» است؟

۱۴- اگر $A \subseteq B'$ باشد، حاصل متمم مجموعه $A' \cap (B - A) \cap (A - B)$ کدام است؟

- (۱) A (۲) A' (۳) B (۴) B'

۱۵- گروه المپیاد ادبی شهری، شامل ۵ دانش‌آموز دختر و ۴ دانش‌آموز پسر است. می‌خواهیم به طور تصادفی ۳ نفر را از بین آن‌ها انتخاب کنیم. احتمال آن‌که حداقل ۲ پسر انتخاب شده باشد، چه قدر است؟

- (۱) $\frac{۵}{۱۴}$ (۲) $\frac{۱۷}{۴۲}$ (۳) $\frac{۱۹}{۴۲}$ (۴) $\frac{۱}{۲}$

۱۶- احتمال این‌که از بین سه نفر دوست، تولد هیچ دوتای آن‌ها در یک فصل نباشد، کدام است؟

- (۱) $\frac{۱}{۴}$ (۲) $\frac{۳}{۸}$ (۳) $\frac{۹}{۱۶}$ (۴) $\frac{۲۷}{۶۴}$

۱۷- نازنین و مریم در تایم استراحت خود، با هم بازی «سنگ، کاغذ، قیچی» را انجام می‌دهند. با کدام احتمال بعد از یک بار بازی کردن نازنین برنده می‌شود؟

- (۱) $\frac{۱}{۲}$ (۲) $\frac{۱}{۳}$ (۳) $\frac{۲}{۹}$ (۴) $\frac{۳}{۸}$

محل انجام محاسبات

۱۸- زهرا قرار است به ۴ سؤال از ۸ سؤال داده شده پاسخ دهد. با کدام احتمال شماره سؤالات زهرا، متوالی است؟

$$\frac{1}{7} \text{ (۱)} \quad \frac{1}{8} \text{ (۲)} \quad \frac{1}{14} \text{ (۳)} \quad \frac{1}{16} \text{ (۴)}$$

۱۹- مینا می خواهد با کنار هم قراردادن حروف لاتین اسمش «MINA»، ارقام تاریخ تولدش «۱۳۸۶» و علائم «# و *» یک رمز با ۱۰ کاراکتر غیرتکراری برای حساب خود در یکی از شبکه های اجتماعی بسازد، با چه احتمالی این رمز با علامت شروع و به علامت ختم می شود و ارقام کنار هم خواهند بود؟

$$\frac{1}{7560} \text{ (۱)} \quad \frac{1}{15120} \text{ (۲)} \quad \frac{1}{315} \text{ (۳)} \quad \frac{1}{630} \text{ (۴)}$$

۲۰- با جایگشت حروف کلمه «voluntary» کلمه ای نه حرفی ساخته ایم. با کدام احتمال بین دو حرف v و n دقیقاً یک حرف قرار گرفته است؟

$$\frac{8}{189} \text{ (۱)} \quad \frac{1}{63} \text{ (۲)} \quad \frac{2}{7} \text{ (۳)} \quad \frac{7}{36} \text{ (۴)}$$

محل انجام محاسبات

علوم و فنون ادبی

۲۱- آرایه‌های «تلمیح، تضمین و مراعات نظیر» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

- (الف) مرا شکیب نمی‌باشد ای مسلمانان
 (ب) هر تهیدستی نیارد ماه کنعان را خرید
 (ج) با دل خرسند قانع شو ز فکر آب و نان
 (د) شهر یاریم و گدای در آن خواجه که گفت:
- (۱) ب - د - ج
 (۲) ج - ب - د
 (۳) د - الف - ج
 (۴) الف - ج - ب

۲۲- به ترتیب در چند بیت، «تلمیح» و در چند بیت، «تضمین» وجود دارد؟

- به دامن می‌رسد چاک گریبان گل‌گذاران را
 • به آب زندگی پی از سیاهی می‌توان بردن
 • توانی گرز خود چون بوی پیراهن برون آمد
 • نغمه بلبل شیراز نرفته است ز یادم
 • شب به چشم مانساز دروز روشن را سیاه
 • این جواب آن غزل، صائب که طالب گفته است
- (۱) دو - سه
 (۲) سه - دو
 (۳) دو - دو
 (۴) یک - سه

۲۳- کدام بیت، «فاقد» آرایه «تلمیح» است؟

- (۱) خوش تراست از جامه پوشیده عریان زیستن
 (۲) ز خوان وصل تو چون قانعم به دیداری
 (۳) آتش رخسار خوبت گر بسوزاند مرا
 (۴) چگونه دعوی عشقت کنم به یکتایی

۲۴- وزن کدام مصراع‌ها، «ناهمسان» است؟

- (الف) گل رویت ببرد رونق گلبرگ طری
 (ب) گذشت عمر و ندیدم جمال روی تو روزی
 (ج) بخت جوان دارد آن که با تو قرین است
 (د) دو چشم مست تو شهری به غمزه‌ای ببرند
 (ه) هر گه که می‌گذری من در تو می‌نگرم
- (۱) الف - د
 (۲) ب - ج
 (۳) ج - د
 (۴) ب - ه

۲۵- کدام بیت، وزن ناهمسان دارد و می‌توان آن را به دو صورت، دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) من چنان بی‌خودم که بانگ جرس
 (۲) گره ز دل بگشا وز سپهر یاد مکن
 (۳) گر بر کنم دل از تو و بردارم از تو مهر
 (۴) چاره من چون به دست چاره‌گران نیست
- هست در گوش من خروش رباب
 که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد
 آن مهر بر که افکنم آن دل کجا برم
 حیلۀ چه جویم کنون و چاره چه سازم

۲۶- کدام بیت، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت «همسان» و «ناهمسان» دارد؟

- ۱) از هر کرانه تیر دعا کرده‌ام روان
 - ۲) هر نقش که دست عقل بندد
 - ۳) خود کردن و جرم دوستان دیدن
 - ۴) در خرمن صد زاهد عاقل زند آتش
- باشد کز آن میانه یکی کارگر شود
جز نقش نگار خوش نباشد
رسمی است که در جهان تو آوردی
این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم

۲۷- وزن کدام مصراع نادرست است؟

- ۱) ز دست رفتم و در پا فتاد کار دلم (مفاعِلن فَعَلاتن مفاعِلن فَعَلن)
- ۲) این چرخ به کام من نمی‌گردد (مفعولُ مفاعِلن مفاعِلن فَع)
- ۳) طالب عشقی دلی چو موم به دست آر (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- ۴) جان‌ها فدای مردم نیکونهاد باد (مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعِلن)

۲۸- با توجه به رباعی زیر، همه موارد کاملاً درست هستند؛ به جز

- «بنگر ز صبا دامن گل چاک شده
در سایه گل، نشین که بسیار این گل
بلبل ز جمال گل طربناک شده
در خاک فروریزد و ما خاک شده»

- ۱) وزن مصراع اول را می‌توان به صورت «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فع» نشان داد.
- ۲) مصراع چهارم، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت همسان و ناهمسان را دارد.
- ۳) رباعی با بیت «نوبهار است در آن کوش که خوشدل باشی / که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی» هم‌مفهوم است.
- ۴) در رباعی فوق، هر سه آرایه «تلمیح، تضمین و مراعات نظیر» یافت می‌شود.

۲۹- منظومه زیر با همه ابیات، تناسب مفهومی دارد؛ به جز

«من نمازم را وقتی می‌خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / من نمازم را پی تکبیرة الاحرام علف می‌خوانم / پی قدقامت موج»

- ۱) اگر مرغ زبان تسبیح‌خوان است
 - ۲) توحیدگوی او نه بنی‌آدمند و بس
 - ۳) در راه تو هر چه را وجودی است
 - ۴) همه تسبیح او همی گویند
- چه تسبیح آرد آن کلو بی‌زبان است
هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد
مشغول پرستش و سجودی است
ریگ در دشت و سنگ بر کهسار

۳۰- کدام بیت، با بیت زیر قرابت مفهومی دارد؟

- «هر چه رفت از عمر، یاد آن به نیکی می‌کنند
می‌رود عمر عزیز ما دریغا چاره نیست
برخیز و مخور حسرت دیروز که امروز
امروز می‌خوری غم فردا و همچنان
امروز گشت پیش دلم رستخیز نقد»
- چهره امروز از آئینه فردا خوش است
دی برفت و می‌رود امروز و فردا چاره نیست
چون نیز به سر رفت از امروز کنی یاد
فردا به خاطرت غم فردای دیگر است
از بس که جان به فکرت فردا دراو فتاد

۳۱- کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

«بمیرای دوست پیش از مرگ اگر می‌زندگی خواهی
که ادریس از چنین مردن بهشتی گشت پیش از ما»

- ۱) اگر پیش از اجل، یک دم بمیری
 - ۲) همه مرگ تو خوی ناخوش توست
 - ۳) به بند دهر چه ماندی، بمیر تا برهی
 - ۴) همان به کاین نصیحت یاد گیریم
- در آن یک دم، همه عالم بگیری
همه خشم به دوزخ، آتش توست
که طوطی از پی این مرگ شد ز بند رها
که پیش از مرگ، یک نوبت بمیریم

۳۲- مفهوم کدام بیت، در مقابل آن نادرست بیان شده است؟

- (۱) هر کاو نظری دارد با یار کمان‌ابرو
 باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها (تحمل سختی عشق)
 (۲) چون در این میدان نداری دست‌وپایی همچو گوی
 اختیار سر به زلف همچو چوگانش گذار (تسلیم محض بودن)
 (۳) مجنون که به دیوانه‌گری شهره شهر است
 در دشت جنون، همسفر عاقل ما بود (دیوانه‌تر از مجنون)
 (۴) هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم
 جهان و هر چه در او جز به کام خویش ندیدم (کامیابی با تملق)

۳۳- همه موارد زیر بر اساس نظریه ارسطو در طبقه‌بندی شعر، درست هستند؛ به جز

- (۱) بر اساس زمان و دوره اثر؛ مانند سبک دوره غزنوی، سبک دوره مشروطه
 (۲) بر اساس محیط جغرافیایی؛ مانند سبک آذربایجانی، سبک خراسانی
 (۳) بر اساس قلمرو دانشی؛ مانند سبک تعلیمی، سبک فکاهی
 (۴) به تناسب مخاطب؛ مانند سبک عامیانه، سبک عالمانه

۳۴- بر بنیاد تقسیم‌بندی محمدتقی بهار از شعر و نثر فارسی کدام مورد، ایراد دارد؟

- (۱) محمدتقی بهار برای نثر فارسی، شش نوع سبک و دوره قائل است.
 (۲) تقسیم‌بندی بهار بر مبنای حوزه جغرافیایی و تاریخی شعر است.
 (۳) نثر دوره بازگشت ادبی در تمام طول قرن سیزدهم رایج بود.
 (۴) شعر سبک عراقی از قرن هفتم تا قرن دهم رواج داشت.

۳۵- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از بخش‌های مشخص شده نادرست است؟

«سبک خراسانی بر حسب زمان به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود که ویژگی‌های
 (۱)

مشترکی دارند؛ سبک دوره سلجوقی را باید بینابین نام نهاد؛ زیرا ویژگی‌های سبک آذربایجانی نیز در آن به چشم

(۳)

(۲)

می‌خورد. از شعرای معروف سبک خراسانی می‌توان به رودکی، فردوسی و ناصر خسرو اشاره کرد.»

(۴)

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۳۶- همه موارد از ویژگی‌های فکری شعر سبک خراسانی هستند؛ به جز

- (۱) توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است
 (۲) در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حتی بهره گرفته می‌شود
 (۳) روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد
 (۴) مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است

۳۷- از آثار زیر، به ترتیب چند مورد مربوط به «دوره سامانی» و چند مورد مربوط به «دوره غزنوی و سلجوقی» هستند؟

«قابوس‌نامه - سیاست‌نامه - شاهنامه ابومنصوری - سفرنامه ناصر خسرو - تاریخ بلعمی - تاریخ بیهقی»

(۱) یک - پنج (۲) دو - چهار

(۳) سه - سه (۴) چهار - دو

۳۸- موارد کدام گزینه، هر دو از ویژگی‌های نثر دوره سامانی هستند؟

- (۱) افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی - کوتاهی جملات
 (۲) بهره‌گیری کم‌تر از لغات عربی - اطناب
 (۳) کوتاهی جملات - حذف افعال به قرینه
 (۴) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا - حذف افعال به قرینه

۳۹- در بیت زیر، نوع کدام سجع‌ها «متفاوت» است؟

- «موسمِ عشرت و شادی و نشاط است امروز
 منزل - موسم - منزل
 (۱) موسم - منزل
 (۲) عشرت - راحت
 (۳) نشاط - سرور
 (۴) امروز - این جا
 منزل راحت و ریحان و سرور است این جا»

۴۰- کدام بیت «فاقد» آرایه «موازنه» است؟

- (۱) منم ابروتویی گلبن که می‌خندی چومی‌گریم
 (۲) گر تو را با ما تعلق نیست ما را شوق هست
 (۳) چشمم از زاری چو فرهاد است و شیرین لعل تو
 (۴) همچو بالای تو در باغ، کسی سرو ندید

۴۱- به ترتیب در چند بیت، «موازنه» و در چند بیت، «ترصیع» وجود دارد؟

- نه جان بی‌نصیبم را پیامی از دلارامی
 • هشیار نشد هر که ز گفتار تو شد مست
 • نه تاب روی چو خورشید او توان آورد
 • به میدان وفا یارم چنان آمد که من خواهم
 • نه همدمی که به رویش نظر توان کردن
 • به جز تو در همه عالم دگر دلبر نمی‌بینم
- (۱) چهار - دو
 (۲) سه - دو
 (۳) سه - سه
 (۴) چهار - یک

۴۲- کدام بیت از نظر کاربرد سجع، ارزش موسیقایی بالاتری دارد؟

- (۱) کمند عنبری از چین زلف دل‌بند است
 (۲) نیست بی دیدار تو در دل شکیبایی مرا
 (۳) به صحرا رو که از دامن غبار غم بیفشانی
 (۴) ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشادی

۴۳- تقطیع هجایی کدام مصراع، نادرست است؟

- (۱) همه را دیده در اوصاف تو حیران ماندی: هَم رَا دِ دِ رُو صَا فِ تِ جِی رَانَ مَانَ دِی
 (۲) نمی‌دانم این شب که چون روز شد: نِ مِی دَا نَمِ اَیْنِ شَبِّ کِ چُن رُو زِ شَد
 (۳) مر عاشقان را پند کس هرگز نباشد سودمند: مَر عَاشِقَانِ رَا پَنْد کَسِ هَر گَزِ نَبَاشَد سُو دَمَنْد
 (۴) گر به سر می‌گردم از بیچارگی عیبم مکن: گَر بَ سَرِ مِی گَر دَمَزِ بِی چَا رِ گِی عِی بَم مَ گُن

۴۴- در کدام بیت، واژه‌های هم‌وزن با واژه «کارگزاران» وجود دارد؟

- (۱) ماهرویان دی تماشا سوی بستان می‌شدند
 (۲) چیست دانی سر دینداری و دانشمندی
 (۳) ز راه بنده‌نوازی اشارتی کردی
 (۴) ز سبزه گشته تن دشت مشتری‌کردار
- آفتاب از ابر رخ بنمود و پنهان گشت باز
 آن روا دار که گر بر تو رود بپسندی
 به بنده‌ای که ز فرمانبری گریز ندید
 ز لاله گشته سر کوه مشتری‌پیکر

۴۵- در کدام بیت، حذف همزه بیشتری وجود دارد؟

- ۱) سراندازان و جانبازان دگرباره بشوریدند
 - ۲) گفتم که باز پس روم از پیش این بلا
 - ۳) ز دیده رفتی و از دل نمی روی بیرون
 - ۴) تو نیز ای ابر آب خویشان ریزی اگر هر دم
- وجود اندر فنا رفت و فنا اندر وجود آمد
بگرفت سیل عشق تو از پیش و پس مرا
در آن خرابه ندانم چگونه جا کردی
دم از گوهر زنی با چشم دربارم ز بی آبی

۴۶- نشانه‌های هجایی کدام مصراع، درست است؟

- ۱) بیار باده و زلفت گره مزن به ستیزه (U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U)
- ۲) از دست رفت پای، بده دست و پای سعی (-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U)
- ۳) این شیوه جز از نیازمندان مطلب (-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U)
- ۴) پادشاهی نیست آلا پیش مهرویان غلامی (-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U-U)

۴۷- مفهوم دو بیت زیر، از ابیات همه گزینه‌ها دریافت می‌شود؛ به جز

- «مهتری گر به کام شیر در است
یا بزرگی و عزّ و نعمت و جاه
۱) دامن گل نبرد هر که ز خار اندیشد
۲) غوّاص گر اندیشه کند کام نهنگ
۳) عنان بزرگی هر آن کس که جست
۴) رضا به حکم قضا گر دهیم یا ندهیم
- شو خطر کن ز کام شیر بجوی
یا چو مردانت، مرگ رویاروی»
مهره حاصل نکند هر که ز مار اندیشد
هرگز نکند در گرانمایه به چنگ
نخستش بیاید به خون دست شست
از این کمند نشاید به شیرمردی رست

۴۸- بیت زیر با کدام بیت، تناسب معنایی دارد؟

- «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
۱) ما چو چنگیم و تو زخمه می‌زنی
۲) ما چو طفلانیم و ما را دایه تو
۳) ما ز بالاییم و بالا می‌رویم
۴) ما برون را ننگیم و قال را
- ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست»
زاری از ما نه، تو زاری می‌کنی
بر سر ما گستران آن سایه تو
ما ز دریاییم و دریا می‌رویم
ما درون را بنگریم و حال را

۴۹- همه ابیات، مفهومی نظیر بیت زیر را به ذهن می‌آورند؛ به جز

- «هر دم از این باغ، بری می‌رسد
۱) می‌رسد هر دم مرا از چرخ آزاری جدا
۲) هر دم که در حضور عزیزی برآوری
۳) تا شدم حلقه‌به‌گوش در میخانه عشق
۴) هر دم از روی تو نقشی زدم راه خیال
- تازه‌تر از تازه‌تری می‌رسد»
می‌خلد در دیده من هر نفس خاری جدا
دریاب کز حیات جهان، حاصل آن دم است
هر دم از نو غمی آید به مبارک‌بادم
با که گویم که در این پرده چه‌ها می‌بینم؟

۵۰- کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «دانه باشی مرغکانت برچند
۱) پایمال سفله دارد شهرت بی‌جا مرا
۲) تا به گل هر لحظه بلبل را فغانی دیگر است
۳) به امن خلوت من تاخت شهرت و نگذاشت
۴) شهرت ما سبب خصمی مردم باشد
- غنچه باشی کودکانت بر کنند»
رنجه سنگ حوادث، دست جا هم کرده است
هر طرف از شهرت گل، داستانی دیگر است
که از رفیق زیانکار در امان مانم
ای خوش آن مرد که نامش چو نسب، گم باشد

جامعه‌شناسی

۵۱- به ترتیب موارد کدام گزینه در ارتباط با شرایط زیر درست است؟

- برخی انسان‌ها هویتی را که جهان اجتماعی برای آن‌ها در نظر گرفته است، نمی‌پذیرند.
- برخی فرهنگ‌ها از قدرت اقناع بیشتری برخوردارند.
- برخی جهان‌های اجتماعی روش مناسبی برای کنترل اجتماعی ندارند.

- (۱) افراد جذب عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی خود نمی‌شوند. - فرهنگ‌ها از ظرفیت عقلانی و منطقی بیشتری برخوردارند. - سازوکارهایی برای نظارت بر اعضا وجود ندارد.
- (۲) افراد اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها با جهان اجتماعی را از طریق خانواده کسب می‌کنند. - فرهنگ‌ها با فطرت انسان‌ها سازگارترند. - بازتولید فرهنگ با مشکل مواجه می‌شود.
- (۳) افراد نقشی را که نهادها و سازمان‌های مختلف انتظار دارند، نمی‌پذیرند. - افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند. - در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد.
- (۴) افراد به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند و رفتارهای مخالف انجام می‌دهند. - افراد با روش تبلیغ ارزش‌های یک فرهنگ را در خود درونی می‌کنند. - دوام و بقای آن‌ها تهدید می‌شود.

۵۲- کدام یک درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های تغییرات هویتی درست است؟

- (۱) هر چند اعضای جهان اجتماعی ابتدا هویت اکتسابی خود را به دست می‌آورند و سپس با فعالیت‌هایشان با موقعیت و هویت انتسابی خود آشنا می‌شوند، اما نمی‌توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند.
- (۲) در جهان‌های اجتماعی مختلف، فرصت‌های پیش روی افراد برای کسب هویت‌های جدید برابر، اما متفاوت است. برای مثال در جامعه سرمایه‌داری، تحرک اجتماعی صعودی صرفاً برای صاحبان ثروت فراهم است.
- (۳) هر جامعه‌ای به تناسب عقاید و ارزش‌های خود برخی تغییرات هویتی را منع می‌کند. برای مثال در جامعه فئودالی، طبقه متوسط هویتی منفی داشت و صرفاً براساس کارکردهایش تحمل می‌شد.
- (۴) جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، کسب هر نوع تحرک اجتماعی و تغییر در موقعیت اجتماعی را صرفاً برای افرادی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

۵۳- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- در چه صورتی تغییرات هویتی افراد مورد تأیید و تشویق جامعه قرار می‌گیرد؟
- مسدود بودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی بیشتر در چه جوامعی دیده می‌شود؟
- جامعه‌پذیری براساس چه روش‌هایی بر افراد جامعه اعمال می‌شود؟
- انتظارات جامعه از چه طریقی در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند؟

- (۱) شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌ها - تعیین موقعیت اجتماعی براساس ویژگی‌های انتسابی - رسمی و غیررسمی - الگوهای عمل
- (۲) فراتر رفتن تغییرات هویتی از مرزهای یک جهان اجتماعی - تأثیرگذاری ویژگی‌هایی مانند وراثت در موقعیت افراد - تشویقی، تنبیهی و اقناعی - هنجارها
- (۳) نوآوری و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی - تعیین موقعیت اجتماعی براساس ویژگی‌های انتسابی - رسمی و غیررسمی - باید‌ها و نباید‌ها
- (۴) سازگاری تغییرات با هویت اجتماعی جهان اجتماعی - تأثیرگذاری ویژگی‌هایی مانند قدرت در موقعیت افراد - تشویقی، تنبیهی و اقناعی - هنجارها

۵۴- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام آسیب است؟

- تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی
 - از دست رفتن ثبات عقاید و ارزش‌های سازنده هویت جهان اجتماعی
 - بی‌انگیزی برای تشکیل خانواده و ترجیح زندگی مجردی بر زندگی خانوادگی
 - ناتوانی جهان اجتماعی در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود
- (۱) تعارض فرهنگی - بحران هویت - بحران هویت - تحول فرهنگی
 - (۲) تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - بحران هویت
 - (۳) تعارض فرهنگی - بحران هویت - تزلزل فرهنگی - تحول فرهنگی
 - (۴) تعارض فرهنگی - تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - بحران هویت

۵۵- به ترتیب مفاهیم مرتبط با «کنترل اجتماعی»، «تعارض فرهنگی» و «هویت فرهنگی جهان اجتماعی» کدام است؟

- (۱) مشارکت فرد در زندگی اجتماعی - فراتر رفتن تغییرات هویتی افراد از مرزهای مقبول جهان اجتماعی - شکل‌گیری و تداوم براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی جهان اجتماعی
- (۲) مجموعه فعالیت‌هایی برای پذیرش فرهنگ جامعه - به دنبال آوردن شیوه‌های زندگی مغایر با عقاید و ارزش‌ها - پدیدآمدن از طریق پذیرش مجموعه‌ای از هنجارها در جهان اجتماعی
- (۳) مسیر طی شده برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد - علت تأثیرپذیری فرهنگ یک جامعه از جهان‌های اجتماعی دیگر - شکل‌گیری در پرتو و براساس هویت اجتماعی اعضای جهان اجتماعی
- (۴) فعالیت‌هایی برای انطباق افراد با انتظارات جامعه - رخدادن تغییرات هویتی خارج از حدود مورد قبول جهان اجتماعی - تداوم براساس پذیرش عقاید و ارزش‌ها توسط اعضای جهان اجتماعی

۵۶- در صورتی که یک جهان اجتماعی در محدوده لایه‌های سطحی با جهان‌های اجتماعی دیگر مواجهه و تعامل داشته باشد، چه پیامدی حاصل می‌شود؟

- (۱) می‌تواند از هنجارهای جهان‌های اجتماعی مقابل بهره بگیرد و با سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق خود، ضمن حفظ فرهنگ خود دچار تحولات هویتی شود.
- (۲) ممکن است ضمن پذیرش بخش‌هایی از جهان‌های اجتماعی دیگر، هویت جدیدی به دست آورد و بدون این که به آن‌ها ملحق شود، تحولات هویتی پیدا کند.
- (۳) می‌تواند در محدوده هنجارها و شیوه‌های زندگی عناصری را از جهان‌های دیگر بگیرد و در صورت لزوم با تغییر در آن‌ها زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم آورد.
- (۴) ممکن است بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند و دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن سرایت کند که در آن صورت به عقاید و آرمان‌های خود پشت می‌کند.

۵۷- به ترتیب هر یک از موارد زیر مصداق کدام موضوع است؟

- نقاشی به سبک اروپایی روی کاشی‌های کاخ گلستان
 - تصویب قانونی برای حذف دین در سال ۱۹۰۵ توسط جمهوری خواهان فرانسه
 - آیه ﴿و لا تکنوا کالدین نسوا اللہ فانساهم انفسهم﴾
 - تبدیل مبدأ تقویم خورشیدی از سال هجرت پیامبر به تاریخ تاج‌گذاری کوروش
- (۱) از خودبیگانگی تاریخی - خودباختگی فرهنگی - از خودبیگانگی حقیقی - تزلزل فرهنگی
 - (۲) خودباختگی فرهنگی - تحولات هویتی - از خودبیگانگی فطری - از خودبیگانگی
 - (۳) غرب‌زدگی - خودباختگی فرهنگی - از خودبیگانگی تاریخی - تحولات هویتی
 - (۴) از خودبیگانگی حقیقی - تحولات فرهنگی - خودباختگی فرهنگی - خودباختگی فرهنگی

۵۸- هر یک از موارد «علوم اجتماعی»، «برخورداری از فرصت‌های اجتماعات مختلف» و «دانش‌های اجتماعی متفاوت» به ترتیب براساس کدام عامل شکل گرفته‌اند؟

- ۱) مطالعه چگونگی اثرگذاری انسان بر پدیده‌های اجتماعی - کشف نظم موجود در جهان اجتماعی - بررسی و مطالعه شاخه‌های علوم اجتماعی
- ۲) بررسی کنش‌های آدمیان و آثار و پیامدهای آن - پیش‌بینی کنش‌های اجتماعی - شناخت کنش‌های اجتماعی و ساختارهای اجتماعی
- ۳) مطالعه علمی اجتماعات انسانی - شناخت قواعد زندگی در اجتماعات - وجود ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در زندگی اجتماعی انسان‌ها
- ۴) بررسی ابعاد زندگی اجتماعی انسان - داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای موجود در اجتماعات - وجود انواع مختلف کنش‌های اجتماعی

۵۹- به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر مربوط به کدام قسمت در جدول است؟

فواید علوم اجتماعی و علوم انسانی	
پیامد	علت
ب	داوری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
اهمیت بیشتر علوم اجتماعی به نسبت علوم طبیعی	ج
الف	کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی
پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی	د

- شناخت پدیده‌های اجتماعی
- توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان
- شناخت فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری
- امکان موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح

۲) الف - د - ب - ج

۱) د - الف - ج - ب

۴) الف - د - ج - ب

۳) د - الف - ب - ج

۶۰- در کدام گزینه فرایند چگونگی ذخیره موقعیت اجتماعی در دانش عمومی افراد به درستی ذکر شده است؟

- ۱) مواجهه در زندگی روزمره با موقعیت‌های اجتماعی مختلف - در نظر نگرفتن عمق و میزان اهمیت هر موقعیت - عمل کردن در این موقعیت براساس دانش عمومی خود - پیدایش آگاهی و دانش ساده و راحت‌تر از موقعیت - ذخیره در دانش عمومی هر فرد با عادت کردن به آن موقعیت
- ۲) نگاه کردن از دید خود و برای خود به موقعیت‌های اجتماعی - ساختن یک آگاهی و دانش ساده از آن موقعیت - عادت کردن به آن موقعیت - کاهش پیچیدگی و عمق آن موقعیت - ذخیره موقعیت اجتماعی در دانش عمومی هر فرد
- ۳) مواجهه با موقعیت اجتماعی براساس نیازهای عملی - کاهش دادن پیچیدگی آن موقعیت - عمل کردن براساس دانش ساده‌شده - شکل‌گیری عادت با تکرار عملکرد خود - ذخیره این نوع دانش ابزاری در دانش عمومی افراد
- ۴) ساختن نوعی دانش عملی و ابزاری از هر موقعیت اجتماعی - عمل کردن براساس آن موقعیت - کاهش پیچیدگی آن موقعیت اجتماعی - شکل‌گیری عادت - ذخیره موقعیت اجتماعی در دانش عمومی هر فرد

۶۱- با توجه به مطالب کتاب درسی، جامعه‌شناسی تبیینی در بررسی یک پدیده اجتماعی مانند ازدواج با هم جنس یا زندگی با حیوانات چه هدفی را دنبال می‌کند؟

- (۱) از طریق بررسی و مشاهده و با رویکرد یکسان‌انگاری جامعه و طبیعت به دنبال پیش‌بینی و پیشگیری از این پدیده‌ها در راستای مدیریت و کنترل آن‌ها است.
- (۲) با استفاده از روش‌های کیفی و تجربیات شخصی به دنبال تبیین معنا و جایگاه این پدیده‌ها در روابط اجتماعی و فرهنگی جامعه و توضیح کامل آن است.
- (۳) به جای پیش‌بینی، تمرکز بر ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی این پدیده دارد و با تجربه‌محوری به دنبال علت‌یابی و بررسی همبستگی بین پدیده‌های مختلف اجتماعی است.
- (۴) بدون استفاده از روش‌های تجربی و به کمک روش‌های ابزاری به دنبال فهم عمیق‌تر هم‌تغییری و روابط بین پدیده‌های اجتماعی است تا تبیین دقیق‌تری از علل پیدایش آن‌ها ارائه کند.

۶۲- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اگر جامعه را دستاوردی انسانی ندانیم، چه پیامدی واقع می‌شود؟
 - چرا در قرن نوزدهم میلادی فقط تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شد؟
 - هدف یک نظام اجتماعی از تغییر در خود و محیط کدام است؟
 - کدام‌یک از فواید و کارکردهای نظم اجتماعی تلقی می‌شود؟
- (۱) انسان فقط می‌تواند از دانش ابزاری خود استفاده کند. - با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی صرفاً تبیین‌های تجربی معتبر بود. - نظم اجتماعی را تأمین نماید. - توقعات و انتظارات ما از دیگران را مشخص می‌کند.
 - (۲) ما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه ایجاد کنیم. - با استفاده از روش تبیینی علت ایجاد یا زوال پدیده‌ها نشان داده می‌شد. - خود را در بلندمدت حفظ کند. - ارتباط ما با یکدیگر را سامان می‌دهد.
 - (۳) انسان فقط می‌تواند جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسد. - اعتقاد بر این بود که دانش علمی تنها از راه حس و تجربه به دست می‌آید. - نیازهای خود را تأمین کند. - همکاری با دیگران را امکان‌پذیر می‌نماید.
 - (۴) ما فقط باید خود را با نظم اجتماعی تطبیق دهیم. - دانشمندان شباهت‌های جامعه و پدیده‌های طبیعی را برجسته می‌کردند. - منجر به تداوم جهان اجتماعی شود. - قواعد با هم زندگی کردن را معین می‌سازد.

۶۳- موارد کدام گزینه نادرست است؟

- الف) جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد با شناسایی او به عنوان یکی از اعضای جهان اجتماعی، هویت انتسابی او را تعیین می‌کند.
 - ب) مطابق با نگاه کتاب درسی، وجود انسان به ابعاد اجتماعی محدود نمی‌شود و کنش‌های او محدود به کنش‌های اجتماعی نیست.
 - ج) آن‌چه دانشمندان و متفکران اجتماعی را به بازاندیشی درباره بنیان‌های عقیدتی جهان اجتماعی می‌کشاند، بن‌بست‌های موجود در هویت فرهنگی است.
 - د) جهان‌های اجتماعی مشرکانه اساطیری و جهان‌های دنیوی و سکولار، آدمی را از حقیقت خود و جهان هستی بیگانه می‌کنند.
- ه) جامعه‌شناسان در بررسی و شناخت نظم اجتماعی به پرسش‌هایی درباره پدیدآیی، دوام و تغییر هنجارهای با هم زندگی کردن توجه می‌کنند.

(۲) د - ه

(۱) ج - ه - الف

(۴) الف - ج

(۳) ب - الف - د

۶۴- به چه تعداد از سؤالات زیر با «بله» می‌توان پاسخ داد؟

- آیا هر نوع ابداع و نوآوری یا هر نوع مواجهه با جهان‌های اجتماعی دیگر به تعارضات فرهنگی منجر می‌شود؟
- آیا در یک جهان اجتماعی افراد می‌توانند از پذیرش عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی سر باز زنند؟
- آیا می‌توان از طریق رویکرد تبیینی در جلب مشارکت افراد براساس رضایت آن‌ها موفق عمل کرد؟
- آیا در مسیر تحولات هویتی هر تعارض فرهنگی به تحول هویت فرهنگی جهان اجتماعی می‌انجامد؟
- آیا یک جهان اجتماعی خودباخته می‌تواند فرهنگ خود را رها کند و به فرهنگی که مبهوت آن شده ملحق شود؟
- آیا اگر جهان اجتماعی به یکی از معانی از خودبیگانگی دچار شود، ناگزیر به دیگری هم مبتلا می‌شود؟

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) یک

۶۵- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- علت درونی تعارض فرهنگی در کدام گزینه آمده است؟
- جهان غرب با عبور از کدام عقاید، به عقاید دنیوی و سکولار روی آورد و دچار تحولات هویتی شد؟
- قواعد اقتصادی از طریق چه پدیده‌ای با زندگی خانوادگی یا قواعد سیاسی هماهنگ می‌شوند؟
- از لحاظ منطقی بین علوم انسانی و علوم اجتماعی چه رابطه‌ای برقرار است؟

- (۱) نوآوری و فعالیت اعضای جهان اجتماعی - عقاید مسیحیت قرون وسطی - ساختار اجتماعی - عموم و خصوص مطلق
- (۲) کاستی و خلأ معنوی - عقاید و ارزش‌های پس از جنگ‌های صلیبی - نظام اجتماعی - عموم و خصوص مطلق
- (۳) ابداعات مثبت یا منفی افراد - عقاید و ارزش‌های متجدد غربی - ساختار اجتماعی - عموم و خصوص من‌وجه
- (۴) کاستی‌های موجود در هویت فرهنگی - عقاید و ارزش‌های پسامدرن - نظام اجتماعی - عموم و خصوص من‌وجه

روان‌شناسی

۶۶- هر کدام از عبارات زیر به ترتیب در مورد کدام جنبه رشدی در فراخنای زندگی است؟

- آرنولد گزل: در دوره ۹ ماهگی تا ۱۵ ماهگی کودک به دنبال کشف محیط است و از دهان خود برای شناسایی وسایل استفاده می‌کند.
 - اریک اریکسون: شکل‌گیری هویت و شخصیت طی ۸ مرحله رشد در طول زندگی شکل می‌گیرد و ناشی از حل بحران‌ها و تعارض‌هایی است که در ارتباط با اطرافیان به وجود آمده است.
 - لارنس کلبگ: در سال‌های اول زندگی، کودک در صورتی از انجام کاری ناپسند پرهیز می‌کند که ترس از تنبیه داشته باشد.
 - ژان پیاژه: یکی از ویژگی‌های بازی با قاعده در کودکان، وجود رقابت بین دو یا چند بازیکن است.
- (۱) جسمانی - اخلاقی - هیجانی - اجتماعی
(۲) شناختی - اجتماعی - هیجانی - اجتماعی
(۳) شناختی - اخلاقی - اخلاقی - هیجانی
(۴) جسمانی - اجتماعی - اخلاقی - هیجانی

۶۷- به ترتیب در هر یک از موارد زیر کدام یک از عوامل مؤثر بر رشد بر دیگری غلبه دارد؟

- سارا با این‌که دانش‌آموز رشته ریاضی است و مانند پدرش استعداد نقاشی ندارد، به تأسی از داماد خانواده که از کودکی به هنر علاقه داشته و هم‌اکنون برای شرکت‌های بزرگ تبلیغاتی طرح‌های گرافیکی زیبا می‌کشد رشته گرافیک را در دانشگاه انتخاب کرد.
- فرشاد با این‌که از بدو تولد مانند مادرش جثه و قدرت بدنی ضعیف‌تری از همکلاسی‌هایش داشت، به اصرار پسرعمویش در کلاس هندبال ثبت‌نام کرد و اکنون بازیکن لیگ نوجوانان شده و از قدرت بدنی لازم برخوردار است.
- مسعود علی‌رغم برخورداری از حمایت‌های اجتماعی و فضای خانوادگی کم‌استرس و داشتن سبک زندگی سالم همچون عمویش به اسکیزوفرنی مبتلا شده است.

- (۱) غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی
(۲) غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی
(۳) غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی
(۴) غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی

۶۸- کدام یک از گزینه‌های زیر، در رابطه با تقسیم‌بندی مراحل رشدی گزاره درستی محسوب می‌شود؟

- (۱) طفولیت، کودکی اول و دوم در تقسیم‌بندی عمومی روان‌شناسان، معادل دوره سیدبودن فرزند در مراحل رشدی از نظر اسلام است.
- (۲) دوره کودکی و نوجوانی از نظر مدت‌زمان، با طول مرحله بزرگسالی اول یا جوانی برابری می‌کند.
- (۳) برخی از روان‌شناسان پایان بلوغ و نوجوانی را زمانی می‌دانند که فرد شروع به کار کند و از والدین مستقل شود.
- (۴) روان‌شناسان مراحل رشد انسان از بدو انعقاد نطفه تا هنگام مرگ را به سه دوره اصلی و هفت دوره فرعی تقسیم کرده‌اند.

۶۹- با این فرض که هر یک از افراد زیر به توصیه پیامبر رفتار کرده باشند، با توجه به مراحل رشد از نظر اسلام به ترتیب فرزندان آنان چه سنی دارند؟

- خانم سمیعی بعد از شام به فرزندش گوشزد کرد با دهان پر صحبت کردن عمل پسندیده‌ای نیست.
- آقای راد هنگام آمدن مهمان‌ها جلوی فرزندش از جای خود بلند می‌شود تا از این طریق پسرش نیز رفتار او را بیاموزد.
- خانم احمدی با فرزندش قرار گذاشته که اگر شب‌ها دیرتر از ساعت ۱۰ بخوابد اجازه رفتن به اردوی آخر هفته را ندارد.
- آقای نادری تصمیم به خرید ماشین جدید می‌گیرد و در مورد رنگ و مدل آن به نظر فرزندش هم اهمیت می‌دهد.

- (۱) ۹ ساله - ۱۰ ساله - ۶ ساله - ۱۵ ساله
(۲) ۱۶ ساله - ۵ ساله - ۱۶ ساله - ۱۹ ساله
(۳) ۶ ساله - ۹ ساله - ۱۳ ساله - ۱۳ ساله
(۴) ۱۳ ساله - ۶ ساله - ۱۱ ساله - ۱۷ ساله

۷۰- درستی و نادرستی عبارات‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- اگر شیشه شیر کودکی که به تازگی توانایی غلت زدن پیدا کرده را جلوی چشم وی پشت سرمان پنهان کنیم، برای یافتن آن به اطراف نگاه می‌کند.
- در انتهای دوره‌ای که کودک می‌تواند با کمک بنشیند باید تقریباً دو برابر وزن تولدش را به دست آورده باشد.
- شرط لازم و کافی برای رشد هیجانی کودک، آگاهی از هیجان‌های خود کودک است.
- مریم ۶ ساله که برای خوشحال کردن مادرش در جمع کردن سفره کمک می‌کند هنوز به رشد درک اخلاقی نرسیده است، چون عمل اخلاقی را به دلیل درستی آن انجام نمی‌دهد.

(۱) درست - درست - درست - نادرست

(۲) درست - نادرست - نادرست - درست

(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست

(۴) نادرست - نادرست - درست - درست

۷۱- درستی و نادرستی هر کدام از عبارات‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- دوره نوجوانی میان دوره کودکی و بزرگسالی قرار دارد و نوجوان از اواسط این دوره به پختگی رسیده و شبیه بزرگسالان عمل می‌کند.
- ترشح هورمون تستوسترون که موجب رویش موی زاید در نوجوانان پسر می‌شود مربوط به ویژگی‌های ثانویه جنسی است.
- تفکر فرضیه‌سازی، توجه‌گزینشی و ظرفیت‌سازی حافظه همه از ویژگی‌هایی هستند که در نوجوانی بروز می‌کنند و در کودکی وجود ندارد.
- نوجوانی که در مقابل انتقاد دیگران حساسیت از خود نشان می‌دهد و خشمگین می‌شود به دلیل عدم پختگی لازم در رشد شناختی اوست.

(۱) درست - نادرست - درست - نادرست

(۲) نادرست - درست - نادرست - نادرست

(۳) نادرست - درست - نادرست - درست

(۴) درست - نادرست - درست - درست

۷۲- درستی یا نادرستی عبارات زیر کدام است؟

- فرایندهای احساس، توجه و ادراک به خوبی قابل تفکیک هستند ولی به دلیل نزدیک بودن ارتباط این مفاهیم به هم، معمولاً تفاوتشان نادیده گرفته می‌شوند.
- درگیری حواس مختلف با محرک‌های متنوع زمانی لذت‌بخش است که فرد محرومیت حسی را تجربه کرده باشد.
- فردی که موضوعی را با چند حس دریافت می‌کند دریافت قوی‌تری دارد، چون یک حس او وظیفه حس‌های ناقص دیگر را جبران می‌کند.
- زمانی که بویی وجود دارد و استشمام می‌شود حتماً قدرت لازم برای تحریک گیرنده‌های بویایی را داشته است.

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست

(۳) درست - درست - درست - نادرست

(۴) درست - درست - نادرست - درست

۷۳- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از منابع توجه است؟

- علیرضا که تاکسی اینترنتی گرفته بود به سمت ماشینی که گمان می‌کرد راننده اوست حرکت کرد اما متوجه شد این ماشین فقط از نظر نوع و رنگ مشابه ماشین راننده اوست و پلاکش فرق می‌کند.
- نسترن در کافه‌ای با موسیقی ملایم مشغول نوشیدن قهوه بود که ناگهان با شنیدن صدای شکستن لیوان سرش را برگرداند.
- آقای همتی که به تازگی به مدرسه‌ای جدید برای تدریس رفته در اولین روز سال با دانش‌آموزی که در مدرسه قبلی هم شاگردش بود مواجه شد و حین کلاس به سؤالات او بیشتر از سایرین پاسخ داد.
- مریم برای اولین بار هنگام مصاحبه با شرکتی که به سختی نیروی جدید استخدام می‌کند به سؤالات سختگیرانه و جملاتی که نشان از دقت مصاحبه‌کننده داشت توجه بیشتری می‌کرد.

(۱) اطلاعات موجود در حافظه - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - سبک پردازش و انتظارات - اطلاعات موجود در حافظه

(۲) سبک پردازش - اطلاعات موجود در حافظه - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - اطلاعات موجود در حافظه

(۳) سبک پردازش - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - اطلاعات موجود در حافظه - انتظارات افراد

(۴) تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - سبک پردازش و انتظارات - اطلاعات موجود در حافظه - انتظارات افراد

۷۴- گروه بازاریابی فروش کتاب‌های داستانی هلدینگ بان پیش از رونمایی از کتاب داستانی جدید خود در زمینه آموزش مهارت‌های حل مسئله به کودکان زیر ۵ سال، در سطح مهد کودک‌ها و کلاس‌های مادر و کودک تهران و شهرستان‌ها اقدام به نصب پوسترهایی نموده که روی آن‌ها مسئله‌ای مطرح شده اما پاسخی برای آن عنوان نشده است. هم‌چنین نگاره‌ها و رنگ و شکل پوستر و مسئله مشابه با طرح و رنگ و شکل کتاب داستانی‌ای است که قصد رونمایی آن را دارد. هلدینگ بان برای بازاریابی از کدام یک از اثرهای روان‌شناختی زیر بهره برده است و کدام عبارت در مورد آن درست است؟

(۱) اثر آماده‌سازی - آگاهی نسبت به برخی چیزهایی که در دامنه توجه افراد قرار می‌گیرد نسبی است.

(۲) اثر آشنایی نسبی با موضوع - تازگی موضوع ارائه شده تمرکز ایجاد می‌کند.

(۳) اثر آشنایی نسبی با موضوع - موضوع مورد توجه اگر به لحاظ معنایی شرایط متنوع و جذابی داشته باشد، عادت را از بین می‌برد.

(۴) اثر آماده‌سازی - در توجه هر چه آگاهی شما بیشتر باشد نوع توجه هم ارادی‌تر خواهد بود.

۷۵- «خانم افخمی متوجه شد زمانی که تمام ۹۰ دقیقه زمان کلاس را پشت میز می‌نشیند و فقط خودش تدریس می‌کند، دانش‌آموزانش زودتر خسته می‌شوند و توجهی به صحبتش ندارند. او تصمیم گرفت بین تدریسش وقفه‌هایی ایجاد کند و میان دانش‌آموزان راه برود. هم‌چنین در ادامه کلاس از دانش‌آموزان می‌خواست که موضوع مطرح شده را از زاویه دید خودشان مطرح کنند. با این وجود تعدادی از دانش‌آموزان که شب‌ها تا دیروقت بیدار می‌مانند و طی روز خسته بودند، هم‌چنان نمی‌توانستند روی درس تمرکز کنند.» در موقعیتی که توصیف شده، موارد مشخص شده به ترتیب به کدام یک از عوامل مرتبط با تمرکز اشاره دارند؟

(۱) انجام فعالیت در ساعات طولانی - آشنایی نسبی با محرک - عوامل روان‌شناختی انگیزتگی ذهنی

(۲) یکنواختی و ثبات نسبی - تغییرات درونی محرک‌ها - انجام فعالیت در ساعات طولانی

(۳) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک - عوامل فیزیولوژیکی انگیزتگی ذهنی

(۴) انجام فعالیت در ساعات طولانی - تغییرات درونی محرک‌ها - استفاده از یک حس برای انجام تکلیف

۷۶- سرمربی تیم فوتبالی از مدافع آخر تیمش می‌خواهد که با مهاجم شماره ۹ حریف یارگیری نفر به نفر داشته باشد (یعنی دائماً حواسش به بازیکن شماره ۹ حریف باشد). مدافع تلاش می‌کند به دنبال مهاجم شماره ۹ حرکت کند اما روی یک ضربه کرنر به اشتباه به جای بازیکن شماره ۹، بازیکن شماره ۱۹ تیم حریف را دنبال می‌کند و این اشتباه موجب به ثمر رسیدن گل می‌شود. این مثال به ترتیب کدام یک از کارکردهای توجه را در یارگیری نفر به نفر بیان می‌کند و مدافع هنگام ضربه کرنر دچار کدام موقعیت ردیابی شده است؟

- (۱) گوش‌به‌زنگی - اصابت
(۲) ردیابی علامت - رد درست
(۳) جست‌وجو - از دست دادن
(۴) ردیابی علامت - هشدار کاذب

۷۷- مرضیه پرستار اتاق نوزادان است. هر یک از عبارات زیر به ترتیب نشان‌دهنده کدام یک از کارکردهای توجه و یا عامل مرتبط با کارکرد به کار گرفته شده در او است؟

- مرضیه نسبت به گریه نوزادان آن قدر حساس است که گاهی اوقات با تصور شنیدن صدای گریه از جا می‌پرد در حالی که گریه‌ای در کار نبوده.
- اساتید دانشگاه مرضیه همیشه بر بیماری‌هایی تأکید داشتند که شایع نیستند اما تشخیص به موقع آن‌ها در ماه‌های اول تولد حیاتی است، به همین خاطر مرضیه هر روز نوزادان را معاینه می‌کند تا علائم مربوط به این بیماری‌ها را هر چه زودتر بیابد.
- هر چه قدر بخش شلوغ‌تر باشد کار مرضیه برای پیدا کردن نوزادی که گریه می‌کند سخت‌تر می‌شود، چون با یک نگاه نمی‌تواند تشخیص دهد کدام نوزاد گریه می‌کند.

- (۱) هشدار کاذب - گوش‌به‌زنگی - هشدار کاذب
(۲) گوش‌به‌زنگی - اصابت یا تصمیم درست - از دست دادن محرک
(۳) اهمیت تکلیف - جست‌وجو - تعداد عوامل انحرافی
(۴) خستگی - عامل منحصربه‌فرد - جست‌وجو

۷۸- پاسخ صحیح به موقعیت‌های زیر به ترتیب در کدام یک از گزینه‌ها آمده است؟

- از مریم خواسته شده در آزمایش اثر استروپ شرکت کرده و فقط رنگ کلماتی را که می‌بیند بگوید. این کلمات نام رنگ‌های مختلف هستند. چرا بیان رنگ کلمه، در حالتی که رنگ جوهر و کلمه یکی نیستند (مثلاً: کلمه قرمز که با رنگ آبی نوشته شده) برای او سخت‌تر و وقت‌گیرتر است؟
- معلمی که به دنبال تخمین حداکثر مدت مفیدی است که دانش‌آموزانش می‌توانند در کلاس به او توجه کنند، باید به چه عواملی توجه کند؟
- کارایی کدام یک از دانش‌آموزان زیر بیشتر است: محدثه که مدرک تافل دارد و هم‌زمان با مشاهده متن کتاب انگلیسی‌اش به یک فیلم سینمایی با زبان اصلی‌اش نگاه می‌کند یا احمد که در اتاق خود موسیقی بی‌کلام ملایمی گذاشته و تمرینات ریاضی را با دقت حل می‌کند؟

- (۱) درگیر شدن حواس مختلف - ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان - محدثه
(۲) درگیر شدن حواس مختلف - ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان - احمد
(۳) انجام هم‌زمان تکالیف - مقدار دشواری درس جدیدی که می‌خواهد بدهد - محدثه
(۴) انجام هم‌زمان تکالیف - مقدار دشواری درس جدیدی که می‌خواهد بدهد - احمد

۷۹- مفاهیم کدام گزینه به ترتیب، توضیح مرتبط با عبارات زیر است؟

- اگر سه جفت پاره‌خطی که زاویهٔ 60° درجه را نشان می‌دهند، به گونه‌ای در کنار هم قرار گیرند که رأس‌های مثلث را تشکیل دهند، با وجود فاصلهٔ بین آن‌ها مثلث ادراک می‌شود.
- احساس زیبا نبودن که در برخی افراد نهادینه شده و به تبع آن دست به عمل‌های جراحی می‌زنند، لزوماً مطابق با واقعیت نیست.
- دایره‌ای که با دایره‌های بزرگ احاطه شده، از دایرهٔ هم‌اندازه که با دایره‌های کوچک‌تر احاطه شده کوچک‌تر دیده می‌شود.

(۱) توهم - خطای ادراکی - توهم

(۲) ادراک پدیده‌های بدون احساس - خطای شناختی - خطای ادراکی

(۳) تأثیرپذیری ادراک از نوع پردازش - خطای شناختی - احساس پدیده‌های بدون ادراک

(۴) اصل تکمیل - خطای ادراکی - خطای شناختی

۸۰- در هر یک از موقعیت‌های زیر به ترتیب کدام‌یک از اصول مکتب گشتالت مؤثر است؟

- لیبروهای والیبال (بازیکنان آزاد) علی‌رغم قد بلند خود در مجاورت دیگر بازیکنان کوتاه‌قد به نظر می‌رسند.
- رنگ لباس داوران مسابقات ورزشی با هر دو تیم متفاوت است تا به اشتباه هم‌دسته پنداشته نشوند.
- برای پوست سیبی که در حال گرفته‌شدن است، مادامی که قطع نشود، حرکت دایره‌ای متصور می‌شویم.

(۱) اصل مجاورت - اصل شکل و زمینه - اصل استمرار

(۲) اصل مجاورت - اصل شکل و زمینه - اصل مجاورت

(۳) اصل شکل و زمینه - اصل مشابهت - اصل مجاورت

(۴) اصل شکل و زمینه - اصل مشابهت - اصل استمرار

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

آزمون آزمایشی خیلی سبز

رشته انسانی

مرحله هشتم

پایه دوازدهم

تاریخ برگزاری: ۰۹/ آذر/ ۱۴۰۳

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

دفترچه شماره دو

بودجه بندی دروس

تاریخ	زبان عربی	
تاریخ (۱) درس ۹ تا ۱۲ صفحه ۸۰ تا ۱۱۷ تاریخ (۳) درس ۲ تا ۴ صفحه ۱۶ تا ۶۰	عربی، زبان قرآن (۱) درس ۵ و ۶ صفحه ۵۷ تا ۸۲ عربی، زبان قرآن (۳) درس ۱ (از ابتدای تمارین) و درس ۲ (تا ابتدای اِعلموا) صفحه ۱۰ تا ۲۴	
اقتصاد	فلسفه و منطق	جغرافیا
درس ۵ و ۶ صفحه ۴۳ تا ۶۸	منطق درس ۵ و ۶ صفحه ۳۹ تا ۶۱ فلسفه (۱) درس ۵ و ۶ صفحه ۳۶ تا ۴۹ فلسفه (۲) درس ۳ و ۴ صفحه ۱۳ تا ۲۷	جغرافیا (۱) درس ۶ تا ۸ صفحه ۴۶ تا ۷۷ جغرافیا (۳) درس ۱ و ۲ فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۱) صفحه ۱ تا ۴۰

مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۲۰ دقیقه	۱۰۰	۸۱	۲۰	زبان عربی
۱۳ دقیقه	۱۱۳	۱۰۱	۱۳	تاریخ
۱۲ دقیقه	۱۲۵	۱۱۴	۱۲	جغرافیا
۲۰ دقیقه	۱۴۵	۱۲۶	۲۰	فلسفه و منطق
۱۵ دقیقه	۱۶۰	۱۴۶	۱۵	اقتصاد
۸۰ دقیقه		۸۰ سؤال		مجموع

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

عربی

• عین الأنسب للجواب في التّرجمة أو المفهوم من أو إلى العربيّة (۸۹-۸۱)

۸۱- ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾: ای پیامبر؛ ...

(۱) از کسانی که در کفر شتابان رفته‌اند، غمگین نباش.

(۲) کفر کسانی که در آن می‌شتابند، نباید تو را اندوهگین سازد.

(۳) از آنان که در کفر شتافته‌اند، نباید ناراحت شوی.

(۴) کسانی که در کفر می‌شتابند، نباید تو را غمگین نمایند.

۸۲- «لعلّ العلماء يستطيعون أن يستفيدوا يوماً من معجزة الأسماك المضيئة و يستعينون بالبكتيريا المضيئة لينيروا الظلمات الموجودة في المُدن و القرّي»! شاید دانشمندان ...

(۱) بتوانند روزی معجزه ماهی‌های نورانی را به کار بگیرند و از باکتری‌های نورانی یاری بجویند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را روشن کنند!

(۲) روزی بتوانند از معجزه ماهی‌های نورانی بهره بگیرند و باکتری نورانی به آن‌ها یاری کند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را نورانی سازند!

(۳) می‌توانستند که روزی از معجزه ماهی‌های نورانی استفاده کنند و از باکتری نورانی برای روشن‌ساختن تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها کمک بجویند!

(۴) بتوانند که روزی از معجزه ماهی‌های نورانی بهره ببرند و از باکتری نورانی یاری بجویند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را نورانی کنند!

۸۳- «يجب على الحكومة أن تهتم بتصليح المصانع الصناعية و معامل البلاد لأنها قد انهدم كثيرٌ منها بعد هجوم الأعداء في الحرب!»:

(۱) حکومت باید به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور اهتمام ورزد، زیرا بسیاری از آن‌ها بعد از هجوم دشمنان در جنگ ویران شده است!

(۲) حاکمیت باید به این توجه کند که کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور را تعمیر کند، زیرا بسیاری از آن‌ها پس از حمله دشمنان در جنگ نابود شده بود!

(۳) دولت باید به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های میهنی اهتمام ورزد، چراکه بسیاری از آن‌ها پس از حمله دشمنان در جنگ نابود گشته است!

(۴) بر حاکمیت واجب است که به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور توجه کند، زیرا بسیاری از آن‌ها را دشمنان پس از هجوم در جنگ نابود کرده‌اند!

۸۴- «لا بُدَّ من تأليف كتاب يَضُمُّ صناعات يدوية تجذب السانحين المشتاقين و كتابٍ يحتوي على أنواع حلويات لذيذة تُصنع في المدن المختلفة.»

(۱) ناگزیر باید کتابی تألیف کرد که صنایع دستی را که گردشگران مشتاق را جذب می‌کند، در برگیرد و کتابی که انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای را در بردارد که آن‌ها را در شهرهای مختلف درست می‌کنند!

(۲) ناچار به تألیف یک کتاب هستیم که گردشگران علاقه‌مند را به سوی صنایع دستی جذب کند و کتابی که به انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای پردازد که در شهرهای مختلف درست می‌شوند!

(۳) ناچار باید کتابی را با اشتیاق نوشت تا صنایع دستی را در برگیرد که گردشگران را جذب می‌کند و کتابی که انواع مختلفی از شیرینی‌جات را در برگیرد که در شهرهای مختلف آن‌ها را درست می‌کنند!

(۴) ناگزیر باید کتابی نگاشت که صنایع دستی را در برگیرد که گردشگران علاقه‌مند را جذب می‌کند و کتابی که انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای را در برگیرد که در شهرهای مختلف درست می‌شوند!

۸۵- «سئل المدير: هل النتائج لامتحانات نهاية السنة تعلن اليوم؟ قال: إن النتائج لم تحضر لکني أتمنى ألا يرسب طالب فيها!»!

(۱) از مدیر سؤال کردند: آیا امروز نتایج امتحانات پایان سال اعلام می‌شود؟ پاسخ داد: نتایج آماده نشده است، اما آرزو می‌کنم دانش‌آموزی مردود نشود!

(۲) از مدیر سؤال شد: آیا نتایج امتحانات امسال تا پایان امروز اعلام می‌شود؟ پاسخ داد: قطعاً نتایج آماده نشده است، اما من آرزو می‌کنم که دانش‌آموزی در آن‌ها مردود نشود!

(۳) از مدیر پرسیده شد: آیا امروز نتایج امتحانات پایان سال اعلام می‌شود؟ گفت: نتایج آماده نشده است، اما من آرزو دارم که دانش‌آموزی در آن‌ها مردود نشود!

(۴) از مدیر سؤال شد: آیا نتایج امتحانات پایان سال امروز اعلام می‌شود؟ گفت: نتایج را هنوز حاضر نکردیم، اما من آرزو دارم هیچ دانش‌آموزی مردود نشود!

۸۶- عین الصحیح:

(۱) يستفيد الإنسان من النباتات البرية للوقاية من الأمراض المختلفة: انسان از گیاهان دارویی استفاده می‌کند تا از بیماری‌های گوناگون پیشگیری کند!

(۲) جمال هذه البحيرة رائع، لابد من التسجيل في قائمة المعالم السياحية: زیبایی این دریاچه جالب است و ناگزیر باید در فهرست آثار گردشگری ثبت شود!

(۳) أظن أن المسافة من هنا إلى محافظتكم تكون أكثر من سبعين كيلومتراً!: گمان می‌کنم که مسافت از آن‌جا تا استان شما بیش از نود کیلومتر باشد!

(۴) لماذا لا تسافر إلى يزد لقضاء عطلاتك حتى تكسب الهدوء قليلاً: چرا به یزد برای سپری کردن تعطیلات سفری نمی‌کنی تا اندکی آرامش به دست آورده شود!

۸۷- عین الصحیح:

(۱) لا خير لإطعام المساكين مما لا تأكلون: غدادان به فقیران از آن‌چه [خود] نمی‌خورید هیچ خیری ندارد!

(۲) لا نبرئ نفسنا لأنها أمانة بالسوء: ما نفس خود را بی‌گناه نمی‌شماریم؛ زیرا آن بسیار دستوردهنده به بدی است!

(۳) إذا نشعر بخيبة الأمل و نبقى حزینین لا نفوز بالنجاح: اگر احساس ناامیدی کنیم و ناراحت باقی بمانیم موفق نمی‌شویم!

(۴) كأن والدي قد أقام مُختبراً صغيراً لأجري فيه تجاربي: گویی پدرم آزمایشگاه کوچکی را برپا کرده است تا تجربه‌هایم را در آن اجرا کنیم!

۸۸- «آب بر جسم اردک به علت داشتن غده‌ای که روغنی خاص را روی خود پخش می‌کند تأثیر نمی‌گذارد!»

(۱) جسم البطة بسبب وجود غدة تنشر زيتاً خاصاً عليه لا يتأثر بالمياه!

(۲) لا يتأثر جسم البطة بالماء بسبب الغدة التي تنشر الزيت الخاص عليه!

(۳) الماء لا يؤثر على جسم البطة بسبب وجود غدة تنشر زيتاً خاصاً عليه!

(۴) لا تؤثر المياه على جسم البطة بسبب وجود الغدة التي تنشر الزيت الخاص عليه!

۸۹- عین الأقرب من مفهوم هذه العبارة «ثمرة العلم إخلاص العمل»:

(۱) به دانش‌گرایی و بدو شو بلند

(۲) ای که دانش به مردم آموزشی

(۳) گر کسی را رغبت دانش بود گودم مزین

(۴) یک صبح به اخلاص بیا بر در ما

چو خواهی که از بد نیابی گزند

آن‌چه گویی به خلق، خود بنیوش

ز آن‌که من دم درکشیدم تا به دانایی زدم

گر کار تو بر نیامد آن‌گه گله کن

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٤-٩٠) بما يُنَاسِبُ النَّصَّ:

كانت هناك شجرة لها أغصان قويّة مملوءة بالثمار، كان طفلٌ صغيرٌ يأتي إليها يوميّاً ليلعب معها و يتسلقها (= يصعدُها) و يأكل من ثمارها فلما يتعبُ ينام تحت ظلّها. مرّت الأيام و أصبح الطّفلُ شابّاً فانشغل عن الشّجرة و لم يعد إليها. في يوم من الأيام رأت الشجرة الشابَّ يأتي إليها و هو حزين. قالت الشّجرة له بكلّ حنان: «فالعَبْ مَعِيَ لِيَزُولَ حَزْنُكَ»، قال الشابُّ: «والدي مريض و ما عندي نقود لآتي به إلى الطّبيب.» قالت الشجرة: «لا تُوجِدْ مَعِيَ نَقُودَ و لكن خذ ثمراتي و قم ببيعها لتحصل على نقود تحتاج إليها» ففعل الشابُّ كذلك.

مرّت السنوات و الشجرة صارت عجوزاً لا تثمر و كان قلبها ضاق للطفّل الذي يلعب معها. في أحد الأيام رجع الابن إليها و هو أصبح رجلاً كبيراً معه طفلان. سرّت الشجرة من أنّها كانت تظنّ أنّه جاء بطفليها ليلعب معها. و لكن لما قربوا منها رأت فاساً بيده ففئست. قال الرّجلُ: «سامحيني؛ أنا أريدُ أن أبني بيتاً لعائلتي و أحتاج إلى أخشابك». أجابت الشجرة حزينة: «ليتيني كنتُ قويّة فأعطيك أخشاباً صالحةً لبناء البيت و لكنّي ضعيفةٌ». لم يصدّق الرّجلُ كلامها فبدأ يقطعها.

٩٠- عيّن الجواب الصّحيح: «ماذا تسبّب بحزن الشاب؟ لأنّ...»

- (١) الشّابُّ ما كان لديه بيت ليسكن فيه مع أسرته!
- (٢) والدته كانت قد مرّضت و ليست لها نقود لتراجع الطّبيب!
- (٣) أباه كان قد مرض و لا يقدر الإتيان به إلى الطّبيب!
- (٤) كان الشابُّ يحتاج إلى نقود كثيرة ليُعالج داء والديه!

٩١- عيّن الخطأ حسب النَّصِّ:

- (١) الشّجرة كانت وحيدة و لم تكن شجرة قريبة منها لتصاحبها!
- (٢) الشّجرة كانت مثمرة و الشابُّ يبيع ثمارها سنويّاً للحصول على نقود!
- (٣) لما كبر الطّفل أصبح رجلاً غليظ القلب و لايهتمّ بما تحتاج إليه الشّجرة!
- (٤) الشّجرة كانت تحبُّ الرّجل و طفليها مع أنّ الرّجل قصد أن يقطعها!

٩٢- عيّن الصّحيح عن الشّجرة:

- (١) لما أدركت الشّجرة أن الرّجل يريد قطعها حاولت أن تمنعه لأنّها لا تحبُّ أن تموت!
- (٢) الشّجرة كانت كريمة جداً و لكنّها لم تعرف أنّ الإنسان إذا كبر لا يهتمّ إلاّ بمنافعه!
- (٣) كانت الشّجرة تحبُّ أن تُساعد الرّجل في بناء بيته و لكنّها لم تمتلك أخشاباً صالحةً!
- (٤) لما أصبحت الشجرة كبيرة السنّ ما كانت تحبُّ أن يصعدها طفلاً الرّجل!

• عيّن الخطأ عن الإعراب و التّحليل الصرفيّ (٩٤ - ٩٣):

٩٣- «لا تُوجَدُ - قويّة - سامحيني - أبني»:

- (١) سامحيني: فعل أمر - للمخاطبة - مزيد ثلاثي من مصدر «مسامحة» - معلوم - متعدّد / مفعوله ضمير «الياء» و النون في «سامحيني» و قايّة
- (٢) قويّة: مفرد مؤنث (جمعه المكسّر: أقوياء) - على وزن «فعليل» - نكرة - معرب / خبر «ليبت» و مرفوع بالضمّة
- (٣) لا تُوجَدُ: فعل مضارع للنفي - للغائبة - مجرد ثلاثي من مادّة «وجد» - مجهول / حُذِفَ فاعله و نائب فاعله «نقود» و مرفوع
- (٤) أبني: فعل مضارع - للمتكلّم وحده - حروفه الأصليّة: «بني» و ليس له حرف زائد - معلوم - متعدّد / مفعوله «بيتاً» و هو منصوب بالفتحة

۹۴- «طفلي - لم يُصدّق - صالحه - أجابت»:

- ۱) لم يُصدّق: فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي من باب «تفعيل» - حرفه الزائد واحد - متعدّد / فعل و فاعله «الرجل» و مفعوله «كلام»
 - ۲) صالحه: مفرد مؤنث (جمعة السالم: صالحات) - على وزن «فاعل» - معرب / صفة و منصوب بالتبعية من موصوفها «أخساباً» لأنه مفعول
 - ۳) أجابت: فعل ماضٍ - للمفرد المؤنث - مزيد ثلاثي (مضارع: يَجِبُ) - معلوم / فعل و فاعله «الشجرة» و مرفوع بالضمّة
 - ۴) طفلي: مثني و مذكر (حُذفت نونها بسبب الإضافة) - معرب / مجرور بالياء بحرف الجر
- عيّن المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (١٠٠ - ٩٥)

۹۵- عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- ۱) عيّن البومة لاتتحرّك ولكنّها تحرّك رأسها حتّى تعوّض هذا النقص!
- ۲) سجّلت منظمّة اليونسكو المحافطات الرائعة لإيران في قائمتها!
- ۳) لقضاء العطّلات سافرنا إلى الريف حتّى نشاهد مناظره الخلّابة!
- ۴) رسم الأولاد صورة جميلة على رمل الساحل و أظهرها للوالدين!

۹۶- عيّن فعلاً يكمل معناه بالفاعل فقط:

- ۱) إذا ينكسر سور الجهل نبتعد عن الحمافة!
- ۲) انتخب من هذه الأبيات خمس كلمات أصلها فارسيّة!
- ۳) يجتنّب أصدقائي الغيبة فإنّها من شرّ الأمور!
- ۴) لا تُميتوا القلوب بكثرة الطعام و الشراب!

۹۷- عيّن الفاعل ليس مبنيّاً:

- ۱) أخبرنا المدير أنّ معلّمنا بسبب مرضه يبقى في البيت!
- ۲) سترى كيف يتقدّم هؤلاء الطّلاب في حياتهم الصعبة!
- ۳) تعلّم هذا الطالب مطلباً مهمّاً عن رعاية صحّة الأسنان!
- ۴) لايندم من يعمل بواجباته الإنسانيّة في الأمور اليوميّة!

۹۸- عيّن الخبر يختلف نوعه:

- ۱) أغلب الحيوانات إضافة إلى امتلاكها اللغة خاصّة تمتلك لغة عامّة!
- ۲) تناول عصير الليمون يُعوّض قلة فيتامين سي!
- ۳) استقرار الوضع الأمنيّ في إيران يُشجّع السائحين إلى السّفر إليها!
- ۴) هذان والدان قد فرحا بنجاح أولادهما في امتحانات المدرسة!

۹۹- «نحن ناجحون عندما نجتهد كثيراً» عيّن الصحيح مع «إن»:

- ۱) إنّ نحن ناجحون عندما نجتهد كثيراً!
- ۲) إنّنا ناجحون عندما نجتهد كثيراً!
- ۳) إنّ نحن ناجحين عندما نجتهد كثيراً!
- ۴) إنّنا ناجحين عندما نجتهد كثيراً!

۱۰۰- عيّن الصحيح في عمل «لا» النافية للجنس:

- ۱) لا عملاً أحسن من تحمّل المشقّات العارضة في الدّنيا!
- ۲) في هذه الدّنيا لا شيء أحقّ بالسّجن من اللّسان!
- ۳) لكلّ إنسان نعرفه لا لباس أجمل من العافية!
- ۴) اليوم في مدرستنا لا طالب كتب واجباته من قبل!

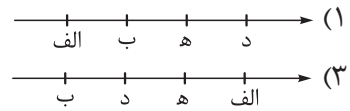
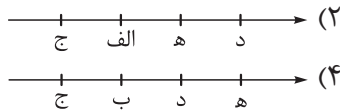
تاریخ

۱۰۱- کدام گزینه درباره اطلاعات مورخی که ۳۰۰ سال پیش در ایران در زمینه سلسله‌های پادشاهی ایران باستان کتاب می‌نوشته، درست است؟

- (۱) اطلاعات چندانی از بنیان‌گذار نخستین حکومت آریایی در ایران نداشته است، اما کمبوجیه را می‌شناخت.
 - (۲) با سلسله پیشدادیان آشنایی داشت، اما به اشتباه دَهیوک را دیاکو می‌خواند.
 - (۳) با نام پادشاهان سلسله کیانیان آشنایی داشت، اما از خاندانی که بر آنتشان حکومت می‌کرد، اطلاعی نداشت.
 - (۴) دوره حکومتی ساسانیان را بعد از پیشدادیان در نظر می‌گرفت و درباره حکومتی که بر آشوریان غلبه کرد اطلاعات کمی داشتند.
- ۱۰۲- در کدام گزینه، زمان وقوع رویدادهای پس از به تخت نشستن داریوش بزرگ هخامنشی، به درستی بر روی خط زمان نشان داده شده است؟

(ب) لشکرکشی به مناطق واقع در شمال دریای سیاه
(د) وقوع جنگ ماراتن

(الف) تصرف غرب و شمال غرب هند
(ج) سرکوب شورش گوماثه‌مغ
(ه) تصرف جزایر دریای اژه

۱۰۳- به ترتیب، میزان وقوع عبارت‌های «الف» و «ب» و درجه قطعیت فرضیه‌های «ج» و «د»، در کدام گزینه به درستی مقایسه شده است؟

(الف) هجوم آشوریان به ایران برای کسب غنائم

(ب) هجوم قبایل بیابانگرد عرب به شهرها و آبادی‌های ایران در زمان ساسانیان

(ج) اشتباه بودن اقدام خسرو پرویز در برانداختن حکومت دست‌نشانده اعراب لخمی

(د) ورود اقوام آریایی به ایران در حدود ۱۵۰۰ ق.م

- (۱) «ب» به ندرت و «الف» مکرر اتفاق می‌افتاد. - همه مورخان «د» را باور دارند، اما فقط برخی از آن‌ها، «ج» را پذیرفته‌اند.
- (۲) «الف» به ندرت و «ب» همیشگی اتفاق می‌افتاد. - عموم مورخان به «ج» باور دارند، اما باستان‌شناسان در صحت «د» تردید دارند.
- (۳) «الف» دائماً و «ب» گاهی اتفاق می‌افتاد. - باستان‌شناسان در صحت «ج» تردید دارند، برخلاف عموم مورخان که «د» را پذیرفته‌اند.
- (۴) «الف» مانند «ب» پیاپی و مکرر اتفاق می‌افتاد. - برخی از مورخان به «ج» باور دارند و تعداد قابل توجهی از باستان‌شناسان «د» را پذیرفته‌اند.

۱۰۴- کدام موارد درباره نبردهای ایران و روم در دوران حکومت اشکانیان و ساسانیان، درست است؟

- (الف) نتیجه جنگ اشکانیان با رومیان در زمان پادشاهی اُرد دوم و اُردوان چهارم، مشابه بود.
- (ب) ارمنستان از جمله مناطق مرزی مشترکی بود که رومیان هم در زمان اشکانیان و هم ساسانیان در پی تسلط بر آن بودند.
- (ج) کشته شدن گردیانوس و اسارت والریانوس از نتایج نبردهای رومیان با ایران در زمان شاپور دوم ساسانی بود.
- (د) پس از جنگ حران، اشکانیان و رومیان بارها بر سر تسلط بر مناطق مرزی با هم جنگیدند که از روزگار مهرداد یکم تا آخرین پادشاه اشکانی ادامه یافت.

(۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «ج» (۳) «د» - «الف» (۴) «ج» - «د»

۱۰۵- هر یک از توصیفات زیر، به ترتیب، مربوط به خصوصیات سپاه کدام یک از سلسله‌های ایرانی است؟

(الف) سواره‌نظام از ارکان اصلی این سپاه بود.

(ب) سلاح اصلی سواره‌نظام چابک این حکومت، تیروکمان و نیزه بود.

(ج) این حکومت از نیروی دریایی نیز برخوردار بود.

(د) سومین پادشاه این سلسله، تدارکات و یگان‌های بارکش را در کنار سپاه قرار داد.

- (۱) هخامنشیان - هخامنشیان - ساسانیان - هخامنشیان
- (۲) اشکانیان - هخامنشیان - اشکانیان - هخامنشیان
- (۳) هخامنشیان - اشکانیان - ساسانیان - اشکانیان
- (۴) اشکانیان - اشکانیان - هخامنشیان - مادی‌ها

۱۰۶- مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۱) ایران و جهان باستان (پایه دهم)، برای توضیح یا اثبات کدام یک از عبارات‌های زیر با کمبود یا محدودیت و پراکندگی منابع مواجه هستند؟

الف) اهمیت به انصاف و اجتناب از دروغ توسط شاهان هخامنشی

ب) موقعیت و حقوق زنان طبقه فرودست در جامعه ایران باستان

ج) قوانین و محاکمات موجود در عصر ساسانی

د) نظام و سلسله‌مراتب سیاسی و اداری مادی‌ها

(۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «ج» (۳) «ب» - «د» (۴) «الف» - «ج»

۱۰۷- کدام گزینه دربارهٔ اوضاع گروه‌ها و طبقات اجتماعی در دوره‌ای که موبدان زرتشتی، مدافع نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقه حاکم بودند و آن را برای حفظ نظم لازم می‌دانستند، درست است؟

(۱) طبقه جدیدی به نام دبیران به طبقه حاکم در نظام طبقاتی دوره مذکور اضافه شد.

(۲) این دوره سرآغازی بر شکل‌گیری نابرابری‌های اجتماعی شد.

(۳) گروه جنگجویان در این دوره در جایگاه بالاتری نسبت به روحانیان و کشاورزان قرار گرفت.

(۴) در این دوره اسیران جنگی برای کار در معادن شاهی به خدمت گرفته می‌شدند.

۱۰۸- کدام موارد دربارهٔ رویدادهای زمان پادشاهان قاجار و اقدامات آن‌ها درست است؟

الف) جانشین آقامحمدخان در سامان‌دادن به اوضاع داخلی ناکام، اما در مقابله با نفوذ سیاسی خارجی موفق بود. (فتحعلی‌شاه)

ب) پس از مرگ محمدشاه، ولیعهد او با تدابیر میرزا ابوالقاسم خان قائم‌مقام فراهانی به پادشاهی رسید. (ناصرالدین‌شاه)

ج) نفوذ دولت‌های روسیه و انگلستان در دوران صدارت معلم درویش مسلک این پادشاه افزایش یافت. (محمدشاه)

د) این پادشاه برای ایجاد یکپارچگی سیاسی و بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی به سر تاسر قلمرو ایران تلاش زیادی کرد. (آقامحمدخان)

(۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «د» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

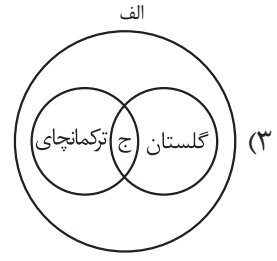
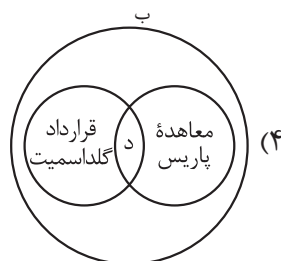
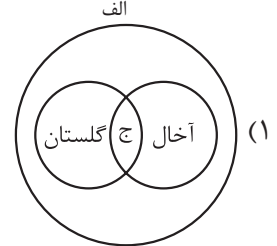
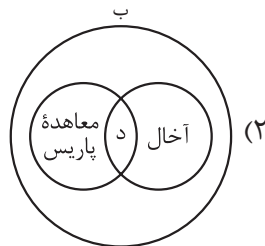
۱۰۹- با توجه به موارد زیر در خصوص روابط خارجی دولت قاجار و عهدنامه‌های منعقدشده با کشورهای خارجی، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) روابط خارجی ایران با روسیه

ب) روابط خارجی ایران با انگلیس

ج) تصرف سرزمین‌های ایرانی غرب دریای کاسپی

د) جداشدن مناطقی از سیستان و بلوچستان از ایران

۱۱۰- کدام مورد دربارهٔ اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افشاریه (۱)، زندیه (۲) و قاجاریه (۳) درست است؟

الف) کشاورزی معیشتی

ب) ایجاد تحولی بزرگ و اساسی در نقاشی و نگارگری

ج) رونق اقتصادی

د) تلفیق هنر ایرانی و خارجی در هنر و معماری

۱) «الف» از وجوه مشترک (۱)، (۲) و (۳) و «ب» از نقاط مشترک (۲) و (۳) است.

۲) «ج» از وجوه پیوند (۲) و (۳) و «د» از وجوه اشتراک (۱) و (۲) است.

۳) «ب» و «ج» از ویژگی‌های (۱) و (۲) و «الف» از اشتراکات (۱) و (۲) است.

۴) «د» از اشتراکات (۱) و (۳) و «ب» از ویژگی‌های (۲) و (۳) است.

۱۱۱- موارد کدام گزینه در خصوص اوضاع علمی و فرهنگی ایران عصر قاجار و مراکز آموزشی مختلف در این عصر درست است؟

الف) مدرسه‌های مروی، سپهسالار و دارالفنون از مدارسی بودند که با هدف آموزش علوم نقلی و عقلی در داخل کشور تأسیس شدند.

ب) با وجود تلاش برخی از زنان در دورهٔ قاجار برای تأسیس مدارس جدید، مرکزی که به طور ویژه مختص تحصیل دختران باشد، تأسیس نشد.

ج) مدارسی که میرزا حسن رشدیه در مناطق مختلف ایران و برای تمام اقشار جامعه برپا کرد همهٔ مقاطع تحصیلی را در بر می‌گرفت، اما تأکید آن بر آموزش ابتدایی بود.

د) امیرکبیر به منظور نظارت بیشتر بر محتوا، عملکرد اساتید و روش‌های تدریس آن‌ها، آموزش دانشجو در داخل کشور را جایگزین فرستادن آن‌ها به خارج کرد.

۱) «الف» - «ب»

۲) «الف» - «د»

۳) «ب» - «ج»

۴) «ج» - «د»

۱۱۲- با توجه به این‌که در نظام سیاسی و اداری عصر قاجار، شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدودی برخوردار بود، موارد منجر به دامنهٔ قدرت و اختیارات شاهان می‌شد.

الف) ایلات و عشایر به عنوان نیروهای مسلح در مواقع جنگ از منابع تأمین‌کنندهٔ نیروی نظامی حکومت قاجار بودند.

ب) نظام اداری ایران در اوایل عصر قاجار کوچک بود، اما در زمان ناصرالدین‌شاه چندین وزارتخانه به آن افزوده شد.

ج) در جریان نهضت مشروطه، دولت انگلیس برخلاف دولت روسیه که از دربار حمایت می‌کرد، پشتیبان نهضت مشروطه بود.

د) روحانیون در زمان قاجار به سبب نظارت بر موقوفات و دریافت وجوهات شرعی از نظر مالی مستقل از حکومت بودند.

ه) شاهان قاجار حرمسرای بزرگی داشتند و زنان حرمسرا ندیمه‌ها و خدمتکاران زیادی داشتند.

۱) «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» - افزایش

۲) «الف» و «ب» همانند «د» و «ه» - کاهش

۳) «ج» و «ه» برخلاف «الف» و «ب» - کاهش

۴) «الف» و «د» همانند «ج» و «ه» - افزایش

۱۱۳- کدام گزینه توصیف درستی از وضعیت صنایع ایران در دورهٔ قاجار ارائه می‌دهد؟

۱) وضعیت صنایع در اوایل دوران قاجار، مانند دوران پس از سقوط صفویان، مطلوب و پُررونق بود.

۲) جنگ‌های ناپلئون، تأثیر منفی شدیدی بر تولید صنایع در عصر قاجار داشت.

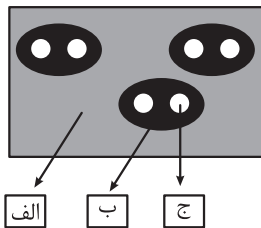
۳) مراکز قدیمی و پُررونق صنایع دستی ایران، مانند کاشان و شیراز در سراسر دورهٔ قاجار، فعال باقی ماندند.

۴) کالاهای اروپایی به‌ویژه محصولات صنعتی انگلستان، صدمهٔ شدیدی به صنایع ایران وارد آورد.

۱۱۸- کدام یک از گزینه‌های زیر، با انواع مهاجرت و تاریخچه تقسیمات کشوری مطابقت دارد؟

- (۱) مهاجرت مردم در زمان هخامنشیان، از یک تسوج به یک تسوج دیگر از انواع مهاجرت داخلی محسوب می‌گردد.
- (۲) در دوره صفویه، شاه‌عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل ترک را از ولایت‌های دیگر به آن منطقه فرستاد.
- (۳) مهاجرت تعداد زیادی از روستاییان به شهرستان‌های بزرگ پس از اصلاحات ارضی دهه ۴۰، جزء مهاجرت‌های اختیاری محسوب می‌شود.
- (۴) وجود سرما و هم‌چنین از دست دادن چراگاه‌ها باعث شد تا آریایی‌ها به سمت جنوب دریای خزر مهاجرت کنند و در خوره‌ها و رستاک‌های مختلف ساکن شوند.

۱۱۹- با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با تقسیمات کشوری فعلی در ایران تدوین شده است؟

- (۱) اگر «الف» یک استان باشد؛ بنابراین «ب» شهرستان و «ج» کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری یعنی روستا است.
- (۲) اگر «ب» شهرستان باشد، «الف» استان است و از به هم پیوستن چند «ج» که بخش نامیده می‌شود، «ب» تشکیل شده است.
- (۳) اگر «ب» شهرستان باشد، توسط «الف» یعنی استان که از به هم پیوستن چند «ج» یا بخش، تشکیل می‌شود، اداره می‌شود.
- (۴) اگر «ج» کوچک‌ترین واحد تقسیمات یک کشور یعنی بخش باشد، «ب» شهرستان است و از به هم پیوستن چند «ب» یا شهرستان، «الف» به وجود می‌آید.

۱۲۰- با توجه به «تفاوت‌های شهر و روستا» کدام گزینه درست است؟

- (الف) در اغلب سکونتگاه‌های روستایی، درصد بیشتری از جمعیت فعال در فعالیت‌های نوع اول اقتصادی اشتغال دارند.
- (ب) در برخی از کشورهای اروپایی، سکونتگاه‌هایی با بیشتر از ۲۰۰۰ نفر جمعیت، شهر محسوب می‌شوند.
- (۱) «الف» بیانگر مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا است و «ب» در سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها در اروپا به قاعده هرم نزدیک‌تر است.
- (۲) «الف» بیانگر متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا است و حوزه نفوذ «ب» در این حد است که می‌تواند به چند روستای پیرامون خود خدمات بدهد.
- (۳) «ب» بیانگر مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا است و «الف» در سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها به قاعده هرم نزدیک است.
- (۴) «ب» بیانگر متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا است و حوزه نفوذ «الف» با توجه به فضاهای باز گسترده‌تر آن وسعت بیشتری دارد.

۱۲۱- چگونه در سامانه اطلاعات جغرافیایی، قابلیت بازیابی و مشاهده هر لایه از اطلاعات وجود دارد؟

- (۱) با طبقه‌بندی و ترکیب داده‌ها در قالب لایه‌هایی جداگانه که براساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی‌های پدیده‌ها صورت می‌گیرد.
- (۲) با استفاده از لایه جدیدی که از تلفیق و جمع‌بندی لایه‌های مختلف حاصل می‌شود و دربرگیرنده اطلاعات مورد نیاز کاربران است.
- (۳) با استفاده از نقشه‌های GIS که نقشه‌های هوشمندند می‌توان هر لایه از اطلاعات را بازیابی کرد.
- (۴) با پردازش، تجزیه و تحلیل فضایی و مدل‌سازی براساس نیاز کاربر می‌توان لایه‌های اطلاعاتی را مشاهده کرد.

- ۱۲۲- با توجه به عبارات زیر در خصوص «شهرنشینی» موارد منجر به جمعیت شهرنشین می‌شوند.
- الف) در نیمه اول قرن بیستم، در برخی از روستاها شهرنشینان به سرمایه‌گذاری و خرید زمین‌های کشاورزی به منظور ایجاد کشت تجاری اقدام کردند.
- ب) با بروز تحولات صنعتی، نقش و عملکرد برخی از روستاها تغییر کرد و عملکردهای جدیدی به طور مستقل یا علاوه بر زراعت در آن‌ها پدیدار شد.
- ج) در ایران، اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت مالکان بزرگ و واگذاری زمین به دهقانان خرده‌پا انجام گرفت.
- د) پس از انقلاب اسلامی، تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت در بافت شهرهای همجوار ادغام گردید.
- ۱) «الف» و «ب» همانند «ج» و «د» - کاهش
 ۲) «الف»، «ج» و «ب» همانند «د» - کاهش
 ۳) «ج»، «د» و «الف» بر خلاف «ب» - افزایش
 ۴) «ب» و «د» بر خلاف «الف» و «ج» - افزایش
- ۱۲۳- «فعال کردن اقتصاد روستا» از ارکان تحقق روستای پایدار است. کدام یک از موارد زیر از اقدامات مناسب در این زمینه است؟

الف) توسعه خدمات گردشگری و فراغتی

ب) از بین بردن نابرابری‌های فضایی

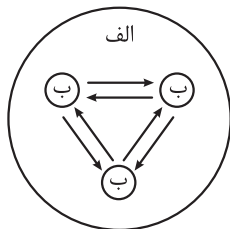
ج) آموزش بهداشت و پیشگیری از بیماری‌های واگیردار

د) تأمین آب آشامیدنی

ه) تشکیل تعاونی‌های تولیدی روستایی

- ۱) «الف» - «ه»
 ۲) «ج» - «ب» - «د»
 ۳) فقط «الف»
 ۴) «ب» - «ه»

۱۲۴- کدام گزینه مطابق با تصویر زیر تدوین شده است؟

۱) اگر «الف» یک منطقه ابرشهری باشد، موارد «ب» تعدادی مگالاپلیس است که به صورت زنجیره‌ای در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل شکل گرفته‌اند.

۲) اگر «الف» یک مگالاپلیس باشد، موارد «ب» تعدادی مادرشهر یا کلان‌شهر است که حومه‌هایشان به یکدیگر پیوند خورده است.

۳) اگر موارد «ب» تعدادی مادرشهر باشد، مورد «الف» یک مگاسیتی است که به دلیل فراوانی آمدوشد بین مادرشهرهای همجوار شکل گرفته است.

۴) اگر موارد «ب» تعدادی کلان‌شهر باشد، مورد «الف» یک جهان‌شهر است که به علت نقش مهم کلان‌شهرها در اقتصاد و تجارت جهانی شکل گرفته است.

۱۲۵- با بررسی موارد «الف» و «ب»، کدام گزینه درست است؟

- الف) یکی از پدیده‌هایی که در نتیجه مشکل مسکن در شهرهای بزرگ شکل می‌گیرد، اسکان غیررسمی است.
- ب) از جلوه‌های مشکل مسکن فقیران شهری هستند که در نتیجه عواملی، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند.
- ۱) زاغه‌نشینی که در نقاط مختلف شهر به وجود می‌آید، یکی از جلوه‌های «الف» است که هرچند غیررسمی است، اما غیرقانونی نیست.
- ۲) یکی از عوامل «ب»، بی‌توجهی حکومت‌ها به حمایت‌های تأمین اجتماعی است که منجر به افزایش شمار کارتن‌خواب‌ها می‌شود.
- ۳) روبه‌روبودن شهرها با پدیده وندالیسم شهری منجر به پدیدآمدن جلوه‌هایی از «الف» و «ب» می‌شود.
- ۴) مهاجرت گسترده به شهرها از عوامل اختلاف طبقاتی شدید و در نتیجه پدیدآمدن پدیده «الف» و «ب» در شهرهای بزرگ است.

فلسفه و منطق

- ۱۲۶- پارسا سال گذشته در آزمون سراسری شرکت کرد، اما موفق نشد. او تعریف مؤسسه آموزشی «سامان کنکور» را شنیده بود و با دیدن تابلوی مؤسسه آموزشی «ساسان کنکور»، در آن ثبت نام کرد. در مورد او می توان گفت
- (۱) به دلیل این که به صرف مشابهت ظاهری، حکم یک مؤسسه را به مؤسسه دیگر سرایت داده، دچار مغالطه تمثیل ناروا شده است
- (۲) چون فقط یک مؤسسه را می شناخته و با این وجود، حکم آن را به سایر مؤسسات تعمیم داده، دچار مغالطه تعمیم شتاب زده شده است
- (۳) وی باید قبل از آن که تصمیم به ثبت نام می گرفت، از ارتباط یا عدم ارتباط این دو مؤسسه با یکدیگر اطمینان حاصل می کرد
- (۴) او دچار خطای فکری نشده است؛ بلکه به نظر می رسد دست اندرکاران مؤسسه «ساسان کنکور» برای جذب مشتری، از مغالطه بهره برده اند

۱۲۷- کدام عبارت درست است؟

- (۱) بررسی فرضیه های علمی، یکی از کاربردهای استقرای تعمیمی قوی است.
- (۲) تفاوت استدلال استقرایی و استدلال قیاسی، در امکان یا عدم امکان راهیابی اشتباه در نتیجه است.
- (۳) اگر در یک استقرای تعمیمی، ۹۰ درصد نمونه ها بررسی شده باشند، یک استقرای تعمیمی قوی خواهیم داشت.
- (۴) در استنتاج بهترین، همواره علاوه بر احتمالاتی که به صورت قطعی رد می شوند احتمالات دیگری نیز در کنار نتیجه وجود دارد.

۱۲۸- نوع کدام یک از استدلال های زیر «متفاوت» است؟

- (۱) آرایشگر مانند پزشک روپوش سفید به تن دارد؛ پس کودک از هر دو می ترسد.
- (۲) با بررسی همه اعضای تیم «الف» متوجه می شویم که بعضی اعضای تیم «ب» هم راست پا هستند.
- (۳) انسان، یک جاندار است و مانند سایر جانداران نیازمند تغذیه برای رشد است.
- (۴) دانش آموزان مدارس «پسر» و «علم و ادب»، نمره بالایی در امتحان نهایی کسب کردند؛ پس تمام دانش آموزان این منطقه نمره خوبی گرفته اند.

۱۲۹- کدام مورد، قضیه شخصی است؟

- (۱) گفتم این جام جهان بین به تو کی داد حکیم؟
- (۲) سلطان جهانم به چنین روز غلام است.
- (۳) بیا و کشتی ما در شط فرات انداز
- (۴) عشق از اول سرکش و خونی بود.
- ۱۳۰- کدام مورد برای تکمیل عبارت مقابل مناسب نیست؟ «جملات انشایی در منطق بررسی نمی شوند، چون

(۱) وظیفه منطق، جلوگیری از خطای اندیشه است

(۲) نمی توانیم صدق و کذب جملات انشایی را مشخص کنیم

(۳) مفهوم درست و غلط، با مفهوم مطابقت و مخالفت با واقع، گره خورده است

(۴) اگر یک جمله درصدد بیان خبری نباشد، نمی توان آن را صحیح یا ناصحیح دانست

۱۳۱- در رابطه با قضیه «کهن شود همه کس را به روزگار ارادت»، کدام گزینه درست نیست؟

(۱) این قضیه محصوره و از نوع موجبه کلیه است.

(۲) در این قضیه به ثبوت «کهنه شونده به روزگار ارادت» برای «همه کس» حکم شده است.

(۳) از آن جا که این قضیه فعل اسنادی دارد، در حالت فعلی می توان موضوع و محمول آن را تشخیص داد.

(۴) موضوع این قضیه بیانگر یک مفهوم کلی است و از همین رو نیازمند تعیین کننده دامنه مصادیق موضوع است.

۱۳۲- کدام گزینه بیانگر مطلب درستی درباره روش بحث سقراطی است؟

- (۱) یک روش گفت‌وگو و پرسش و پاسخ بود که نسبت به مخاطبان متفاوت، تغییری در آن ایجاد نمی‌شد.
- (۲) روش ثابتی است که در آن سقراط با پرسیدن سؤالات متعدد تلاش می‌کند، حقیقت را به مخاطب برساند.
- (۳) روشی است که با توانایی مخاطب تغییر می‌کرد و سؤالات متعددی در آن پرسیده می‌شد که مخاطب، حقیقت را درک کند.
- (۴) روش گفت‌وگو و مناظره با مخاطب است که سقراط در آن هر نوع مفهومی را به عنوان موضوع انتخاب می‌کرد و از آن سؤال می‌پرسید.

۱۳۳- کدام مورد در دادگاه سقراط مطرح نشد؟

- (۱) دستیابی به اسرار آسمان و زمین
- (۲) رفتن به دادگاه در صورت ارتکاب گناه
- (۳) اعتقاد به قدرت مافوق بشری
- (۴) آوردن فلسفه از آسمان به زمین

۱۳۴- کدام عبارت با توجه به زندگی و دادگاه سقراط صحیح است؟

- (۱) سقراط معتقد بود ابراز دانش با شعارش تناقض دارد، لذا همیشه اظهار نادانی می‌کرد.
- (۲) سقراط از مرگ نمی‌هراسید و معتقد بود نباید از هیچ چیز هراس داشت.
- (۳) سقراط در دادگاه توانست اثبات کند که اتهام انکار خدایان، مردود است.
- (۴) رسالت و هدف سقراط به یکدیگر کمک می‌کنند، اما مشابه نیستند.

۱۳۵- درباره دو نفری که در یک موضوع اختلاف دارند و برای رسیدن به توافق با یکدیگر بحث می‌کنند، چه تعداد از گزاره‌های زیر درست است؟

- حداقل یکی از آن‌ها به طور قطع به شک مطلق معتقد است.
- هر دو به اصل امکان شناخت معتقدند.
- قطعاً هر دو به احتمال خطابودن شناخت معتقدند.
- قطعاً هر دو شک در برخی دانسته‌ها را می‌پذیرند.

(۱) دو (۲) چهار (۳) یک (۴) سه

۱۳۶- عبارت «دانشمندان در تلاش هستند تا به نحوی موجودات ماوراءطبیعی را شناسایی و مطالعه کنند»، با کدام گزینه ارتباط نزدیک‌تری دارد؟

- (۱) اصل امکان شناخت
- (۲) ابزارهای شناخت
- (۳) محدوده شناخت
- (۴) ارزش شناخت

۱۳۷- اگر تعریف مناسبی از معرفت بیان شود، قطعاً.....

- (۱) دوری است
- (۲) مبهم است
- (۳) لفظی است
- (۴) جامع یا مانع نیست

۱۳۸- کدام عبارت درست است؟

- (۱) تعیین مصداق برخی علت و معلول‌ها، با حس و تجربه امکان‌پذیر نیست.
- (۲) بهترین تعریف برای علت را می‌توان «وجوددهنده به معلول» دانست.
- (۳) علیت، رابطه‌ای وجودی است که در آن، یک طرف رابطه، خود رابطه است.
- (۴) نتیجه قانون سنخیت میان علت و معلول، تخلف‌ناپذیری نظام هستی است.

۱۳۹- هیوم با بیان نظریهٔ تداعی

- (۱) به نفی رابطهٔ علیت میان اشیای جهان پرداخت.
- (۲) راهی تجربی برای شناخت اصل علیت بیان کرد.
- (۳) کوشید تا روند شناخت مصادیق علت و معلول را بیان کند.
- (۴) درصدد تبیین باور عمومی به علیت، در عین تجربی نبودن آن بود.

۱۴۰- کدام گزینه بیانگر ثمره‌ای از یکی از فروع علیت است که با در نظر نگرفتن آن می‌توان به امور تخیلی باور داشت؟

- (۱) میان وجود و عدم چیزی نیست.
- (۲) میان پدیده‌ها ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۳) لا یتخلف بودن عالم
- (۴) قابل پیگیری بودن تحقیقات و پژوهش‌های علمی

۱۴۱- کدام عبارت نشانگر «اصل وجوب علی و معلولی» است؟

- (۱) اصلی که نشانگر ارتباط و پیوستگی خاص میان موجودات است.
- (۲) هر معلولی در جهان، عامل پیدایشی دارد و این اصل موجب نگاه ویژه به جهان می‌شود.
- (۳) معلول تا علت نباشد وجوب وجود نمی‌یابد و بالعکس.
- (۴) معلول ذاتاً ممکن‌الوجود است و عامل بیرونی سبب خروج او از حالت تساوی می‌شود.

۱۴۲- کدام فرد را می‌توان دقیقاً قائل به معنای دوم اتفاق دانست؟ کسی که

- (۱) برای رفع گرسنگی، به جای غذا خوردن آب می‌نوشد
- (۲) در عین گرسنگی، هیچ تلاشی برای رفع آن انجام نمی‌دهد
- (۳) در عین این‌که غذا می‌خورد، معتقد است ممکن است هرگز سیر نشود
- (۴) معتقد است استفاده از غذا و سیر شدن، در راستای هدف مشخص و معینی قرار ندارد

۱۴۳- در یک پازل یا جورچین ۱۵ تکه‌ای، به ترتیب تکهٔ اول، تکهٔ پانزدهم و معلول و هستند.

- (۱) علت ناقصه - علت ناقصه - کل قطعات پازل
- (۲) علت ناقصه - علت ناقصه - تصویر
- (۳) علت ناقصه - علت تامه - تصویر
- (۴) علت ناقصه - علت تامه - کل قطعات پازل

۱۴۴- دربارهٔ معانی مختلف اتفاق، کدام گزینه درست است؟

- (۱) نفر دوم یک مسابقهٔ تکواندو معتقد است او باید پیروز می‌شده، ولی اشتباه داور باعث بدشانسی او شده. (معنای اول اتفاق)
- (۲) یک مشاور کنکور می‌گوید که یکی از شاگردان او بسیار بی‌نظم و بی‌هدف مطالعه می‌کند؛ پس نتیجه‌ای نخواهد گرفت. (معنای سوم اتفاق)
- (۳) یک دانش‌آموز می‌گوید چون درس نخوانده بودم خودم را پشت دوستم پنهان کردم، ولی یک عطسهٔ اتفاقی مرا لو داد. (معنای چهارم اتفاق)
- (۴) فردی که با لباس آستین کوتاه به خیابان آمده می‌گوید می‌دانستم باران می‌آید، ولی توجه نکردم و اتفاقاً باران آمد و سرما خوردم. (معنای اول اتفاق)

۱۴۵- در خصوص معانی مرتبط با اتفاق، کدام مورد محکوم به صحت است؟

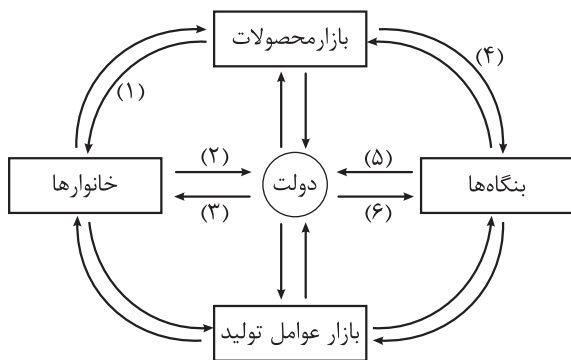
- (۱) طبق انکار معنای سوم اتفاق، امکان ندارد معلول با حضور علت تامه یا ناقصه محقق نشود.
- (۲) بررسی معنای دوم اتفاق نیازمند دقت و تأمل بیشتر است و برخی فلاسفه آن را قبول ندارند.
- (۳) فیلسوفی یافت نمی‌شود که با معنای اول اتفاق موافق باشد و فلاسفه معنای اول اتفاق را رد می‌کنند.
- (۴) این‌که برای قبولی در امتحان هم‌چنان معتقدیم نمی‌توان راهی غیر از تلاش و درس خواندن طی کنیم، نشانگر انکار معنای دوم اتفاق است.

اقتصاد

۱۴۶- موارد زیر، به ترتیب به کدام گروه از تصمیم‌گیرندگان و بازیگران در اقتصاد ارتباط دارد؟

- کسب و کارهای خویش فرما
 - تنظیم مقررات در حوزه کسب و کار
 - پرداخت مالیات در زمان دریافت ارث
 - اجاره ماشین‌آلات با هدف استفاده از آنها برای تولید محصول
- (۱) خانوار - دولت - خانوار - بنگاه
(۲) بنگاه - دولت - خانوار - بنگاه
(۳) بنگاه - بنگاه - دولت - خانوار
(۴) خانوار - بنگاه - دولت - خانوار

۱۴۷- نمودار زیر، شکل ساده‌شده‌ای از جریان چرخشی با حضور دولت است، با توجه به این نمودار:

الف) دولت از چه ابزاری در هنگام عدم تعادل (در وضعیت کمبود تقاضا) جهت بهبود عملکرد بازار و حمایت از مصرف‌کننده استفاده می‌کند و این مورد مربوط به کدام قسمت نمودار است؟

ب) چه ارتباطی میان مسیر شماره ۴ و ۵ می‌توان تصور کرد؟
ج) کدام مسیر نشان‌دهنده ارائه سبب حمایتی دولت (شامل برخی از کالاها و خدمات مورد نیاز بنگاه‌ها) به تولیدکنندگان است؟

- (۱) الف: افزایش مالیات بر درآمد و ارث - مسیر شماره ۳ / ب: با کاهش مورد ۵، قطعاً مورد ۴ افزایش پیدا خواهد کرد. / ج: مسیر شماره ۳
- (۲) الف: حذف و یا کاهش مالیات بر مصرف کالاها و مالیات بر ارزش افزوده - مسیر شماره ۲ / ب: به صورت منطقی با افزایش مورد ۴، مورد ۵ نیز افزایش می‌یابد. / ج: مسیر شماره ۳
- (۳) الف: افزایش مالیات بر درآمد و ارث - مسیر شماره ۳ / ب: با کاهش مورد ۵، قطعاً مورد ۴ افزایش پیدا خواهد کرد. / ج: مسیر شماره ۵
- (۴) الف: حذف و یا کاهش مالیات بر مصرف کالاها و مالیات بر ارزش افزوده - مسیر شماره ۲ / ب: به صورت منطقی با افزایش مورد ۴، مورد ۵ نیز افزایش می‌یابد. / ج: مسیر شماره ۶

محل انجام محاسبات

۱۴۸- خانم حیدری، مدیرعامل یک شرکت تولید لوازم تحریر است. با توجه به دانش خود از بازار و عوامل مؤثر بر عرضه و تقاضا، پیشنهاد شما به ایشان برای افزایش فروش و سودآوری کسب و کارشان، در هر کدام از موقعیت‌های زیر چیست؟

• نزدیک شدن به ماه مهر

• کاهش درآمد خانوارها

• بخش زیادی از تولیدات کارخانه به فروش نمی‌رسند.

(۱) کاهش میزان عرضه - افزایش عرضه کالاهای مقرون به صرفه با قیمت پایین تر - کاهش میزان تولید و عرضه

(۲) افزایش میزان عرضه - تلاش برای تولید کالاهای گران تر و تمرکز بر خانوارهایی با درآمد بالاتر - کاهش قیمت کالاهای موجود با هدف فروش بیشتر

(۳) کاهش میزان عرضه - تلاش برای تولید کالاهای گران تر و تمرکز بر خانوارهایی با درآمد بالاتر - کاهش میزان تولید و عرضه

(۴) افزایش میزان عرضه - افزایش عرضه کالاهای مقرون به صرفه با قیمت پایین تر - کاهش قیمت کالاهای موجود با هدف فروش بیشتر

۱۴۹- هر کدام از موارد زیر به کدام نوع بازار اشاره دارد؟

• شهرداری تهران برای ساخت خط جدید مترو با کمترین قیمت ممکن، یک فراخوان عمومی منتشر کرده است.

• دکتر بقایی یکی از معضلات صنعت خودروسازی در ایران را، نوع بازار و شیوه عرضه کالا در آن می‌داند.

• کارشناسان باور دارند هزینه‌های اولیه بالای تولید برق در ایران و همین‌طور قیمت پایین فروش آن باعث شده تا بخش خصوصی تمایلی برای حضور در آن نداشته باشد.

(۱) مزایده - انحصاری - انحصار قانونی

(۲) مناقصه - رقابتی - انحصار طبیعی

(۳) مناقصه - انحصاری - انحصار طبیعی

(۴) مزایده - رقابتی - انحصار قانونی

۱۵۰- با توجه به مفهوم کالا در اقتصاد و انواع آن، کدام گزینه بهترین نسبت به دو گزاره زیر ارائه می‌دهد؟

• قیمت کالای A در بازار، روزبه‌روز در حال افزایش است، و میزان تقاضای مردم در زمان حال از آن کالا هم در حال افزایش است.

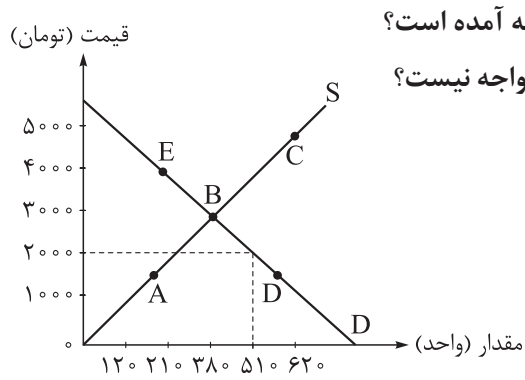
• افزایش درآمد افراد باعث نشد که میزان تقاضای آن‌ها برای کالاهای دست‌دوم افزایش پیدا کند.

(۱) پیش‌بینی مردم از افزایش قیمت یک کالا در آینده باعث شده تا آن‌ها در زمان حال مقدار تقاضایشان را از آن کالا افزایش دهند. - ویژگی کالای پست، رفتار مغایر با قانون تقاضا را توجیه می‌کند.

(۲) قانون تقاضا نشان می‌دهد که چگونه افزایش قیمت یک کالا می‌تواند منجر به افزایش تقاضای آن شود. - افزایش درآمد رفتار مغایر با قانون تقاضا در فرد را توجیه می‌دهد.

(۳) پیش‌بینی مردم از افزایش قیمت یک کالا در آینده باعث شده تا آن‌ها در زمان حال مقدار تقاضایشان را از آن کالا افزایش دهند. - تغییر سلیقه مصرف‌کننده برای کالاهای جانشین و مکمل اثر یکسانی دارد.

(۴) هرچند انسان در علم اقتصاد، موجودی با توانایی تصمیمات منطقی و عقلانی شناخته می‌شود اما گاهی اوقات انسان‌ها تصمیمات منطقی نمی‌گیرند. - ویژگی کالای پست، رفتار مغایر با قانون تقاضا را توجیه می‌کند.

۱۵۱- با توجه به نمودار مقابل پاسخ صحیح سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

الف) در چه سطحی از درآمد، بازار با کمبود یا مازاد عرضه و تقاضا مواجه نیست؟

ب) در کدام نقطه، بازار با مازاد عرضه مواجه است؟

ج) در قیمت ۲۰۰۰ تومان، حداکثر درآمد تولیدکننده چه قدر است؟

۱) الف) ۱,۱۴۰,۰۰۰ تومان / ب) C / ج) ۱,۲۴۰,۰۰۰ تومان

۲) الف) ۳,۱۰۰,۰۰۰ تومان / ب) A / ج) ۴۲۰,۰۰۰ تومان

۳) الف) ۱,۱۴۰,۰۰۰ تومان / ب) E / ج) ۴۲۰,۰۰۰ تومان

۴) الف) ۳,۱۰۰,۰۰۰ تومان / ب) D / ج) ۱,۲۴۰,۰۰۰ تومان

ردیف	تعداد تقاضا (کیلو)	قیمت (تومان)	تعداد عرضه (کیلو)
۱	۳۰۰	۸۰۰	۰
۲	۲۳۰	۱۰۵۰	۷۰
۳	۱۹۰	۲۳۰۰	۱۰۰
۴	۱۵۰	۲۴۰۰	۱۵۰
۵	۱۰۰	۴۸۰۰	۱۹۰
۶	۷۰	۵۹۰۰	۲۳۰
۷	۰	۶۳۰۰	۳۰۰

۱۵۲- با توجه به جدول مقابل به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) در قیمت ۲۳۰۰ تومان بازار با چه شرایطی روبه‌رو است؟

ب) حداکثر درآمد تولیدکننده در قیمت ۱۰۵۰ تومان چه قدر است؟

ج) در کدام ردیف از جدول بازار با کمبود تقاضا مواجه است؟

۱) الف) مازاد تقاضا / ب) ۲۴۱,۵۰۰ تومان / ج) ردیف ۵

۲) الف) مازاد عرضه / ب) ۷۳,۵۰۰ تومان / ج) ردیف ۴

۳) الف) مازاد عرضه / ب) ۲۴۱,۵۰۰ تومان / ج) ردیف ۲

۴) الف) مازاد تقاضا / ب) ۷۳,۵۰۰ تومان / ج) ردیف ۶

۱۵۳- کدام یک از عبارات زیر در رابطه با واقعیت درست هستند؟

الف) دولت‌ها با تعریف و اجرای حقوق مالکیت، امنیت خرید و فروش و مبادلات را بهبود می‌بخشند.

ب) دولت کالاها و خدماتی که توسط افراد زیادی می‌تواند هم‌زمان استفاده شود به طوری که هیچ‌یک از افراد نمی‌توانند یکدیگر را از وجود آن محروم کنند را تحت عنوان کالاهای عمومی ارائه می‌کند.

ج) گاهی دولت‌ها براساس اعتبار افراد اجازه می‌دهند که مالک واقعی چیزی به حساب آیند و حق خرید و فروش داشته باشند.

د) دولت به عنوان یک عضو فعال و مؤثر در میدان فعالیت‌های اقتصادی حضور دارد و از بروز شرایطی که به مبادلات افراد آسیب بزند جلوگیری می‌کند.

ه) خیابان‌ها، بوستان‌ها، تیرهای چراغ برق، مدارس، درمانگاه‌ها و آتش‌نشانی‌ها همه از مصادیق کالاهای عمومی هستند.

الف - ب - ج - د

الف - ب - ه - د

الف - ه

الف - ب

محل انجام محاسبات

۱۵۴- با توجه به هر یک از سؤالات زیر پاسخ صحیح در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) در یک کارگاه تولیدی مبلغ قابل محاسبه برای پرداخت مهم‌ترین نوع مالیات این واحد تولیدی چیست؟
- (ب) جمله زیر به کدام یک از اهداف اخذ مالیات اشاره دارد؟
«دولت با واریز یارانه از محل مالیات‌های پرداختی توسط مردم توانست اختلاف بین دهک‌ها در کشور را کاهش دهد.»
- (ج) هدف اصلی از اخذ مالیات چیست؟
- (۱) (الف) درآمد کارگاه تولیدی / (ب) تشویق فعالیت‌های مطلوب و کاهش فعالیت‌های نامناسب / (ج) کاهش نابرابری‌ها
- (۲) (الف) سود کارگاه تولیدی / (ب) کاهش نابرابری‌ها و فاصله‌های اقتصادی و اجتماعی / (ج) افزایش درآمد دولت
- (۳) (الف) درآمد کارگاه تولیدی / (ب) کاهش نابرابری‌ها و فاصله‌های اقتصادی و اجتماعی / (ج) کاهش نابرابری‌ها
- (۴) (الف) سود کارگاه تولیدی / (ب) کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب / (ج) افزایش درآمد دولت

۱۵۵- هر یک از جملات زیر به کدام یک از انواع مالیات‌ها اشاره دارد؟

- (الف) این نوع از مالیات تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورهاست.
- (ب) این نوع مالیات از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند.
- (ج) اساس و مبنای مالیات بر دارایی است.
- (د) مهم‌ترین نوع مالیات است.
- (ه) مالیات بر تنباکو زیرمجموعه این نوع مالیات است.

- (۱) (الف) تعرفه‌های گمرکی / (ب) مالیات بر ارزش افزوده / (ج) ثروت مؤدی / (د) مالیات بر درآمد مشاغل / (ه) مالیات بر مصرف
- (۲) (الف) مالیات بر درآمد / (ب) مالیات بر مصرف / (ج) درآمد مؤدی / (د) مالیات بر دارایی / (ه) مالیات بر ارزش افزوده
- (۳) (الف) عوارض گمرکی / (ب) مالیات بر درآمد / (ج) درآمد مؤدی / (د) مالیات بر درآمد مشاغل / (ه) مالیات بر ارزش افزوده
- (۴) (الف) مالیات بر درآمد / (ب) مالیات بر ارزش افزوده / (ج) ثروت مؤدی / (د) مالیات بر دارایی / (ه) مالیات بر مصرف

۱۵۶- در کدام گزینه موارد ذکر شده به ابزارهای تأمین منابع مالی دولت برای ارائه خدمات و کالاهای عمومی اشاره دارد؟

- (۱) پرداخت یارانه - فروش اوراق مشارکت - دریافت عوارض گمرکی از واردکنندگان
- (۲) عوارض نوسازی شهرداری‌ها - خرید اوراق مشارکت - فروش محصولات پتروشیمی به کشورهای همسایه
- (۳) فروش اوراق مشارکت - صادرات نفت به کشورهای آمریکای لاتین - عوارض نوسازی شهرداری‌ها
- (۴) اضافه‌شدن برخی اصناف به معافیت‌های مالیاتی - خرید اوراق مشارکت - دریافت عوارض گمرکی از واردکنندگان

محل انجام محاسبات

۱۵۷- در جدول زیر مجموع مالیات‌های پرداختی افراد ذکر شده است. با توجه به این اطلاعات:

- الف) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات، چند میلیارد تومان است؟
 ب) چند درصد از مجموع مالیات‌های مستقیم پرداختی به مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی تعلق دارد؟
 ج) مالیات بر مصرف پرداختی در این جامعه چند میلیارد تومان است؟

مالیات بر درآمد مشاغل	۹۱۰ میلیارد تومان
مجموع مالیات غیرمستقیم پرداختی	۹۸۰۰ میلیارد تومان
مالیات بر درآمد	۱۸۸۵ میلیارد تومان
مالیات بر ارث	۵۳۰ میلیارد تومان
عوارض گمرکی و خدماتی	۲۷۵ میلیارد تومان
مالیات بر دارایی	۲۳۵۵ میلیارد تومان
مالیاتی که برای ایجاد شفافیت و کاهش فرار مالیاتی وضع می‌شود.	۱/۵ برابر مالیات بر درآمد مشاغل

$$(۲) ۹۱۰ - ۱۲/۵ - ۸۱۶۰ \text{ درصد}$$

$$(۱) ۹۱۰ - ۱۶ \text{ درصد} - ۶۶۵۰$$

$$(۴) ۲,۳۵۵ - ۱۲/۵ \text{ درصد} - ۶۶۵۰$$

$$(۳) ۲,۳۵۵ - ۱۶ \text{ درصد} - ۸۱۶۰$$

۱۵۸- کدام گزینه در خصوص بودجه دولت صحیح نیست؟

- (۱) با توجه به درآمدها و هزینه‌ها، دولت‌ها یا با مازاد یا کسری یا با توازن بودجه روبه‌رو خواهند بود.
 (۲) بودجه دولت در واقع برنامه یک‌ساله دولت را برای خرج کردن با توجه به درآمدها ارائه می‌دهد.
 (۳) دولت‌ها می‌توانند با برنامه‌ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه، بودجه‌ای متوازن داشته باشند.
 (۴) میزان درآمد دولت در بودجه ذکر نمی‌شود بلکه باید با برنامه‌ریزی، درآمدها به سطح مخارج نزدیک شوند.

۱۵۹- مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده برای یک کالا ۸۵,۵۰۰ تومان است. اگر اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل از مرحله دوم پرداخت شده است برابر با ۳۱,۵۰۰ تومان و قیمت کالا در مرحله اول (بدون احتساب مالیات بر ارزش افزوده) نیز برابر با ۳۵۰ هزار تومان باشد، نرخ محاسبه مالیات و قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله آخر به ترتیب، کدام است؟

$$(۲) ۹ \text{ درصد} - ۱,۰۳۵,۵۰۰ \text{ تومان}$$

$$(۱) ۱۰ \text{ درصد} - ۹۳۵,۵۰۰ \text{ تومان}$$

$$(۴) ۹ \text{ درصد} - ۹۹۵,۵۰۰ \text{ تومان}$$

$$(۳) ۱۰ \text{ درصد} - ۹۵۵,۵۰۰ \text{ تومان}$$

محل انجام محاسبات

- ۱۶۰- در کدام گزینه هر دو مورد بیان شده، می تواند خسارات ناشی از وضعیت ناپایدار برخی درآمدهای دولت را بهبود ببخشد؟
- (۱) توجه به اقتصاد غیرنفتی مثل توسعه گردشگری و صادرات محصولات ایرانی - حمایت از تولیدات داخلی با راندمان بالا (خودرو، لوازم خانگی برقی، لوازم خانگی گازی و ...)
 - (۲) واردات انرژی و پرهیز از اتمام منابع موجود در ایران - ایجاد راههایی مانند تهاتر کالا با کالاها به منظور کم اثر کردن تحریمها
 - (۳) اختصاص دادن بخشی از درآمدهای نفتی به تولیدات دانش بنیان و ایجاد مزیت در این حوزه - پرداخت وام و تسهیلات به کارمندان دولت جهت بهبود وضعیت زندگی آنها
 - (۴) برگزاری برنامه های بزرگ تحقیقی جهت شناسایی تمام منابع موجود در کشور برای رشد اقتصادی بیشتر - افزایش یارانه انرژی به منظور تسهیل زندگی مردم

پاسخنامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilasabz.com

پاسخ نامہ آزمون آزمائشی خیلی سبز

پایہ دوازدهم

مرحله هشتم

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۰۹/آذر/۱۴۰۳

رشته انسانی

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	شمیم پهلوان شریف - سوگند روشنی - علی شہرابی - علی قہرمان زادہ - علیرضا کاظمی بقا
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی - مہدی کرانی - بہنام کیانی - یعقوب کیانی - حسینعلی موسی زادہ
علوم اجتماعی	محمدابراہیم مازنی
روان شناسی	یاسمین آشینہ - مہدی جاہدی - فرزانه حاجی
زبان عربی	ولی برجی - کیارش پورمہدی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - آیدین مصطفی زادہ
تاریخ	خدیجہ جنت علیپور - مریم صالحی
جغرافیا	مریم صالحی - مجید مصطفوی
فلسفہ و منطق	علی اکبر آخوندی - سیاوش خدانشناس - سعید رحیمیان - مجید قدرتی پور
اقتصاد	سعید بہروزی فر - سارا شریفی - پرنیزا گلپایگانی

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامہ	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شہرابی	علی شہرابی	علی شہرابی	شقایق راہبریان	فرزانه خاکپاش پگاہ نادری
زبان و ادبیات فارسی	یعقوب کیانی	یعقوب کیانی	یعقوب کیانی	جمال طباطبائی نژاد	الہہ آرانی امیرمحمد شیرزاد صادق محرمی
علوم اجتماعی	محمدابراہیم مازنی	محمدابراہیم مازنی	محمدابراہیم مازنی	فروغ نجمی تیموریان فرناز سلیمانی	علی سلوکی عرفان شہرآئینی
روان شناسی	سیمین زاہدی	سیمین زاہدی	سیمین زاہدی	مہدی جاہدی	مرتضی عزیزی ستایش محمدی
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	آریا ذوقی	جمال الدین ہنرور محمدنوید راست خدیو حسام حاج مومن	فاطمہ جان محمدی سمانہ ریحانی
تاریخ	خدیجہ جنت علیپور	خدیجہ جنت علیپور	خدیجہ جنت علیپور	مریم صالحی	بہروز یحیی کیانا یوسف زادہ
جغرافیا	مریم صالحی	مریم صالحی	مریم صالحی	خدیجہ جنت علیپور	کیانا یوسف زادہ
فلسفہ و منطق	محمدجواد سہدہی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانیپور	سحر سالیانی مہدیار وکیل زادہ
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	مہدی ضیایی	مرتضی عزیزی ستایش محمدی

سرپرست محتوایی: فاطمہ آقاجانیپور

مشاور محتوایی: مریم صالحی

Telegram: @konkur_in

ویژہ کنکورهای ۱۴۰۴

شروع مجدد دوازدهم از مهر

آزمون آزمائشی خلی سبز

الناز علی یاری زاده	سرپرست تولید
منیژه حق دوست - راضیه سادات خلای نسب زہرا صفری - محیا غنی فرد زہرا فرہادی مہر - مریم مسلمی زادہ ساعده نمازی	ویراستاران فنی
مونا آندستا سارا گنجی آزادپور	رسام
سحر ازلی تاش - فاطمہ بخششی مریم حسین زادہ - سپیدہ سخایی مائدہ صبری - نیلوفر فرخجستہ مہدیہ گل پور - لیلا نعمت پور	صفحه آرائی

مقیاس متغیر «مدت زمان یک فیلم» کدام است؟

۱

(۱) نسبی

(۲) فاصله‌ای

(۳) ترتیبی

(۴) اسمی

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ / فصل ۳ / درس ۱

درس Box

جدول برای تشخیص مقیاس متغیرها

مثال	قابل مرتب کردن است؟	اختلاف بین مقادیر داده‌ها، معنی دارد؟	نسبت بین مقادیر داده‌ها، معنی دارد؟		
وزن، قد، مدت زمان کلاس	✓	✓	✓	نسبی	کمی
دما، ساعت شروع کلاس	✓	✓	×	فاصله‌ای	
رتبه کنکور، مراحل تحصیلی	✓	×	×	ترتیبی	کیفی
رنگ ماشین، اسم افراد	×	×	×	اسمی	

پاسخ خیلی تشریحی ✓ برای متغیر «مدت زمان یک فیلم» جدول می‌کشیم:

نسبت بین مقادیر داده‌ها، معنی دارد؟	اختلاف بین مقادیر داده‌ها، معنی دارد؟	قابل مرتب کردن است؟
✓	✓	✓

پس مقیاس متغیر، نسبی است.

از جامعه‌ای که میانگین وزن افراد آن ۸۲ است، نمونه‌ای به اندازه ۵ انتخاب کرده‌ایم که وزن افراد این نمونه ۹۸/۵ و ۶۹/۹۰، ۸۵/۵، ۷۸/۵ است. تفاوت مقدار پارامتر و آماره میانگین وزن کدام است؟

$$۲/۶ (۴)$$

$$۲/۴ (۳)$$

$$۲/۲ (۲)$$

$$۲ (۱)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۱

درس‌Box

- پارامتر جامعه، یک مشخصه عددی از جامعه است که بیانگر یک جنبه خاص (موضوع خاص) از آن می‌باشد.
- آماره نمونه، یک مشخصه عددی از نمونه است که بیانگر یک جنبه خاص از آن می‌باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: میانگین وزن کل افراد جامعه ۸۲ است، پس:

$$۸۲ = \text{پارامتر وزن}$$

گام دوم: وزن افراد حاضر در نمونه به صورت زیر است:

$$۹۸/۵, ۶۹/۹۰, ۸۵/۵, ۷۸/۵$$

میانگین وزن افراد نمونه، آماره را می‌دهد:

$$\text{آماره وزن} = \frac{\overbrace{۷۸+۶۹+۹۰}^{۲۳۷} + \overbrace{۸۵/۵+۹۸/۵}^{۱۸۴}}{۵} = \frac{۴۲۱}{۵} = \frac{۴۲۱ \times ۲}{۵ \times ۲} = \frac{۸۴۲}{۱۰} = ۸۴/۲$$

گام سوم: اختلاف پارامتر و آماره برابر است با:

$$۸۴/۲ - ۸۲ = ۲/۲$$

میانگین داده‌های جدول زیر ۱۰ است. اگر a, b, c, d چهار عدد طبیعی متوالی باشند، تعداد کل داده‌ها کدام است؟ $(a < b < c < d)$

۳

داده	۴	۷	۱۰	۱۵
فراوانی	a	b	c	d

۲۶ (۴)

۲۲ (۳)

۱۸ (۲)

۱۴ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۲

b, c و d را به ترتیب $a+1, a+2, a+3$ و بگیرد.

Hint

درسی Box

میانگین موزون داده‌های X_1, X_2, \dots, X_n که فراوانی آن‌ها به ترتیب f_1, f_2, \dots, f_n می‌باشد، برابر است با:

$$\bar{X}_w = \frac{f_1 X_1 + f_2 X_2 + \dots + f_n X_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n} = \frac{\text{مجموع حاصل ضرب هر داده در فراوانی اش}}{\text{مجموع فراوانی‌ها}}$$

گام اول: اعداد a, b, c, d چهار عدد طبیعی متوالی‌اند، آن‌ها را برحسب a که کوچک‌ترینشان است، می‌نویسیم:

داده	۴	۷	۱۰	۱۵
فراوانی	a	b	c	d
		a+1	a+2	a+3

گام دوم: برای به دست آوردن میانگین، هر داده را در فراوانی‌اش ضرب می‌کنیم و حاصل را بر مجموع فراوانی‌ها تقسیم می‌کنیم:

$$\bar{X}_w = \frac{(4 \times a) + (7 \times (a+1)) + (10 \times (a+2)) + (15 \times (a+3))}{a + (a+1) + (a+2) + (a+3)} = \frac{4a + 7a + 7 + 10a + 20 + 15a + 45}{4a + 6} = \frac{36a + 72}{4a + 6}$$

گام سوم: میانگین به دست آمده باید برابر با ۱۰ باشد:

$$\frac{36a + 72}{4a + 6} = 10 \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 40a + 60 = 36a + 72 \Rightarrow 4a = 12 \Rightarrow a = 3$$

گام چهارم: تعداد کل فراوانی‌ها برابر است با:

$$4a + 6 = \frac{4(3)}{12} + 6 = 18$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در داده‌های ۴، ۲۹، ۱۰، ۷، ۲۱، ۱۶/۵، ۱۸/۵، ۱۱، ۱۹، تفاضل میانه از میانگین کدام است؟

۴

$$-۱/۵ (۲)$$

$$۱/۵ (۱)$$

$$-۰/۵ (۴)$$

$$۰/۵ (۳)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۲

دروس Box

(۱) میانگین داده‌های X_1, X_2, \dots, X_n را با \bar{X} نشان می‌دهیم و برابر است با:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$$

(۲) برای به دست آوردن میانه، ابتدا داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم. برای به دست آوردن میانه، دو حالت پیش می‌آید:
الف) تعداد داده‌ها فرد باشد:

داده وسط = میانه

ب) تعداد داده‌ها زوج باشد:

میانگین دو داده وسط = میانه

(۳) تفاضل A از B برابر با $B - A$ است.

گام اول: داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$4, 7, 10, 11, \underbrace{16/5, 18/5}_{\text{دو داده وسط}}, 19, 21, 24, 29$$

گام دوم: تعداد داده‌ها زوج است، پس میانگین دو داده وسط، میانه است:

$$Q_2 = \frac{16/5 + 18/5}{2} = 17/5$$

گام سوم: حالا برای به دست آوردن میانگین، باید مجموع را بر تعداد تقسیم کنیم:

$$\bar{X} = \frac{\overbrace{4+7+10+11}^{22} + \overbrace{16/5+18/5}^{35} + \overbrace{19+21}^{40} + \overbrace{24+29}^{53}}{10} = \frac{160}{10} = 16$$

گام چهارم: تفاضل میانه از میانگین برابر است با:

$$\bar{X} - Q_2 = 16 - 17/5 = -1/5$$

اگر تفاضل میانه از میانگین را به اشتباه «میانه منهای میانگین» بگیرید، به گزینه (۱) می‌رسید. گول نخوری

میانگین ۱۸ داده آماری ۱۵ است. دو داده که اختلافشان ۱۲ واحد است، به آن‌ها اضافه می‌کنیم. اگر میانگین تغییری نکند، اختلاف مربع

دو عدد اضافه شده، کدام است؟

- $|a^2 - b^2|$
- ۱۴۴ (۱) ۱۶۰ (۲) ۲۲۰ (۳) ۳۶۰ (۴)

زیرمبث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۲

درس Box

(۱) اگر تعدادی داده به داده‌هایمان اضافه کنیم و میانگین داده‌ها تغییری نکند، میانگین داده‌های اضافه شده با میانگین اولیه برابر بوده است.

(۲) اتحاد مزدوج به صورت مقابل است:

$$(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: دو عدد اضافه شده را a و $a + 12$ می‌گیریم.

گام دوم: چون میانگین تغییر نکرده، پس میانگین دو عدد اضافه شده با میانگین اولیه (یعنی ۱۵) برابر بوده:

$$\frac{a + a + 12}{2} = 15 \Rightarrow 2a + 12 = 30 \Rightarrow 2a = 18 \Rightarrow a = 9$$

گام سوم: پس دو عدد ۹ و $\frac{9+12}{2}$ هستند که اختلاف مربعشان را به کمک اتحاد مزدوج حساب می‌کنیم:

$$21^2 - 9^2 = (21+9)(21-9) = 30 \times 12 = 360$$

اعداد x_1, x_2, x_3, x_4 ریشه‌های دو معادله $x^2 + mx - m - 1 = 0$ و $x^2 - (2m+1)x + 36 = 0$ هستند. اگر میانگین این چهار عدد ۲ باشد، میانه آن‌ها کدام است؟

۳/۵ (۴)

۴ (۳)

۵/۵ (۲)

۲ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۲

در معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ (با شرط $\Delta > 0$)، مجموع ریشه‌ها برابر با $S = -\frac{b}{a}$ است.

گام اول: ریشه‌های معادله $x^2 + mx - m - 1 = 0$ را x_1 و x_2 می‌گیریم. مجموعشان برابر است با:

$$x_1 + x_2 = -\frac{b}{a} = -\frac{m}{1} = -m$$

گام دوم: ریشه‌های معادله $x^2 - (2m+1)x + 36 = 0$ را x_3 و x_4 می‌گیریم. مجموعشان برابر است با:

$$x_3 + x_4 = -\frac{b'}{a'} = \frac{2m+1}{1} = 2m+1$$

گام سوم: میانگین چهار عدد x_1, x_2, x_3, x_4 برابر با ۲ است، پس:

$$\bar{x} = \frac{\overbrace{x_1 + x_2}^{-m} + \overbrace{x_3 + x_4}^{2m+1}}{4} \Rightarrow 2 = \frac{-m + 2m + 1}{4} \Rightarrow 2 = \frac{m+1}{4} \Rightarrow m+1 = 8 \Rightarrow m = 7$$

گام چهارم: با جای گذاری $m = 7$ ، هر دو معادله را حل می‌کنیم:

$$\bullet x^2 + mx - m - 1 = 0 \xrightarrow{m=7} x^2 + 7x - 8 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x+8)(x-1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x_1 = -8 \\ x_2 = 1 \end{cases}$$

$$\bullet x^2 - (2m+1)x + 36 = 0 \xrightarrow{m=7} x^2 - 15x + 36 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x-3)(x-12) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x_3 = 3 \\ x_4 = 12 \end{cases}$$

گام پنجم: چهار ریشه را از کوچک به بزرگ می‌نویسیم:

-۸, ۱, ۳, ۱۲

میانه برابر با میانگین دو داده وسط است.

$$Q_2 = \frac{1+3}{2} = 2$$

تفاضل ۱۰ داده مرتب شده آماری از میانگین به ترتیب از چپ به راست $-۹, -۸, -۶, -۵, -۴, k+۲, ۵, ۶, ۱۰, ۱۴$ است. اگر میانه داده‌ها برابر ۱۱ باشد، در این صورت مجموع داده‌ها چه قدر خواهد بود؟

۱۴۵ (۴)

۱۴/۵ (۳)

۱۴۰ (۲)

۱۴ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۱ / درس ۳

(۱) مجموع انحراف داده‌ها از میانگین صفر است:

$$(x_1 - \bar{x}) + (x_2 - \bar{x}) + \dots + (x_n - \bar{x}) = 0$$

(۲) اگر میانگین را ضرب در تعداد داده‌ها کنیم، مجموعشان به دست می‌آید:

میانگین \times تعداد = مجموع

گام اول: چون مجموع انحراف داده‌ها از میانگین صفر است، پس جمع ۱۰ عدد داده شده در سؤال باید صفر باشد:

$$-۹ + (-۸) + (-۶) + (-۵) + (-۴) + (k+۲) + ۵ + ۶ + ۱۰ + ۱۴ = 0$$

$$\Rightarrow -۲۱ + k + ۲ + ۲۴ = 0 \Rightarrow k + ۵ = 0 \Rightarrow k = -۵$$

گام دوم: فرض کنیم میانگین داده‌ها \bar{x} باشد. اگر \bar{x} را به اعداد داده شده اضافه کنیم، داده‌های اولیه به دست می‌آیند:

$$-۹, -۸, -۶, -۵, -۴, \underbrace{k+۲}_{-۳}, ۵, ۶, ۱۰, ۱۴$$

$$\xrightarrow{\text{همگی به علاوه } \bar{x}} \bar{x} - ۹, \bar{x} - ۸, \bar{x} - ۶, \bar{x} - ۵, \underbrace{\bar{x} - ۴, \bar{x} - ۳}_{\text{دو داده وسط}}, \bar{x} + ۵, \bar{x} + ۶, \bar{x} + ۱۰, \bar{x} + ۱۴$$

تعداد داده‌ها زوج است، پس میانه برابر با میانگین دو داده وسط است:

$$Q_2 = \frac{(\bar{x} - 4) + (\bar{x} - 3)}{2} = \frac{2\bar{x} - 7}{2}$$

میانه باید ۱۱ باشد:

$$\frac{2\bar{x} - 7}{2} = 11 \Rightarrow 2\bar{x} - 7 = 22 \Rightarrow 2\bar{x} = 29 \Rightarrow \bar{x} = 14.5$$

اگر میانگین را ضرب در تعداد داده‌های اولیه کنیم، مجموعشان به دست می‌آید:

$$\text{مجموع} = \text{میانگین} \times \text{تعداد} = 10 \times 14.5 = 145$$

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از داده‌های ۴، ۱۲، ۱۶، ۲۰، ۲۴، یکی را حذف می‌کنیم. بیشترین واریانس ممکن برای داده‌های باقی‌مانده کدام است؟

۵۹ (۴)

۵۸ (۳)

۵۷ (۲)

۵۶ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۳

درس‌Box

واریانس داده‌های X_1, X_2, \dots, X_n با میانگین \bar{X} ، از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{X})^2 + (x_2 - \bar{X})^2 + \dots + (x_n - \bar{X})^2}{n}$$

گام اول: میانگین داده‌های ۴، ۱۲، ۱۶، ۲۰ و ۲۴ را حساب می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$\bar{X} = \frac{4 + 12 + 16 + 20 + 24}{5} = \frac{76}{5} = 15.2$$

گام دوم: در بین ۵ داده اولیه، نزدیک‌ترین داده به $\bar{X} = 15.2$ ، داده ۱۶ است، پس با حذف آن، بیشترین واریانس (پراکندگی) را داریم.

گام سوم: داده‌های باقی‌مانده را می‌نویسیم:

۴، ۱۲، ۲۰، ۲۴

میانگینشان برابر است با:

$$\bar{X}_{\text{جدید}} = \frac{4 + 12 + 20 + 24}{4} = \frac{60}{4} = 15$$

گام چهارم: واریانس را حساب می‌کنیم:

$$\sigma^2 = \frac{(4-15)^2 + (12-15)^2 + (20-15)^2 + (24-15)^2}{4} = \frac{121 + 9 + 25 + 81}{4} = \frac{236}{4} = 59$$

۹ تابع $f(x) = 3x + k$ با دامنه $\{1, 2, 3, \dots, 11\}$ و برد A مفروض است. اگر چارک سوم مجموعه A ، ۲ برابر چارک اولش باشد، چارک دوم A کدام است؟

۳۶ (۴)

۳۳ (۳)

۳۰ (۲)

۲۷ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۳

درس Box

برای به دست آوردن چارکها، گامهای زیر را انجام می‌دهیم. این کار را روی داده‌های ۱۲، ۱۰، ۱۶، ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۲۴ و ۲۵ انجام می‌دهیم:

گام اول: داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم:

 $10, 12, 16, 22, 24, 25, 30$

گام دوم: میانه (یا همان چارک دوم) را مشخص می‌کنیم.

$$\begin{array}{c} \text{نیمه اول} \quad \quad \quad \text{نیمه دوم} \\ \overbrace{10, 12, 16, 22} \quad \quad \quad \overbrace{24, 25, 30} \\ \downarrow \\ Q_2 \end{array}$$

به داده‌های قبل از میانه، نیمه اول و به داده‌های بعد از میانه، نیمه دوم می‌گوییم.

گام سوم: به میانه نیمه اول داده‌ها، چارک اول و به میانه نیمه دوم داده‌ها، چارک سوم می‌گوییم.

$$\begin{array}{c} \text{نیمه اول} \quad \quad \quad \text{نیمه دهم} \\ \overbrace{10, 12, 16, 22} \quad \quad \quad \overbrace{24, 25, 30} \\ \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \\ Q_1 \quad Q_2 \quad Q_3 \end{array}$$

گام اول: با توجه به دامنه f که اعداد طبیعی ۱ تا ۱۱ است، اعضای برد f از کوچک به بزرگ به شکل زیر هستند. میانه و چارکها را مشخص می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$\begin{array}{c} \text{نیمه اول} \quad \quad \quad \text{نیمه دوم} \\ \overbrace{f(1), f(2), f(3), f(4), f(5)} \quad \quad \quad \overbrace{f(6), f(7), f(8), f(9), f(10), f(11)} \\ \downarrow \quad \quad \quad \downarrow \quad \quad \quad \downarrow \\ Q_1 \quad \quad \quad Q_2 \quad \quad \quad Q_3 \end{array}$$

گام دوم: Q_3 ، دو برابر Q_1 است. پس:

$$Q_3 = 2Q_1 \Rightarrow f(9) = 2 \times f(3)$$

گام سوم: در ضابطه $f(x) = 3x + k$ ، جای x ، اعداد ۳ و ۹ را قرار می‌دهیم:

$$\begin{cases} f(3) = 3(3) + k = 9 + k \\ f(9) = 3(9) + k = 27 + k \end{cases}$$

گام چهارم: دو مقدار به دست آمده را در تساوی گام دوم قرار می‌دهیم:

$$\underbrace{f(9)}_{27+k} = 2 \times \underbrace{f(3)}_{9+k} \Rightarrow 27+k = 18+2k \Rightarrow k=9$$

گام پنجم: چارک دوم یا همان $f(6)$ برابر است با:

$$f(6) = 3(6) + k = 18 + \frac{k}{9} = 27$$

روی یک بسته مواد غذایی عدد 420 ± 20 گرم حک شده است. با فرض نرمال بودن جامعه، در 1500 بسته، وزن حدوداً چند بسته بین

۴۱۰ و ۴۴۰ است؟

۱۲۷۰ (۲)

۱۲۳۰ (۱)

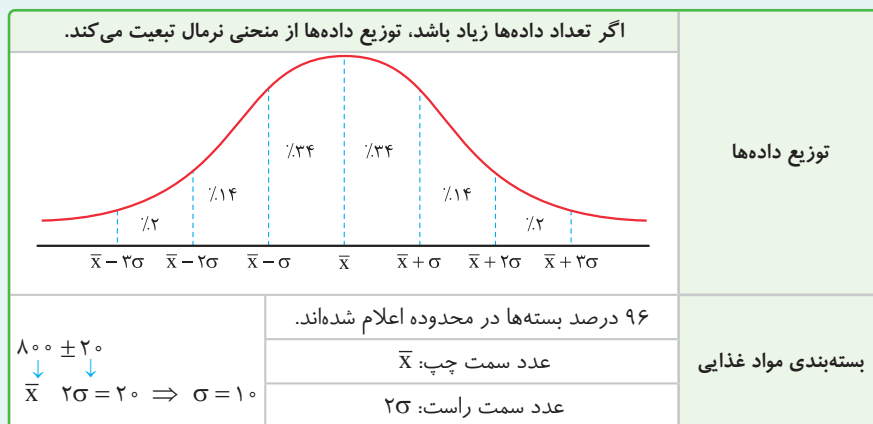
۱۳۵۰ (۴)

۱۳۱۰ (۳)

زیرمبدا: ریاضی و آمار / فصل ۳ / درس ۳

منحنی نرمال (خم بهنجار)

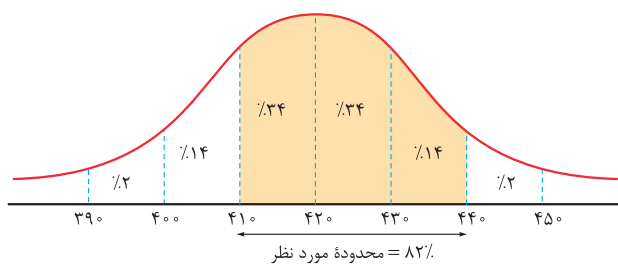
دروس Box

گام اول: با توجه به عدد روی بسته، مقدار \bar{x} و σ را حساب می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$\frac{420 \pm 20}{\bar{x} \quad 2\sigma} \Rightarrow \begin{cases} \bar{x} = 420 \\ 2\sigma = 20 \Rightarrow \sigma = 10 \end{cases}$$

گام دوم: نمودار نرمال را می‌کشیم:

گام سوم: پس ۸۲ درصد کل بسته‌ها یعنی $1500 \times 82\%$ بسته را باید حساب کنیم. تناسب می‌نویسیم:

$$\frac{82}{100} = \frac{x}{1500} \Rightarrow x = \frac{82 \times 1500}{100} = 1230$$

تعداد زیرمجموعه‌های سه‌عضوی و k عضوی مجموعه $\{1, 2, 3, \dots, 8\}$ برابر است. یک مجموعه k عضوی چند زیرمجموعه دو عضوی دارد؟

۱۱

$$(k \neq 3)$$

$$21 \text{ (4)}$$

$$15 \text{ (3)}$$

$$10 \text{ (2)}$$

$$6 \text{ (1)}$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۱

دستی Box

۱) تعداد زیرمجموعه‌های k عضوی یک مجموعه n عضوی برابر با $\binom{n}{k}$ است.

۲) اگر $\binom{n}{a} = \binom{n}{b}$ باشد، آنگاه یا باید $a = b$ باشد یا $a + b = n$.

$$\binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2} \quad (3)$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: مجموعه $\{1, 2, 3, \dots, 8\}$ ، ۸ عضو دارد.

$$\binom{8}{3}$$

تعداد زیرمجموعه‌های ۳ عضوی اش برابر است با:

$$\binom{8}{k}$$

تعداد زیرمجموعه‌های k عضوی اش برابر است با:

گام دوم: چون $\binom{8}{3} = \binom{8}{k}$ است. پس دو حالت داریم:

۱) k برابر با ۳ است که با شرط $k \neq 3$ در تناقض است.

۲) مجموع ۳ و k باید ۸ باشد:

$$3 + k = 8 \Rightarrow k = 5 \quad \checkmark$$

گام سوم: تعداد زیرمجموعه‌های دو عضوی یک مجموعه k عضوی برابر است با:

$$\binom{k}{2} = \binom{5}{2} = \frac{5 \times 4}{2} = 10$$

۱۲ در پرتاب چهار سکه، با چه احتمالی دقیقاً دو سکه رو می آید؟

$$\frac{9}{16} (۴)$$

$$\frac{1}{2} (۳)$$

$$\frac{3}{8} (۲)$$

$$\frac{1}{4} (۱)$$

۱۲

زیرمبش: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

گام اول: تعداد اعضای فضای نمونه در پرتاب ۴ سکه برابر است با: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

$$n(S) = \frac{2}{1 \text{ سکه}} \times \frac{2}{2 \text{ سکه}} \times \frac{2}{3 \text{ سکه}} \times \frac{2}{4 \text{ سکه}} = 16$$

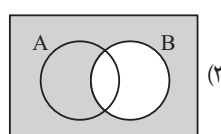
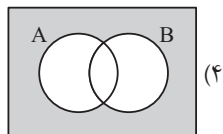
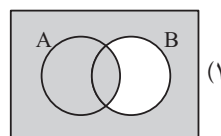
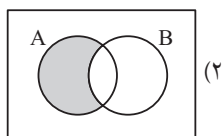
گام دوم: تمام حالاتی که دقیقاً ۲ سکه از ۴ سکه رو می آیند را می نویسیم:

$$A = \{(ر ر پ پ), (ر پ ر پ), (پ ر ر پ), (پ ر پ ر), (پ پ ر ر), (ر پ پ ر)\} \Rightarrow n(A) = 6$$

گام سوم: پس احتمال وقوع A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{6}{16} = \frac{3}{8}$$

۱۳ کدام نمودار بیانگر پیشامد «A رخ دهد و B رخ ندهد» یا «A رخ ندهد و B رخ دهد» است؟

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

اعمال روی پیشامدها:

دکتر Box

نمودار ون	توضیح	نماد ریاضی
	A رخ ندهد.	A'
	A یا B رخ دهد. (حداقل یکی)	$A \cup B$
	A و B رخ دهند. (هر دو)	$A \cap B$
	A رخ دهد ولی B رخ ندهد. (فقط A رخ دهد.)	$A - B$
	دقیقاً یکی از دو پیشامد A یا B رخ دهد.	$(A - B) \cup (B - A)$ $(A \cup B) - (A \cap B)$

چند قانون در مجموعه‌ها:

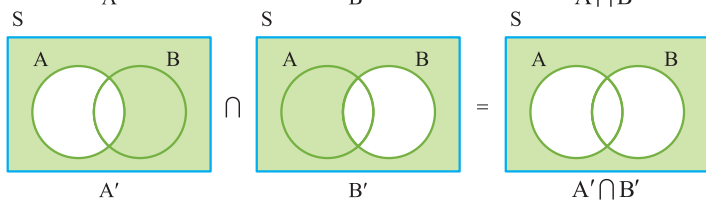
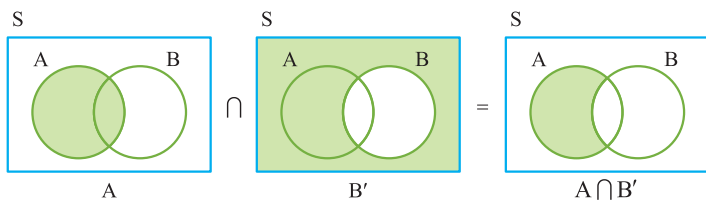
رابطه ریاضی	قانون
$A \cup B = B \cup A$	جاب‌جایی
$A \cap B = B \cap A$	تبدیل تفاضل به اشتراک
$A - B = A \cap B'$	بی‌اسم!
$A - B = A - (A \cap B)$	دمورگان
$(A \cup B)' = A' \cap B'$	جذب
$(A \cap B)' = A' \cup B'$	
$A \cup (A \cap B) = A$	پخش
$A \cap (A \cup B) = A$	
$A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C)$	
$A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$	

پاسخ خیلی تشریحی ✓

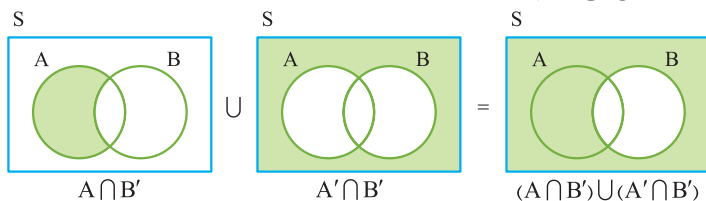
گام اول: عبارت فارسی داده شده را به زبان ریاضی می نویسیم:

$$(A \cap B') \cup (A' \cap B) \leftarrow \text{«} A \text{ رخ دهد و } B \text{ رخ ندهد» یا «} A \text{ رخ ندهد و } B \text{ رخ دهد»}$$

گام دوم: روی نمودار $A \cap B'$ و $A' \cap B$ را نشان می دهیم:

گام سوم: حالا بین دو مجموعه به دست آمده اجتماع می گیریم:

گام اول: مثل گام اول روش قبل!

گام دوم: عبارت به دست آمده را با قوانین مجموعه ها ساده می کنیم.

$$(A \cap B') \cup (A' \cap B) \xrightarrow{\text{جابجایی در هر دو پرانتز}} (B' \cap A) \cup (B' \cap A') \xrightarrow{\text{عکس پخشی}} B' \cap \underbrace{(A \cup A')}_S = B' \cap S = B'$$

گام سوم: نمودار B' می شود کل S به جز B که در گزینه (۳) آمده است.

به چور دیگه

۱۴ اگر $A \subseteq B'$ باشد، حاصل متمم مجموعه $((B-A) \cap (A-B))' \cap A'$ کدام است؟

B' (۴)

B (۳)

A' (۲)

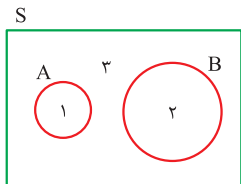
A (۱)

زیرمبست، ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

اول نمودار ون بکشید که شرط $A \subseteq B'$ را داشته باشد. بعد با توجه به آن، حاصل عبارت را به دست آورید. **Hint**

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: اگر $A \subseteq B'$ باشد، نمودار ون به شکل مقابل می‌شود:

دقت کنید B' ، کل فضای خارج از B است و A هم داخلش قرار دارد، پس شرط $A \subseteq B'$ برقرار است. در نتیجه شرط $A \subseteq B'$ معادل با $A \cap B = \emptyset$ است.

گام دوم: حاصل عبارت داده شده را برحسب نواحی می‌نویسیم:

$$\underbrace{((B-A) \cap (A-B))'}_B \cap \underbrace{A'}_A = (\underbrace{\{2\} \cap \{1\}}_{\emptyset})' \cap \underbrace{\{3, 2\}}_S = \underbrace{\emptyset}'_S \cap \{3, 2\} = \{1, 2, 3\} \cap \{3, 2\} = \underbrace{\{3, 2\}}_{A' \text{ همان}} = A'$$

متمم A' می‌شود A .

گول نخوری ✖ حواستان باشد که سؤال متمم جواب به دست آمده را می‌خواهد و نباید سریع به سراغ گزینه (۲) بروید.

۱۵

گروه المپیاد ادبی شهری، شامل ۵ دانش آموز دختر و ۴ دانش آموز پسر است. می خواهیم به طور تصادفی ۳ نفر را از بین آن ها انتخاب کنیم. احتمال آن که حداقل ۲ پسر انتخاب شده باشد، چه قدر است؟

$$\frac{1}{2} \quad (۴)$$

$$\frac{19}{42} \quad (۳)$$

$$\frac{17}{42} \quad (۲)$$

$$\frac{5}{14} \quad (۱)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۱ / درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ **گام اول:** در کل $۹ = ۴ + ۵$ دانش آموز در گروه المپیاد ادبی داریم. می خواهیم ۳ نفر از این ۹ نفر انتخاب کنیم:

$$n(S) = \binom{9}{3} = \frac{9!}{6!3!} = \frac{\cancel{9} \times \cancel{8} \times \cancel{7} \times \cancel{6}!}{\cancel{6}! \times \cancel{3} \times \cancel{3}} = 84$$

گام دوم: برای آن که حداقل ۲ پسر در بین ۳ نفر انتخاب شده باشند، باید «۲ پسر و ۱ دختر» یا «۳ پسر» انتخاب کنیم:

$$n(A) = \binom{4}{2} \times \binom{5}{1} + \binom{4}{3} = \frac{4 \times 3}{2} \times 5 + 4 = 30 + 4 = 34$$

گام سوم: احتمال وقوع A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{34}{84} = \frac{17}{42}$$

۱۶

احتمال این که از بین سه نفر دوست، تولد هیچ دو تای آن‌ها در یک فصل نباشد، کدام است؟

$$\frac{27}{64} \text{ (۴)}$$

$$\frac{9}{16} \text{ (۳)}$$

$$\frac{3}{8} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{4} \text{ (۱)}$$

زیرمبث: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: هر کدام از ۳ نفر، ۴ حالت برای فصل تولدشان دارند، پس:

$$n(S) = \frac{4}{\text{نفر سوم}} \times \frac{4}{\text{نفر دوم}} \times \frac{4}{\text{نفر اول}} = 4^3$$

گام دوم: نفر اول برای فصل تولدش ۴ حالت دارد. برای آن که فصل تولدهایشان متفاوت باشد، نفر دوم باید در فصلی که نفر اول

به دنیا آمده، نباشد (یعنی ۳ حالت) و نفر سوم هم در فصل‌هایی که دو نفر قبلی به دنیا آمده‌اند، نباشد (یعنی ۲ حالت)، پس:

$$n(A) = \frac{4}{\text{نفر سوم}} \times \frac{3}{\text{نفر دوم}} \times \frac{2}{\text{نفر اول}}$$

گام سوم: احتمال وقوع A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{\cancel{4} \times 3 \times \cancel{2}}{\cancel{4} \times 4 \times \cancel{4}} = \frac{3}{8}$$

نازنین و مریم در تایم استراحت خود، با هم بازی «سنگ، کاغذ، قیچی» را انجام می دهند. با کدام احتمال بعد از یک بار بازی کردن نازنین برنده می شود؟

$$\frac{3}{8} \text{ (۴)}$$

$$\frac{2}{9} \text{ (۳)}$$

$$\frac{1}{3} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{3} \text{ (۱)}$$

۱۷

زیرمبهمت: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

گام اول: در یک حرکت، هر کدام ۳ حالت (سنگ / کاغذ / قیچی) دارند، پس تعداد کل حالات در یک بازی دونفره برابر است با: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

$$n(S) = \frac{3}{\text{نازنین}} \times \frac{3}{\text{مریم}} = 9$$

گام دوم: حالا تمام حالت هایی که نازنین، مریم را می برد می نویسیم:

$$A = \{(\text{مریم سنگ، نازنین کاغذ}) \text{ و } (\text{مریم کاغذ، نازنین قیچی}) \text{ و } (\text{مریم قیچی، نازنین سنگ})\} \Rightarrow n(A) = 3$$

گام سوم: احتمال وقوع A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{3}{9} = \frac{1}{3}$$

زهره قرار است به ۴ سؤال از ۸ سؤال داده شده پاسخ دهد. با کدام احتمال شماره سؤالات زهره، متوالی است؟

۱۸

$$\frac{1}{16} \text{ (۴)}$$

$$\frac{1}{14} \text{ (۳)}$$

$$\frac{1}{8} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{7} \text{ (۱)}$$

زیرمبث: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: ۴ سؤال از ۸ سؤال را انتخاب می‌کنیم:

$$n(S) = \binom{8}{4} = \frac{8!}{4!4!} = \frac{\cancel{8} \times \cancel{7} \times \cancel{6} \times \cancel{5} \times 4!}{4! \times \cancel{4} \times \cancel{3} \times \cancel{2}} = 70$$

گام دوم: تمام حالاتی که شماره سؤالات زهره متوالی می‌شود را می‌نویسیم:

$$A = \{1234, 2345, 3456, 4567, 5678\} \Rightarrow n(A) = 5$$

گام سوم: پس احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{5}{70} = \frac{1}{14}$$

مینا می خواهد با کنار هم قراردادن حروف لاتین اسمش «MINA»، ارقام تاریخ تولدش «۱۳۸۶» و علائم «* و #» یک رمز با ۱۰ کاراکتر غیر تکراری برای حساب خود در یکی از شبکه‌های اجتماعی بسازد. با چه احتمالی این رمز با علامت شروع و به علامت ختم می‌شود و ارقام کنار هم خواهند بود؟

$$\frac{1}{630} \quad (۴)$$

$$\frac{1}{315} \quad (۳)$$

$$\frac{1}{15120} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{7560} \quad (۱)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار / فصل ۱ / درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: ۴ حروف لاتین، ۴ رقم و ۲ علامت داریم که روی هم ۱۰ کاراکتر می‌شوند.

تعداد جایگشت‌های این ۱۰ کاراکتر برابر است با:

$$n(S) = 10!$$

گام دوم: قرار است حرف اول و آخر این رمز ۱۰ کاراکتری، با علامت‌های * و # باشد، پس حرف اول ۲ حالت و حرف آخر، ۱ حالت دارند:

$$\frac{2}{\text{اول}} \times \text{---} \times \frac{1}{\text{آخر}}$$

گام سوم: چهار رقم را کنار هم در یک بسته قرار می‌دهیم:

$$\boxed{1, 3, 8, 6}, M, I, N, A$$

بسته

در کل ۵ شیء (۱ بسته + ۴ حرف) داریم که ۵! جایگشت دارند.

داخل بسته هم ۴! جایگشت داریم:

پس تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

$$n(A) = 2 \times 5! \times 4!$$

↑ علامت ↑ داخل بسته
 ↓ بسته + حرف

گام چهارم: احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{2 \times 5! \times 4!}{10!} = \frac{2 \times 5! \times 4!}{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5!} = \frac{2 \times 4 \times 3 \times 2}{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6} = \frac{1}{630}$$

۲۰ با جایگشت حروف کلمه «voluntary» کلمه‌ای نه حرفی ساخته‌ایم. با کدام احتمال بین دو حرف v و n دقیقاً یک حرف قرار گرفته است؟

$$\frac{1}{63} \quad (۲)$$

$$\frac{8}{189} \quad (۱)$$

$$\frac{7}{36} \quad (۴)$$

$$\frac{2}{7} \quad (۳)$$

مشاوره در سؤالات شمارش و احتمال که باید بین دو شیء تعدادی شیء باشند، باید از بسته‌بندی استفاده کنید.

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ / فصل ۱ / درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: تعداد کل جایگشت‌های کلمه ۹ حرفی «voluntary» برابر است با:

$$n(S) = 9!$$

گام دوم: می‌خواهیم بین دو حرف n و v، دقیقاً یک حرف باشد. بسته‌بندی به شکل زیر می‌شود:

$$\boxed{n, \circ, v}, \circ, \circ, \circ, \circ, \circ, \circ$$

قابل جابه‌جایی

$$(۲!)$$

برای پرکردن جای خالی بسته، باید یک حرف از بین ۷ حرف باقی‌مانده انتخاب کنیم.

$$\binom{7}{1} = 7$$

گام سوم: جایگشت ۱ بسته و ۶ حرف خارج بسته‌ها، ۷! حالت دارد.

تعداد حالات داخل بسته برابر است با:

$$\binom{7}{1} \times 2! = 14$$

پس تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

$$n(A) = 7! \times 14$$

گام چهارم: احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{7! \times 14}{9!} = \frac{7! \times 14}{9 \times 8 \times 7!} = \frac{14}{9 \times 8} = \frac{7}{36}$$

آرایه‌های «تلمیح، تضمین و مراعات نظیر» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

الف) مرا شکیب نمی‌باشد ای مسلمانان	ز روی خوب، لکم دینکم و لی دینی
ب) هر تهیدستی نیارد ماه کنعان را خرید	در ترازو از گران‌قدری بود ماندن مرا
ج) با دل خرسند قانع شو ز فکر آب و نان	بهر گندم از بهشت جاودان بیرون میا
د) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت:	خوش‌تر از فکر می و جام چه خواهد بودن

(۲) ج - ب - د

(۱) ب - د - ج

(۴) الف - ج - ب

(۳) د - الف - ج

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

● **تلمیح:** آن است که گوینده در سخن خود، به طور غیرمستقیم به داستان، آیه، حدیث یا باوری عامیانه اشاره کند؛ به گونه‌ای که با خواندن یا شنیدن سخن او، به یاد آن داستان، آیه، حدیث و ... بیفتیم؛ در مصراع دوم بیت زیر، حافظ به طور غیرمستقیم به داستان «حضرت سلیمان» اشاره کرده است:

مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد هدهد خوش‌خبر از طرّف سبا باز آمد

● **تضمین:** آن است که شاعر یا نویسنده، آیه، حدیث، مصراع یا بیتی از شاعر دیگر را در میان شعر یا نثر خود بیاورد؛ در بیت زیر، حافظ مصراعی از رودکی را تضمین کرده است:

خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم کز نسیمش «بوی جوی مولیان آید همی»

تفاوت تلمیح و تضمین آیه یا حدیث، آن است که در تلمیح به آیه یا حدیث، تنها اشاره‌ای می‌شود، ولی در تضمین، آیه یا حدیثی را به طور کامل در سخن می‌گنجانند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابیات را از نظر داشتن آرایه‌های «تلمیح، تضمین و مراعات نظیر» بررسی می‌کنیم:

شاعر در بیت (الف): آیه ﴿لکم دینکم و لی دین﴾ (دین شما برای شما و دین من برای من) را در بیت خود گنجانده و تضمین کرده است. ترکیب «ماه کنعان» در بیت (ب) به داستان «یوسف پیامبر» تلمیح دارد.

بیت (ج) یادآور داستان «حضرت آدم و بیرون آمدن او از بهشت جاودان» است و تلمیح دارد. واژه‌های «آب»، «نان» و «گندم» در این بیت، مراعات نظیر دارند.

شهریار مصراع دوم بیت (د) را از غزل حافظ تضمین کرده است.

با توجه به ترتیب ابیات پیشنهادی در گزینه‌ها، تنها گزینه (۱) را می‌توان انتخاب کرد.

به ترتیب در چند بیت، «تلمیح» و در چند بیت، «تضمین» وجود دارد؟

● به دامن می‌رسد چاک گریبان گلغذاران را	● به هر محفل که آن دست نگارین می‌شود پیدا
● به آب زندگی پی از سیاهی می‌توان بردن	● ز خطّ عنبرین گردید آن تنگ دهن پیدا
● توانی گر ز خود چون بوی پیراهن برون آمد	● شود بینا اگر بر چشم نابینا نهی پا را
● نغمهٔ بلبل شیراز نرفته است ز یادم	● دوستان عیب کنندم که چرا دل به تو دادم
● شب به چشم ما نسازد روز روشن را سیاه	● فیض صبح از سینهٔ بی‌کینه می‌یابیم ما
● این جواب آن غزل، صائب که طالب گفته است	● بعد از این از خاک، معشوقانه خیزد گرد ما
- (۱) دو - سه
(۲) سه - دو
(۳) دو - دو
(۴) یک - سه

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ‌دهی تشریحی ✓

ابتدا ابیاتی را که «تضمین» دارند، مشخص می‌کنیم سپس وجود «تلمیح» را در ابیات باقی‌مانده بررسی می‌کنیم. با توجه به نقل قول‌ها و محتوای ابیات، دو بیت زیر را می‌توان دارای «تضمین» دانست:

- (۱) نغمهٔ بلبل شیراز نرفته است ز یادم دوستان عیب کنندم که چرا دل به تو دادم
منظور از «بلبل شیراز» در این بیت، سعدی شیرازی است که شهریار مصرع دوم بیت خود را از غزل او تضمین کرده است.
- (۲) این جواب آن غزل، صائب که طالب گفته است بعد از این از خاک، معشوقانه خیزد گرد ما
صائب تبریزی، مصرع دوم بیت خود را از غزل طالب آملی، شاعر قرن یازدهم (ه. ق.) تضمین کرده است.

اکنون آرایهٔ «تلمیح» را در ابیات باقی‌مانده بررسی می‌کنیم:

ترکیب «آب زندگی» و واژهٔ «سیاهی» در بیت زیر به داستان «آب حیات» و پیداشدن آن در «ظلمات تاریکی‌ها»، تلمیح دارد.

- (۱) به آب زندگی پی از سیاهی می‌توان بردن ز خطّ عنبرین گردید آن تنگ دهن پیدا
بیت زیر به ماجرای «بیناشدن حضرت یعقوب با بوی پیراهن پسر گم‌شده‌اش، یوسف» تلمیح دارد:

- (۲) توانی گر ز خود چون بوی پیراهن برون آمد شود بینا اگر بر چشم نابینا نهی پا را
در ابیات زیر ردّ پای هیچ داستان یا آیه و حدیثی نمی‌توان یافت و تلمیحی دیده نمی‌شود:

- به دامن می‌رسد چاک گریبان گلغذاران را به هر محفل که آن دست نگارین می‌شود پیدا
● شب به چشم ما نسازد روز روشن را سیاه فیض صبح از سینهٔ بی‌کینه می‌یابیم ما

با توجه به توضیحات بالا، از مجموع شش بیت صورت سؤال، دو بیت دارای «تلمیح»، دو بیت «تضمین» و دو بیت، «فاقد تلمیح یا تضمین» هستند؛ پس پاسخ گزینهٔ (۳) است.

۲۳ کدام بیت، «فاقد» آرایه «تلمیح» است؟

- (۱) خوش تراست از جامه پوشیده عریان زیستن
 (۲) ز خوان وصل تو چون قانعم به دیداری
 (۳) آتش رخسار خوبت گر بسوزاند مرا
 (۴) چگونه دعوی عشقت کنم به یکتایی
- تیره می‌گردد نظر از بوی پیراهن مرا
 تو نیز این قدر از میهمان دریغ مدار
 اندر آن آتش مرا هر سو گلستانی بود
 که بار عشق تو پشت فلک دوتا بکند

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مصراع دوم بیت گزینه (۱): یادآور ماجرای «بیناشدن چشمان یعقوب از بوی پیراهن یوسف» است!

بیت گزینه (۳): یادآور داستان «در آتش افکندن ابراهیم و گلستان شدن آتش بر وی» است.

مصراع دوم بیت گزینه (۴): به آیه شریفه ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا﴾ (ما امانت را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم؛ پس از پذیرفتن و حمل آن خودداری کردند و از آن هراسناک بودند و انسان، آن را بر دوش کشید؛ به درستی که او بسیار ستمگر و نادان بود). تلمیح دارد.

در بیت گزینه (۲): تلمیحی یافت نمی‌شود.

وزن کدام مصراع‌ها، «ناهمسان» است؟

- (الف) گل رویت ببرد رونق گلبرگ طری
 (ب) گذشت عمر و ندیدم جمال روی تو روزی
 (ج) بخت جوان دارد آن که با تو قرین است
 (د) دو چشم مست تو شهری به غمزه‌ای ببرند
 (ه) هر گه که می‌گذری من در تو می‌نگرم

(۲) ب - ج

(۱) الف - د

(۴) ب - ه

(۳) ج - د

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

پایه‌های آوایی ناهمسان: می‌دانیم که در شعر فارسی، وزن‌هایی وجود دارد که پایه‌های آوایی و وزن‌واژه‌های آن‌ها، همسان تکراری یا همسان دولختی نیست؛ یعنی یک وزن‌واژه، در آن‌ها تکرار نشده یا از دو وزن‌واژه که به طور متناوب و یک در میان تکرار شده باشند، تشکیل نشده‌اند، بلکه در این وزن‌ها، «وزن‌واژه‌ها» ناهمگون و غیرتکراری‌اند و ممکن است از چهار یا سه وزن‌واژه متفاوت و ناهمسان تشکیل شده باشند.

به بیت زیر توجه کنید:

درد عشقی کشیده‌ام که می‌رس زهر هجری چشیده‌ام که می‌رس

پایه‌های آوایی	دَرِ دِ عِشِ قِی	کِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
نشانه‌های هجایی	زَه رِ هِجِ رِی	چِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
وزن‌واژه‌ها	- - U -	- U - U	- U U
	فاعلاتن	مفاعلتن	فعلن

توجه: برای به دست آوردن پایه‌های آوایی ناهمسان، بهتر است هجاها را از آغاز به صورت چهارتایی برش بزنیم.

به حُسنِ خُلُقِ و وفا کس به یار ما نرسد تو را در این سخن انکارِ کار ما نرسد

پس از خواندن درست بیت، تقطیع هجایی و جداسازی پایه‌های آوایی به صورت چهارهجایی، درمی‌یابیم که این بیت از چهار پایه آوایی، تشکیل شده و وزن‌واژه‌های آن، به صورت ناهمسان آمده است.

پایه‌های آوایی	بِ حُسِنِ خُلُقِ	قُ وَ فَا کَس	بِ یَا رِ مَا	نَ رِ سَد
نشانه‌های هجایی	تْ رَا دَ رِین	سُ خَ نِینِ کَا	رِ کَا رِ مَا	نَ رِ سَد
وزن‌واژه‌ها	- U - U	- - U U	- U - U	- U U
	مفاعلتن	فاعلاتن	مفاعلتن	فعلن

این بیت از چهار پایه آوایی ناهمسان «مفاعلتن فاعلاتن مفاعلتن فَعَلن» تشکیل شده است. با کمی دقت درمی‌یابیم که پایه‌های آوایی این بیت را نمی‌توان به دسته‌های همسان تکراری یا دولختی جدا کرد. وزن این بیت، «مفاعلتن فاعلاتن مفاعلتن فَعَلن» است.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

با توجه به مصرع‌های پیشنهادی در گزینه‌ها، تنها مصرع‌های گزینه (۳) هر دو وزن ناهمسان دارند.

(الف) گُلِ رِوِیتِ / بِ بَ رِوِ / نَ قِ گُلِ بَرِ / گِ طَ رِ: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فَعَلن (وزن همسان تکراری)

(ب) گُ دُشستِ عُمُ / زُ نَ دِ دَمِ / اِجِ مَالِ رِوِ / اِی تِ رِوِ: مفاعلتن فاعلاتن مفاعلتن فاعلاتن (وزن همسان دولختی)

(ج) نِخِ بَ جِ وَا نِ / دَا زِ دَا نِ کِ / بَا تِ قِ رِی / نَسْتِ: مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فَع (وزن ناهمسان)

(د) دُ چَشَمِ مَسِ / اِتِ تِ شَهِ رِی / اِبِ غَمِ زِ اِی / اِبِ بَ رِنْدِ: مفاعلتن فاعلاتن مفاعلتن فَعَلن (وزن ناهمسان)

(ه) هَر گَ هِ کِ مِی / گُ دَ رِی / مَن دَر تِ مِی / اِنِ گِ زَمِ: مستفعلن فعلن مستفعلن فَعَلن (وزن همسان دولختی)

کدام بیت، وزن ناهمسان دارد و می‌توان آن را به دو صورت، دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) من چنان بی‌خودم که بانگ جرس هست در گوش من خروش رباب
 (۲) گره ز دل بگشا وز سپهر یاد مکن که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد
 (۳) گر بر کنم دل از تو و بردارم از تو مهر آن مهر بر که افکنم آن دل کجا برم
 (۴) چاره من چون به دست چاره‌گران نیست حيله چه جويم کتون و چاره چه سازم

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

همان‌طور که می‌دانید، گاهی می‌توان پایه‌های آوایی یک بیت را به دو صورت بُرش زد؛ مثلاً: بیت زیر را به دو صورت دسته‌بندی هجایی می‌کنیم:

(۱) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	پن مای رُخ	کِ با غُ گُ	لِس تا نَ ما	رِ زوست
نشانه‌های هجایی	بُگ شای لَب	کِ قَن دِ فَت	را وا نَ ما	رِ زوست
وزن‌واژه‌ها	مستفعلن	مفاعِلُ	مستفعلن	فَعَل

(۲) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	پن مای	رُخ کِ با غُ	گُ لِس تا نَ	ما رِ زوست
نشانه‌های هجایی	بُگ شای	لَب کِ قَن دِ	فَ را وا نَ	ما رِ زوست
وزن‌واژه‌ها	مفعولُ	فاعلاتُ	مفاعِلُ	فاعِلن

هم‌چنین وزن بیت زیر را به دو صورت می‌توانیم نشان دهیم:

از کرده خویشتن پشیمانم جز توبه ره دگر نمی‌دانم

پایه‌های آوایی	آز کَر دِ یِ	خیش تَن پَ	شی ما تَم
نشانه‌های هجایی	جُز تو پِ رَ	هِ دِ گَر نِ	می دا تَم
وزن‌واژه‌ها	مستفعلُ	فاعلاتُ	مفعولن (مستفعلن)

وزن بیت بالا را به این صورت نیز می‌توان تعیین کرد:

پایه‌های آوایی	آز کَر دِ	یِ خیش تَن	پَ شی ما تَم
نشانه‌های هجایی	جُز تو پِ	رَ هِ دِ گَر	نِ می دا تَم
وزن‌واژه‌ها	مفعولُ	مفاعِلن	مفاعِلن

نکته وزن‌های همسان دولختی و ناهمسانی که با رکن «مفعول» شروع می‌شوند، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت را دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ تنها بیت (۳) را می‌توان به دو صورت «مستفعلن مفاعِلُ مستفعلن فَعَل» و «مفعولُ فاعلاتُ مفاعِلُ فاعِلن» دسته‌بندی هجایی کرد.

گزینه (۳): گَر بَر کَ نَم / دِ لَزْتُ وُ / بَر دا رَ مَز / اَت مَهر : مستفعلن مفاعِلُ مستفعلن فَعَل
 یا: (گَر بَر کَ / نَم دِ لَزْتُ / وُ بَر دا رَ / مَز تُ مَهر: مفعولُ فاعلاتُ مفاعِلُ فاعِلن)

بررسی وزن دیگر ابیات:

گزینه (۱): مَن چُ نان بی / خُ دَم کِ بان / گِ جَ رَس: فاعلاتن مفاعِلن فاعِلن (وزن ناهمسان)

گزینه (۲): گِ رَه زِ دِل / اِب گُ شا وُز / سِ پَهر یا / دَم گُن: مفاعِلن فاعلاتن مفاعِلن فاعِلن (وزن ناهمسان)

گزینه (۴): چا رِ یِ مَن / چُن بَ دَس تَ / چا رِ گِ ران / نیست: مفعولن فاعلاتُ مفعولن فَع (وزن ناهمسان)

کدام بیت، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت «همسان» و «ناهمسان» دارد؟

- (۱) از هر کرانه تیر دعا کرده‌ام روان
 (۲) هر نقش که دست عقل بندد
 (۳) خود کردن و جرم دوستان دیدن
 (۴) در خرمن صد زاهد عاقل زند آتش
- باشد کز آن میانه یکی کارگر شود
 جز نقش نگار خوش نباشد
 رسمی است که در جهان تو آوردی
 این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

دروس Box

دو وزن زیر قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت همسان و ناهمسان، دارند:

- (۱) «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مُس (فَع)» (مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فَعَل)
 (۲) «مستفعلُ مستفعلُ مُسْتَف (فَع لُن)» (مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعولن); نمونه:

تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین
 کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت

پایه‌های آوایی	تا رَ ف ت م	را آ ز نَ ظَ	ران چَ ش م جَ	هان بین
نشانه‌های هجایی	گس وا ق ف	ما نی ست ک	آ ز دی دِ چِ	ها رفت
وزن	مستفعلُ	مستفعلُ	مستفعلُ	مُستَف (فَع لُن)

نظم همسان «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مُسْتَف (فَع لُن)» بر نظم ناهمسان برتری دارد و وزن بیت را بهتر نشان می‌دهد؛ اگرچه نشانه‌های هجایی این بیت را می‌توان به شیوه ناهمسان «مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ مفاعی (فعولن)» نیز سامان داد:

پایه‌های آوایی	تا رَ ف ت	مَ را آ ز نَ	ظَ ران چَ ش م	ج هان بین
نشانه‌های هجایی	گس وا ق ف	فِ ما نی ست	کِ آ ز دی دِ	چ ها رفت
وزن	مفعولُ	مفاعیلُ	مفاعیلُ	فعولن (مفاعی)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

بیت گزینه (۱) به دو صورت «ناهمسان» دسته‌بندی هجایی می‌شود:

- (الف) از هر ک را / ن تی رِ دُ / عا کَر د ا م / رَ و ان (مستفعلن مفاعِلُ مستفعلن فَعَل)
 (ب) از هر ک را / ران تی رِ / دُ عا کَر دِ / ا م رَ و ان (مفعولُ فاعلا ت مفاعیلُ فاعلن)

بیت گزینه (۲) به دو صورت «ناهمسان» دسته‌بندی هجایی می‌شود:

- (الف) هر نقش ک / دس تِ عَقْل / بِن دَد (مستفعلُ فاعلا ت مُستَف (فَع لُن))
 (ب) هر نقش ک / دس تِ عَقْد / ل بِن دَد (مفعولُ مفاعلن فعولن)

بیت گزینه (۳) به دو صورت «ناهمسان» دسته‌بندی هجایی می‌شود:

- (الف) خُد کَر د نُ / جُر م دو س / تان دی دَن (مستفعلُ فاعلا ت مفعولن)
 (ب) خُد کَر د / نُ جُر م دو / س تان دی دَن (مفعولُ مفاعلن مفاعیلن)

تنها بیت گزینه (۴) را می‌توان به دو صورت «همسان» و «ناهمسان»، دسته‌بندی هجایی کرد:

- (الف) به صورت همسان: دَر خَر مِ نِ / صَد زا هِ دِ / عا قِل زِ نِ / دا تَش (مستفعلُ مستفعلُ مُستَف)
 (ب) به صورت ناهمسان: دَر خَر مِ نِ / صَد زا هِ دِ / عا قِل زِ نِ / دا تَش (مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعولن)

وزن کدام مصراع نادرست است؟ **۲۷**

- (۱) ز دست رقتم و در پا فتاد کار دلم (مفاعِلن فَعَلاتن مفاعِلن فَعَلن)
- (۲) این چرخ به کام من نمی‌گردد (مفعولُ مفاعِلن مفاعِلن فَع)
- (۳) طالب عشقی دلی چو موم به دست آر (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- (۴) جان‌ها فدای مردم نیکونهاد باد (مفعولُ فاعلاتُ مفاعِلُ فاعِلن)

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خوانش درست، تقطیع هجایی و وزن مصراع گزینه (۲) به دو صورت زیر است:

الف) این چرخ / ب کام من / می‌گردد (مفعولُ مفاعِلن مفاعِلن)

ب) این چرخ ب / کام من ن / می‌گردد (مستفعلُ فاعلاتُ مفعولن)

وزن دیگر مصراع‌ها درست آمده است.

پیشنهاد: مصراع‌های دیگر گزینه‌ها را تقطیع هجایی کنید و با وزن مقابل آن، مقایسه نمایید.

با توجه به رباعی زیر، همه موارد کاملاً درست هستند؛ به جز

«بنگر ز صبا دامن گل چاک شده بلبل ز جمال گل طربناک شده
در سایه گل، نشین که بسیار این گل در خاک فروریزد و ما خاک شده»

(۱) وزن مصراع اول را می‌توان به صورت «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع» نشان داد.

(۲) مصراع چهارم، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت همسان و ناهمسان را دارد.

(۳) رباعی با بیت «نوبهار است در آن کوش که خوشدل باشی / که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی» هم‌مفهوم است.

(۴) در رباعی فوق، هر سه آرایه «تلمیح، تضمین و مراعات نظیر» یافت می‌شود.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۲ و ۳

پاسخ‌دهی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): وزن مصراع اول: بن گر ز ص / با دا م ن / گل چا ک ش / د (مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع)

گزینه (۲): دسته‌بندی مصراع چهارم به دو صورت:

الف) همسان: در خا ک ف / رو ری ز د / ما خا ک ش / د (مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع)

ب) ناهمسان: در خا ک / ف رو ری ز / د ما خا ک / ش د (مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فَعَل)

گزینه (۳): بیت اول رباعی با عبارت «نوبهار است»؛ عبارت «در سایه گل نشین» با عبارت «در آن کوش که خوشدل باشی» و مصراع

آخر رباعی با مصراع دوم بیت گزینه (۳)، هم‌مفهوم است. (به طور کلی، این رباعی با بیت گزینه (۳) هم‌مفهوم است.)

گزینه (۴): در ابیات رباعی تنها بین واژه‌های «صبا»، «گل» و «بلبل» مراعات نظیر وجود دارد و آرایه‌های تلمیح و تضمین، یافت نمی‌شود.

منظومه زیر با همه ابیات، تناسب مفهومی دارد؛ به جز

«من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / من نمازم را بی تکبیرة الاحرام علف می خوانم / بی قدقامت موج»

۱) اگر مرغ زبان تسبیح خوان است	چه تسبیح آرد آن کاو بی زبان است
۲) توحیدگوی او نه بنی آمدند و بس	هر بلبل که زمزمه بر شاخسار کرد
۳) در راه تو هر چه را وجودی است	مشغول پرستش و سجودی است
۴) همه تسبیح او همی گویند	ریگ در دشت و سنگ بر کهسار

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

درتس Box

از دیدگاه عارفان و شاعران، همه پدیده‌های هستی به آفریدگار عشق می‌ورزند و او را ستایش و پرستش می‌کنند. این مفهوم در ابیات زیر وجود دارد:

بلبلان وقت گل آمد که بنالند از شوق	نه کم از بلبل مستی تو بنال ای هشیار
آدمیزاد اگر در طرب آید نه عجب	سرو در باغ به رقص آمده و بید و چنار
کوه و دریا و درختان همه در تسبیحند	نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
به ذکرش هر چه بینی در خروش است	دلی داند در این معنی که گوش است
نه بلبل بر گلش تسبیح خوانی است	که هر خاری به تسبیحش زبانی است
هر کس به زبانی صفت حمد تو گوید	بلبل به غزل خوانی و قمری به ترانه

مفهوم مشترک سروده متن سؤال و ابیات گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) این است که «همه پدیده‌ها، خداوند را ستایش و پرستش می‌کنند»، اما بیت گزینه (۱) می‌گوید: اگر انسان، تنها با زبان خدا را ستایش می‌کند؛ پس کسی که بی‌زبان است چگونه خدا را ستایش کند؟

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۰ کدام بیت، با بیت زیر قرابت مفهومی دارد؟

- «هرچه رفت از عمر، یاد آن به نیکی می‌کنند»
 «چهره امروز از آئینه فردا خوش است»
- (۱) می‌رود عمر عزیز ما دریغا چاره نیست
 (۲) برخیز و مخور حسرت دیروز که امروز
 (۳) امروز می‌خوری غم فردا و همچنان
 (۴) امروز گشت پیش دلم رستخیز نقد
- دی برقت و می‌رود امروز و فردا چاره نیست
 چون نیز به سر رفت از امروز کنی یاد
 فردا به خاطرت غم فردای دیگر است
 از بس که جان به فکرت فردا دراو فتاد

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ‌دهی تشریحی ✓

معنی و مفهوم بیت صورت سؤال: هر چه از عمر گذشت، از آن به نیکی یاد می‌کنند؛ در واقع ارزش امروز، فردا معلوم و نمایان می‌شود. معنی و مفهوم بیت گزینه (۲): برخیز و حسرت دیروز را نخور؛ زیرا امروز نیز وقتی به پایان رسید، از امروز یاد می‌کنی. (ارزش امروز را فردا می‌دانی).

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۲): «یادکردن از گذشته و حسرت خوردن بر عمر سپری شده و غفلت از زمان حال» است. بررسی معنی و مفهوم سایر ابیات:

بیت گزینه (۱): دریغا که عمر عزیز ما می‌گذرد؛ دیروز رفت، امروز و فردا نیز می‌رود و چاره‌ای برای آن نیست. (افسوس خوردن بر گذر عمر)

بیت گزینه (۳): امروز غم فردا (آینده) را می‌خوری و فردا نیز غم فردا و آینده‌ای دیگر را. (توصیه به نگران فردا نبودن و غم آینده را نخوردن)

بیت گزینه (۴): امروز پیش دلم مانند رستخیز شد از بس که جانم در اندیشه و نگرانی فردا بود. (سفارش به نگران فردا نبودن)

در ابیات همه گزینه‌ها مانند بیت صورت سؤال، کلماتی چون «عمر»، «امروز»، «فردا» و «دیروز» دیده می‌شود و وجود این کلمات نباید ما را به اشتباه بیندازد؛ زیرا این مفهوم ابیات است که با یکدیگر قرابت دارد، نه ظاهر کلمات.

گول نخوری ✗

۳۱

کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

«بمیرای دوست پیش از مرگ اگر می زندگی خواهی

که ادريس از چنین مردن بهشتی گشت پیش از ما»

(۱) اگر پیش از اجل، یک دم بمیری

در آن یک دم، همه عالم بگیری

(۲) همه مرگ تو خوی ناخوش توست

همه خشم به دوزخ، آتش توست

(۳) به بند دهر چه ماندی، بمیر تا برهی

که طوطی از پی این مرگ شد ز بند رها

(۴) همان به کاین نصیحت یاد گیریم

که پیش از مرگ، یک نوبت بمیریم

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) «مرگ اختیاری و مردن پیش از مرگ» است و به حدیث «موتوا قبل أن تموتوا» اشاره دارند. منظور از مرگ اختیاری در عرفان، کشتن هوای نفس و بریدن از جهان است، ولی بیت گزینه (۲) می‌گوید: اخلاق بد تو باعث مرگ تو و خشم تو آتش دوزخ توست.

۳۲ مفهوم کدام بیت، در مقابل آن نادرست بیان شده است؟

۱) هر کاو نظری دارد با یار کمان ابرو	باید که سپر باشد پیش همه پیکان‌ها (تحمل سختی عشق)
۲) چون در این میدان نداری دست و پایی همچو گوی	اختیار سر به زلف همچو چوگانش گذار (تسلیم محض بودن)
۳) مجنون که به دیوانه‌گری شهره شهر است	در دشت جنون، همسفر عاقل ما بود (دیوانه‌تر از مجنون)
۴) هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم	جهان و هر چه در او جز به کام خویش ندیدم (کامیابی با تملق)

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓ مفهوم بیت گزینه (۴) «کامیابی عاشق به دلیل گذشتن از خواسته‌های خود و برگزیدن رضایت معشوق» است. مفهوم سایر ابیات، درست بیان شده است.

همه موارد زیر براساس نظریه ارسطو در طبقه‌بندی شعر، درست هستند؛ به جز

۳۳

(۱) براساس زمان و دوره اثر؛ مانند سبک دوره غزنوی، سبک دوره مشروطه

(۲) براساس محیط جغرافیایی؛ مانند سبک آذربایجانی، سبک خراسانی

(۳) براساس قلمرو دانشی؛ مانند سبک تعلیمی، سبک فکاهی

(۴) به تناسب مخاطب؛ مانند سبک عامیانه، سبک عالمانه

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

درس‌Box

نمونه	براساس	
سبک فردوسی، سبک بیهقی	(۱) نام شاعر یا نویسنده	طبقه‌بندی شعر از دیدگاه ارسطو
سبک دوره غزنوی، سبک دوره مشروطه	(۲) زمان و دوره اثر	
سبک عرفانی، سبک حماسی	(۳) موضوع و نوع	
سبک آذربایجانی، سبک خراسانی	(۴) محیط جغرافیایی	
سبک عامیانه، سبک عالمانه	(۵) مخاطب	
سبک تعلیمی، سبک فکاهی	(۶) هدف	
سبک علمی، سبک فلسفی	(۷) قلمرو دانشی	

همان‌طور که در جدول بالا می‌بینید، در طبقه‌بندی ارسطو، نمونه‌های سبک شعر براساس قلمرو دانشی، «علمی» و «فلسفی» هستند و سبک‌های «تعلیمی» و «فکاهی» نمونه‌هایی برای طبقه‌بندی سبک شعر براساس «هدف» می‌باشند؛ پس گزینه (۳) نادرست است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۴

بر بنیاد تقسیم‌بندی محمدتقی بهار از شعر و نثر فارسی کدام مورد، ایراد دارد؟

- (۱) محمدتقی بهار برای نثر فارسی، شش نوع سبک و دوره قائل است.
- (۲) تقسیم‌بندی بهار بر مبنای حوزه جغرافیایی و تاریخی شعر است.
- (۳) نثر دوره بازگشت ادبی در تمام طول قرن سیزدهم رایج بود.
- (۴) شعر سبک عراقی از قرن هفتم تا قرن دهم رواج داشت.

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

درس‌Box

محمدتقی بهار، ملک‌الشعرا، برای شعر و نثر فارسی، شش نوع سبک و دوره قائل است:

نثر	شعر
(۱) دوره سامانی: ۳۰۰ تا ۴۵۰ ه. ق.	(۱) سبک خراسانی یا ترکستانی: از آغاز تا قرن ۶
(۲) دوره غزنوی و سلجوقی اول: ۴۵۰ تا ۵۵۰ ه. ق.	(۲) سبک عراقی: از قرن ۶ تا قرن ۱۰
(۳) دوره سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان، نثر فنی: ۵۵۰ تا ۶۱۶	(۳) سبک هندی: از قرن ۱۰ تا قرن ۱۳
(۴) دوره عراقی، نثر مصنوع: ۶۰۰ تا ۱۲۰۰	(۴) دوره بازگشت: تمام طول قرن ۱۳
(۵) دوره بازگشت ادبی: ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰	(۵) دوره مشروطه
(۶) دوره ساده‌نویسی: ۱۳۰۰ تا امروز	(۶) دوره معاصر
نکته: مکتب‌ها و سبک‌های ادبی محصول اوضاع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... زمانه‌ای است که صاحبان سبک در آن می‌زیسته‌اند.	نکته: این تقسیم‌بندی بر مبنای حوزه جغرافیایی و تاریخی شعر است و بعضی از مکتب‌ها و سبک‌های فرعی را نیز می‌توان به آن افزود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ سبک عراقی از قرن ششم تا قرن دهم رایج بود. گزینه (۴) نادرست است.

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از بخش‌های مشخص شده نادرست است؟ **۳۵**

«سبک خراسانی برحسب زمان به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود که ویژگی‌های مشترکی دارند؛ سبک

(۱)

دوره سلجوقی را باید بینابین نام نهاد؛ زیرا ویژگی‌های سبک آذربایجانی نیز در آن به چشم می‌خورد. از شعرای معروف سبک خراسانی

(۳)

(۲)

می‌توان به رودکی، فردوسی و ناصرخسرو اشاره کرد.»

(۴)

چهار (۴)

سه (۳)

دو (۲)

یک (۱)

زیرمبفٹ: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

Hint نام سبک‌ها، دوره‌های تاریخی، پادشاهان، شاعران و نویسندگان را با دقت و وسواس به خاطر بسپارید!

سبک خراسانی برحسب زمان به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود که ویژگی‌های مشترکی دارند؛ سبک

دوره سلجوقی را باید بینابین نام نهاد؛ زیرا ویژگی‌های سبک عراقی نیز در آن به چشم می‌خورد. از شعرای معروف سبک خراسانی

می‌توان به رودکی، فردوسی و ناصرخسرو اشاره کرد. بخش مربوط به گزینه (۳) نادرست است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همه موارد از ویژگی‌های فکری شعر سبک خراسانی هستند؛ به جز

- (۱) توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است
- (۲) در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته می‌شود
- (۳) روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد
- (۴) مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

درس‌Box

<p>(۱) سادگی زبان شعر. (۲) کم‌بودن لغات عربی - به جز اصطلاحات دینی و علمی و لغات بیگانه، در مقایسه با دوره‌های بعد. (۳) تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز؛ مثلاً: یک - هزار / یک - هزار (۴) کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره‌های بعد؛ مانند: گبر - جوشن (۵) استفاده از دو نشانه برای یک متمم؛ مانند: زدش بر زمین بر به کردار شیر</p>	زبانی	
<p>(۱) قالب عمده شعر این دوره، قصیده است؛ قالب‌های مسقط، ترجیع‌بند و مثنوی نیز به تدریج در این دوره شکل می‌گیرد و قالب غزل نیز در اواخر این دوره، رشد می‌یابد. (۲) استفاده از آرایه‌های ادبی، طبیعی و در حد اعتدال است. (۳) قافیه و ردیف، بسیار ساده است. (۴) در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته می‌شود.</p>	ادبی	ویژگی‌های شعر سبک خراسانی در سه قلمرو
<p>(۱) روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد. (۲) شعر واقع‌گرا است و توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است. (۳) معشوق، عمدتاً زمینی است. (۴) بیشتر روح حماسه بر ادبیات این دوره حاکم است. (۵) اشعار پندآموز و اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد. (۶) مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است. (۷) فکر و کلام ساده است و با پیچیدگی‌های عرفانی، حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنیامیخته است.</p>	فکری	

مطلب گزینه (۲) از ویژگی‌های ادبی شعر دوره خراسانی است؛ درحالی‌که سؤال، ویژگی‌های فکری شعر دوره خراسانی را خواسته است. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

علوم و فنون ادبی

۳۷ از آثار زیر، به ترتیب چند مورد مربوط به «دوره سامانی» و چند مورد مربوط به «دوره غزنوی و سلجوقی» هستند؟

«قابوس‌نامه - سیاست‌نامه - شاهنامه ابومنصوری - سفرنامه ناصر خسرو - تاریخ بلعمی - تاریخ بیهقی»

(۲) دو - چهار

(۱) یک - پنج

(۴) چهار - دو

(۳) سه - سه

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

دروس Box

• نمونه‌های موفق نثر دوره سامانی: ترجمه تفسیر طبری، تاریخ بلعمی، التفهیم و شاهنامه منثور ابومنصوری.

• نمونه‌های موفق نثر دوره غزنوی و سلجوقی: تاریخ بیهقی، قابوس‌نامه، سفرنامه ناصر خسرو، سیاست‌نامه، کیمیای سعادت، کشف‌المحجوب و اسرارالتوحید.

✓ پاسخ خیلی تشریحی شاهنامه ابومنصوری و تاریخ بلعمی از آثار دوره سامانی و سایر موارد از آثار دوره غزنوی و سلجوقی هستند؛ بنابراین گزینه (۲) درست است.

موارد کدام گزینه، هر دو از ویژگی‌های نثر دوره سامانی هستند؟

- (۱) افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی - کوتاهی جملات
- (۲) بهره‌گیری کم‌تر از لغات عربی - اطناب
- (۳) کوتاهی جملات - حذف افعال به قرینه
- (۴) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا - حذف افعال به قرینه

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

درس‌Box

<p>(۱) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا. (۲) تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی. (۳) کوتاهی جملات. (۴) لغات کم کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد. (۵) بهره‌گیری کم‌تر از لغات عربی. (۶) افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی. (۷) محتوای نثرهای این دوره، بیشتر علمی است و گاهی نثرهای حماسی، تاریخی و دینی. نمونه‌های موقّق: ترجمه تفسیر طبری، تاریخ بلعمی، التّفهیم و شاهنامه منثور ابومنصوری</p>	دوره سامانی	ویژگی‌های نثر دوره اول
<p>(۱) اطناب (جمله‌ها معمولاً طولانی هستند). (۲) تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار (۳) حذف افعال به قرینه (۴) افزایش کاربرد لغات عربی (نسبت به دوره قبل). نمونه‌های موقّق: تاریخ بیهقی، قابوس‌نامه، سفرنامه ناصر خسرو، سیاست‌نامه، کیمیای سعادت، کشف‌المحجوب و اسرارالتّوحید</p>	دوره غزنوی و سلجوقی	

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ویژگی‌های «افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی» و «کوتاهی جملات» هر دو مربوط به نثر دوره سامانی هستند؛ پس گزینه (۱) درست است.

ویژگی‌های «اطناب» در گزینه (۲) و «حذف افعال به قرینه» در گزینه‌های (۳) و (۴) مربوط به نثر دوره غزنوی و سلجوقی هستند.

۳۹ در بیت زیر، نوع کدام سجع‌ها «متفاوت» است؟

«موسم عشرت و شادی و نشاط است امروز منزل راحت و ریحان و سرور است این‌جا»

(۱) موسم - منزل

(۲) عشرت - راحت

(۳) نشاط - سرور

(۴) امروز - این‌جا

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۹

درس‌Box

انواع سجع عبارت‌اند از:

(۱) سجع متوازی:

واژه‌های سجع، هم در وزن و هم در حروف پایانی، یکسان هستند؛ مانند «کمال» و «جمال» در عبارت زیر:

همه کس را عقل خود به کمال نماید و فرزند خود به جمال.

(۲) سجع متوازن:

واژه‌های سجع، در وزن یکسان اما در حروف پایانی، متفاوت هستند؛ مانند «باطل» و «ضایع» در عبارت زیر:

مُلک بی دین باطل است و دین بی مُلک ضایع.

(۳) سجع مطرف:

واژه‌های سجع، در وزن متفاوت اما در حروف پایانی، یکسان هستند؛ مانند «نگیرد» و «نپذیرد» در عبارت زیر:

متکلم را تا کسی عیب نگیرد، سخنش صلاح نپذیرد.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓ واژه‌های «عشرت» و «راحت» در گزینه (۲) سجع متوازی؛ ولی واژه‌های دیگر گزینه‌ها سجع متوازن دارند.

۴۰. کدام بیت «فاقد» آرایه «موازنه» است؟

- (۱) منم ابر و تویی گلبن که می‌خندی چو می‌گیرم / تویی مهر و منم اختر که می‌میرم چو می‌آیی
 (۲) گر تو را با ما تعلق نیست ما را شوق هست / ور تو را با ما صبوری هست ما را تاب نیست
 (۳) چشمم از زاری چو فرهاد است و شیرین لعل تو / عقم از شورش چو مجنون است و لیلی روی تو
 (۴) همچو بالای تو در باغ، کسی سرو ندید / همچو رخسار تو دهقان به چمن لاله نکشت

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۹

به واژه‌های دو مصراع، در بیت زیر دقت کنید:

دل به امید روی او همدم جان نمی‌شود / جان به هوای کوی او خدمت تن نمی‌کند

با دقت در واژه‌های دو مصراع این بیت، می‌بینیم که دوبه‌دو، دارای سجع متوازن یا متوازی هستند. این شیوه چینش واژه‌ها در دو مصراع را که به توازن آوایی و نحوی دو مصراع می‌انجامد، «موازنه» می‌گویند.

در آرایه موازنه، واژه‌های تکراری دو مصراع با یکدیگر، سجع متوازی دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

در بیت گزینه (۱): جفت‌واژه‌های «منم / تویی»، «ابر / مهر»، «گلبن / اختر»، «می‌خندی / می‌میرم» و «می‌گیرم / می‌آیی» سجع متوازن دارند و میان دو مصراع بیت، آرایه موازنه برقرار است.

در بیت گزینه (۲): جفت‌واژه‌های «تعلق / صبوری»، «شوق / تاب» و «هست / نیست» سجع متوازن دارند و میان دو مصراع بیت، آرایه موازنه برقرار است.

در بیت گزینه (۳): جفت‌واژه‌های «چشمم / عقم»، «زاری / شورش»، «فرهاد / مجنون»، «شیرین / لیلی» و «لعل / روی» سجع متوازن دارند و میان دو مصراع بیت، آرایه موازنه برقرار است.

اما در بیت گزینه (۴): تنها جفت‌واژه‌های «بالای / رخسار» و «ندید / نکشت» سجع متوازن دارند و در دیگر واژه‌های بیت، سجعی وجود ندارد و بیت گزینه (۴)، فاقد آرایه موازنه است.

۴۱

به ترتیب در چند بیت، «موازنه» و در چند بیت، «ترصیع» وجود دارد؟

● نه جان بی‌نصیبم را پیامی از دلارامی	● نه شام بی‌فروغم را نشانی از سحرگاهی
● هشیار نشد هر که ز گفتار تو شد مست	● غمناک نشد هر که ز دیدار تو شد شاد
● نه تاب روی چو خورشید او توان آورد	● نه بی‌فروغ رخس شب به سر توان کردن
● به میدان وفا یارم چنان آمد که من خواهم	● به دیوان هوا کارم چنان آمد که من خواهم
● نه همدمی که به رویش نظر توان کردن	● نه محرمی که به کویش گذر توان کردن
● به‌جز تو در همه عالم دگر دلبر نمی‌بینم	● به‌جز تو در همه گیتی دگر جانان نمی‌دانم
- (۱) چهار - دو
- (۲) سه - دو
- (۳) سه - سه
- (۴) چهار - یک

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۹

درتنبی Box

اگر واژه‌های دو مصراع، دوبه‌دو، دارای سجع متوازن یا متوازی باشند، آرایه «موازنه» پدید می‌آید، ولی اگر همه سجع‌های دو مصراع، متوازی باشند، موازنه را «ترصیع» می‌گویند؛ مانند بیت زیر:

زیبانش توان ستایش نداشت روانش گمان نیایش نداشت

ابتدا ابیاتی را که ترصیع دارند، مشخص می‌کنیم. واژه‌های دو مصراع در ابیات زیر، همگی دارای سجع متوازی هستند؛ پس ترصیع دارند:

- (۱) به میدان وفا یارم چنان آمد که من خواهم
به دیوان هوا کارم چنان آمد که من خواهم
- (۲) نه همدمی که به رویش نظر توان کردن
نه محرمی که به کویش گذر توان کردن

اکنون ابیاتی را که موازنه دارند، در بیت‌های باقی‌مانده، مشخص می‌کنیم. وجود سجع‌های متوازن و متوازی در واژه‌های دو مصراع، نشان می‌دهد که ابیات زیر موازنه دارند:

- (۱) نه جان بی‌نصیبم را پیامی از دلارامی نه شام بی‌فروغم را نشانی از سحرگاهی
- (۲) هشیار نشد هر که ز گفتار تو شد مست غمناک نشد هر که ز دیدار تو شد شاد
- (۳) بجز تو در همه عالم دگر دلبر نمی‌بینم بجز تو در همه گیتی دگر جانان نمی‌دانم

بنابراین، سه بیت، دارای موازنه و دو بیت، دارای ترصیع هستند.

در بیت «نه تاب روی چو خورشید او توان آورد / نه بی‌فروغ رخس شب به سر توان کردن» آرایه موازنه یا ترصیع وجود ندارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴۲

کدام بیت از نظر کاربرد سجع، ارزش موسیقایی بالاتری دارد؟

- (۱) کمند عنبری از چین زلف دلبنده است
 (۲) نیست بی دیدار تو در دل شکیبایی مرا
 (۳) به صحرا رو که از دامن غبار غم بیفشانی
 (۴) ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشادی
- فروغ مشتری از عکس روی دلدار است
 نیست بی گفتار تو در دل توانایی مرا
 به گلزار آی کز بلبل غزل گفتن پیاموزی
 ز غصه بر سر کویت چه بارها که کشیدم

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۹

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۱): جفت‌واژه‌های «کمند / فروغ»، «چین / عکس»، «زلف / روی» و «دلبنده / دلدار» سجع متوازن و جفت‌واژه‌های «عنبری / مشتری» سجع متوازی دارند و میان دو مصراع بیت، آرایه موازنه برقرار است.

در بیت گزینه (۲): جفت‌واژه‌های «دیدار / گفتار»، «توانایی / شکیبایی» و دیگر واژه‌های تکراری، سجع متوازی دارند؛ بنابراین میان دو مصراع بیت، آرایه ترصیع برقرار است.

در بیت گزینه (۳): تنها جفت‌واژه‌های «صحرا / گلزار»، «رو / آی» و «بیفشانی / پیاموزی» نوعی سجع دارند و در دیگر واژه‌های بیت، سجعی وجود ندارد؛ بنابراین بیت، فاقد موازنه یا ترصیع است.

در بیت گزینه (۴): جفت‌واژه‌های «غمزه / غصه»، «دل / سر»، «ریشم / کویت»، «تیرها / بارها» و «گشادی / کشیدم» سجع متوازن دارند و میان دو مصراع بیت، آرایه موازنه برقرار است.

با توجه به این‌که ارزش موسیقایی سجع متوازی و آرایه ترصیع از سجع متوازن و آرایه موازنه بالاتر است؛ بیت گزینه (۲) از نظر کاربرد سجع، ارزش موسیقایی بالاتری دارد.

۴۵

پایه دوازدهم انسانی
 شروع از مهر
 نهم آذر ماه ۱۴۰۳
 مرحله هشتم

تقطیع هجایی کدام مصراع، نادرست است؟

۴۳

- (۱) همه را دیده در اوصاف تو حیران ماندی: هَم را دِ دِ رَو صا فِ تِ جِی ران مان دی
- (۲) نمی دانم این شب که چون روز شد: نِ می دا نَم این شَب کِ چُن رَو ز شد
- (۳) مر عاشقان را پند کس هرگز نباشد سودمند: مَر عا شِ قان را پَین دِ کَس هَر گِزِ نَ با شَد سو د مند
- (۴) گر به سر می گردم از بیچارگی عییم مکن: گَر بِ سَر می گَر دَ مَز بی چا رِ گِی عِی بَم مَ کُن

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۸

یکی از اصول مهم در تقطیع هجایی، خواندن درست شعر است؛ در واقع شعر را همان گونه که می خوانیم، تقطیع می کنیم و هنگام تقطیع، باید به حذف همزه و کلماتی که تلفظهای متفاوت دارند، توجه داشته باشیم.

Hint

تقطیع هجایی، مشخص کردن هجاهای کوتاه، بلند و کشیده شعر است. برای این کار، هجاهای هر مصراع را آن طور که خوانده می شوند، با فاصله در کنار یکدیگر می نویسیم، سپس نشانه های هجایی مناسب را زیر هر هجا قرار می دهیم. به جداسازی هجاهای بیت زیر دقت کنید:

درس Box

اگر پلای در لامن آری چو کوه سرت ز آسمان بگنزد در شکوه

آ	اگر	پلای	در	لامن	آری	چو	کوه	سرت	ز	آسمان	بگنزد	در	شکوه
سَ	رَت	زَا	سِ	مَان	بُگ	دَ	رَد	رِ	چُ	کوه	سَ	رَت	زَا
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-	-	-

قواعد تقطیع هجایی:

(۱) درست خواندن و درست نوشتن شعر (استفاده از خطّ عروضی):

برای شروع به تقطیع هجایی یک بیت، باید آن را درست خواند. در خواندن، نباید شکل نوشتاری کلمات، ما را دچار اشتباه کند.

گفتم این شرط آدمیت نیست مرغ تسبیح خوان و من خاموش

گُف	ت	مِین	شَر	ط	آ	د	مِی	یَت	نِیست
مُر	غ	تَس	بِی...	یَح	خَا	نُ	مَن	خَا	موش
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-

(۲) در خطّ عروضی باید حرکات (ـَـ) گذاشته شود. روشن است که کلماتی مانند «تو»، «دو»، «چو»، «که»، «به»، «نه» و «و» ربط یا عطف، به صورتی که تلفظ می شوند، باید نوشته شوند؛ یعنی به ترتیب، به صورت «ت»، «د»، «چ»، «ک»، «پ»، «ن»؛ معمولاً «و» ربط یا عطف، در شعر به صورت «ـُ» تلفظ می شود؛ همان طور که در بیت بالا در هجای «ن» دیده می شود.

(۳) یک هجای کشیده (U-) برابر است با یک هجای بلند (-) و یک هجای کوتاه (U)؛ مثلاً در بیت بالا، هجای کشیده «مُرغ» در برابر هجای بلند «گُف» و هجای کوتاه «ت»، و هجای کشیده «بیح» در برابر هجای بلند «شَر» و هجای کوتاه «ط» آمده است.

(۴) اگر مصوّت بلند پیش از نون ساکن (ن) بیاید، امتدادش کاهش می یابد و به اندازه مصوّت کوتاه در نظر گرفته می شود؛ بر این اساس، کلماتی مانند: «جان»، «این» و «خون»، هجای بلند به حساب می آیند؛ همان طور که در بیت بالا هجای «مِین»، بلند به حساب آمد.

(۵) صامت همزه آغازی که در کلمات به صورت الف (ا) نوشته می شود، هنگام خوانش بیشتر ابیات، حذف می شود؛ بنابراین هنگام جداسازی هجاها (تقطیع هجایی) باید هجاهای بیت را آن طور که خوانده می شوند، در نظر بگیریم نه آن طور که نوشته شده اند. مثلاً در خوانش بیت بالا، همزه (ا) در آغاز واژه «این»، حذف و عبارت «گفتم این»، به صورت «گُف ت مین» تلفظ می شود.

(۶) حروفی که در خط هست اما به تلفظ در نمی آید، در خطّ عروضی حذف می شود؛ مانند حرف «و» در واژه «تسبیح خوان» در بیت بالا.

(۷) حروف مشدّد را در تقطیع هجایی، دو بار می نویسیم؛ مانند حرف «ی» در واژه «آدمیت»، در بیت بالا.

(۸) هجای پایانی اوزان شعر فارسی همیشه بلند محسوب می شود و اگر به جای آن، هجای کشیده یا کوتاه بیاید، آن را هجای بلند در نظر می گیریم؛ مثلاً واژه «نیست» و هجای «موش»، هجای کشیده (U-) هستند؛ اما در پایان دو مصراع بیت بالا، آن ها را هجای بلند (-) در نظر می گیریم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع درست مصراع گزینه (۲) با توجه به خوانش آن و حذف همزه آغازی واژه «این» به صورت زیر است:

نِ می دا نَ مِین شَب کِ چُون رَو ز شد

تقطیع مصراع های دیگر گزینه ها درست است.

۴۴ در کدام بیت، واژه‌های هم‌وزن با واژه «کارگزاران» وجود دارد؟

(۱) ماهرویان دی تماشا سوی بستان می‌شدند	آفتاب از ابر رخ بنمود و پنهان گشت باز
(۲) چیست دانی سر دینداری و دانشمندی	آن روا دار که گر بر تو رود بپسندی
(۳) ز راه بنده‌نوازی اشارتی کردی	به بنده‌ای که ز فرمانبری گریز ندید
(۴) ز سبزه گشته تن دشت مشتری‌کردار	ز لاله گشته سر کوه مشتری‌پیکر

زیرمبصط: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۸

Hint ابتدا شکل هجایی کلمه یادشده در صورت سؤال را مشخص نمایید، سپس کلمات ابیات را با آن مقایسه کنید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ واژه «بنده‌نوازی» (بن د ن وا زی: -UU-) در بیت گزینه (۳) با واژه «کارگزاران» (کار گ ز ا ران: -UU-) هم‌وزن است.

۴۵ در کدام بیت، حذف همزه بیشتری وجود دارد؟

- (۱) سراندازان و جانبازان دگرباره بشوریدند
 (۲) گفتم که باز پس روم از پیش این بلا
 (۳) ز دیده رفتی و از دل نمی‌روی بیرون
 (۴) تو نیز ای ابر آب خویشتن ریزی اگر هر دم
- وجود اندر فنا رفت و فنا اندر وجود آمد
 بگرفت سیل عشق تو از پیش و پس مرا
 در آن خرابه ندانم چگونه جا کردی
 دم از گوهر زنی با چشم دُربارم ز بی‌آبی

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۸

درس‌Box

حذف همزه یا «ا» آغازی هجا، معمولاً زمانی رخ می‌دهد که قبل از همزه آغاز هجا، یک صامت ساکن بیاید. حذف همزه آغاز هجا، با خوانش درست بیت، مشخص می‌شود. در بیت زیر، همزه آغازی کلمات «از» و «این‌جا» هنگام خوانش، حذف می‌گردد.
 من از این‌جا به ملامت نروم که من این‌جا به امید می‌گروم

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): در ترکیبها و کلمات «سراندازان» (سَ رَن دا زان)، «وجود اندر» (وُ جو دَن دَر) و «وجود آمد» (وُ جو دا مَد) حذف همزه رخ داده است.

گزینه (۲): همزه فقط در ترکیب «روم از» (رُ و مَز) حذف می‌شود.

گزینه (۳): همزه فقط در ترکیب «در آن» (دَر اَن) حذف می‌شود.

گزینه (۴): در ترکیبهای «تو نیز ای» (تُ نِ یِ ای) و «دم از» (دَم اَز) همزه حذف شده است.

نشانه‌های هجایی کدام مصراع، درست است؟

- (۱) بیار باده و زلفت گره مزن به ستیزه (--UU-UUU--UU-U-U)
 (۲) از دست رفت پای، بده دست و پای سعی (-U-U--UU-U-U--)
 (۳) این شیوه جز از نیازمندان مطلب (-UU--U-U--U--)
 (۴) پادشاهی نیست آلا پیش مهر و یان غلامی (--U---U---UU---U-)

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۸

درس‌Box

هجا یا بخش، واحد آوایی بزرگ‌تر از واج است که از دو یا چند واج (یک یا چند صامت و یک مصوّت) پدید می‌آید؛ هجاهای زبان فارسی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

هجای کوتاه U، هجای بلند -، هجای کشیده U-

هجای کوتاه از دو واج (یک صامت و یک مصوّت کوتاه)، هجای بلند از سه واج و هجای کشیده از چهار یا پنج واج تشکیل می‌شود. (هر یک از مصوّت‌های بلند در هجاهای گوناگون، برابر با دو واج به حساب می‌آید.)

به جدول زیر توجه کنید:

نوع هجا	ساختار هجا	نشانه	نمونه	توضیح
کوتاه	صامت + مصوّت کوتاه	U	چو (چ)، که (ک)، و	دو واج است.
بلند	الف) صامت + مصوّت کوتاه + صامت ب) صامت + مصوّت بلند	-	گُل، سَر، دِل، آز یا، سی، مو، آ	سه واج یا برابر سه واج است.
کشیده	الف) صامت + مصوّت کوتاه + دو صامت ب) صامت + مصوّت بلند + یک یا دو صامت	U-	بُرد، سبز، عشق، آسب، اِسْم، اُفت دوست، آب، سیب کاشت، آرد، نیست	چهار واج یا برابر چهار یا پنج واج است.

برای جداسازی هجاهای یک کلمه، به نکته‌های زیر، توجه کنید:

(۱) هر هجا یا بخش، فقط یک مصوّت دارد؛ بنابراین تعداد هجاهای یک کلمه با تعداد مصوّت‌های آن کلمه برابر است. برای مثال کلمه «باد» یک مصوّت دارد؛ پس یک هجا است و کلمه «برادر» سه مصوّت دارد و سه هجا است.

(۲) هر هجا را همان‌طور که می‌خوانیم، می‌نویسیم تا در شمارش واج‌های آن، دچار اشکال نشویم؛ برای مثال: تو = تُ: هجای کوتاه (U) / خواب = خاب: هجای کشیده (U-)

(۳) در زبان فارسی هیچ واژه‌ای با مصوّت آغاز نمی‌شود؛ بنابراین کلماتی که به ظاهر با نشانه «ا» آغاز می‌شوند، در ابتدای خود یک صامت همزه (ء) دارند؛ برای مثال: «از» (ء - ز) یک هجای بلند سه‌واجی و «آب» (ء ا ب) یک هجای کشیده است.

نشانه‌های هجایی گزینه (۲) درست است. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

نشانه‌های هجایی در سایر گزینه‌ها به صورت زیر است:

گزینه (۱): بیار باده و زلفت گره مزن به ستیزه (--UU-U-U--UU-U-U)

هجای «ره» در واژه «گره» بلند است؛ زیرا «ه» در این واژه صامت است.

گزینه (۳): این شیوه جز از نیازمندان مطلب (-UU--U-U-UU--)

همزه آغاز واژه «از» هنگام خوانش حذف می‌شود.

گزینه (۴): پادشاهی نیست آلا پیش مهر و یان غلامی (--U---U---U---U-)

واژه «آلا» از دو هجای بلند «ال» و «لا» تشکیل می‌شود.

۴۷

مفهوم دو بیت زیر، از ابیات همه گزینه‌ها دریافت می‌شود؛ به‌جز

«مهتری گر به کام شیر در است	شو خطر کن ز کام شیر بجوی
یا بزرگی و عزّ و نعمت و جاه	یا چو مردانت، مرگ رویاروی»
(۱) دامن گل نبرد هر که ز خار اندیشد	مهره حاصل نکند هر که ز مار اندیشد
(۲) غواص گر اندیشه کند کامِ نهنگ	هرگز نکند در گرانمایه به چنگ
(۳) عنان بزرگی هر آن کس که جست	نخستش بیاید به خون دست شست
(۴) رضا به حکم قضا گر دهیم یا ندهیم	از این کمند نشاید به شیرمردی رست

زیرمبصّ: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓ مفهوم مشترک قطعاً صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳)، «بی‌پروایی و خطر کردن برای کامیابی و دستیابی به بزرگی» می‌باشد، اما مفهوم بیت گزینه (۴)، «رضایت و تسلیم در برابر تقدیر» است.

۴۸

بیت زیر با کدام بیت، تناسب معنایی دارد؟

- «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست»
- (۱) ما چو چنگیم و تو زخمه می‌زنی
(۲) ما چو طفلانیم و ما را دایه تو
(۳) ما ز بالاییم و بالا می‌رویم
(۴) ما برون را ننگریم و قال را
- زاری از ما نه، تو زاری می‌کنی
بر سر ما گستران آن سایه تو
ما ز دریاییم و دریا می‌رویم
ما درون را بنگریم و حال را

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم بیت صورت سؤال این است که «خداوند منشأ همه حالات و کارهای ماست و او آهنگ عشق را در وجود ما می‌نوازد و ما تنها بازتاب‌دهنده اراده او هستیم.» و این مفهوم تنها در بیت گزینه (۱) وجود دارد.

۴۹

همه ابیات، مفهومی نظیر بیت زیر را به ذهن می‌آورند؛ به جز

- «هر دم از این باغ، بری می‌رسد
تازه‌تر از تازه‌تری می‌رسد»
- (۱) می‌رسد هر دم مرا از چرخ آزاری جدا
می‌خلد در دیده من هر نفس خاری جدا
- (۲) هر دم که در حضور عزیزی برآوری
دریاب کز حیات جهان، حاصل آن دم است
- (۳) تا شدم حلقه‌به‌گوش در میخانه عشق
هر دم از نو غمی آید به مبارک‌بدم
- (۴) هر دم از روی تو نقشی زندهم راه خیال
با که گویم که در این پرده چه می‌بینم؟

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۸

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

هر دو مصراع بیت گزینه (۱)، مصراع دوم بیت گزینه (۳) و مصراع اول بیت گزینه (۴) یادآور بیت صورت سؤال هستند، اما بیت گزینه (۲) می‌گوید: هر نفس را که در کنار عزیزی بر می‌آوری، دریاب و قدر بدان؛ زیرا حاصل زندگی در این جهان، همان لحظه‌هایی است که در کنار عزیزانت می‌گذرانی.

کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

۵۰

- «دانه باشی مرغکانت برچنند
غنچه باشی کودکانت برکنند»
- (۱) پایمال سفله دارد شهرت بی جا مرا
(۲) تا به گل هر لحظه بلبل را فغانی دیگر است
(۳) به امن خلوت من تاخت شهرت و نگذاشت
(۴) شهرت ما سبب خصمی مردم باشد
- غنچه باشی کودکانت برکنند
رنجه سنگ حوادث، دستِ جاهم کرده است
هر طرف از شهرتِ گل، داستانی دیگر است
که از رفیقِ زیانکار در امان مانم
ای خوش آن مرد که نامش چو نسب، گم باشد

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۹

درتس Box

خودنمایی و شهرت داشتن، سبب برانگیختن حسادت دیگران و خشم و کینه آنان نسبت به انسان می شود.

دانه باشی مرغکانت برچنند
دانه پنهان کن به کالی دام شو
هر که داد او حسن خود را در مزاد
غنچه باشی کودکانت برکنند
غنچه پنهان کن گیاه بام شو
صد قضای بد سوی او رو نهاد

شاعر در این ابیات می گوید:

اگر مانند دانه خودنمایی کنی پزندگان تو را برمی چینند و اگر مانند غنچه زیبایی خود را نشان دهی، کودکان تو را می کنند. خودنمایی را رها کن و مانند دام، پنهان شو؛ زیبایی خود را نشان نده و مانند گیاه پشت بام، از دید مردم پنهان شو. هر که زیبایی خود را در معرض نمایش بگذارد، صد بلا و سرنوشت بد به او روی می آورد.

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه های (۱)، (۳) و (۴) «بیان آسیب ها و زیان های شهرت و آوازه جویی» است، اما شاعر در بیت گزینه (۲) می گوید: تا زمانی که بلبل هر لحظه از عشق گل، ناله و فغانی دارد، شهرت و آوازه گل در هر طرف می پیچد. (عشق بلبل، سبب شهرت گل می شود).

تیزبازی

در چنین سؤالاتی، با مقایسه ابیات گزینه ها و بدون توجه به بیت صورت سؤال نیز می توان به پاسخ رسید.

به ترتیب موارد کدام گزینه در ارتباط با شرایط زیر درست است؟

- برخی انسان‌ها هویتی را که جهان اجتماعی برای آن‌ها در نظر گرفته است، نمی‌پذیرند.
- برخی فرهنگ‌ها از قدرت اقناع بیشتری برخوردارند.
- برخی جهان‌های اجتماعی روش مناسبی برای کنترل اجتماعی ندارند.

(۱) افراد جذب عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی خود نمی‌شوند. - فرهنگ‌ها از ظرفیت عقلانی و منطقی بیشتری برخوردارند. - سازوکارهایی برای نظارت بر اعضا وجود ندارد.

(۲) افراد اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها با جهان اجتماعی را از طریق خانواده کسب می‌کنند. - فرهنگ‌ها با فطرت انسان‌ها سازگارترند. - بازتولید فرهنگ با مشکل مواجه می‌شود.

(۳) افراد نقشی را که نهادها و سازمان‌های مختلف انتظار دارند، نمی‌پذیرند. - افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند. - در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد.

(۴) افراد به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند و رفتارهای مخالف انجام می‌دهند. - افراد با روش تبلیغ ارزش‌های یک فرهنگ را در خود درونی می‌کنند. - دوام و بقای آن‌ها تهدید می‌شود.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ممکن است برخی انسان‌ها هویتی را که جهان اجتماعی برای آن‌ها در نظر گرفته است، نپذیرند. همواره افرادی هستند که جذب عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی خود نمی‌شوند و نقشی را که نهادها و سازمان‌های مختلف جامعه از آن‌ها انتظار دارند، نمی‌پذیرند. این افراد به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند و رفتارهای مخالف انجام می‌دهند. به کنش‌هایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند، کژروی اجتماعی می‌گویند.
- اقناع یکی از روش‌های کنترل اجتماعی است که به واسطه آن، فرهنگ در افراد درونی می‌شود. هر چه قدرت اقناع یک فرهنگ بیشتر باشد، افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.
- هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد:
 - الف) در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد.
 - ب) بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود.
 - ج) دوام و بقای آن تهدید می‌شود.

کدام یک دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های تغییرات هویتی درست است؟

- ۱) هرچند اعضای جهان اجتماعی ابتدا هویت اکتسابی خود را به دست می‌آورند و سپس با فعالیت‌هایشان با موقعیت و هویت انتسابی خود آشنا می‌شوند، اما نمی‌توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند.
- ۲) در جهان‌های اجتماعی مختلف، فرصت‌های پیش روی افراد برای کسب هویت‌های جدید برابر، اما متفاوت است. برای مثال در جامعهٔ سرمایه‌داری، تحرک اجتماعی صعودی صرفاً برای صاحبان ثروت فراهم است.
- ۳) هر جامعه‌ای به تناسب عقاید و ارزش‌های خود برخی تغییرات هویتی را منع می‌کند. برای مثال در جامعهٔ فئودالی، طبقهٔ متوسط هویتی منفی داشت و صرفاً براساس کارکردهایش تحمل می‌شد.
- ۴) جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، کسب هر نوع تحرک اجتماعی و تغییر در موقعیت اجتماعی را صرفاً برای افرادی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۰

درس‌Box

در جهان‌های اجتماعی مختلف، فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت‌های جدید، متفاوت است. هر جامعه‌ای به تناسب عقاید و ارزش‌هایی که دارد، برخی تغییرات هویتی و تحرک‌های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می‌کند. در جدول زیر به بررسی امکان تغییرات هویتی در برخی جهان‌های اجتماعی می‌پردازیم:

جامعهٔ آپارتاید (جدانزادی)	<ul style="list-style-type: none"> ● براساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد. ● صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد.
جامعهٔ سرمایه‌داری	<ul style="list-style-type: none"> ● قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است. ● تحرک اجتماعی صعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.
جامعهٔ دینی و معنوی	<ul style="list-style-type: none"> ● هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.
جامعهٔ سکولار و دنیوی	<ul style="list-style-type: none"> ● حول ارزش‌های دنیوی و این‌جهانی شکل می‌گیرد و تحرک اجتماعی را در محدودهٔ همان ارزش‌ها به رسمیت می‌شناسد. ● هویت دینی و معنوی افراد نمی‌تواند در آن بروز و ظهور داشته باشد. ● فعالیت‌هایی که هویت دینی افراد را آشکار کنند، منع می‌کند. <p>مثال ۱: جلوگیری از تحصیل دختران محجبه در برخی جوامع غربی</p> <p>مثال ۲: عدم امکان رأی‌دادن به قوانین الهی در کشورهای تحت نفوذ غرب، مانند الجزایر (دموکراسی کنترل‌شده)</p>

پاسخ‌دهی تشریحی ✓ بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): اعضای جهان اجتماعی ابتدا با هویت انتسابی خود آشنا می‌شوند و سپس از طریق فعالیت‌هایشان، هویت اکتسابی خود را به دست می‌آورند.
- گزینهٔ (۲): در جهان‌های اجتماعی مختلف، فرصت‌های افراد برای کسب هویت‌های جدید، نابرابر و متفاوت است. برای مثال جامعهٔ سرمایه‌داری فرصت‌های تحرک اجتماعی را به صورت برابر در اختیار همهٔ افراد قرار نمی‌دهد، بلکه صرفاً برای صاحبان سرمایه و ثروت امکان تحرک اجتماعی صعودی وجود دارد.
- گزینهٔ (۴): جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، تحرک اجتماعی صعودی (نه هر نوع تحرک اجتماعی) را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- در چه صورتی تغییرات هویتی افراد مورد تأیید و تشویق جامعه قرار می‌گیرد؟
- مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی بیشتر در چه جوامعی دیده می‌شود؟
- جامعه‌پذیری براساس چه روش‌هایی بر افراد جامعه اعمال می‌شود؟
- انتظارات جامعه از چه طریقی در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند؟

- ۱) شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌ها - تعیین موقعیت اجتماعی براساس ویژگی‌های انتسابی - رسمی و غیررسمی - الگوهای عمل
- ۲) فراتر رفتن تغییرات هویتی از مرزهای یک جهان اجتماعی - تأثیرگذاری ویژگی‌هایی مانند وراثت در موقعیت افراد - تشویقی، تنبیهی و اقناعی - هنجارها
- ۳) نوآوری و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی - تعیین موقعیت اجتماعی براساس ویژگی‌های اکتسابی - رسمی و غیررسمی - بایدها و نبایدها
- ۴) سازگاری تغییرات با هویت اجتماعی جهان اجتماعی - تأثیرگذاری ویژگی‌هایی مانند قدرت در موقعیت افراد - تشویقی، تنبیهی و اقناعی - هنجارها

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۹ و ۱۰

انواع تغییرات هویتی جهان اجتماعی:

دروس Box

مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد. مثال: فردی که با تلاش و پشتکار خود در یکی از عرصه‌های اجتماعی دست به نوآوری می‌زند و از این طریق موقعیت اجتماعی خود و برخی از افراد جامعه را ارتقا می‌بخشد، مورد تأیید جامعه واقع می‌شود.	توسعه فرهنگی
تغییرات هویتی افراد گاه از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی فراتر می‌رود. اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود که اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوانی به همراه دارد.	تعارض فرهنگی
علل تعارض فرهنگی ← درونی ← نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی ← بیرونی ← پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر	

پاسخ خیلی تشریحی ✓ مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد. مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی را انسداد اجتماعی می‌گویند. انسداد اجتماعی بیشتر در جوامعی وجود دارد که موقعیت اجتماعی افراد براساس ویژگی‌های انتسابی مانند وراثت، نژاد و ... تعیین می‌شود. جامعه‌پذیری دو شیوه رسمی و غیررسمی دارد.

روش‌های جامعه‌پذیری: رسمی و غیررسمی / روش‌های کنترل اجتماعی: رسمی و غیررسمی / روش‌های امر به معروف و نهی از منکر: تشویقی، تنبیهی و اقناعی / سطوح امر به معروف و نهی از منکر: رسمی و همگانی (عمومی)

انتظارات جامعه از طریق الگوهای عمل یا همان هنجارها در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند و افرادی که این نقش‌ها را به عهده می‌گیرند، باید با رعایت آن‌ها انتظارات جامعه را برآورده سازند.

نکته

هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام آسیب است؟

- تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی
 - از دست رفتن ثبات عقاید و ارزش‌های سازنده هویت جهان اجتماعی
 - بی‌انگیزی برای تشکیل خانواده و ترجیح زندگی مجردی بر زندگی خانوادگی
 - ناتوانی جهان اجتماعی در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود
- (۱) تعارض فرهنگی - بحران هویت - بحران هویت - تحول فرهنگی
- (۲) تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - بحران هویت
- (۳) تعارض فرهنگی - بحران هویت - تزلزل فرهنگی - تحول فرهنگی
- (۴) تعارض فرهنگی - تزلزل فرهنگی - تزلزل فرهنگی - بحران هویت

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۱

عبارت اول: گاهی تعارض فرهنگی یا همان شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی تداوم می‌یابد و جهان اجتماعی نمی‌تواند کنش‌های اجتماعی را براساس فرهنگ خود سامان دهد. این وضعیت می‌تواند به تزلزل فرهنگی منجر شود.

شیوه زندگی ناسازگار بیانگر تعارض فرهنگی است، اما تداوم این شیوه از زندگی نشان‌دهنده تزلزل فرهنگی است.

عبارت دوم: تزلزل فرهنگی هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گیرند و ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند.

عبارت سوم: تأخیر در ازدواج و افزایش طلاق نوعی تعارض فرهنگی است. اگر این روند تا جایی پیش برود که اعضای جامعه برای تشکیل خانواده یا حفظ آن انگیزه لازم و کافی نداشته باشند و در عمل، بسیاری زندگی مجردی را بر زندگی خانوادگی ترجیح دهند، نوعی تزلزل فرهنگی بروز می‌کند.

عبارت چهارم: بحران هویت فرهنگی در جایی به وجود می‌آید که جهان اجتماعی توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود را نداشته باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

به ترتیب مفاهیم مرتبط با «کنترل اجتماعی»، «تعارض فرهنگی» و «هویت فرهنگی جهان اجتماعی» کدام است؟

- (۱) مشارکت فرد در زندگی اجتماعی - فراتر رفتن تغییرات هویتی افراد از مرزهای مقبول جهان اجتماعی - شکل‌گیری و تداوم براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی جهان اجتماعی
- (۲) مجموعه فعالیت‌هایی برای پذیرش فرهنگ جامعه - به دنبال آوردن شیوه‌های زندگی مغایر با عقاید و ارزش‌ها - پدید آمدن از طریق پذیرش مجموعه‌ای از هنجارها در جهان اجتماعی
- (۳) مسیر طی شده برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد - علت تأثیرپذیری فرهنگ یک جامعه از جهان‌های اجتماعی دیگر - شکل‌گیری در پرتو و براساس هویت اجتماعی اعضای جهان اجتماعی
- (۴) فعالیت‌هایی برای انطباق افراد با انتظارات جامعه - رخ دادن تغییرات هویتی خارج از حدود مورد قبول جهان اجتماعی - تداوم براساس پذیرش عقاید و ارزش‌ها توسط اعضای جهان اجتماعی

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۹ و ۱۱

براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد.

هنگامی محقق می‌شود که در میان مردم عقاید و ارزش‌های مشترکی پدید آید.

هرگاه نوعی از عقاید و ارزش‌ها از سوی افراد پذیرفته و به رسمیت شناخته شود، هویت فرهنگی جهان اجتماعی پدید می‌آید.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی - پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است؛

یعنی هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد.

فرصت شکل‌گیری هویت‌های اجتماعی خانوادگی، شغلی و ... متناسب با خود را پدید می‌آورد و در برابر انواع هویت‌های اجتماعی که با عقاید و ارزش‌های آن ناسازگار است، مقاومت می‌کند.

تا زمانی که عقاید و ارزش‌های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی باشد و برای آن‌ها مهم باشد، دوام می‌آورد. هرگاه ارزش‌ها و عقاید اهمیت خود را نزد اعضای جهان اجتماعی از دست بدهند، دوام هویت فرهنگی با چالش‌هایی مواجه می‌شود.

هویت فرهنگی
جهان اجتماعی
هویت اجتماعی
افراد

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نادرست (مربوط به جامعه‌پذیری است). - درست - درست
- گزینه (۲): درست - درست - نادرست (هویت فرهنگی جهان اجتماعی براساس لایه‌های عمیق، یعنی عقاید و ارزش‌ها پدید می‌آید، نه هنجارها و نمادها).
- گزینه (۳): نادرست (مربوط به جامعه‌پذیری است). - نادرست (تعارض فرهنگی، پیامد تأثیرپذیری از فرهنگ‌های دیگر است، نه علت آن). - نادرست (هویت اجتماعی افراد، در پرتو هویت فرهنگی محقق می‌شود، نه برعکس).

در صورتی که یک جهان اجتماعی در محدوده لایه‌های سطحی با جهان‌های اجتماعی دیگر مواجهه و تعامل داشته باشد، چه پیامدی حاصل می‌شود؟

(۱) می‌تواند از هنجارهای جهان‌های اجتماعی مقابل بهره بگیرد و با سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق خود، ضمن حفظ فرهنگ خود دچار تحولات هویتی شود.

(۲) ممکن است ضمن پذیرش بخش‌هایی از جهان‌های اجتماعی دیگر، هویت جدیدی به دست آورد و بدون این‌که به آن‌ها ملحق شود، تحولات هویتی پیدا کند.

(۳) می‌تواند در محدوده هنجارها و شیوه‌های زندگی عناصری را از جهان‌های دیگر بگیرد و در صورت لزوم با تغییر در آن‌ها زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم آورد.

(۴) ممکن است بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند و دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن سرایت کند که در آن صورت به عقاید و آرمان‌های خود پشت می‌کند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۲

دروس Box

۱) روابط در محدوده لایه‌های سطحی جهان اجتماعی (هنجارها، نمادها و شیوه‌های زندگی):

● اگر جهان اجتماعی با حفظ عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های خود با جهان اجتماعی دیگر دادوستد داشته باشد و در محدوده هنجارها و شیوه‌های زندگی عناصری را از جهان اجتماعی دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آن‌ها پدید آورد ← زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می‌آورد.

مثال: جهان اسلام در سده‌های نخستین رویارویی با جهان‌های اجتماعی دیگر:

الف) با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آن‌ها پرداخت ← به همین دلیل عناصر سازگار با هویت خود را از آن‌ها گرفت و به بازسازی آن‌ها پرداخت.

ب) به دلیل اهمیتی که اسلام برای عقل و عقلانیت قائل است، در مواجهه با فرهنگ یونان و روم تنها عناصر عقلی آن‌ها را پذیرفت و به تناسب هستی‌شناسی توحیدی خود در دانش‌های مختلف آن‌ها دخل و تصرف کرد و عناصر اساطیری و مشرکانه آن‌ها را نپذیرفت.

ج) مسلمانان آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم یونان و روم را ترجمه کردند، ولی آثار تاریخی، ادبی، افسانه‌ها و اسطوره‌های آن‌ها را رها کردند.

۲) روابط در محدوده لایه‌های عمیق جهان اجتماعی (عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی):

● اگر جهان اجتماعی در تعامل با جهان دیگر بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند ← دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن جهان سرایت می‌کند.

● در صورتی که به مرور زمان به عقاید و آرمان‌های خود پشت کند ← دچار تحولات هویتی می‌شود.

● جهان اجتماعی‌ای که در مسیر تحولات هویتی، ارزش‌ها و عقاید جهان اجتماعی دیگری را قبول کند ← به آن جهان ملحق می‌شود.

مثال: جهان اسلام در رویارویی با فرهنگ‌های دیگر زمینه تحولات هویتی آن‌ها را پدید آورد. بسیاری از فرهنگ‌ها همانند مصر و ایران در تعامل با جهان اسلام عقاید و ارزش‌های توحیدی آن‌ها را پذیرفتند و به آن‌ها ملحق شدند.

● ممکن است یک جهان اجتماعی در مواجهه با جهان اجتماعی دیگر ضمن پذیرش بخش‌هایی از آن، هویت جدیدی به دست آورد و بدون این‌که به جهان اجتماعی مقابل ملحق شود ← دچار تحولات هویتی گردد.

مثال: جهان غرب طی جنگ‌های صلیبی پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی و پذیرش برخی لایه‌های آن بدون این‌که به جهان اسلام بپیوندد، تحولات هویتی پیدا کرد. این جهان بار دیگر با عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت قرون وسطی به عقاید و ارزش‌های دنیوی و سکولار روی آورد و هویت جدیدی پیدا کرد.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

اگر جهان اجتماعی با حفظ عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های خود با جهان‌های اجتماعی دیگر تعامل و دادوستد داشته باشد و در محدوده هنجارها و شیوه‌های زندگی عناصری را از جهان اجتماعی دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آن‌ها پدید آورد، زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می‌آورد.

به ترتیب هر یک از موارد زیر مصداق کدام موضوع است؟

- نقاشی به سبک اروپایی روی کاشی‌های کاخ گلستان
 - تصویب قانونی برای حذف دین در سال ۱۹۰۵ توسط جمهوری خواهان فرانسه
 - آیه ﴿و لا تکنوا کالذین نسوا اللّٰه فانسأهم انفسهم﴾
 - تبدیل مبدأ تقویم خورشیدی از سال هجرت پیامبر به تاریخ تاج‌گذاری کوروش
- (۱) از خودبیگانگی تاریخی - خودباختگی فرهنگی - از خودبیگانگی حقیقی - تزلزل فرهنگی
- (۲) خودباختگی فرهنگی - تحولات هویتی - از خودبیگانگی فطری - از خودبیگانگی
- (۳) غرب‌زدگی - خودباختگی فرهنگی - از خودبیگانگی تاریخی - تحولات هویتی
- (۴) از خودبیگانگی حقیقی - تحولات فرهنگی - خودباختگی فرهنگی - خودباختگی فرهنگی

مشاوره تمامی بخش‌های این سؤال از عکس‌ها و زیرنویس عکس‌های کتاب درسی طراحی شده است. پیدا کردن ارتباط تصاویر با متن کتاب درسی یکی از مهم‌ترین منابع برای طرح سؤالات کنکور است.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نقاشی‌هایی به سبک اروپایی بر روی کاشی‌های کاخ گلستان نشان‌دهنده تأثیر فرهنگ غرب بر جوامع غیرغربی است. این موضوع در کتاب درسی تحت عناوین **خودباختگی فرهنگی** یا **غرب‌زدگی** یاد شده است.

جهان غرب پس از قرون وسطی با عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت قرون وسطی به عقاید و ارزش‌های دنیوی و سکولار روی آورد و هویت جدیدی پیدا کرد. مصداقی از این **تحولات هویتی**، تصویب قانونی در سال ۱۹۰۵ در فرانسه بود که به واسطه آن، دین از آخرین عرصه‌های حضور اجتماعی خود حذف شد.

طبق آیه ﴿و لا تکنوا کالذین نسوا اللّٰه فانسأهم انفسهم﴾، قرآن کریم فراموش کردن خداوند را سبب فراموشی انسان از خود می‌داند. این موضوع یادآور مفهوم **از خودبیگانگی حقیقی (فطری)** است.

کتاب درسی ذیل مفهوم **از خودبیگانگی** دو مثال ذکر کرده است: (۱) تبدیل مبدأ تقویم خورشیدی از هجرت پیامبر اسلام به تاریخ تاج‌گذاری کوروش (۲) جشن هنر شیراز.

هر یک از موارد «علوم اجتماعی»، «برخورداری از فرصت‌های اجتماعات مختلف» و «دانش‌های اجتماعی متفاوت» به ترتیب براساس کدام عامل شکل گرفته‌اند؟

(۱) مطالعه چگونگی اثرگذاری انسان بر پدیده‌های اجتماعی - کشف نظم موجود در جهان اجتماعی - بررسی و مطالعه شاخه‌های علوم اجتماعی

(۲) بررسی کنش‌های آدمیان و آثار و پیامدهای آن - پیش‌بینی کنش‌های اجتماعی - شناخت کنش‌های اجتماعی و ساختارهای اجتماعی

(۳) مطالعه علمی اجتماعات انسانی - شناخت قواعد زندگی در اجتماعات - وجود ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در زندگی اجتماعی انسان‌ها

(۴) بررسی ابعاد زندگی اجتماعی انسان - داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای موجود در اجتماعات - وجود انواع مختلف کنش‌های اجتماعی

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مطالعه علمی اجتماعات انسانی، به شکل‌گیری علوم اجتماعی انجامید. در واقع علوم اجتماعی به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آن‌ها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آن‌ها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند.

ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات هم از فرصت‌های آن‌ها برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان می‌مانیم.

زندگی اجتماعی انسان به دلیل این‌که ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر مربوط به کدام قسمت در جدول است؟

فوائد علوم اجتماعی و علوم انسانی	
پیامد	علت
ب	داوری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
اهمیت بیشتر علوم اجتماعی به نسبت علوم طبیعی	ج
الف	کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی
پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی	د

- شناخت پدیده‌های اجتماعی
- توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان
- شناخت فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری
- امکان موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح

(۱) د - الف - ج - ب

(۲) الف - د - ب - ج

(۳) د - الف - ب - ج

(۴) الف - د - ج - ب

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

علوم اجتماعی با شناخت پدیده‌های اجتماعی به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند. (د)
دانشمندان با کشف قواعد زندگی در اجتماعات می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. (الف)
علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند. از این‌رو علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند. (ج)
علوم اجتماعی با دآوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. (ب)

۶۰

در کدام گزینه فرایند چگونگی ذخیرهٔ موقعیت اجتماعی در دانش عمومی افراد به درستی ذکر شده است؟

- ۱) مواجهه در زندگی روزمره با موقعیت‌های اجتماعی مختلف - در نظر نگرفتن عمق و میزان اهمیت هر موقعیت - عمل کردن در این موقعیت براساس دانش عمومی خود - پیدایش آگاهی و دانش ساده و راحت‌تر از موقعیت - ذخیره در دانش عمومی هر فرد با عادت کردن به آن موقعیت
- ۲) نگاه کردن از دید خود و برای خود به موقعیت‌های اجتماعی - ساختن یک آگاهی و دانش ساده از آن موقعیت - عادت کردن به آن موقعیت - کاهش پیچیدگی و عمق آن موقعیت - ذخیرهٔ موقعیت اجتماعی در دانش عمومی هر فرد
- ۳) مواجهه با موقعیت اجتماعی براساس نیازهای عملی - کاهش دادن پیچیدگی آن موقعیت - عمل کردن براساس دانش ساده‌شده - شکل‌گیری عادت با تکرار عملکرد خود - ذخیرهٔ این نوع دانش ابزاری در دانش عمومی افراد
- ۴) ساختن نوعی دانش عملی و ابزاری از هر موقعیت اجتماعی - عمل کردن براساس آن موقعیت - کاهش پیچیدگی آن موقعیت اجتماعی - شکل‌گیری عادت - ذخیرهٔ موقعیت اجتماعی در دانش عمومی هر فرد

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

افراد در زندگی روزمره غالباً بنا به نیازهای عملی خود با هر موقعیت اجتماعی مواجه می‌شوند و معمولاً از پیچیدگی و عمق آن موقعیت می‌کاهند و آگاهی و دانش ساده و راحت‌تری از آن می‌سازند. براساس این دانش عمل می‌کنند و با تکرار عمل، عادت آن‌ها می‌شود و به صورت نوعی دانش عملی و ابزاری (چگونگی انجام کارها) در دانش عمومی آن‌ها ذخیره می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۳

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذرماه ۱۴۰۳
مرحله هشتم

با توجه به مطالب کتاب درسی، جامعه‌شناسی تبیینی در بررسی یک پدیده اجتماعی مانند ازدواج با هم‌جنس یا زندگی با حیوانات چه هدفی را دنبال می‌کند؟

(۱) از طریق بررسی و مشاهده و با رویکرد یکسان‌انگاری جامعه و طبیعت به دنبال پیش‌بینی و پیشگیری از این پدیده‌ها در راستای مدیریت و کنترل آن‌ها است.

(۲) با استفاده از روش‌های کیفی و تجربیات شخصی به دنبال تبیین معنا و جایگاه این پدیده‌ها در روابط اجتماعی و فرهنگی جامعه و توضیح کامل آن است.

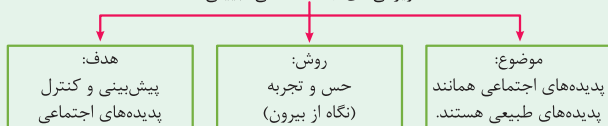
(۳) به جای پیش‌بینی، تمرکز بر ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی این پدیده دارد و با تجربه‌محوری به دنبال علت‌یابی و بررسی همبستگی بین پدیده‌های مختلف اجتماعی است.

(۴) بدون استفاده از روش‌های تجربی و به کمک روش‌های ابزاری به دنبال فهم عمیق‌تر هم‌تغییری و روابط بین پدیده‌های اجتماعی است تا تبیین دقیق‌تری از علل پیدایش آن‌ها ارائه کند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

ویژگی‌های جامعه‌شناسی تبیینی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رویکرد تبیینی در بررسی یک پدیده اجتماعی:

(۱) از رویکرد تجربی و ابزارهای حسی و تجربی استفاده می‌کند.

(۲) به دنبال پیش‌بینی و پیشگیری پدیده‌هاست.

(۳) انسان را مانند موجودات زنده و جامعه را همچون طبیعت می‌داند (یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): رویکرد تبیینی از روش‌های کمی استفاده می‌کند، نه کیفی. ابزارهای کیفی در رویکرد تفسیری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

گزینه (۳): هدف اصلی در رویکرد تبیینی، پیش‌بینی برای پیشگیری است. ارزیابی کردن، کارکرد رویکرد انتقادی است.

گزینه (۴): رویکرد تبیینی همواره از روش تجربی استفاده می‌کند. اصولاً اساس روش تبیینی، تجربه است.

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اگر جامعه را دستاوردی انسانی ندانیم، چه پیامدی واقع می‌شود؟
- چرا در قرن نوزدهم میلادی فقط تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شد؟
- هدف یک نظام اجتماعی از تغییر در خود و محیط کدام است؟
- کدام یک از فواید و کارکردهای نظم اجتماعی تلقی می‌شود؟

- (۱) انسان فقط می‌تواند از دانش ابزاری خود استفاده کند. - با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی صرفاً تبیین‌های تجربی معتبر بود. - نظم اجتماعی را تأمین نماید. - توقعات و انتظارات ما از دیگران را مشخص می‌کند.
- (۲) ما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه ایجاد کنیم. - با استفاده از روش تبیینی علت ایجاد یا زوال پدیده‌ها نشان داده می‌شد. - خود را در بلندمدت حفظ کند. - ارتباط ما با یکدیگر را سامان می‌دهد.
- (۳) انسان فقط می‌تواند جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسد. - اعتقاد بر این بود که دانش علمی تنها از راه حس و تجربه به دست می‌آید. - نیازهای خود را تأمین کند. - همکاری با دیگران را امکان‌پذیر می‌نماید.
- (۴) ما فقط باید خود را با نظم اجتماعی تطبیق دهیم. - دانشمندان شباهت‌های جامعه و پدیده‌های طبیعی را برجسته می‌کردند. - منجر به تداوم جهان اجتماعی شود. - قواعد با هم زندگی کردن را معین می‌سازد.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم (یعنی آن را واقعیتی بیرونی تصور کنیم)، در آن صورت:
- (۱) ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم.
- (۲) قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. نظم اجتماعی، بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.
- در قرن نوزدهم میلادی تنها بیان آن دسته از روابط علت و معلولی میان پدیده‌ها دانش علمی و معتبر محسوب می‌شد که با حس و تجربه مشاهده‌پذیر باشد، زیرا چنین می‌پنداشتند که دانش علمی تنها از راه حس به دست می‌آید.
- نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد و هم در محیط. نظام اجتماعی با این تغییرات نیازهای خود را تأمین می‌کند و خود را در بلندمدت حفظ می‌نماید.
- ← پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آن‌ها را امکان‌پذیر می‌نماید.
- فواید نظم اجتماعی ← باعث می‌شود توقعات و انتظارات خود از دیگران را بدانیم.
- ← باعث می‌شود اتفاقات غیرمنتظره ما را از همکاری با دیگران باز ندارد.

موارد کدام گزینه نادرست است؟ **۶۳**

(الف) جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد با شناسایی او به عنوان یکی از اعضای جهان اجتماعی، هویت انتسابی او را تعیین می‌کند.
 (ب) مطابق با نگاه کتاب درسی، وجود انسان به ابعاد اجتماعی محدود نمی‌شود و کنش‌های او محدود به کنش‌های اجتماعی نیست.
 (ج) آن‌چه دانشمندان و متفکران اجتماعی را به بازاندیشی دربارهٔ بنیان‌های عقیدتی جهان اجتماعی می‌کشاند، بن‌بست‌های موجود در هویت فرهنگی است.

(د) جهان‌های اجتماعی مشرکانهٔ اساطیری و جهان‌های دنیوی و سکولار، آدمی را از حقیقت خود و جهان هستی بیگانه می‌کنند.
 (ه) جامعه‌شناسان در بررسی و شناخت نظم اجتماعی به پرسش‌هایی دربارهٔ پدیدآیی، دوام و تغییر هنجارهای با هم زندگی کردن توجه می‌کنند.

(۱) ج - ه - الف

(۲) د - ه

(۴) الف - ج

(۳) ب - الف - د

زیرمبش؛ جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۱، ۹ و ۱۲ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۲ و ۳

بررسی عبارت‌های نادرست: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

(الف) جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند؛ یعنی آن فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد و برای او ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. (شناسایی به عنوان عضو در جهان اجتماعی = هویت اجتماعی)
 (ج) کاستی و خلأ معنوی، دانشمندان و متفکران اجتماعی را به بازاندیشی دربارهٔ بنیان‌های عقیدتی و ارزشی جهان اجتماعی فرامی‌خواند و آن‌ها را برای عبور از مرزهای هویت فرهنگی آن تشویق می‌کند.

۶۴

به چه تعداد از سؤالات زیر با «بله» می‌توان پاسخ داد؟

- آیا هر نوع ابداع و نوآوری یا هر نوع مواجهه با جهان‌های اجتماعی دیگر به تعارضات فرهنگی منجر می‌شود؟
- آیا در یک جهان اجتماعی افراد می‌توانند از پذیرش عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی سر باز زنند؟
- آیا می‌توان از طریق رویکرد تبیینی در جلب مشارکت افراد براساس رضایت آن‌ها موفق عمل کرد؟
- آیا در مسیر تحولات هویتی هر تعارض فرهنگی به تحول هویت فرهنگی جهان اجتماعی می‌انجامد؟
- آیا یک جهان اجتماعی خودباخته می‌تواند فرهنگ خود را رها کند و به فرهنگی که مبهوت آن شده ملحق شود؟
- آیا اگر جهان اجتماعی به یکی از معانی از خودبیگانگی دچار شود، ناگزیر به دیگری هم مبتلا می‌شود؟

یک (۴)

چهار (۳)

سه (۲)

دو (۱)

مشاوره این نوع تست، نوآورانه محسوب می‌شود و تا به حال در کنکور نمونه‌ای نداشته است. برای پاسخ به این سؤال باید فعالیت‌های کتاب درسی و مفاهیم اساسی هر درس را به خوبی فهمیده باشید و از قوه استدلال خود به خوبی بهره ببرید.

زیرمبtest: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: خیر؛ هر نوع نوآوری و ابداع منجر به تعارض فرهنگی نمی‌شود. در واقع فقط آن دسته از ابداعات که خارج از مرزهای مقبول جهان اجتماعی هستند، منجر به تعارض فرهنگی می‌شوند.

عبارت دوم: بله؛ افراد ممکن است آنچه جامعه برای آن‌ها در نظر گرفته است را نپذیرند و دچار کژروی اجتماعی شوند.

عبارت سوم: خیر؛ جوامعی که نظم اجتماعی را از منظر رویکرد تبیینی برقرار می‌سازند، شاید با تطمیع، تهدید و اجبار قادر باشند پیش‌بینی رفتارها را تضمین کنند، اما در جلب مشارکت و همکاری افراد براساس میل، رضایت و رغبت موفق عمل نمی‌کنند.

عبارت چهارم: خیر؛ هر نوع تعارضی منجر به تحول هویت فرهنگی نمی‌شود، بلکه تعارض‌ها در صورتی که به تزلزل منجر شوند و بحران هویت را پدید آورند، می‌توانند به تحول هویت فرهنگی بینجامند.

عبارت پنجم: خیر؛ جهان اجتماعی خودباخته نه می‌تواند فرهنگ گذشته خود را تداوم ببخشد یا گسترش دهد و نه می‌تواند آن را رها کند و از آن بگذرد و به جهان اجتماعی دیگری که مبهوت و مقهور آن شده است، ملحق شود.

عبارت ششم: خیر؛ بین معانی از خودبیگانگی تلازمی وجود ندارد و این‌گونه نیست که اگر یک جامعه به یکی از این معانی دچار شود ناگزیر به معنای دیگر هم دچار گردد.

۶۵

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- علت درونی تعارض فرهنگی در کدام گزینه آمده است؟
 - جهان غرب با عبور از کدام عقاید، به عقاید دنیوی و سکولار روی آورد و دچار تحولات هویتی شد؟
 - قواعد اقتصادی از طریق چه پدیده‌ای با زندگی خانوادگی یا قواعد سیاسی هماهنگ می‌شوند؟
 - از لحاظ منطقی بین علوم انسانی و علوم اجتماعی چه رابطه‌ای برقرار است؟
- (۱) نوآوری و فعالیت اعضای جهان اجتماعی - عقاید مسیحیت قرون وسطی - ساختار اجتماعی - عموم و خصوص مطلق
- (۲) کاستی و خلأ معنوی - عقاید و ارزش‌های پس از جنگ‌های صلیبی - نظام اجتماعی - عموم و خصوص مطلق
- (۳) ابداعات مثبت یا منفی افراد - عقاید و ارزش‌های متجدد غربی - ساختار اجتماعی - عموم و خصوص من‌وجه
- (۴) کاستی‌های موجود در هویت فرهنگی - عقاید و ارزش‌های پسامدرن - نظام اجتماعی - عموم و خصوص من‌وجه

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۰ و ۱۲ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۲ و ۳

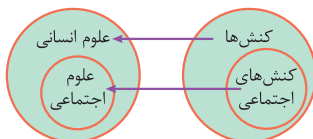
پاسخ خیلی تشریحی ✓

● علت تعارض فرهنگی - $\left. \begin{array}{l} \leftarrow \text{درونی} \\ \leftarrow \text{بیرونی} \end{array} \right\}$ نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی
 ● پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر

● جهان غرب با عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت قرون وسطی به عقاید و ارزش‌های دنیوی و سکولار روی آورد و هویت جدیدی پیدا کرد.

● قواعد اجتماعی (مثل قواعد اقتصادی، خانوادگی و ...) از طریق ساختارهای اجتماعی هماهنگ می‌شوند.

● علوم اجتماعی جزئی از علوم انسانی است و علوم انسانی عام‌تر از علوم اجتماعی است؛ بنابراین برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند و رابطه علوم انسانی و اجتماعی، عموم و خصوص مطلق است.

هر کدام از عبارات زیر به ترتیب در مورد کدام جنبه رشدی در فراخوانی زندگی است؟

- آرنولد گزل: در دوره ۹ ماهگی تا ۱۵ ماهگی کودک به دنبال کشف محیط است و از دهان خود برای شناسایی وسایل استفاده می‌کند.
- اریک اریکسون: شکل‌گیری هویت و شخصیت طی ۸ مرحله رشد در طول زندگی شکل می‌گیرد و ناشی از حل بحران‌ها و تعارض‌هایی است که در ارتباط با اطرافیان به وجود آمده است.
- لارنس کلبیرگ: در سال‌های اول زندگی، کودک در صورتی از انجام کاری ناپسند پرهیز می‌کند که ترس از تنبیه داشته باشد.
- ژان پیاژه: یکی از ویژگی‌های بازی با قاعده در کودکان، وجود رقابت بین دو یا چند بازیکن است.

(۱) جسمانی - اخلاقی - هیجانی - اجتماعی

(۲) شناختی - اجتماعی - هیجانی - اجتماعی

(۳) شناختی - اخلاقی - اخلاقی - هیجانی

(۴) جسمانی - اجتماعی - اخلاقی - هیجانی

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

روان‌شناسی رشد جنبه‌های مختلفی از انسان را تفکیک می‌کند؛ بر همین اساس، روان‌شناسی رشد دامنه گسترده‌ای از حیطه‌های رشد جسمانی، شناختی، هیجانی، اجتماعی و اخلاقی در فراخوانی زندگی فرد را شامل می‌شود. جنبه‌های مختلف رشد انسان عبارت‌اند از:

جنبه رشد	موضوعات مرتبط
جسمانی - حرکتی	تغییرات بدنی (قد، وزن، استخوان‌ها، بلوغ و ...) و مهارت‌های حرکتی ظریف و درشت (نقاشی کشیدن و بالارفتن از پله‌ها و ...)
شناختی	مهارت‌های ذهنی (تمرکز، حافظه، حل مسئله و ...) و توانایی‌های زبانی (جمله‌سازی، یادگیری کلمات و ...)
هیجانی	مهارت شناخت هیجان‌ها، ابراز هیجان‌ها و نحوه کنترل کردن آن‌ها
اجتماعی	برقراری ارتباط با دیگران، شناخت افراد غریبه و آشنا، انجام بازی‌های فردی و گروهی، کسب هویت و ...
اخلاقی	تشخیص کارهای خوب و بد و رفتار مطابق با آن‌ها

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: کودک به دنبال شناخت محیط پیرامون خود، از جمله اشیای موجود در آن است و برای آگاهی یافتن به آن‌ها از راهکار به دهان بردن استفاده می‌کند؛ بنابراین به جنبه شناختی رشد اشاره دارد.

عبارت دوم: در این عبارت اریکسون شناخت هویت را ناشی از حل بحران‌هایی می‌داند که در ارتباط با دیگران به وجود آمده است. هم هویت و هم ارتباط برقرار کردن با دیگران به جنبه اجتماعی رشد مربوط است.

عبارت سوم: کودکی که به دلیل ترس از تنبیه، کار ناپسند را انجام نمی‌دهد، جنبه هیجانی رشد (ترس) برایش مطرح بوده است.

عبارت چهارم: انجام بازی‌ها به رشد اجتماعی مربوط می‌شود، چون هم بازی کردن و هم رقابت در آن، در ارتباط با دیگران شکل می‌گیرد.

اگره حواست نباشه که در عبارت سوم از ترس از تنبیه حرف می‌زنیم و نه خود تنبیه شدن، ممکنه به اشتباه فکر کنی که رشد اخلاقیه.

گول نخوری ✗

به ترتیب در هر یک از موارد زیر کدام یک از عوامل مؤثر بر رشد بر دیگری غلبه دارد؟

- سارا با این که دانش آموز رشته ریاضی است و مانند پدرش استعداد نقاشی ندارد، به تأسی از داماد خانواده که از کودکی به هنر علاقه داشته و هم‌اکنون برای شرکت‌های بزرگ تبلیغاتی طرح‌های گرافیکی زیبا می‌کشد رشته گرافیک را در دانشگاه انتخاب کرد.
- فرشاد با این که از بدو تولد مانند مادرش جثه و قدرت بدنی ضعیف‌تری از هم‌کلاسی‌هایش داشت، به اصرار پسرعمویش در کلاس هندبال ثبت‌نام کرد و اکنون بازیکن لیگ نوجوانان شده و از قدرت بدنی لازم برخوردار است.
- مسعود علی‌رغم برخورداری از حمایت‌های اجتماعی و فضای خانوادگی کم‌استرس و داشتن سبک زندگی سالم همچون عمویش به اسکیزوفرنی مبتلا شده است.

- ۱) غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی
- ۲) غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی
- ۳) غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی
- ۴) غلبه عوامل محیطی بر وراثتی - غلبه عوامل وراثتی بر محیطی - غلبه عوامل محیطی بر وراثتی

زیرمبحث: درس ۲

درسی Box

عواملی که بر رشد انسان اثر می‌گذارند، دو دسته‌اند:

- ← وراثت ایجادکننده صفاتی است که از قبل در فرد نهفته است.
- ← رشد تغییراتی است که به آمادگی زیستی وابسته است و با گذشت زمان طبق یک برنامه طبیعی انجام می‌شود.
- ← عوامل وراثتی شروع توانایی‌ها در سنین خاص در اکثر افراد به عامل رشد مربوط می‌شود.
- ← به دلیل اهمیت وراثت، با بررسی خصوصیات افراد فامیل نزدیک و دور می‌توان برخی ویژگی‌های رفتاری و شناختی فرد را در دامنه سنی خاصی پیش‌بینی کرد.
- ← عواملی که در بیرون فرد وجود دارد و بر نحوه تغییرات رشدی اثر می‌گذارند.
- ← عوامل محیطی یادگیری یکی از مهم‌ترین عوامل محیطی است.
- ← افزایش مهارت‌ها و تفاوت افراد در بهتر انجام دادن کارها بر اثر تمرین بیشتر به عامل محیطی مربوط می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: سارا با این که همچون خانواده‌اش استعداد و علاقه‌ای به هنر نداشته است (وراثت) ولی تحت تأثیر مشاهده داماد خانواده (محیط)، به رشته گرافیک علاقه پیدا کرده است؛ بنابراین عوامل محیطی بر عوامل وراثتی غلبه کرده است.

عبارت دوم: اصرار پسرعمو و حضور در کلاس هندبال (عامل محیطی) باعث می‌شود فرشاد با این که از نظر فیزیکی (عامل زیستی یا وراثتی) شرایط متفاوتی دارد بتواند در هندبال به موفقیت برسد و بازی در لیگ را تجربه کرده و شرایط جسمانی‌اش هم بهتر شود، پس عوامل محیطی بر عوامل وراثتی غلبه کرده است.

عبارت سوم: افرادی که دارای سابقه خانوادگی اسکیزوفرنی هستند به مراتب بیشتر در معرض ابتلا به این اختلال قرار دارند (عوامل وراثتی). این موضوع نشان می‌دهد حتی اگر فرد در محیطی با حمایت‌های اجتماعی و بدون استرس‌های شدید زندگی کند و دارای سبک زندگی مناسبی هم باشد (عوامل محیطی)؛ باز هم اگر دارای عوامل ژنتیکی باشد احتمال ابتلای او به این اختلال وجود دارد. یعنی شرایط زیستی بر شرایط محیطی می‌تواند غلبه کند.

کدام یک از گزینه‌های زیر، در رابطه با تقسیم‌بندی مراحل رشدی گزاره درستی محسوب می‌شود؟

- ۱) طفولیت، کودکی اول و دوم در تقسیم‌بندی عمومی روان‌شناسان، معادل دوره سیدبودن فرزند در مراحل رشدی از نظر اسلام است.
- ۲) دوره کودکی و نوجوانی از نظر مدت‌زمان، با طول مرحله بزرگسالی اول یا جوانی برابری می‌کند.
- ۳) برخی از روان‌شناسان پایان بلوغ و نوجوانی را زمانی می‌دانند که فرد شروع به کار کند و از والدین مستقل شود.
- ۴) روان‌شناسان مراحل رشد انسان از بدو انعقاد نطفه تا هنگام مرگ را به سه دوره اصلی و هفت دوره فرعی تقسیم کرده‌اند.

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

عمر انسان بعد از تولد به سه دوره کودکی، نوجوانی و بزرگسالی تقسیم می‌شود.

مراحل رشد انسان بعد از تولد

دوره زندگی	دامنه سنی
دوره کودکی	۱) طفولیت
	۲) کودکی اول (قبل از دبستان)
	۳) کودکی دوم
دوره نوجوانی	۴) نوجوانی
	۵) جوانی (بزرگسالی اول)
دوره بزرگسالی	۶) میانسالی (بزرگسالی دوم)
	۷) پیری
	۸) پیری

در اسلام مراحل رشد انسان تا ۲۱ سالگی به سه مرحله تقسیم می‌شود. پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند کودک هفت سال آقا و سرور (سید) است و هفت سال فرمانبردار (عبد) و هفت سال وزیر و مشاور (وزیر) است.

روان‌شناسی	اسلام
۰ - ۷ سال	سید
۷ - ۱۴ سال	عبد
۱۴ - ۲۱ سال	وزیر

گزینه (۱): نادرست؛ هفت سال اول زندگی که پیامبر اکرم از آن به دوره آقا، سرور و سید بودن کودک اشاره دارد معادل دوره طفولیت (تا دوسالگی) و دوره کودکی اول (دو تا هفت سالگی) است، و دوره کودکی دوم تقریباً با دوره هفت سال دوم از نظر اسلام مطابقت دارد.

گزینه (۲): درست؛ چهار مرحله اول رشدی شامل طفولیت، کودکی اول، کودکی دوم و نوجوانی است که همگی جمعاً تا ۲۰ سالگی طول می‌کشد. طول دوره بزرگسالی اول (جوانی) نیز از ۲۰ تا ۴۰ سالگی است که ۲۰ سال طول می‌کشد و معادل با چهار دوره اول است.

گزینه (۳): نادرست؛ برخی از روان‌شناسان پایان نوجوانی را زمانی می‌دانند که فرد شروع به کار کند و از والدین مستقل شود، ولی پایان بلوغ معنا ندارد، چون زمانی که فرد به بلوغ می‌رسد تا پایان عمر فرد بالغی است و پایان‌پذیر نیست.

گزینه (۴): نادرست؛ روان‌شناسان مراحل رشد بعد از تولد را به سه دوره اصلی کودکی، نوجوانی و بزرگسالی و هفت دوره فرعی تقسیم کرده‌اند نه از بدو انعقاد نطفه!

دوره جنینی خود یک دوره است و به عنوان دوره قبل از تولد در نظر گرفته می‌شود.

نکته

با این فرض که هر یک از افراد زیر به توصیه پیامبر رفتار کرده باشند، با توجه به مراحل رشد از نظر اسلام به ترتیب فرزندان آنان چه سنی دارند؟

- خانم سمیعی بعد از شام به فرزندش گوشزد کرد با دهان پر صحبت کردن عمل پسندیده‌ای نیست.
- آقای راد هنگام آمدن مهمان‌ها جلوی فرزندش از جای خود بلند می‌شود تا از این طریق پسرش نیز رفتار او را بیاموزد.
- خانم احمدی با فرزندش قرار گذاشته که اگر شب‌ها دیرتر از ساعت ۱۰ بخوابد اجازه رفتن به اردوی آخر هفته را ندارد.
- آقای نادری تصمیم به خرید ماشین جدید می‌گیرد و در مورد رنگ و مدل آن به نظر فرزندش هم اهمیت می‌دهد.

(۱) ۹ ساله - ۱۰ ساله - ۶ ساله - ۱۵ ساله

(۲) ۱۶ ساله - ۵ ساله - ۱۶ ساله - ۱۹ ساله

(۳) ۶ ساله - ۹ ساله - ۱۳ ساله - ۱۳ ساله

(۴) ۱۳ ساله - ۶ ساله - ۱۱ ساله - ۱۷ ساله

زیرمبحث: درس ۲

دروس Box

مراحل رشد در اسلام براساس حدیث پیامبر اسلام (ص):

هفت سال اول:	هفت سال دوم:	هفت سال سوم:
آقا و سرور (سید)	فرمانبردار (عبد)	وزیر و مشاور
باید آزاد باشد تا بازی کند.	کم‌کم باید زیبایی‌ها و زشتی‌ها را به او فهماند.	با او باید به منزله مشاور رفتار کرد.
باید عواطف و احساسات صحیح او رشد داده شود و با رفتار خوب و گفتار پسندیده او را پرورش داد.		نباید با او آمرانه رفتار کرد.
باید بدون توقع از اطاعت او، سعی کرد با عمل و گفتار صحیح از حس تقلیدش بهره گرفت.	باید در تأدیب او کوشید و او را به ارزش‌ها و دوری از زشتی‌ها رهنمون ساخت.	باید فرد را چون عضو بزرگ خانواده دانست و مانند دیگران او را در تصمیم‌گیری‌ها دخالت داد.

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: در این مورد، مادر تلاش دارد تا زشتی و زیبایی‌ها را به فرزندش بفهماند که در هفت سال دوم (۷ تا ۱۴ سالگی) توصیه می‌شود. پس قسمت اول در گزینه‌های (۱) و (۴) می‌تواند درست باشد.

عبارت دوم: این رفتار نشان‌دهنده استفاده از حس تقلید کودک و پرورش او با رفتار پسندیده خود است که مربوط به هفت سال اول (۱ تا ۷ سالگی) است. پس قسمت دوم در گزینه‌های (۲) و (۴) می‌تواند درست باشد.

عبارت سوم: این رفتار نشان‌دهنده رفتار آمرانه و تلاش برای تأدیب فرزند است که مربوط به هفت سال دوم (۷ تا ۱۴ سالگی) می‌شود. پس قسمت سوم در گزینه‌های (۳) و (۴) می‌تواند درست باشد.

عبارت چهارم: این رفتار مربوط به دخالت دادن فرزند در تصمیمات و بزرگ‌دانستن اوست که در هفت سال سوم (۱۴ تا ۲۱ سالگی) توصیه می‌شود که فقط گزینه (۳) در این محدوده قرار ندارد.

۷۰

درستی و نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- اگر شیشه شیر کودکی که به تازگی توانایی غلت زدن پیدا کرده را جلوی چشم وی پشت سرمان پنهان کنیم، برای یافتن آن به اطراف نگاه می‌کند.
- در انتهای دوره‌ای که کودک می‌تواند با کمک بنشیند باید تقریباً دو برابر وزن تولدش را به دست آورده باشد.
- شرط لازم و کافی برای رشد هیجانی کودک، آگاهی از هیجان‌های خود کودک است.
- مریم ۶ ساله که برای خوشحال کردن مادرش در جمع کردن سفره کمک می‌کند هنوز به رشد درک اخلاقی نرسیده است، چون عمل اخلاقی را به دلیل درستی آن انجام نمی‌دهد.

(۱) درست - درست - درست - نادرست

(۲) درست - نادرست - نادرست - درست

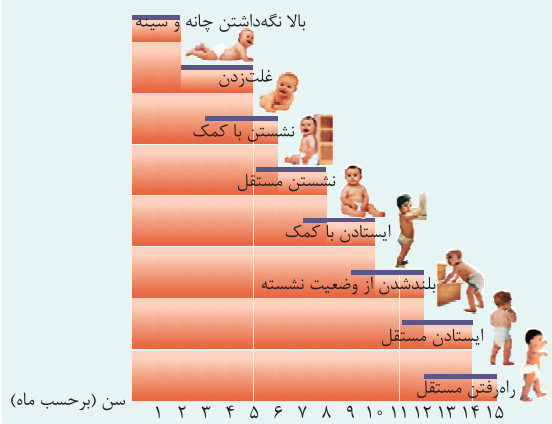
(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست

(۴) نادرست - نادرست - درست - درست

زیرمبحث: درس ۲

کرتی Box

رشد جسمانی - حرکتی در دوره طفولیت عبارت است از:

بررسی عبارتها:

✓ پاسخ خیلی تشریحی

عبارت اول: نادرست؛ دومین مرحله رشد جسمانی - حرکتی کودک یا همان غلت زدن، حدوداً از ۲ تا ۵ ماهگی بروز می‌کند. از نظر رشد شناختی کودک ۶ ماهه این توانایی را ندارد که اگر چیزی را جلوی چشمانش پنهان کنیم، برای یافتن آن به اطراف نگاه کند. در عبارت مورد سؤال از کودکی صحبت شده که به تازگی توانایی غلت زدن پیدا کرده یعنی در بازه ۲ تا ۵ ماهگی قرار دارد؛ بنابراین نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که به این توانایی شناختی رسیده باشد.

عبارت دوم: درست؛ کودک حدوداً در بازه زمانی ۳ تا ۶ ماهگی می‌تواند با کمک بنشیند. از طرف دیگر انتظار داریم کودک در ۶ ماهگی به دو برابر وزن زمان تولد خودش رسیده باشد، پس کودکی که در انتهای دوره‌ای است که می‌تواند با کمک بنشیند یعنی در ۶ ماهگی قرار دارد و باید تقریباً وزنش دو برابر شده باشد.

عبارت سوم: نادرست؛ فرایند پیچیده رشد هیجانی نه تنها مستلزم آگاهی از هیجان‌های خود کودک، بلکه مستلزم آگاهی از هیجان‌های اطرافیان اوست؛ بنابراین آگاهی از هیجان‌های خود کودک شرطی لازم است اما برای رشد هیجانی کافی نیست. عبارت چهارم: نادرست؛ رشد درک اخلاقی همان انجام عمل اخلاقی است. کودکان در سنین مختلف می‌توانند دلایل متفاوتی برای عمل خود داشته باشند اما به دلیل انجام عمل اخلاقی به درک اخلاقی رسیده‌اند، مانند مریم ۶ ساله که عمل اخلاقی را انجام داده هر چند دلیل او خوشحال کردن مادرش بوده است.

درستی و نادرستی هر کدام از عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- دوره نوجوانی میان دوره کودکی و بزرگسالی قرار دارد و نوجوان از اواسط این دوره به پختگی رسیده و شبیه بزرگسالان عمل می‌کند.
- ترشح هورمون تستوسترون که موجب رویش موی زاید در نوجوانان پسر می‌شود مربوط به ویژگی‌های ثانویه جنسی است.
- تفکر فرضیه‌سازی، توجه گزینشی و ظرفیت‌سازی حافظه همه از ویژگی‌هایی هستند که در نوجوانی بروز می‌کنند و در کودکی وجود ندارد.
- نوجوانی که در مقابل انتقاد دیگران حساسیت از خود نشان می‌دهد و خشمگین می‌شود به دلیل عدم پختگی لازم در رشد شناختی اوست.

(۱) درست - نادرست - درست - نادرست

(۲) نادرست - درست - نادرست - درست

(۳) نادرست - درست - نادرست - درست

(۴) درست - نادرست - درست - درست

زیرمبحث: درس ۲

دانش‌Box

برخی از تغییرات شناختی دوره نوجوانی تغییرات کمی است (یعنی در کودکی وجود دارد ولی مقدار آن در نوجوانی بیشتر می‌شود و یا بهبود می‌یابد) و برخی تغییرات کیفی است (یعنی در کودکی وجود ندارد و در نوجوانی بروز می‌کند) در جدول زیر برخی از این تغییرات آمده است:

تغییر کیفی: برای اولین بار در این دوره تفکر فرضی شکل می‌گیرد. یعنی در پیش‌بینی یک موقعیت از احتمال‌های مختلف بهره می‌برند. در حالی که در دوره کودکی مبنای استدلال واقعیت‌های ملموس و بیرونی است.	رشد شناختی در نوجوانی
تغییر کمی: توجه نوجوانان نسبت به کودکان گزینشی‌تر است. در نتیجه بر اطلاعات مرتبط متمرکز می‌شوند و با ضرورت‌های تکلیف مورد نظر بهتر سازگار می‌شوند.	
تغییر کمی: نوجوانان بهتر از کودکان قادر به رمزگردانی، اندویش و بازیابی اطلاعات هستند.	
تغییر کیفی: نوجوانان به دنبال راه‌های تقویت حافظه خود هستند. به این نوع مهارت‌آموزی فراحافظه می‌گویند.	
تغییر کیفی: نوجوانان برخلاف کودکان قادر به ظرفیت‌سازی حافظه خود هستند.	
تغییر کیفی: نوجوانان برخلاف کودکان قادر به نظارت، ارزیابی و تغییر جهت تفکر لحظه‌به‌لحظه هستند. در حالی که کودکان بر استدلال‌ها، قضاوت‌ها و تصمیم‌هایشان اشراف ندارند.	
تغییر کمی: سرعت تفکر در دوره نوجوانی افزایش می‌یابد؛ در نتیجه در یک لحظه اطلاعات بیشتری در حافظه آن‌ها نگه داشته می‌شود.	
تغییر کیفی: سبک پردازش کودکان، ادراکی (بر اساس ویژگی‌های حسی و فیزیکی است) و سبک پردازش نوجوانان غالباً مفهومی (علاوه بر ویژگی‌های حسی، ماندگاری، کیفیت و فایده‌مندی کالا نیز مطرح است) است.	
توانایی‌های شناختی نوجوانان در مقایسه با کودکان رشد یافته‌تر است. اما نوجوانان در به‌کارگیری این توانایی‌ها پختگی لازم را ندارند، پس این تغییرات موجب پیامدهای ناسازگارانه‌ای است.	
پیامد تغییرات شناختی	
حساسیت نسبت به انتقاد دیگران	در حضور دیگران از نوجوان عیب‌جویی نشود.
احساس منحصر به فرد بودن اغراق‌آمیز	باید ویژگی‌های منحصر به فرد نوجوانان را پذیرفت تا در زمان مناسب دیدگاه متعادل‌تری ایجاد شود.
آرمان‌گرایی و عیب‌جویی	باید به نوجوانان کمک کرد تا دریابند جوامع و افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند.
مشکل در تصمیم‌گیری روزمره	به جای نوجوانان تصمیم‌گیری نشود. تصمیم‌گیری کارآمد الگوی تصمیم‌گیری نوجوانان باشد.

بررسی عبارتهای:

پاسخ‌خوبی تشریحی ✓

عبارت اول: نادرست؛ دوره نوجوانی میان دوره کودکی و بزرگسالی قرار دارد و نوجوان در انتهای این دوره، نه اواسط آن، به پختگی رسیده و شبیه بزرگسالان عمل می‌کند.

عبارت دوم: درست؛ رشد موی پسران جزئی از علائم قابل مشاهده است که به طور مستقیم در باروری نقش ندارد، پس مربوط به ویژگی‌های ثانویه است.

عبارت سوم: نادرست؛ تفکر فرضیه‌سازی و ظرفیت‌سازی حافظه در نوجوانی بروز می‌کند و قبل از آن در کودکی وجود ندارد ولی توجه گزینشی در کودکی هم وجود دارد و در نوجوانی فقط بیشتر می‌شود.

عبارت چهارم: درست؛ یکی از پیامدهای ناسازگارانه رشد شناختی در دوره نوجوانی «حساسیت نسبت به انتقاد دیگران» است که به دلیل عدم پختگی در رشد شناختی نوجوان بروز می‌کند.

چون در گزاره چهارم گفتیم که نوجوان خشمگین شده و در رشد هیجانی دوره نوجوانی هم از مشکلات کنترل خشم گفتیم، ممکنه فکر کنی که گزاره نادرسته و مربوط به عدم پختگی در رشد هیجانی، اما دقت کن که این‌جا کلیدواژه «حساسیت نسبت به انتقاد» رو داریم و این گزاره از پیامدهای تغییرات شناختیه.

گول نخوری

درستی یا نادرستی عبارات زیر کدام است؟

- فرایندهای احساس، توجه و ادراک به خوبی قابل تفکیک هستند ولی به دلیل نزدیک بودن ارتباط این مفاهیم به هم، معمولاً تفاوتشان نادیده گرفته می‌شوند.
- درگیری حواس مختلف با محرک‌های متنوع زمانی لذت‌بخش است که فرد محرومیت حسی را تجربه کرده باشد.
- فردی که موضوعی را با چند حس دریافت می‌کند دریافت قوی‌تری دارد، چون یک حس او وظیفه حس‌های ناقص دیگر را جبران می‌کند.
- زمانی که بویی وجود دارد و استشمام می‌شود حتماً قدرت لازم برای تحریک گیرنده‌های بویایی را داشته است.

(۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۴) درست - درست - نادرست - درست

(۳) درست - نادرست - نادرست - درست

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: نادرست؛ فرایندهای احساس، توجه و ادراک تعاریف و کارکردهای مشخصی دارند و به خوبی قابل تفکیک هستند، ولی فاصله زمانی بین احساس، توجه و ادراک آن قدر سریع است که ما آن‌ها را نادیده می‌گیریم؛ بنابراین به دلیل سرعت زیاد، این فرایندها نادیده گرفته می‌شوند، نه به دلیل ارتباط نزدیک بین این مفاهیم.

عبارت دوم: نادرست؛ درگیری حواس مختلف با محرک‌های متنوع برای همه انسان‌ها لذت‌بخش است، نه فقط برای کسانی که محرومیت حسی را تجربه کرده‌اند.

عبارت سوم: نادرست؛ دریافت چندحسی از دریافت تک‌حسی قوی‌تر است، چون موضوع با حس‌های مختلف دریافت شده و بهتر مورد توجه قرار گرفته، بهتر هم ادراک شده و بهتر در حافظه می‌ماند ولی در دریافت چندحسی، هر حس وظیفه خود را به درستی انجام می‌دهد و نیازی به جبران حواس دیگر نیست. در فرایند «جبران حسی» است که یکی از حواس آسیب دیده و سایر حواس وظیفه حس آسیب‌دیده را جبران می‌کنند.

عبارت چهارم: درست؛ تحریک هر یک از گیرنده‌های حسی تابع شدت محرک است، یعنی تحریک حواس از سوی محرک باید به میزان خاصی برسد تا آن عضو حسی، محرک را دریافت کند، مثلاً صدا یا بو باید حتماً به شدت خاصی برسد تا گوش یا بینی ما آن را بشنود یا استشمام کند.

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از منابع توجه است؟

- علیرضا که تاکسی اینترنتی گرفته بود به سمت ماشینی که گمان می‌کرد راننده اوست حرکت کرد اما متوجه شد این ماشین فقط از نظر نوع و رنگ مشابه ماشین راننده اوست و پلاکش فرق می‌کند.
- نسترن در کافه‌ای با موسیقی ملایم مشغول نوشیدن قهوه بود که ناگهان با شنیدن صدای شکستن لیوان سرش را برگرداند.
- آقای همتی که به تازگی به مدرسه‌ای جدید برای تدریس رفته در اولین روز سال با دانش‌آموزی که در مدرسه قبلی هم شاگردش بود مواجه شد و حین کلاس به سؤالات او بیشتر از سایرین پاسخ داد.
- مریم برای اولین بار هنگام مصاحبه با شرکتی که به سختی نیروی جدید استخدام می‌کند به سؤالات سختگیرانه و جملاتی که نشان از دقت مصاحبه‌کننده داشت توجه بیشتری می‌کرد.

- (۱) اطلاعات موجود در حافظه - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - سبک پردازش و انتظارات - اطلاعات موجود در حافظه
- (۲) سبک پردازش - اطلاعات موجود در حافظه - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - اطلاعات موجود در حافظه
- (۳) سبک پردازش - تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - اطلاعات موجود در حافظه - انتظارات افراد
- (۴) تحریک حواس به وسیله محرک‌های بیرونی - سبک پردازش و انتظارات - اطلاعات موجود در حافظه - انتظارات افراد

زیرمبحث: درس ۳

منابع توجه تحت تأثیر سه عامل هستند:

- (۱) تحریک حواس توسط محرک‌های بیرونی، زمانی که محرک بیرونی ویژگی‌های خاص و متمایزی دارد که توجه ما را به خود جلب می‌کند؛ مانند: شنیدن صدای بلند بوق یک ماشین.
- (۲) اطلاعات موجود در حافظه؛ زمانی که نظر ما به سمت اطلاعاتی که به واسطه شغل، علایق، تحصیلات و ... در حافظه ما وجود دارد جلب می‌شود؛ مانند: توجه دندان‌پزشک به دندان‌های افراد یا یک روان‌شناس به رفتارهای افراد.
- (۳) سبک پردازش افراد و نوع انتظارات آن‌ها؛ زمانی که فرد به دنبال محرکی با ویژگی‌های خاص (ادراکی یا مفهومی) است و یا انتظار چیزی یا فردی را با ویژگی‌های خاص می‌کشد؛ مانند زمانی که منتظر ماشین پدرمان هستیم و ماشین‌های شبیه مشخصات ماشین پدرمان، نظر ما را به خود جلب می‌کند.

منبع دوم و سوم توجه خیلی به هم شبیه هستند و هر دو به اطلاعاتی مربوط می‌شوند که در ذهن فرد وجود دارد، اما برای تشخیص آن‌ها باید به این نکته توجه کنید که: اگر اطلاعات موجود در حافظه به تخصص، دانش و مهارت فرد و یا شغل و علائق او مربوط باشد، منبع توجه به منبع دوم (اطلاعات موجود در حافظه) مربوط است ولی اگر به موضوعی که در همان لحظه در ذهن فرد وجود دارد مربوط شود و یا فرد انتظار دارد با محرک یا ویژگی‌ها و ظاهری خاص مواجه شود، به منبع سوم (سبک پردازش و نوع انتظارات) مربوط می‌شود.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: علیرضا انتظار داشته که یک ماشین با نوع و رنگ مشخص را در آن موقعیت مکانی ببیند. پس وقتی ماشینی را می‌بیند که نوع و رنگش با ماشین مورد نظر یکسان است توجهش به آن جلب می‌شود. فارغ از این که به پلاک ماشین توجه نکرده است. پس سبک پردازش ادراکی دلیل توجه او بوده است.

عبارت دوم: صدای بلند و ناگهانی شکستن لیوان در محیط کافه محرک بیرونی است که باعث تحریک حواس شنوایی نسترن و در نهایت توجه او به این اتفاق می‌شود.

عبارت سوم: اطلاعات مرتبط به دانش آموز که از مدرسه قبلی در حافظه آقای همتی ذخیره شده است، باعث می‌شود او به چیزی که از قبل در مورد آن اطلاعات داشته است یعنی دانش آموز، توجه بیشتری کند پس اطلاعات موجود در حافظه آقای همتی باعث توجه او به دانش آموز شده است.

عبارت چهارم: مریم با توجه به این که شرکت‌های بزرگ به سختی و با مصاحبه پرچالش نیرو جذب می‌کنند، قبل از مصاحبه انتظار مواجه شدن با سؤالات سخت و جملاتی که شاید به مذاقش خوش نیاید را داشته است، پس به این دلیل به این سؤالات و جملات بیشتر از سایر سؤالات توجه می‌کند.

دقت داشته باشید که مریم تجربه مصاحبه در این شرکت را نداشته و حافظه‌ای در این زمینه برای او شکل نگرفته است، پس منبع توجه او اطلاعات موجود در حافظه نیست!

دربین Box

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

گروه بازاریابی فروش کتاب‌های داستانی هلدینگ بان پیش از رونمایی از کتاب داستانی جدید خود در زمینه آموزش مهارت‌های حل مسئله به کودکان زیر ۵ سال، در سطح مهد کودک‌ها و کلاس‌های مادر و کودک تهران و شهرستان‌ها اقدام به نصب پوسترهایی نموده که روی آن‌ها مسئله‌ای مطرح شده اما پاسخی برای آن عنوان نشده است. هم‌چنین نگاره‌ها و رنگ و شکل پوستر و مسئله مشابه با طرح و رنگ و شکل کتاب داستانی‌ای است که قصد رونمایی آن را دارد. هلدینگ بان برای بازاریابی از کدام یک از اثرهای روان‌شناختی زیر بهره برده است و کدام عبارت در مورد آن درست است؟

(۱) اثر آماده‌سازی - آگاهی نسبت به برخی چیزهایی که در دامنه توجه افراد قرار می‌گیرد نسبی است.

(۲) اثر آشنایی نسبی با موضوع - تازگی موضوع ارائه شده تمرکز ایجاد می‌کند.

(۳) اثر آشنایی نسبی با موضوع - موضوع مورد توجه اگر به لحاظ معنایی شرایط متنوع و جذابی داشته باشد، عادت را از بین می‌برد.

(۴) اثر آماده‌سازی - در توجه هر چه آگاهی شما بیشتر باشد نوع توجه هم ارادی تر خواهد بود.

زیرمبحث: درس ۳

آماده‌سازی وقتی رخ می‌دهد که شناخت محرک معینی تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک شبیه به آن قرار گیرد. در پدیده آماده‌سازی، ارائه پیشین محرک، دریافت بعدی را آسان‌تر می‌کند. آماده‌سازی نشان می‌دهد ما به همه آن‌چه در دامنه توجه ما قرار می‌گیرد **آگاهی کامل نداریم**. (یعنی چون آگاهی ما به تمام پدیده‌های اطرافمان نسبی است، آماده‌سازی کمک می‌کند که در مواجهه بعدی، محرک را بهتر و سریع‌تر بشناسیم).

این تیم بازاریابی نیز ردپایی از کتاب داستانی‌اش را که این‌گونه القا می‌شود پاسخ آن مسئله‌ها در آن وجود دارد و نیز نگاره‌ها و رنگ و شکل مشابه کتاب خود را، قبل از ارائه خود کتاب داستان، به مخاطب ارائه داده است و این‌گونه مخاطب برای دریافت محرک بعدی از نظر روان‌شناختی آماده شده و با احتمال بالاتری اقدام به خرید کتاب مورد نظر خواهد کرد.

علت در گزینه (۴) این است که گزاره داده‌شده مربوط به ساماندهی توجه است و ارتباطی با تأثیر پدیده آماده‌سازی ندارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

«خانم افخمی متوجه شد زمانی که تمام ۹۰ دقیقه زمان کلاس را پشت میز می‌نشیند و فقط خودش تدریس می‌کند، دانش‌آموزانش زودتر خسته می‌شوند و توجهی به صحبتش ندارند. او تصمیم گرفت بین تدریسش وقفه‌هایی ایجاد کند و میان دانش‌آموزان راه برود. هم‌چنین در ادامه کلاس از دانش‌آموزان می‌خواست که موضوع مطرح‌شده را از زاویه دید خودشان مطرح کنند. با این وجود تعدادی از دانش‌آموزان که شب‌ها تا دیروقت بیدار می‌ماندند و طی روز خسته بودند، هم‌چنان نمی‌توانستند روی درس تمرکز کنند.» در موقعیتی که توصیف شده، موارد مشخص‌شده به ترتیب به کدام یک از عوامل مرتبط با تمرکز اشاره دارند؟

(۱) انجام فعالیت در ساعات طولانی - آشنایی نسبی با محرک - عوامل روان‌شناختی انگیزتگی ذهنی

(۲) یکنواختی و ثبات نسبی - تغییرات درونی محرک‌ها - انجام فعالیت در ساعات طولانی

(۳) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک - عوامل فیزیولوژیکی انگیزتگی ذهنی

(۴) انجام فعالیت در ساعات طولانی - تغییرات درونی محرک‌ها - استفاده از یک حس برای انجام تکلیف

زیرمبحث: درس ۳

دکتر Box

ارائه محرک مورد نظر به صورت یکنواخت و ثابت	(۱) یکنواختی و ثبات نسبی	موانع تمرکز (عوامل ایجاد خوگیری)
ارائه محرک مورد نظر به دفعات متعدد و در نتیجه تکراری شدن آن	(۲) آشنایی نسبی با محرک یا موضوع مورد توجه	
متنوع و جذاب بودن موضوع به لحاظ معنایی و ظاهری	(۱) تغییرات درونی محرک	عوامل ایجاد تمرکز (موانع خوگیری)
میزان هشپاری و انگیزتگی ذهنی فرد تحت تأثیر دو عامل است: عوامل فیزیولوژیکی: تغذیه مناسب و تأمین نیازهای زیستی مانند خواب کافی عوامل روان‌شناختی: ایجاد هدف و اهمیت‌دهی به آن	(۲) درگیری و انگیزتگی ذهنی	

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

مورد اول: وقتی موضوع مورد توجه همیشه به صورت یکنواخت ارائه شود فرد به آن موضوع عادت می‌کند در نتیجه ابعاد جدید آن را در نمی‌یابد. استفاده از رنگ‌های مختلف و خط‌کشیدن روی واژگان مهم هنگام مطالعه و سپس قدم‌زدن، استراحت و سپس ادامه مطلب روش‌های مفیدی برای خروج از یکنواختی و ثبات هستند. زمانی که دبیر از جای خود بلند می‌شود و راه می‌رود و وقفه‌هایی در تدریس ایجاد می‌کند، هم تدریس را از حالت یکنواختی خارج کرده است و هم مانع از انجام فعالیت در ساعات طولانی شده است. پس قسمت اول همه گزینه‌ها درست هستند.

مورد دوم: اگر محرک مورد نظر به دفعات متعدد ارائه شود، خوگیری شکل می‌گیرد، برای این‌که تمرکز افزایش یابد، دیدن موضوع مورد مطالعه به صورت‌های مختلف و از زوایای متفاوت راهکار مناسبی است. در این‌جا معلم سعی کرده است با مطرح کردن موضوع از زوایای دید دانش‌آموزان با عامل آشنایی نسبی با موضوع مقابله کند.

مورد سوم: میزان انگیزتگی ذهنی افراد تحت تأثیر عوامل فیزیولوژیکی و روان‌شناختی است. تغذیه مناسب، خواب کافی و تأمین نیازهای زیستی از عوامل فیزیولوژیکی ایجاد انگیزتگی ذهنی است؛ بنابراین در مورد دانش‌آموزانی که خواب کافی نداشته‌اند عامل فیزیولوژیکی باعث کاهش انگیزتگی ذهنی و کاهش تمرکز در آنان شده است.

سرمری تیم فوتبالی از مدافع آخر تیمش می‌خواهد که با مهاجم شماره ۹ حریف یارگیری نفره‌نفر داشته باشد (یعنی دائماً حواسش به بازیکن شماره ۹ حریف باشد). مدافع تلاش می‌کند به دنبال مهاجم شماره ۹ حرکت کند اما روی یک ضربه کرنر به اشتباه به جای بازیکن شماره ۹، بازیکن شماره ۱۹ تیم حریف را دنبال می‌کند و این اشتباه موجب به ثمر رسیدن گل می‌شود. این مثال به ترتیب کدام یک از کارکردهای توجه را در یارگیری نفره‌نفر بیان می‌کند و مدافع هنگام ضربه کرنر دچار کدام موقعیت ردیابی شده است؟

- (۱) گوش‌به‌زنگی - اصابت
- (۲) ردیابی علامت - رد درست
- (۳) جست‌وجو - از دست دادن
- (۴) ردیابی علامت - هشدار کاذب

زیرمبحث: درس ۳

دکترسی Box

ردیابی درست علامت: موقعیتی که باید محرک هدف انتخاب و محرک‌های انحرافی کنار گذاشته شوند. در هر موقعیت ردیابی چهار حالت اتفاق می‌افتد:

- (۱) اصابت (= تصمیم درست): ردیابی محرک حاضر
- (۲) رد درست: ردیابی نکردن محرک غایب
- (۳) از دست دادن محرک هدف: ردیابی نکردن محرک حاضر
- (۴) هشدار کاذب: ردیابی محرک غایب

گوش‌به‌زنگی: به توانایی فرد برای یافتن محرک هدف در یک دوره زمانی طولانی گفته می‌شود و «خستگی» مانع آن است.

جست‌وجو: به توانایی فرد برای یافتن یک محرک مکانی در زمینه یا بافت مکانی گفته می‌شود و تحت تأثیر «تعداد عوامل انحرافی» و «ویژگی منحصره‌فرد محرک هدف» قرار می‌گیرد.

کارکردهای توجه

نکته

در «گوش‌به‌زنگی» و «جست‌وجو» همه حالاتی که در «ردیابی علامت» وجود دارد می‌تواند اتفاق افتد؛ بنابراین، این موقعیت‌ها می‌توانند کاملاً همپوشانی داشته باشند؛ فقط با این تفاوت که در «گوش‌به‌زنگی» زمانی که باید منتظر باشیم تا محرک ارائه شود مشخص نیست و در «جست‌وجو» مکانی که محرک در آن ارائه می‌شود و یا وجود دارد مشخص نیست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قسمت اول سؤال: جست‌وجو به معنای توانایی پیدا کردن یک محرک در یک بافت یا زمینه مکانی است، در حالی که نمی‌دانیم محرک مورد نظر دقیقاً کجای این بافت و زمینه قرار دارد. در این مثال مهاجم شماره ۹ حریف، محرک مورد نظر مدافع بوده است که باید دائماً به دنبال او می‌رفته؛ بنابراین باید او را در درون زمین فوتبال جست‌وجو کرده و می‌یافته است. توجه داشته باشید در گوش‌به‌زنگی زمان ارائه محرک نامشخص است، در صورتی که در این مثال زمان حضور مهاجم دائمی و مشخص و مکان حضور او نامشخص بوده است. ضمناً ردیابی علامت در هر دو موقعیت جست‌وجو و گوش‌به‌زنگی وجود دارد؛ بنابراین گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) درست هستند.

قسمت دوم سؤال: از دست دادن زمانی اتفاق می‌افتد که محرک هدف وجود دارد ولی ردیابی نمی‌شود. در این موقعیت مهاجم شماره ۹ حضور داشته است و مدافع، بازیکن شماره ۱۹ تیم حریف (یعنی محرکی غیر از محرک هدف یا همان محرک انحرافی) را یارگیری و ردیابی کرده است؛ پس از دست دادن محرک هدف اتفاق افتاده است؛ بنابراین گزینه (۳) درست است.

گول نخوری ✗

در هشدار کاذب، محرک هدف غایب است و محرک انحرافی ردیابی می‌شود، در حالی که در این موقعیت، محرک هدف حضور داشته است ولی ردیابی نشده است. برای این‌که دچار چنین خطاهایی نشوید بهتر است اول محرک هدف را مشخص کنید و سپس ببینید در موقعیت حضور داشته است یا نه، سپس آن را با موقعیت‌های ردیابی تطبیق داده و پاسخ را به راحتی پیدا کنید.

مرضیه پرستار اتاق نوزادان است. هر یک از عبارات زیر به ترتیب نشان‌دهنده کدام یک از کارکردهای توجه و یا عامل مرتبط با کارکرد به کار گرفته شده در او است؟

- مرضیه نسبت به گریه نوزادان آنقدر حساس است که گاهی اوقات با تصور شنیدن صدای گریه از جا می‌پرد در حالی که گریه‌ای در کار نبوده.
- اساتید دانشگاه مرضیه همیشه بر بیماری‌هایی تأکید داشتند که شایع نیستند اما تشخیص به موقع آن‌ها در ماه‌های اول تولد حیاتی است، به همین خاطر مرضیه هر روز نوزادان را معاینه می‌کند تا علایم مربوط به این بیماری‌ها را هر چه زودتر بباید.
- هر چه قدر بخش شلوغ‌تر باشد کار مرضیه برای پیدا کردن نوزادی که گریه می‌کند سخت‌تر می‌شود، چون با یک نگاه نمی‌تواند تشخیص دهد کدام نوزاد گریه می‌کند.

(۱) هشدار کاذب - گوش‌به‌زنگی - هشدار کاذب

(۲) گوش‌به‌زنگی - اصابت یا تصمیم درست - از دست دادن محرک

(۳) اهمیت تکلیف - جست‌وجو - تعداد عوامل انحرافی

(۴) خستگی - عامل منحصربه‌فرد - جست‌وجو

زیرمبحث: درس ۳

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: زمانی که محرک هدف در کار نباشد اما فرد وجود آن را گزارش کند حالت «هشدار کاذب» در ردیابی علامت رخ داده است. هر چه تکلیف برای فرد اهمیت بیشتری داشته باشد احتمال بروز هشدار کاذب بیشتر خواهد بود. در مثال صورت سؤال نیز نوزادی گریه نکرده (غیاب محرک هدف) اما مرضیه از جا پریده (ردیابی محرک)، پس حالت هشدار کاذب به چشم می‌خورد که بیانگر اهمیتی است که مرضیه به این موضوع می‌داده است. پس قسمت اول گزینه‌های (۱) و (۳) درست هستند. عبارت دوم: زمانی که به دنبال محرک هدف در یک محدوده مکانی باشیم با کارکرد «جست‌وجو» مواجه هستیم. زمانی که مرضیه، نوزادان را معاینه می‌کند تا علایم بیماری را بر روی بدن آن‌ها بررسی کند، کارکرد جست‌وجو مطرح است (تأیید گزینه (۳)). البته اگر علایم بیماری وجود داشته باشد و مرضیه آن را ردیابی کرده و تشخیص دهد اصابت هم اتفاق افتاده است و اگر علایم ویژگی‌های خاص و منحصربه‌فردی باشند، احتمال این که مرضیه آن را پیدا کند بیشتر می‌شود، ولی در متن عبارت به چنین نکاتی اشاره نشده و فقط کارکرد جست‌وجو مطرح است.

در جست‌وجو به دنبال محرک هدف در یک محدوده مکانی هستیم و در گوش‌به‌زنگی به دنبال محرک هدف در یک محدوده زمانی طولانی هستیم که زمان وقوع آن مشخص نیست. در عبارت دوم مرضیه گوش به زنگ پیدا کردن علائم بیماری هست ولی برای پیدا کردن آن هر روز نوزادان را در زمانی مشخص معاینه می‌کند یعنی بدن آن‌ها را بررسی می‌کند. پس عمل مرضیه در محدوده مکانی مشخص (یعنی بدن نوزاد) هر روز در ساعت مشخصی انجام می‌شود؛ بنابراین به کارکرد «جست‌وجو» بیشتر مربوط می‌شود. اگر در صورت سؤال گفته شده بود مرضیه به محض دیدن یک علامت در نوزادی به پزشک نوزادان اطلاع می‌دهد کارکرد گوش‌به‌زنگی مطرح بود.

عبارت سوم: زمانی که به دنبال محرک هدف در یک بافت مکانی هستیم هر چه تعداد عوامل انحرافی بیشتر باشد احتمال پیدا کردن محرک هدف کمتر شده و کارکرد جست‌وجو دشوارتر می‌گردد و هر چه محرک هدف ویژگی منحصربه‌فردتری داشته باشد احتمال این که فرد آن را زودتر پیدا کند بیشتر و کارکرد جست‌وجو ساده‌تر می‌شود. در موقعیت مطرح‌شده به شلوغی بخش و وجود تعداد بیشتر نوزادان در بخش اشاره شده پس کارکرد جست‌وجو و تعداد عوامل انحرافی مطرح بوده است که در گزینه‌های (۳) و (۴) آمده است. البته اگر مرضیه نتواند نوزاد را پیدا کند، از دست دادن محرک هم اتفاق می‌افتد که در متن سؤال به آن اشاره‌ای نشده است (رد گزینه‌های (۱) و (۲)).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

پاسخ صحیح به موقعیت‌های زیر به ترتیب در کدام یک از گزینه‌ها آمده است؟

- از مریم خواسته شده در آزمایش اثر استروپ شرکت کرده و فقط رنگ کلماتی را که می‌بیند بگوید. این کلمات نام رنگ‌های مختلف هستند. چرا بیان رنگ کلمه، در حالتی که رنگ جوهر و کلمه یکی نیستند (مثلاً: کلمه قرمز که با رنگ آبی نوشته شده) برای او سخت‌تر و وقت‌گیرتر است؟
- معلمی که به دنبال تخمین حداکثر مدت مفیدی است که دانش‌آموزانش می‌توانند در کلاس به او توجه کنند، باید به چه عواملی توجه کند؟
- کارایی کدام یک از دانش‌آموزان زیر بیشتر است: محدثه که مدرک تافل دارد و هم‌زمان با مشاهده متن کتاب انگلیسی‌اش به یک فیلم سینمایی با زبان اصلی‌اش نگاه می‌کند یا احمد که در اتاق خود موسیقی بی‌کلام ملایمی گذاشته و تمرینات ریاضی را با دقت حل می‌کند؟

(۱) درگیر شدن حواس مختلف - ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان - محدثه

(۲) درگیر شدن حواس مختلف - ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان - احمد

(۳) انجام هم‌زمان تکالیف - مقدار دشواری درس جدیدی که می‌خواهد بدهد - محدثه

(۴) انجام هم‌زمان تکالیف - مقدار دشواری درس جدیدی که می‌خواهد بدهد - احمد

زیرمبحث: درس ۳

رعایت نکات زیر باعث ساماندهی توجه می‌شود:

- (۱) در توجه، هر چه آگاهی فرد بیشتر باشد نوع توجه هم ارادی‌تر خواهد بود.
- (۲) برای حفظ توجه و ایجاد تمرکز باید از انجام فعالیت در ساعات‌های طولانی پرهیز کرد.
- هر چه مدت انجام تکلیف بیشتر می‌شود کیفیت انجام آن کاهش می‌یابد.
- برآورد دقیق حداکثر مدت‌زمان مفید برای ایجاد توجه مستمر به دو عامل بستگی دارد. (۱) ویژگی‌های شخصی (۲) دشواری تکالیف
- (۳) برای ایجاد توجه متمرکز، از حواس مختلف برای انجام‌دادن یک تکلیف استفاده کنید.
- (۴) انجام‌دادن چند تکلیف هم‌زمان کارایی توجه را کاهش می‌دهد.

در این موارد، اثر منفی انجام تکالیف هم‌زمان کاهش می‌یابد:

- دو تکلیف به همدیگر شبیه باشند ● تکالیف مورد نظر دشوار نباشند ● فرد انجام‌دهنده تکلیف از مهارت‌های لازم برخوردار باشد.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: آزمایشی که مریم انجام داده آزمایش استروپ است. در آزمایش استروپ فرد هم‌زمان اطلاعاتی درباره رنگ جوهر و نام کلمه دریافت می‌کند. مریم باید به طور هم‌زمان (۱) به خود کلمه توجه نکند و (۲) به رنگ کلمه توجه کند؛ بنابراین باید به طور هم‌زمان دو تکلیف را مد نظر قرار دهد. دقت کنید که در این آزمایش فقط حس بینایی مریم درگیر است (رد گزینه‌های (۱) و (۲)). عبارت دوم: برآورد دقیق حداکثر مدت‌زمان مفید برای ایجاد توجه مستمر، به ویژگی‌های شخصی و دشواری تکلیف مورد نظر بستگی دارد؛ بنابراین قسمت دوم تمام گزینه‌ها درست است.

عبارت سوم: هر دو دانش‌آموز به طور هم‌زمان حواس مختلف خود را درگیر کرده‌اند، اما حواس مختلف زمانی کارایی خوبی خواهند داشت که درگیر انجام یک تکلیف واحد باشند، مانند احمد که تمرین ریاضی خود را انجام می‌دهد. توجه داشته باشید که موسیقی‌ای که احمد گذاشته بی‌کلام است و بیشتر برای تمرکز کردن، به کار گرفته شده است و نیازمند توجه نیست، در حالی که محدثه به طور هم‌زمان به دو تکلیف توجه می‌کند، هر چند محدثه از مهارت لازم برخوردار است ولی انجام دو تکلیف به طور هم‌زمان نسبت به انجام یک تکلیف دشوارتر است و کارایی فرد را کاهش می‌دهد.

زبان به کار گرفته شده در درس و فیلم سینمایی ممکن است مشابه باشد ولی محتوای آن‌ها با هم تفاوت دارد و دیدن فیلم بخشی از توجه محدثه را و مطالعه کتاب درسی بخش دیگری از توجه او را به خود جلب می‌کند؛ پس توجه محدثه، پراکنده است و کارایی او را نسبت به زمانی که فقط به درس و یا فقط به دیدن فیلم سینمایی بپردازد کاهش می‌دهد.

درس‌Box

نکته

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

مفاهیم کدام گزینه به ترتیب، توضیح مرتبط با عبارات زیر است؟

- اگر سه جفت پاره‌خطی که زاویهٔ 60° درجه را نشان می‌دهند، به گونه‌ای در کنار هم قرار گیرند که رأس‌های مثلث را تشکیل دهند، با وجود فاصلهٔ بین آن‌ها مثلث ادراک می‌شود.
 - احساس زیبا نبودن که در برخی افراد نهادینه شده و به تبع آن دست به عمل‌های جراحی می‌زنند، لزوماً مطابق با واقعیت نیست.
 - دایره‌ای که با دایره‌های بزرگ احاطه شده، از دایرهٔ هم‌اندازه که با دایره‌های کوچک‌تر احاطه شده کوچک‌تر دیده می‌شود.
- (۱) توهم - خطای ادراکی - توهم
 (۲) ادراک پدیده‌های بدون احساس - خطای شناختی - خطای ادراکی
 (۳) تأثیرپذیری ادراک از نوع پردازش - خطای شناختی - احساس پدیده‌های بدون ادراک
 (۴) اصل تکمیل - خطای ادراکی - خطای شناختی

زیرمبحث: درس ۳

دروس Box

خطاهایی که در زمینهٔ ادراک اتفاق می‌افتند عبارت‌اند از:

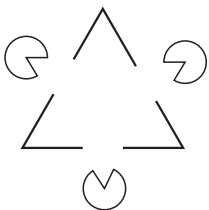
توهم: گاهی چیزهایی را ادراک می‌کنیم که هیچ موقع احساس نکرده‌ایم. به ادراک پدیده‌های بدون احساس «توهم» گفته می‌شود.
خطای ادراکی: گاهی آن‌چه را که احساس می‌کنیم الزاماً چیزی نیست که در ذهن خود ادراکش می‌کنیم. در واقع چیزی را که ادراک می‌کنیم با واقعیت (یعنی چیزی که احساس کرده‌ایم) مطابقت ندارد که به آن خطای ادراکی گفته می‌شود.
خطای شناختی: به مجموعهٔ خطاهای ادراکی که وارد نظام شناختی فرد می‌شود خطاهای شناختی گفته می‌شود.

نکته

- (۱) در توهم محرک وجود ندارد و احساس نمی‌شود، ولی در خطاهای ادراکی محرک وجود دارد و احساس می‌شود ولی ادراک آن با واقعیت مطابقت ندارد.
- (۲) خطاهای ادراکی بیشتر به ویژگی‌های ظاهری اشیا (شکل، اندازه، دما، بلندی و ...) مربوط می‌شوند ولی خطاهای شناختی بیشتر در سطوح بالاتر شناخت و مربوط به باورهای فرد هستند.

بررسی عبارت‌ها:

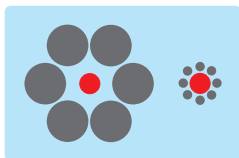
پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: عبارت صورت سؤال شکل مقابل را توصیف می‌کند، به نحوی که با وجود فاصلهٔ بین پاره‌خطها مثلث ادراک می‌شود. این موضوع بیانگر این است که گاهی چیزهایی را ادراک می‌کنیم که هیچ موقع احساس نکرده‌ایم. روان‌شناسان به آن ادراک پدیده‌های بدون احساس توهم می‌گویند؛ بنابراین قسمت اول در گزینه‌های (۱) و (۲) درست هستند.

از این جهت این شکل توهم است که ذهن ما، فضای خالی را بدون دیدن، کامل ادراک کرده و آن را مثلث دیده است. یعنی خط کامل احساس نشده اما مثلث کامل ادراک شده است. **گول نخوری**

عبارت دوم: زمانی که خطاهای ادراکی تکرار شوند، به عنوان باور وارد فضای شناختی فرد شده و تبدیل به خطای شناختی می‌شوند. خطای شناختی به این معناست که فرد باور به چیزی دارد که مطابق با واقعیت (احساس) نیست؛ مانند کسی که باور اشتباه نسبت به ظاهر خود داشته و مکرراً دست به عمل جراحی می‌زند. (تأیید گزینه‌های (۲) و (۳))

عبارت سوم: عبارت صورت سؤال شکل مقابل را توصیف می‌کند؛ یعنی زمانی که ادراک یک شکل تحت تأثیر زمینهٔ آن تغییر بکنند. در این حالت با این که دو دایرهٔ داخلی هم‌اندازه هستند (احساس) ولی برداشت ما بزرگ‌تر بودن یکی از آن‌هاست (ادراک)، که در این صورت ادراک مغایر با احساس بوده، پس خطای ادراکی رخ داده است. (تأیید گزینهٔ (۲))

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: زمانی که ادراک ما از یک شیء تحت تأثیر محیط و زمینه آن تغییر کند، اصل شکل و زمینه حاکم بوده است؛ چه تحت تأثیر زمینه شیء تیره‌تر به نظر برسد، چه تحت تأثیر زمینه فرد کوتاه‌تر به نظر برسد.

عبارت دوم: ما تمایل داریم اشیا را براساس مشابهت آن‌ها در یک دسته قرار دهیم، یعنی در یک مسابقه، بازیکنانی را که رنگ قرمز به تن دارند یک تیم، بازیکنانی را که رنگ آبی به تن دارند تیم دیگر و افرادی را که رنگ زرد به تن دارند دسته سومی بدانیم. هم‌رنگ بودن لباس افراد حاضر در زمین موجب هم‌دسته پنداشته شدن و هم‌رنگ‌نبودن موجب باور هم‌دسته‌نبودن می‌شود.

عبارت سوم: اصل استمرار بیان می‌کند ما گرایش داریم اشکال را به صورت متصل و پیوسته ببینیم. برای مثال زمانی که پوست سیبی گرفته می‌شود تا زمانی که قطع شود ما تمایل داریم آن را به صورت دایره‌ای دنبال کنیم.

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ فِي التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٨٩-٨١)

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾: ای پیامبر! ...

(١) از کسانی که در کفر شتابان رفته‌اند، غمگین نباش.

(٢) کفر کسانی که در آن می‌شتابند، نباید تو را اندوهگین سازد.

(٣) از آنان که در کفر شتافته‌اند، نباید ناراحت شوی.

(٤) کسانی که در کفر می‌شتابند، نباید تو را غمگین نمایند.

٨١

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب است، پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یادگیری چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ١

«لا يحزنك» نهی غایبه یا نهی مخاطب؟ حواست به «في الكفر» هم باشه!

به فعل با ساختار «لا + مضارعی که علامت آخرش تغییر کرده باشد (مانند ساکن شدن، کسره گرفتن و یا حذف شدن «ن»)» فعل نهی می‌گوییم و در ترجمه باید آن را به شکل **دستوری منفی** معنی کنیم.

مثال: «لا تذهب»: نرو / «لا تذهبوا»: نروید / «لا يذهب الطفل»: کودک نباید برود.

کلمات مهم: «لا يحزنك»: نباید تو را غمگین (اندوهگین) کنند / «الذين»: کسانی که / «يسارعون»: می‌شتابند

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (١): شتابان رفته‌اند «يسارعون» مضارع است ولی «شتابان رفته‌اند» ماضی نقلی است! - غمگین نباش (معادل فعل «لا تحزن») است نه «لا يحزنك»! دقت کنید که فعل «لا يحزن» غایب (سوم شخص) است نه مخاطب (دوم شخص) و ضمیر «ك» مفعول است و باید به شکل «تو را» ترجمه بشود!

گزینه (٢): کفر کسانی که (معادل «كفر الذين» است و با ساختار عبارت در صورت سؤال متفاوت است!) در آن «في الكفر» یعنی «در کفر» و به درستی ترجمه نشده است! - اندوهگین سازد (چون فاعل «الذين» جمع است؛ پس فعل باید به صورت جمع ترجمه شود ← اندوهگین سازند)

گزینه (٣): شتافته‌اند «يسارعون» مضارع است ولی «شتافته‌اند» ماضی نقلی است! - نباید ناراحت شوی (دقت کنید که فعل «لا يحزن» غایب (سوم شخص) است نه مخاطب (دوم شخص) و ضمیر «ك» مفعول است و باید به شکل «تو را» ترجمه بشود!

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذر ماه ١٤٠٣
مرحله هشتم

«لعلّ العلماء یستطیعون أن یستفیدوا یوماً من معجزة الأسماك المضيئة و یستعینون بالبكتیریا المضيئة لیبروا الظلمات الموجودة في المَْدن و القُری!» شاید دانشمندان

- ۱) بتوانند روزی معجزه ماهی‌های نورانی را به کار بگیرند و از باکتری‌های نورانی یاری بجویند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را روشن کنند!
- ۲) روزی بتوانند از معجزه ماهی‌های نورانی بهره بگیرند و باکتری نورانی به آن‌ها یاری کند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را نورانی سازند!
- ۳) می‌توانستند که روزی از معجزه ماهی‌های نورانی استفاده کنند و از باکتری نورانی برای روشن ساختن تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها کمک بجویند!
- ۴) بتوانند که روزی از معجزه ماهی‌های نورانی بهره ببرند و از باکتری نورانی یاری بجویند تا تاریکی‌های موجود در شهرها و روستاها را نورانی کنند!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و همچنین از طولانی بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۵

برای حلّ این تست باید معنی فعل‌های «أن یستفیدوا»، «یستعینون» و «یستطیعون» رو بررسی کنی.

وقتی خبر «لیت: کاش» و «لعلّ: شاید» فعل مضارع باشد آن را به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌کنیم.

مثال: «لیت الطّلاب یعرفون»: ای کاش دانش‌آموزان ... بدانند ✓ می‌دانستند ✗

کلمات مهم: «لعلّ»: شاید / «العلماء»: دانشمندان / «یستطیعون»: بتوانند / «أن یستفیدوا»: بهره ببرند، استفاده کنند / «یوماً»: روزی / «من معجزة الأسماك المضيئة»: از معجزه ماهی‌های نورانی / «لعلّ» یستعینون بالبكتیریا المضيئة»: (شاید) از باکتری نورانی یاری بجویند / «لیبروا»: تا نورانی کنند / «الظلمات الموجودة»: تاریکی‌های موجود / «في المَْدن»: در شهرها / «القُری»: روستاها
خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «من» در «من معجزة» ترجمه نشده است - به کار بگیرند (معادل «أن یستفیدوا» است نه «أن یستفیدوا»: استفاده کنند) - باکتری‌ها («البكتیریا» مفرد است نه جمع).

گزینه (۲): به آن‌ها یاری کند («یستعینون» یعنی «یاری بجویند، کمک بگیرند» و به معنای «یاری کردن» نیست).

گزینه (۳): می‌توانستند («یستطیعون» چون بعد از «لعلّ» آمده؛ پس به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌شود نه ماضی استمراری!) - روشن ساختن («یُنیروا» فعل است، ولی «روشن ساختن» مصدر و اسم است!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«يجب على الحكومة أن تهتمّ بتصليح المصانع الصناعية و معامل البلاد لأتّها قد انهدم كثيرٌ منها بعد هجوم الأعداء في الحرب!»:

- (۱) حکومت باید به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور اهتمام ورزد، زیرا بسیاری از آن‌ها بعد از هجوم دشمنان در جنگ ویران شده است!
- (۲) حاکمیت باید به این توجه کند که کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور را تعمیر کند، زیرا بسیاری از آن‌ها پس از حمله دشمنان در جنگ نابود شده بود!
- (۳) دولت باید به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های میهنی اهتمام ورزد، چراکه بسیاری از آن‌ها پس از حمله دشمنان در جنگ نابود گشته است!
- (۴) بر حاکمیت واجب است که به تعمیر کارخانه‌های صنعتی و کارگاه‌های کشور توجه کند، زیرا بسیاری از آن‌ها را دشمنان پس از هجوم در جنگ نابود کرده‌اند!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۲

«قد انهدم» زمانش چیه؟ لازمه یا متعدی؟ «الأعداء» ضمیر داره یا نه؟

درسی Box

(۱) ساختار «قد + ماضی» معادل ماضی نقلی فارسی است.

مثال: «يَسَّسَ»: ناامید شد. / «قَدَّ يَسَّسَ»: ناامید شده است.

(۲) هرگاه در عبارتی «فعل + اسم منصوب» داشته باشیم می‌توانیم بگوییم آن اسم، مفعول است (به شرطی که قید نباشد) و در نتیجه فعل جمله معلوم است نه مجهول، زیرا هر فعلی، مفعول داشته باشد غالباً معلوم است؛ بنابراین آن فعل را به شکل معلوم و متعدی ترجمه می‌کنیم و آن اسم را به شکل مفعول به همراه «را» می‌آوریم.

حال اگر «فعل + اسم مرفوع» داشته باشیم مطمئناً آن اسم، مفعول نیست و نباید به همراه «را» ترجمه شود!

مثال: «تُقَدِّد حَيَاتَهَا»: زندگی آن‌ها را نجات می‌دهد ✓ زندگی آن‌ها نجات می‌یابد ✗

«تُقَدِّد حَيَاتَهَا»: زندگی آن‌ها نجات می‌یابد ✓ زندگی آن‌ها را نجات می‌دهد ✗

کلمات مهم: «يجب على الحكومة»: حکومت باید / بر حکومت واجب است / «أن تهتمّ»: اهتمام ورزد، توجه کند / «بتصليح المصانع الصناعية»: به تعمیر کارخانه‌های صنعتی / «معامل البلاد»: کارگاه‌های کشور / «لأنّ»: زیرا / «قد انهدم»: ویران شده است / «كثيرٌ منها»: بسیاری از آن‌ها / «بعد هجوم الأعداء»: بعد از هجوم دشمنان / «في الحرب»: در جنگ
خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۲): تعمیر کند («تصليح: تعمیر کردن» مصدر و در نتیجه اسم است، ولی «تعمیر کند» فعل است). - نابود شده بود («قد انهدم» از «قد + ماضی» تشکیل شده است، در نتیجه معادل ماضی نقلی است، ولی «نابود شده بود» ماضی بعید است!)
- گزینه (۳): میهنی («البلاد» به معنی «میهن، کشور» است نه «میهنی، کشوری»). - دشمنانمان (معادل «أعدائنا» است. در «الأعداء» هیچ ضمیری به کار نرفته است، در نتیجه ضمیر «مان» اضافی است!)
- گزینه (۴): بسیاری از آن‌ها را ... نابود کرده‌اند («انهدم: نابود شد» از باب انفعال است، در نتیجه لازم است نه متعدی، بنابراین مفعول نمی‌پذیرد؛ از طرفی «كثيرٌ» مرفوع است و نمی‌تواند مفعول باشد، ولی به شکل مفعول ترجمه شده است «بسیاری از آن‌ها را»!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«لَا بُدَّ مِنْ تَأْلِيفِ كِتَابٍ يَضُمُّ صِنَاعَاتٍ يَدْوِيَّةٍ تَجْذِبُ السَّائِحِينَ الْمُشْتَاقِينَ وَ كِتَابٍ يَحْتَوِي عَلَى أَنْوَاعِ حَلَوِيَّاتٍ لَذِيذَةٍ تُصْنَعُ فِي الْمَدَنِ الْمُخْتَلَفَةِ.»

- (۱) ناگزیر باید کتابی تألیف کرد که صنایع دستی را که گردشگران مشتاق را جذب می‌کند، در برگیرد و کتابی که انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای را در بردارد که آن‌ها را در شهرهای مختلف درست می‌کنند!
- (۲) ناچار به تألیف یک کتاب هستیم که گردشگران علاقه‌مند را به سوی صنایع دستی جذب کند و کتابی که به انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای پردازد که در شهرهای مختلف درست می‌شوند!
- (۳) ناچار باید کتابی را با اشتیاق نوشت تا صنایع دستی را در برگیرد که گردشگران را جذب می‌کند و کتابی که انواع مختلفی از شیرینی‌جات را در برگیرد که در شهرهای مختلف آن‌ها را درست می‌کنند!
- (۴) ناگزیر باید کتابی نگاشت که صنایع دستی را در برگیرد که گردشگران علاقه‌مند را جذب می‌کند و کتابی که انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای را در برگیرد که در شهرهای مختلف درست می‌شوند!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۴

«تُصْنَعُ» معلومه یا مجهول؟ «یحتوي» معنی‌ش چیست؟

درسی Box

- (۱) در تست‌های ترجمه، شناخت فعل‌های مجهول اهمیت زیادی دارد. برای تشخیص فعل مجهول باید به شیوه زیر عمل کنیم:
- (۱) اگر ابتدای فعل ماضی ضمه (ـَ) داشته باشد مجهول است و غالباً به همراه «شد» ترجمه می‌شود.
- مثال:** «أُنْتَجَّ»: تولید شد
- (۲) اگر ابتدای فعل مضارع ضمه (ـُ) داشته باشد و عین‌الفعل (دومین حرف از حروف اصلی) فتحه (ـِ) داشته باشد مجهول است و غالباً به همراه «می‌شود» ترجمه می‌شود.
- مثال:** «تُصْنَعُ»: تولید می‌شود

کلمات مهم: «لَا بُدَّ مِنْ تَأْلِيفِ كِتَابٍ»: ناگزیر باید کتابی نگاشت / «يَضُمُّ»: در برگیرد / «صِنَاعَاتٍ يَدْوِيَّةٍ»: صنایع دستی / «تَجْذِبُ»: جذب می‌کند / «السَّائِحِينَ الْمُشْتَاقِينَ»: گردشگران علاقه‌مند / «يَحْتَوِي»: در برگیرد / «أَنْوَاعِ حَلَوِيَّاتٍ لَذِيذَةٍ»: انواع شیرینی‌جات خوشمزه‌ای / «تُصْنَعُ»: درست می‌شوند / «فِي الْمَدَنِ الْمُخْتَلَفَةِ»: در شهرهای مختلف

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): آن‌ها را درست می‌کنند (اولاً در فعل «تُصْنَعُ» ضمیر مفعولی به کار نرفته است، در نتیجه «آن‌ها را» اضافی است، ثانیاً «تُصْنَعُ» مجهول است، ولی «درست می‌کنند» معلوم است!)
- گزینه (۲): ناچار هستیم («هستیم» اضافی است و هیچ قرینه‌ای برای ضمیر «نحن: ما» وجود ندارد!) - پردازد «معادل» «یحتوي»: در برگیرد «نیست!» - «یضم» در این گزینه ترجمه نشده است.
- گزینه (۳): با اشتیاق («المشتاقين» صفت «السائحين» است، ولی به اشتباه به شکل حال (قید حالت) ترجمه شده است!) - آن‌ها را درست می‌کنند (مانند گزینه (۱)) - «لذیذة» در این گزینه ترجمه نشده است. - «مختلفة» فقط اختصاص به «شهرها» دارد و صفت شهرهاست در حالی که برای «انواع» هم ترجمه شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«سئل المدير: هل النتائج لإمتحانات نهاية السنة تُعلن اليوم؟ قال: إن النتائج لم تحضر لَكُنِي أَلَا يرسب طالب فيها!»

(۱) از مدیر سؤال کردند: آیا امروز نتایج امتحانات پایان سال اعلام می‌شود؟ پاسخ داد: نتایج آماده نشده است، اما آرزو می‌کنم دانش‌آموزی مردود نشود!

(۲) از مدیر سؤال شد: آیا نتایج امتحانات امسال تا پایان امروز اعلام می‌شود؟ پاسخ داد: قطعاً نتایج آماده نشده است، اما من آرزو می‌کنم که دانش‌آموزی در آن‌ها مردود نشود!

(۳) از مدیر پرسیده شد: آیا امروز نتایج امتحانات پایان سال اعلام می‌شود؟ گفت: نتایج آماده نشده است، اما من آرزو دارم که دانش‌آموزی در آن‌ها مردود نشود!

(۴) از مدیر سؤال شد: آیا نتایج امتحانات پایان سال امروز اعلام می‌شود؟ گفت: نتایج را هنوز حاضر نکردیم، اما من آرزو دارم هیچ دانش‌آموزی مردود نشود!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و همچنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

«سئل» معلومه یا مجهول؟ / «نهایة السنة» یعنی چی؟ / «لم تحضر» از کدام صیغه است؟

درباره Box

(۱) ساختار «لم + مضارع» معادل ماضی ساده یا نقلی منفی است.

مثال: لم تحضر ← حاضر نشد ✓ حاضر نشده است ✓

(۲) در تست‌های ترجمه، شناخت فعل‌های مجهول اهمیت زیادی دارد. برای تشخیص فعل مجهول باید به شیوه زیر عمل کنیم:

(۱) اگر ابتدای فعل ماضی ضمه (ـُ) داشته باشد مجهول است و غالباً به همراه «شد» ترجمه می‌شود.

مثال: «أُنْتَجَّ»: تولید شد

(۲) اگر ابتدای فعل مضارع ضمه (ـُ) داشته باشد و عین‌الفعل (دومین حرف از حروف اصلی) فتحه (ـِ) داشته باشد مجهول است و غالباً به همراه «می‌شود» ترجمه می‌شود.

مثال: «تُنْتَجَّ»: تولید می‌شود.

کلمات مهم: «سئل»: سؤال شد، پرسیده شد / «هل»: آیا / «النتائج لامتحانات نهاية السنة»: نتایج امتحانات پایان سال / «تُعلن»: اعلام می‌شود / «لم تحضر»: آماده نشده است / «لَكُنِي»: اما من / «أَتَمَّتِي»: آرزو دارم، آرزو می‌کنم / «أَلَا يرسب»: که مردود نشود / «طالب»: دانش‌آموزی

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): سؤال کردند («سئل» مجهول است، ولی «سؤال کردند» معلوم است!) - پاسخ داد «قال: گفت» - جاز و مجرور «فیها»: در آن‌ها» در انتهای جمله ترجمه نشده است!

گزینه (۲): امسال و پایان امروز («نهایة السنة» یعنی «پایان سال» و «اليوم» یعنی «امروز») - پاسخ داد (مانند گزینه (۱))

گزینه (۴): هنوز (اضافی است!) - حاضر نکردیم («لم تحضر» مفرد مؤنث غایب است، ولی «حاضر نکردیم» متکلم مع‌الغیر (اول شخص جمع) است.) - هیچ (اضافی است!) - «فیها» ترجمه نشده است.

(۱) کلمه «إِنَّ: قطعاً، همانا» را می‌توانیم ترجمه نکنیم و مشکلی ندارد. (مثلاً در این سؤال فقط در گزینه (۲) «إِنَّ: قطعاً» ترجمه شده است، ولی ترجمه‌نشدن آن در سایر گزینه‌ها اشتباه نیست!)

(۲) حرف جرّ «لِ» علاوه بر معنای «برای» گاهی اوقات معادل کسره فارسی است و عملاً ترجمه نمی‌شود.

مثال: «وسيلة للوصول إليها»:

وسيله‌ای برای رسیدن به آن ✓ وسیله رسیدن به آن ✓

● «النتائج لامتحانات نهاية السنة»: نتایج امتحانات پایان سال

- (۱) يستفيد الإنسان من النباتات البرّية للوقاية من الأمراض المختلفة: انسان از گیاهان دارویی استفاده می‌کند تا از بیماری‌های گوناگون پیشگیری کند!
- (۲) جمال هذه البحيرة رائع، لا بدّ من التسجيل في قائمة المعالم السّياحية: زیبایی این دریاچه جالب است و ناگزیر باید در فهرست آثار گردشگری ثبت شود!
- (۳) أظنّ أنّ المسافة من هنا إلى محافظتكم تكون أكثر من سبعين كيلومتراً! گمان می‌کنم که مسافت از آن‌جا تا استان شما بیش از نود کیلومتر باشد!
- (۴) لماذا لا تسافر إلى يزد لقضاء عطلاتك حتى تكسب الهدوء قليلاً: چرا به یزد برای سپری کردن تعطیلات سفری نمی‌کنی تا اندکی آرامش به دست آورده شود!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید، پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند.

زیرمبحث: عربی دهم - ترکیبی

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن.

درسی Box

هرگاه در عبارتی «فعل + اسم منصوب» داشته باشیم می‌توانیم بگوییم آن اسم، مفعول است (به شرطی که قید نباشد) و در نتیجه فعل جمله معلوم است نه مجهول، زیرا هر فعلی مفعولی داشته باشد، غالباً معلوم است. بنابراین آن فعل را به شکل معلوم و متعدی ترجمه می‌کنیم و آن اسم را به شکل مفعول به همراه «را» می‌آوریم.

حال اگر «فعل + اسم مرفوع» داشته باشیم مطمئناً آن اسم، معلوم نیست و نباید به همراه «را» ترجمه شود!

مثال: «تُنقذ حیاتها»: زندگی آن‌ها را نجات می‌دهد ✓ زندگی آن‌ها نجات می‌یابد ✗

«تُنقذ حیاتها»: زندگی آن‌ها نجات می‌یابد ✓ زندگی آن‌ها را نجات می‌دهد ✗

کلمات مهم: «يستفيد»: استفاده می‌کند / «النباتات البرّية»: گیاهان صحرائی / «الوقاية»: برای پیشگیری / «الأمراض المختلفة»: بیماری‌های گوناگون / «جمال»: زیبایی / «هذه البحيرة»: این دریاچه / «رائع»: جالب / «لا بدّ من التسجيل»: ناگزیر باید ثبت شود / «في قائمة المعالم السّياحية»: در فهرست آثار گردشگری / «أيا / «تظنّ»: گمان می‌کنی / «أنّ»: که / «من هنا»: از این‌جا / «إلى محافظتكم»: تا استان شما / «تكون»: باشد / «أكثر من»: بیش از / «سبعين كيلومتراً»: هفتاد کیلومتر / «لماذا»: چرا / «لا تسافر»: سفر نمی‌کنی / «لقضاء عطلاتك»: برای سپری کردن تعطیلات / «حتى تكسب»: تا به دست بیاوری / «الهدوء»: آرامش / «قليلاً»: اندکی / خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): گیاهان دارویی «البرّية» به معنی «صحرائی» است نه «دارویی»، در نتیجه «گیاهان صحرائی» صحیح است! - پیشگیری کند «الوقاية»: پیشگیری» اسم است، ولی به اشتباه به شکل فعل «پیشگیری کند» ترجمه شده است!

گزینه (۳): گمان می‌کنم (أولاً «أ: آیا» ترجمه نشده است، ثانیاً «تظنّ» مفرد مذکر مخاطب (دوم شخص مفرد) است، ولی «گمان می‌کنم» متکلم وحده (اول شخص مفرد) است. - آن‌جا (معادل «هناک» است نه «هنا: این‌جا»). - نود (معادل «تسعين» است نه «سبعين: هفتاد».)

گزینه (۴): تعطیلات (ضمیر «ك» در «عطلاتك: تعطیلات» ترجمه نشده است). - آرامش به دست آورده شود (با توجه به منصوب بودن «الهدوء» این کلمه باید مفعول باشد، ولی به شکل مفعولی ترجمه نشده است. با توجه به مفعول بودن «الهدوء» فعل «حتى تكسب» معلوم است نه مجهول، ولی «به دست آورده شود» مجهول است.)

ترجمه صحیح گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): انسان برای پیشگیری از بیماری‌های گوناگون از گیاهان صحرائی استفاده می‌کند!

گزینه (۳): آیا گمان می‌کنی که مسافت از این‌جا تا استان شما بیش از هفتاد کیلومتر باشد!

گزینه (۴): چرا به یزد برای سپری کردن تعطیلاتت سفر نمی‌کنی تا اندکی آرامش به دست بیاوری!

- ۱) لا خیر لإطعام المساکین ممّا لا تأکلون: غذا دادن به فقیران از آن چه [خود] نمی‌خورید هیچ خیری ندارد!
- ۲) لا تُبرئ نفسنا لأمرأة بالسوء: ما نفس خود را بی‌گناه نمی‌شماریم؛ زیرا آن بسیار دستوردهنده به بدی است!
- ۳) إذا نشعر بخيبة الأمل و نبقي حزینین لا نفوز بالتّجّاح: اگر احساس ناامیدی کنیم و ناراحت باقی بمانیم موفق نمی‌شویم!
- ۴) كأنّ والدي قد أقام مُختبراً صغيراً لأجری فیه تجاربی: گویی پدرم آزمایشگاه کوچکی را برپا کرده است تا تجربه‌هایم را در آن اجرا کنیم!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید. این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

زیرمبش: عربی دوازدهم - درس ۱ و ۲

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن.

دروس Box

- ۱) حرف «لا» در ساختار «لا + اسمی که فقط آخرش یک فتحه (ـَ) دارد (بدون «ال»، بدون تنوین)» از نوع نفی جنس است و به شکل «هیچ ... ی نیست.» ترجمه می‌شود!
- مثال: «لا وسیلة»: هیچ وسیله‌ای نیست (وجود ندارد).
- ۲) وقتی بعد از «لای نفی جنس» در ادامه جمله حرف «لِ» به کار برود، این لام معنای مالکیت دارد و به دو شیوه می‌توانیم جمله را ترجمه کنیم:
- ۱) هیچ ... + برای ... + نیست.
- ۲) هیچ ... ندارم (نداری، ندارد ...).
- مثال: «لا حلّ لنا»: هیچ چاره‌ای بر ما نیست ✓ هیچ چاره‌ای نداریم ✓
- ۳) به فعل با ساختار «لا + مضارعی که علامت آخرش تغییر کرده باشد (مانند ساکن شدن، کسره گرفتن و یا حذف شدن «ن»)) فعل نهی می‌گوییم و در ترجمه باید آن را به شکل دستوری منفی معنی کنیم.
- مثال: «لا تذهب»: نرو / «لا تذهبوا»: نروید / «لا یذهب الطفل»: کودک نباید برود
- ۴) ساختار «قد + ماضی» معادل ماضی نقلی فارسی است.
- مثال: «تیس»: ناامید شد / «قد تیس»: ناامید شده است.

کلمات مهم: «لا خیر...»: هیچ خیری ندارد / «إطعام المساکین»: غذا دادن به فقیران / «مما»: از آن چه / «لا تأکلون»: نمی‌خورید / «لا تُبرئ»: نباید بی‌گناه بشماریم / «نفسنا»: نفسمان / «لأمرأة»: بسیار دستوردهنده / «السوء»: به بدی «إذا»: اگر / «نشعر بخيبة الأمل»: احساس ناامیدی کنیم / «نبقی حزینین»: ناراحت باقی بمانیم / «لا نفوز بالتّجّاح»: موفقیت را به دست نمی‌آوریم / «کأنّ»: گویی / «والدي»: پدرم / «قد أقام»: برپا کرده است / «مُختبراً صغيراً»: آزمایشگاه کوچکی / «لأجری»: تا اجرا کنم / «فیه»: در آن / «تجاربی»: تجربه‌هایم

خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه ۲): بی‌گناه نمی‌شماریم («لا تُبرئ»: نباید بی‌گناه بشماریم» فعل نهی است، ولی به اشتباه به شکل مضارع منفی ترجمه شده است!)
- گزینه ۳): موفق نمی‌شویم («لا نفوز بالتّجّاح» یعنی «موفقیت را به دست نمی‌آوریم».)
- گزینه ۴): اجرا کنیم («أجری»: اجرا کنم» متکلم وحده (اول شخص مفرد) است نه متکلم مع الغیر (اول شخص جمع)).
- ترجمه صحیح گزینه‌های نادرست:
- گزینه ۲): ما نباید نفس خود را بی‌گناه بشماریم؛ زیرا آن بسیار دستوردهنده به بدی است!
- گزینه ۳): اگر احساس ناامیدی کنیم و ناراحت باقی بمانیم، موفقیت را به دست نمی‌آوریم!
- گزینه ۴): گویی پدرم آزمایشگاه کوچکی را برپا کرده است تا تجربه‌هایم را در آن اجرا کنم!

دقت کنید که فعل «فازَ، یفوزُ» به تنهایی به معنی «رستگار شدن» است، ولی «فازَ بِ، یفوزُ بِ» به معنی «به دست آوردن» است!

«آب بر جسم اردک به علت داشتن غده‌ای که روغنی خاص را روی خود پخش می‌کند تأثیر نمی‌گذارد!»

- (۱) جسم البط بسبب وجود غدهٔ تنشر زیتاً خاصاً علیه لا يتأثر بالمياه!
- (۲) لا يتأثر جسم البط بالماء بسبب الغدة التي تنشر الزيت الخاص عليه!
- (۳) الماء لا يؤثر على جسم البط بسبب وجود غدة تنشر زيتاً خاصاً عليه!
- (۴) لا تؤثر المياه على جسم البط بسبب وجود الغدة التي تنشر الزيت الخاص عليه!

مشاوره در این مدل سوالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۱۰

«آب» جمع هست یا مفرد؟ «روغنی خاص» معرفه هست یا نکره؟

درتین Box

(۱) فعل‌های باب **تفعیل** غالباً معنای **اثرگذاری** و فعل‌های باب **تفعل** غالباً معنای **اثرپذیری** دارند!

مثال:

- از باب **تفعیل** ← «يؤثر»: تأثیر می‌گذارد / «يُحَرِّكُ»: حرکت می‌دهد / «يُعَلِّمُ»: یاد می‌دهد
 از باب **تفعل** ← «يَتَأَثَّرُ»: تحت تأثیر قرار می‌گیرد / «يَتَحَرَّكُ»: حرکت می‌کند / «يَتَعَلَّمُ»: یاد می‌گیرد
- (۲) در ترجمهٔ ساختار «اسم ال‌دار + الّذي، الّتي، الّذين و ...» به نکات زیر توجه کنید:
- ۱- اسم «ال» دار که یک اسم معرفه است را می‌توانیم شبیه به نکره‌ها با «ی» ترجمه کنیم.
 - ۲- «الّذي، الّتي، الّذين و ...» را به شکل «که» ترجمه می‌کنیم نه «کسی که / کسانی که»
- مثال: «البحر الّذي»: دریایی که

کلمات مهم: «الماء»: آب / «على جسم البط»: بر جسم اردک / «بسبب وجود غدة»: به علت داشتن غده‌ای / «زيتاً خاصاً»: روغنی خاص / «عليه»: روی خود / «تنشر»: پخش می‌کند / «لا يؤثر»: تأثیر نمی‌گذارد

خطاهای سایر گزینه‌ها: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

- گزینهٔ (۱): لا يتأثر بالمياه (این عبارت یعنی «تحت تأثیر آب‌ها قرار نمی‌گیرد» و نادرست است!)
 گزینهٔ (۲): لا يتأثر بالماء (این عبارت یعنی «تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد و نادرست است»). - الزيت الخاص «روغنی خاص» نکره است، ولی «الزيت الخاص» معرفه است.
 گزینهٔ (۴): المياه (جمع مکسر «الماء» و به معنی «آب‌ها» است نه «آب»، در نتیجه نادرست است). - الزيت الخاص (مانند گزینهٔ (۲)).

عین الأقرب من مفهوم هذه العبارة «ثمرة العلم إخلاص العمل»:

۸۹

- (۱) به دانش‌گرای و بدو شو بلند
 (۲) ای که دانش به مردم آموزی
 (۳) گر کسی را رغبت دانش بود گو دم مزین
 (۴) یک صبح به اخلاص بیا بر در ما
- چو خواهی که از بد نیایی گزند
 آن‌چه گویی به خلق، خود بنیوش
 ز آن‌که من دم درکشیدم تا به دانایی زدم
 گر کار تو بر نیامد آن‌گه گله کن

مشاوره سؤالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند پس باید از قبل بررسی شده باشند!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۵

Hint دنبال گزینه‌ای بگرد که در مورد «دانش و عمل» صحبت می‌کنه!

ترجمه عبارت: «میوه دانش، خالص کردن عمل است!» ✓ پاسخ خیلی تشریحی

مفهوم عبارت: «نتیجه علم و دانشی که داریم باید در اعمالمان دیده بشود!»

با توجه به ترجمه و مفهوم عبارت، بیت گزینه (۲) به آن نزدیک‌تر است، زیرا درباره «تأثیر دانش در اعمال» صحبت می‌کند.

• اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجب عن الأسئلة (٩٤-٩٠) بما يُناسب النَّصَّ:

كانت هناك شجرة لها أغصان قويّة مملوءة بالثمار، كان طفلٌ صغيرٌ يأتي إليها يومياً ليلعب معها و يتسلقها (= يصعدُها) و يأكل من ثمارها فلما يتعبُ ينام تحت ظلّها. مرّت الأيام و أصبح الطفلُ شاباً فانشغل عن الشجرة و لم يعد إليها. في يوم من الأيام رأت الشجرة الشابَ يأتي إليها و هو حزين. قالت الشجرة له بكلّ حنان: «فالعب معي ليزول حزئك»، قال الشاب: «والدي مريض و ما عندي نقود لأتي به إلى الطبيب.» قالت الشجرة: «لا تُوجد معي نقود و لكن خذ ثمارتي و قم ببيعها لتحصل على نقود تحتاج إليها» ففعل الشابُ كذلك. مرّت السنوات و الشجرة صارت عجوزاً لا تُثمر و كان قلبها ضاق للطفل الذي يلعب معها. في أحد الأيام رجع الابن إليها و هو أصبح رجلاً كبيراً معه طفلان. سرّت الشجرة من أنّها كانت تظنّ أنّه جاء بطفليه ليلعبا معها. و لكن لما قربوا منها رأت فاسأ بيده فبيستت. قال الرجلُ: «سامحيني؛ أنا أريدُ أن أبني بيتاً لعائلتي و أحتاج إلى أخشابك». أجابت الشجرة حزينة: «ليتني كنتُ قويّة فأعطيك أخشاباً صالحة لبناء البيت و لكنني ضعيفةٌ». لم يصدّق الرجلُ كلامها فبدأ يقطعها.

كلمات مهم: «كانت هناك» وجود داشت / «أغصان قويّة» شاخه‌هایی قوی / «ملوءة بالثمار» پر از میوه‌ها / «طفلٌ صغيرٌ» کودک کوچکی / «كان ... يأتي» می‌آمد / «ليلعب» تا بازی کند / «معها» با آن / «يتسلقها» از آن بالا برود / «يأكل» بخورد / «لما» وقتی که / «يتعب» خسته می‌شود / «ينام» می‌خوابد / «مرّت الأيام» روزها گذشت / «أصبح» شد / «شاباً» یک جوان / «انشغل عن الشجرة» از آن درخت دست کشید / «لم يعد» بازنگشت / «في يوم من الأيام» در روزی از روزها / «رأت» دید / «حزين» ناراحت / «حنان» مهربانی / «العب» بازی کن / «ليزول حزئك» تا ناراحتی‌ات از بین برود / «ما عندي» ندارم / «نقود» پول / «لأتي به» که او را ببرم / «لا تُوجد» وجود ندارد / «خذ» بگیر / «ثمراتي» میوه‌هایم / «قم ببيعها» به فروش آن پرداز / «لتحصل على نقود» تا پولی به دست آوری / «تحتاج» نیاز داری / «كذلك» این چنین / «السنوات» سال‌ها / «صارت» شد / «عجوزاً» پیر / «لا تُثمر» میوه نمی‌دهد / «كان ... ضاق» تنگ شده بود / «رجع» بازگشت / «أصبح» شد / «سرّت» خوشحال شد / «كانت تظنّ» گمان می‌کرد / «جاء به» آورد / «قربوا» نزدیک شدند / «فأسأ» تبری / «بيستت» ناامید شد / «سامحيني» مرا ببخش / «أريدُ» می‌خواهم / «أن أبني» که بسازم / «لعائلتي» برای خانواده‌ام / «أحتاج» نیاز دارم / «أخشابك» چوب‌هایت / «أجابت» پاسخ داد / «ليتني» کاش من / «أعطيتك» به تو دادم / «لم يصدّق» باور نکرد / «بدأ يقطعها» شروع به بریدن آن کرد.

ترجمه متن:

«درختی وجود داشت که شاخه‌هایی قوی و پر از میوه داشت. کودک کوچکی روزانه نزد آن می‌آمد تا با آن بازی کند و از آن بالا برود و از میوه‌هایش بخورد و وقتی خسته می‌شد زیر سایه‌اش می‌خوابید. روزها گذشت و آن کودک یک جوان شد و از آن درخت دست کشید و نزد آن بازنگشت. در روزی از روزها درخت آن جوان را دید که در حالی به سمتش می‌آمد که ناراحت بود. آن درخت با مهربانی تمام به او گفت: «با من بازی کن تا ناراحتی‌ات از بین برود.» جوان گفت: «پدرم مریض است و پول ندارم تا او را پیش پزشک ببرم.» درخت گفت: «پولی نزد من وجود ندارد، ولی میوه‌هایم را بگیر و به فروش آن‌ها اقدام کن تا پولی را که به آن نیاز داری به دست بیاوری.» پس جوان این چنین کرد.

سال‌ها گذشت و آن درخت پیر شد و میوه نمی‌داد و دلش برای کودکی که با آن بازی می‌کرد تنگ شده بود. در یکی از روزها آن پسر به سوی او بازگشت در حالی که مرد بزرگی شده بود و همراهش دو فرزند بود. درخت از این که گمان می‌کرد او فرزندانش را آورده تا با او بازی کنند خوشحال شد، ولی وقتی به آن نزدیک شدند تبری را در دستش دید و ناامید شد. مرد گفت: «مرا ببخش؛ من می‌خواهم خانه‌ای برای خانواده‌ام بسازم و به چوب‌هایت نیاز دارم.» درخت با ناراحتی پاسخ داد: «ای کاش قوی بودم و چوب‌های مناسبی برای ساختن خانه به تو می‌دادم، ولی ضعیف هستم.» مرد سخنش را باور نکرد و شروع به بریدن آن کرد.»

مشاوره در مورد حل سؤالات درک

متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

(١) سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.

(٢) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خونندن نصف و نیمه متن خیلی فایده‌ای نداره.

(٣) توی متن و گزینه‌ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

(٤) در سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنید و حتماً همه گزینه‌ها رو بخوانید سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنید!

۹۰ «ماذا تَسبَّبُ بَحْرُنَ الشَّابِّ؟ لَأَنَّ...» عَيِّنِ الجوابَ الصَّحيحَ:

- ۱) الشَّابُّ ما كان لديه بيت ليسكن فيه مع أسرته!
- ۲) والدته كانت قد مَرَضت و ليست لها نقود لثَّراجِع الطَّبيب!
- ۳) أباهُ كان قد مرض و لا يقدر الإتيان به إلى الطَّبيب!
- ۴) كان الشَّابُّ يحتاج إلى نقود كثيرة ليعالج داء والدیه!

زیرمبہٹ: عربی دوازدہم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چه چیزی باعث ناراحتی جوان شد؟ زیرا ...

- گزینه (۱): جوان خانهای نداشت تا با خانواده‌اش در آن زندگی کند! (این موضوع برای زمانی است که مرد بزرگی شده بود و مربوط به دوران جوانی‌اش نیست.)
- گزینه (۲): مادرش مریض شده بود و پول نداشت تا به پزشک مراجعه کند! (پدرش مریض شده بود نه مادرش.)
- گزینه (۳): پدرش مریض شده بود و قادر به بردن او نزد پزشک نبود! (دقیقاً) «أب» مترادف «والد» است)
- گزینه (۴): جوان به پول زیادی نیاز داشت تا بیماری پدرش را درمان کند! (متن نگفته پول زیادی نیاز داشت.)

عَبِّنِ الخَطَأَ حَسَبَ النَّصِّ:

۹۱

- (۱) الشَّجْرَةُ كَانَتْ وَحِيدَةً وَ لَمْ تَكُنْ شَجْرَةً قَرِيبَةً مِنْهَا لِتُصَاحِبَهَا!
- (۲) الشَّجْرَةُ كَانَتْ مَثْمَرَةً وَ الشَّابُّ يَبِيعُ ثَمَارَهَا سَنَوِيًّا لِلْحَصُولِ عَلَى نَقُودٍ!
- (۳) لَمَّا كَبُرَ الطِّفْلُ أَصْبَحَ رَجُلًا غَلِيظَ الْقَلْبِ وَ لَا يَهْتَمُّ بِمَا تَحْتَاجُ إِلَيْهِ الشَّجْرَةُ!
- (۴) الشَّجْرَةُ كَانَتْ تَحُبُّ الرِّجْلَ وَ طِفْلِيهِ مَعَ أَنَّ الرِّجْلَ قَصَدَ أَنْ يَقْطِعَهَا!

زیرمبث: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه (۱): درخت، تنها بود و درختی نزدیکش نبود تا با او همنشین کند! (متن چیزی برخلاف این عبارت ذکر نکرده که بخوایم بگیریم این گزینه غلطه.)
- گزینه (۲): درخت میوه‌دار بود و جوان سالانه برای به دست آوردن پول میوه‌هایش را می‌فروخت! (سالانه اشتباهه! یک بار این کار رو انجام داد.)
- گزینه (۳): وقتی کودک بزرگ شد، مردی سنگدل شد و به آن‌چه که درخت نیاز داشت اهمیت نمی‌داد! (بله سنگدل شده بود که او مد قطعش کنه.)
- گزینه (۴): درخت مرد و فرزندانش را دوست داشت با این‌که مرد قصد داشت آن را قطع کند! (با توجه به جمله آخرش که گفت «کاش قوی بودم ...» این عبارت درسته.)

عَيْنَ الصَّحِيحِ عَنِ الشَّجَرَةِ:

- ۱) لَمَّا أُدْرِكَتِ الشَّجَرَةُ أَنَّ الرَّجُلَ يُرِيدُ قَطْعَهَا حَاولَتْ أَنْ تَمْنَعَهُ لِأَنَّهَا لَا تُحِبُّ أَنْ تَمُوتَ!
- ۲) الشَّجَرَةُ كَانَتْ كَرِيمَةً جَدًّا وَ لَكِنَّهَا لَمْ تَعْرِفْ أَنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا كَبُرَ لَا يَهْتَمُّ إِلَّا بِمَنَافِعِهِ!
- ۳) كَانَتْ الشَّجَرَةُ تُحِبُّ أَنْ تُسَاعِدَ الرَّجُلَ فِي بِنَاءِ بَيْتِهِ وَ لَكِنَّهَا لَمْ تَمْتَلِكْ أَخْشَابًا صَالِحَةً!
- ۴) لَمَّا أَصْبَحَتِ الشَّجَرَةُ كَبِيرَةً السَّنِّ مَا كَانَتْ تُحِبُّ أَنْ يَصْعَدَهَا طِفْلًا الرَّجُلِ!

زیرمبث: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه (۱): وقتی که درخت فهمید آن مرد می‌خواهد قطعش کند، تلاش کرد که مانعش بشود زیرا دوست نداشت بمیرد! (با توجه به جمله آخرش که گفت «کاش قوی بودم تا چوب مناسب برای ساختن خونه بهت می‌دادم» این جمله غلطه.)
- گزینه (۲): درخت واقعاً بخشنده بود ولی نمی‌دانست که وقتی انسان بزرگ می‌شود فقط به منافع خودش اهمیت می‌دهد! (لزوماً این طوری نیست.)
- گزینه (۳): درخت دوست داشت که به مرد در ساختن خانه‌اش کمک کند، ولی چوب‌های مناسبی نداشت! (دقیقاً درسته!)
- گزینه (۴): وقتی درخت کهنسال شد دوست نداشت که فرزندان آن مرد از آن بالا بروند! (نه؛ متن گفته وقتی دید که اون مرد و بچه‌هاش او مدن فکر کرد که می‌خوان باهاش بازی کنن و از این قضیه خوشحال بود.)

• عین الخطأ عن الإعراب و التحليل الصرفي (٩٤ - ٩٣):

«لا تُوجد - قویة - سامحینی - أبني»:

٩٣

- (١) سامحینی: فعل أمر - للمخاطبة - مزید ثلاثی من مصدر «مسامحة» - معلوم - متعدّد / مفعوله ضمیر «الباء» و النون فی «سامحینی» و قایة
- (٢) قویة: مفرد مؤنث (جمعه المكسّر: أقویاء) - علی وزن «فعلیل» - نكرة - معرب / خبر «لیت» و مرفوع بالضمّة
- (٣) لا تُوجد: فعل مضارع للنفي - للغائبة - مجرد ثلاثی من مادّة «وجد» - مجهول / حذف فاعله و نائب فاعله «نقود» و مرفوع
- (٤) أبني: فعل مضارع - للمتکلم وحده - حروفه الأصلية: «بني» و ليس له حرف زائد - معلوم - متعدّد / مفعوله «بیئتاً» و هو منصوب بالفتحة

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو
می‌خواند یا خطا رو!!!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ١

اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن، بعد اگر سؤال حل نشد موارد سمت چپ رو بررسی کن.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓ خطای این گزینه:

خبر «لیت» و مرفوع («قویة» خبر «کنت» است و در نتیجه منصوب است.)

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذر ماه ١٤٠٣
مرحله هشتم

«طفلی - لم یُصدِّق - صالحه - أجابت»:

- ۱) لم یُصدِّق: فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي من باب «تفعیل» - حرفه الزائد واحد - متعدّ / فعل و فاعله «الرجل» و مفعوله «کلام»
- ۲) صالحه: مفرد مؤنث (جمعة السالم: صالحات) - على وزن «فاعل» - معرب / صفة و منصوب بالبتبعیة من موصوفها «أخشاباً» لأنه مفعول
- ۳) أجابت: فعل ماض - للمفرد المؤنث - مزيد ثلاثي (مضارعه: یجب) - معلوم / فعل و فاعله «الشجرة» و مرفوع بالضمّة
- ۴) طفلي: مثنی و مذکر (حذفت نونها بسبب الإضافة) - معرب / مجرور بالياء بحرف الجر

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً دقت کنید که صحیح
رو می‌خواد یا خطا رو!!!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن، بعد اگر سؤال حل نشد موارد سمت چپ رو بررسی کن.

Hint

درس‌Box

فعل‌های باب افعال (أفعل، یُفعل، أفعل، إفعال)، گاهی بر وزن‌های «أفأل، یُفیل، أفل، إفالة» به کار می‌روند!

مثال:

- أجاب، یُجیب، أجب، إجابة (جواب‌دادن)
- أشار، یُشیر، أشّر، إشارة (اشاره‌کردن)
- أنار، یُنیر، أنز، إنارة (نورانی‌کردن)

خطای این گزینه: **پاسخ خیلی تشریحی** ✓

مضارعه: «یجب» (فعل «أجاب» در قالب «أفأل» است، در نتیجه مضارع آن باید به شکل «یُفیل» باشد، بنابراین مضارعش «یُجیب» می‌باشد!)

• عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (١٠٠ - ٩٥)

عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

٩٥

- ١) عین البومة لا تَتَحَرَّكُ ولكنَّها تُحَرِّكُ رأسها حتَّى تُعَوِّضَ هذا النقص!
- ٢) سَجَلَتِ مُنْظَمَةُ اليونسكو المُحَافِظَاتِ الرَّائِعَةَ لِإيران في قائمتها!
- ٣) لِقَضَاءِ العُطَّلَاتِ سافَرْنَا إلى الریف حتَّى نُشَاهِدَ مناظره الخلابَة!
- ٤) رَسَمَ الأولاد صورةً جميلةً على رمل الساجِلِ و أظهروها للوالِدَيْنِ!

مشاوره در این تستها لازم نیست همه حرکتها بررسی بشن!!!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ٤

ابتدا برو سراغ وزن فعلها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمعهای مذکر سالم و مثنی. بعد به اسم تفضیلها، اسم فاعلها و اسم مفعولها و در نهایت به فعلهای مجهول دقت کن.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓ خطای این گزینه:

مُنْظَمَةُ (با توجه به معنی عبارت، به کلمه «مُنْظَمَةُ: سازمان» نیاز داریم نه «مُنْظَمَةُ: تنظیم کننده»). - المُحَافِظَاتِ (این کلمه جمع «المحافظة: استان» است، در نتیجه باید بر وزن «مُفَاعَلَةٌ» باشد نه «مُفَاعِلَةٌ»، بنابراین «المُحَافِظَاتِ» صحیح است.)

عَيْنَ فِعْلاً يُكَمِّلُ مَعْنَاهُ بِالْفَاعِلِ فَقَطُّ:

- ۱) إِذَا تَنَكَّرَ سَوْرَ الْجَهْلِ نَبْتَعِدُ عَنِ الْحِمَاقَةِ!
- ۲) اِنْتَجِبْ مِنْ هَذِهِ الْآبِيَاتِ خَمْسَ كَلِمَاتٍ أَصْلُهَا فَارَسِيَّةٌ!
- ۳) يَجْتَنِبُ أَصْدِقَائِي الْغَيْبَةَ فَإِنَّهَا مِنْ شَرِّ الْأُمُورِ!
- ۴) لَا تُثْمِتُوا الْقُلُوبَ بِكَثْرَةِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ!

مشاوره در سؤالاتی که مربوط به تشخیص لازم و متعدی است، همیشه حواستان به لازمبودن فعل‌های باب انفعال باشد!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۵

دنبال فعل لازم بگرد!

Hint

درس‌باکس

گاهی مفعول به همراه حرف «را» ترجمه نمی‌شود و به همراه یکی از حروف اضافه مانند «از، به، با، برای ...» ترجمه می‌شود!
مثال: «جاهدوا الکفار»: با کافران بجنگید. («الکفار» مفعول است ولی به همراه حرف اضافه «با» ترجمه شده است!)
تذکر: دقت داشته باشید که اگر معادل آن حرف اضافه در عبارت عربی وجود داشته باشد، اسم بعد از آن دیگر مفعول نیست، بلکه غالباً مجرور به حرف جرّ است.
مثال: «ذهبْتُ إلى المدرسة»: به مدرسه رفتم. («المدرسة» بعد از حرف اضافه «به» آمده است، اما چون در عبارت عربی «إلى» به کار رفته، دیگر مفعول نیست.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ سؤال از ما فعلی را می‌خواهد که معنایش فقط با فاعل کامل شود، یعنی دیگر نیازی به مفعول نداشته باشد. پس باید به دنبال یک فعل لازم باشیم. در گزینه (۱) «ینکسر: شکسته می‌شود» و «نبتعد: دور می‌شویم» لازم هستند، چون مفعول ندارند! ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): هرگاه دیوار نادانی شکسته شود ما از حماقت دور می‌شویم!

گزینه (۲): از بین این بیت‌ها پنج کلمه را انتخاب کن که ریشه آن‌ها فارسی باشد. («انتخب» متعدی است، زیرا «خمس» مفعول آن است.)

گزینه (۳): دوستانم از غیبت دوری می‌کنند، زیرا آن از بدترین کارهاست. («یجتنب» متعدی است، زیرا «الغیبة» مفعول آن است.)

گزینه (۴): دل‌ها را با زیادی غذا و نوشیدنی نمی‌رانید! («لا تُمیتوا» متعدی است، زیرا «القلوب» مفعول آن است.)

فعل‌های باب انفعال همواره لازم هستند، پس بدون توجه به ترجمه گزینه‌ها «ینکسر» که مضارع باب انفعال است، پاسخ صحیح می‌باشد! **تیزبازی**

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذر ماه ۱۴۰۳
مرحله هشتم

عین الفاعل ليس مبنياً!

۹۷

- ۱) أَخْبَرْنَا الْمَدِيرَ أَنَّ مَعْلَمَنَا بِسَبَبِ مَرَضِهِ يَبْقَى فِي الْبَيْتِ!
- ۲) سَتَرِي كَيْفَ يَتَقَدَّمُ هَؤُلَاءِ الطَّلَابُ فِي حَيَاتِهِمُ الصَّعْبَةَ!
- ۳) تَعَلَّمَ هَذَا الطَّالِبُ مَطْلَبًا مَهْمًا عَنْ رِعَايَةِ صِحَّةِ الْأَسْنَانِ!
- ۴) لَا يَنْدَمُ مَنْ يَعْمَلُ بِوَأْجِبَاتِهِ الْإِنْسَانِيَّةِ فِي الْأُمُورِ الْيَوْمِيَّةِ!

مشاوره حتماً اسم‌های مبنی را در یک لیست برای خودتان بنویسید و بر آن‌ها مسلط شوید!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۶

دنبال فاعلی بگرد که یک اسم معرب باشد!

Hint

درسی Box

مهم‌ترین اسم‌های مبنی عبارت‌اند از:

۱) تمام ضمایر (۲) اسم‌های اشاره (به‌جز مثنایها یعنی «هَذَا، هَذَيْنِ، هَاتَانِ، هَاتَيْنِ») (۳) کلمات پرسشی (۴) موصولات (الَّذِي، الَّتِي، الَّذِينَ، مَنْ، مَا و ...)

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- گزینه ۱: مدیر، به ما خبر دارد که معلممان به خاطر بیماری‌اش در خانه می‌ماند! («المدیر» فاعل «أخبر» و یک اسم معرب است. دقت کنید که «نا» در «أخبرنا» مفعول است.)
- گزینه ۲: خواهی دید که چگونه این دانش‌آموزان در زندگی سخت خود پیشرفت می‌کنند! («هؤلاء» فاعل «يتقدم» است و چون اسم اشاره می‌باشد مبنی است.)
- گزینه ۳: این دانش‌آموز مطلب مهمی را دربارهٔ رعایت سلامتی دندان‌ها یاد گرفت! («هذا» فاعل «تعلم» است و چون اسم اشاره می‌باشد مبنی است.)
- گزینه ۴: پشیمان نمی‌شود کسی که به واجبات انسانی خود در کارهای روزانه عمل می‌کند! («مَنْ» فاعل «لا يندم» است و چون از موصولات می‌باشد، مبنی است.)

هرگاه یک گروه اسمی در جایگاه یک نقش قرار بگیرد، فقط اولین کلمهٔ گروه آن نقش را می‌گیرد!

نکته

مثال: در عبارت «يتقدم هؤلاء الطلاب»: این دانش‌آموزان پیشرفت می‌کنند» در گزینه ۲) «هؤلاء» فاعل است نه «الطلاب».

عین الخبر یختلف نوعه: ۹۸

- (۱) أغلب الحيوانات إضافة إلى امتلاكها للغة خاصة تمتلك لغة عامة!
- (۲) تناؤل عصير الليمون يُعوّض قلة فيتامين سي!
- (۳) استقرار الوضع الأمني في إيران يُشجّع السائحين إلى السفر إليها!
- (۴) هذان والدان قد فرحا بنجاح أولادهما في امتحانات المدرسة!

مشاوره معمولاً تشخیص خبر یکی از جالشی‌ترین مباحث محلّ اعرابی برای دانش‌آموزان است!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۵

خبر رو در گزینه‌ها پیدا کن و چک کن ببین در کدام گزینه‌ها فعله و در کدام گزینه‌ها اسم یا جاز و مجروره.

خبر سه حالت دارد و می‌تواند یکی از موارد زیر باشد:

- (۱) اسم ← مثال: هو طالبٌ.
- (۲) فعل ← مثال: هو یدرسُ فی عَرَفْتِه.
- (۳) جاز و مجرور ← مثال: هو فی البیت.

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): بیشتر حیوانات علاوه بر داشتن یک زبان خاص، یک زبان عمومی دارند! «تمتلك: دارند» خبر از نوع فعل است.
- گزینه (۲): خوردن آب لیمو کمبود ویتامین سی را جبران می‌کند! («یعوّض: جبران می‌کند» خبر و از نوع فعل است).
- گزینه (۳): برقراری امنیت در ایران، گردشگران را به سفر به آن تشویق می‌کند! («یُشجّع: تشویق می‌کند» خبر و از نوع فعل است).
- گزینه (۴): این‌ها، پدر و مادری هستند که به خاطر موفقیت فرزندان‌شان در امتحانات مدرسه خوشحال شده‌اند! («والدان» خبر و از نوع اسم است و با بقیه گزینه‌ها تفاوت دارد).

اگر مبتدا یک اسم اشاره باشد و بعد از آن یک اسم بدون «ال» به کار برود قطعاً خبر است! مثلاً در گزینه (۴) «هذان» مبتداست و بعدش «والدان» اسم بدون «ال» است، پس حتماً «والدان» خبر است.

«نحن ناجحون عندما نجتهد كثيراً» عین الصحیح مع «إِنَّ»:

(۱) إِنَّ نحن ناجحون عندما نجتهد كثيراً!

(۲) إِنَّا ناجحون عندما نجتهد كثيراً!

(۳) إِنَّ نحن ناجحین عندما نجتهد كثيراً!

(۴) إِنَّا ناجحین عندما نجتهد كثيراً!

مشاوره بازنویسی یک جمله به همراه یک حرف مشبّه بالفعل یکی از تیپ تست‌های رایج از درس ۱ دوازدهم است.

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواست باشه حرف مشبّه بالفعل مستقیماً بر سر ضمیر منفصل (مثل «هو») نییاد. ضمناً اسم این حروف منصوب و خبرشون مرفوع هست.

درسی Box

وقتی ابتدای یک جمله ضمیر منفصل باشد، برای بازنویسی آن جمله با یک حرف مشبّه بالفعل، باید آن ضمیر را به ضمیر متصل تبدیل کرده و آن را به حرف مشبّه بالفعل متصل کنیم، اما اگر مبتدا یک اسم معرب باشد کافی است آن را تحت عنوان اسم حروف مشبّهة بالفعل منصوب کنیم و جمله را بازنویسی کنیم!

مثال: إِنَّ + الْمُجِدُّ نَاجِحٌ ← إِنَّ الْمُجِدُّ نَاجِحٌ.

- إِنَّ + هو نَاجِحٌ ← إِنَّهُ نَاجِحٌ.

عبارت صورت سؤال با ضمیر منفصل «نحن» آغاز شده است، پس برای بازنویسی جمله با حرف مشبّه بالفعل «إِنَّ» باید «نحن» را

به ضمیر متصل «نا» تبدیل کنیم. (رَدّ گزینه‌های (۱) و (۳))

ضمناً «ناجحون» که خبر است باید مرفوع باقی بماند، در نتیجه «ناجحین» نادرست است. (رَدّ گزینه‌های (۳) و (۴))

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین الصحیح فی عمل «لا» النافیة للجنس:

۱۰۰

- ۱) لا عملاً أحسن من تحمّل المشقّات العارضة فی الدنیا!
- ۲) فی هذه الدنیا لا شیءٌ أحقُّ بالسّجن من اللّسان!
- ۳) لكلّ إنسان نعرفه لا لباس أجمل من العافیة!
- ۴) الیوم فی مدرستنا لا طالبٌ كتبَ واجباته من قبل!

مشاوره تأثیر لای نفی جنس بر اعراب اسم و خبرش از مهم‌ترین مباحث درس ۱ دوازدهم است.

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

دقت کن که اسم «لا» فقط باید آخرش یک «فتحه» داشته باشه و تنوین و «ال» نداشته باشه! خبر «لا» هم اگر یه اسم معرب باشه باید مرفوع باشه، ولی اگر اسم مبنی، فعل یا جاز و مجرور باشه مرفوع بودنش رو نشون نمی‌ده!

Hint

اسم لای نفی جنس اسم نکره‌ای است که آخرش فتحه دارد و خبر آن مرفوع است.

درس‌Box

مثال: لا شیءٌ أحقُّ بالسّجن من اللّسان.

در این عبارت، «شیء» اسم «لا» و «أحقُّ» خبر «لا» است.

تذکر: دقت کنید که خبر لای نفی جنس می‌تواند اسم، فعل و یا یک جاز و مجرور باشد. اگر خبر «لا» یک اسم معرب باشد مرفوع بودنش را نشان می‌دهد، در غیر این صورت علامت اعراب رفع را نخواهد داشت.

مثال: لا طالبٌ كتبَ واجباته فی هذا الصّف.

در این عبارت، «طالب» اسم «لا» و فعل «كتبَ» خبر «لا» است، ولی چون فعل ماضی است علامت رفع را نشان نمی‌دهد.

در گزینه (۱) «لا عملاً» نادرست است، زیرا اسم «لای نفی جنس» نباید تنوین داشته باشد، بنابراین «لا عمل» صحیح است.

در گزینه (۲) «أحقُّ» نادرست است، زیرا خبر «لای نفی جنس» باید مرفوع باشد نه منصوب، بنابراین «أحقُّ» صحیح است.

در گزینه (۳) «أجمل» نادرست است، زیرا خبر «لای نفی جنس» باید مرفوع باشد نه منصوب، بنابراین «أجمل» صحیح است.

در گزینه (۴) «طالب» اسم «لای نفی جنس» و «كتبَ» خبر آن است، اما چون فعل است علامت رفع را نشان نمی‌دهد و صحیح است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه درباره اطلاعات مورخی که ۳۰۰ سال پیش در ایران در زمینه سلسله‌های پادشاهی ایران باستان کتاب می‌نوشته، درست است؟

- (۱) اطلاعات چندانی از بنیان‌گذار نخستین حکومت آریایی در ایران نداشته است، اما کمبوجیه را می‌شناخت.
- (۲) با سلسله پیشدادیان آشنایی داشت، اما به اشتباه دَهیوک را دیاکو می‌خواند.
- (۳) با نام پادشاهان سلسله کیانیان آشنایی داشت، اما از خاندانی که بر آنشان حکومت می‌کرد، اطلاعی نداشت.
- (۴) دوره حکومتی ساسانیان را بعد از پیشدادیان در نظر می‌گرفت و درباره حکومتی که بر آشوریان غلبه کرد اطلاعات کمی داشتند.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۹

تحقیقات جدید تاریخی که در دو قرن اخیر صورت گرفته، آگاهی و شناخت محققان را از تاریخ ایران در دوران باستان متحول کرده است. تا قبل از آن، ایرانیان اطلاعات دقیقی از سلسله‌های دوران باستان نداشتند؛ به طوری که:

- (۱) پیشدادیان و کیانیان را به ترتیب، نخستین و دومین سلسله پادشاهی می‌دانستند.
- (۲) سلسله‌های اشکانیان و ساسانیان را سلسله‌های حکومتی بعد از پیشدادیان و کیانیان در نظر می‌گرفتند.
- (۳) اطلاعی از مادی‌ها و هخامنشیان نداشتند.

ایرانیان تا قبل از تحقیقات تاریخی جدید، کیانیان را دومین سلسله پادشاهی ایران می‌دانستند و از قبیله بزرگ خاندان هخامنشی که شاخه‌ای از آن‌ها بر آنشان حکومت می‌کردند، اطلاعاتی نداشتند.

قبیله پاسارگادی، یکی از قبایل مهم قوم پارسی به شمار می‌رفت که رئیس آن، هخامنش و سلسله هخامنشی منسوب به او بود. وی جد کوروش کبیر است.

ایرانیان تا دویست سال پیش، هیچ‌گونه اطلاعاتی از مادی‌ها و هخامنشیان نداشتند؛ بنابراین هر گزینه‌ای که به شناخت ماد و هخامنشی‌ها اشاره می‌کند رو رد کنید تا به جواب درست برسید!

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): بر طبق تحقیقات جدید، مادی‌ها بنیان‌گذار نخستین حکومت آریایی در ایران شناخته می‌شوند و کمبوجیه یکی از پادشاهان سلسله هخامنشی است و مورخان تا دویست سال پیش اطلاعی از این دو سلسله نداشتند.

گزینه (۲): دَهیوک یکی از رؤسای قبایل مادی بود که به اشتباه او را دیاکو می‌خوانند، اما این مسئله هنوز در ۳۰۰ سال پیش مشخص نشده بود.

گزینه (۴): مادی‌ها بودند که بر آشوریان (با کمک حکومت بابل) غلبه کردند و در ۳۰۰ سال پیش هنوز مورخان اطلاعی از آنان نداشتند. (نه این که اطلاعات آن‌ها کم باشد.)

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

تیزبازی

در کدام گزینه، زمان وقوع رویدادهای پس از به تخت نشستن داریوش بزرگ هخامنشی، به درستی بر روی خط زمان نشان داده شده است؟

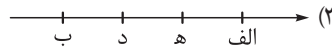
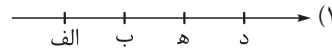
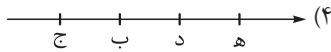
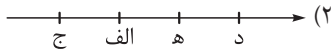
(الف) تصرف غرب و شمال غرب هند

(ب) لشکرکشی به مناطق واقع در شمال دریای سیاه

(ج) سرکوب شورش گوماته‌مغ

(د) وقوع جنگ ماراتن

(ه) تصرف جزایر دریای اژه

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۹

به صورت سؤال دقت کنید! رویدادهای پس از به تخت نشستن داریوش بزرگ از ما خواسته شده! بنابراین عبارت «ج» همین جا می‌ره کنار چون قبل از به تخت نشستن داریوش اتفاق افتاده.

Hint

دربسی Box

مروری بر برخی از اقدامات داریوش هخامنشی	
<ul style="list-style-type: none"> همراهی با تعدادی از سران خاندان‌های پارسی سرکوب شورش گوماته‌مغ و دیگر مدعیان قدرت 	قبل از به تخت نشستن
<ul style="list-style-type: none"> سرکوب شورش‌های داخلی و برقراری آرامش و امنیت در سراسر قلمرو هخامنشیان لشکرکشی به شرق و تصرف قسمت‌هایی از غرب و شمال غرب هند لشکرکشی به مناطق دوردستی در شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی (معلول) به منظور دفع حملات قبایل صحراگرد سکایی (علت) تأسیس سپاه جاویدان احداث جاده شاه‌ی و برپایی کاخ‌ها و بناهای مجلل به‌ویژه در شوش و تخت جمشید 	وقایع بعد از به تخت نشستن تا سال‌های آخر حکومت
<ul style="list-style-type: none"> درگیری با یونان در غرب شورش شهر میلئوس علیه هخامنشیان تصرف جزایر دریای اژه و لشکرکشی به یونان وقوع جنگ ماراتن و شکست هخامنشیان در آن 	اواخر دوران پادشاهی

داریوش بزرگ پس از به تخت نشستن، اقدام به فرونشاندن شورش‌های داخلی و برقراری آرامش و امنیت در سرتاسر شاهنشاهی هخامنشی کرد و سپس به شرق لشکرکشی کرد و قسمت‌هایی از غرب و شمال غرب هند را به قلمرو خود افزود (الف). او هم‌چنین به منظور دفع حملات قبایل صحراگرد سکایی به مناطق دوردستی در شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی لشکرکشی کرد (ب). در پی شورش ساکنان میلئوس علیه حکومت هخامنشی با تشویق آتنی‌ها، داریوش تصمیم به تنبیه آتنی‌ها گرفت. ناوهای ایرانی نخست جزایر دریای اژه را تصرف کردند (ه) و سپس سپاه ایران وارد خاک یونان شد و در جایی به نام ماراتن موضع گرفتند که در نهایت این جنگ به شکست هخامنشیان انجامید. (د)

بنابراین ترتیب رویدادهای پس از به تخت نشستن داریوش عبارت است از: الف ← ب ← ه ← د

اگره حواست نباشه و سرکوب شورش گوماته‌مغ رو هم جزء وقایع پس از به تخت نشستن داریوش در نظر بگیری، ترتیب عبارت‌ها رو از «ج» می‌شمی و میفتی تو دام گزینه (۲).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

به ترتیب، میزان وقوع عبارت‌های «الف» و «ب» و درجه قطعیت فرضیه‌های «ج» و «د»، در کدام گزینه به درستی مقایسه شده است؟

الف) هجوم آشوریان به ایران برای کسب غنائم

ب) هجوم قبایل بیابانگرد عرب به شهرها و آبادی‌های ایران در زمان ساسانیان

ج) اشتباه‌بودن اقدام خسرو پرویز در برانداختن حکومت دست‌نشانده اعراب لخمی

د) ورود اقوام آریایی به ایران در حدود ۱۵۰۰ ق.م

۱) «ب» به ندرت و «الف» مکرر اتفاق می‌افتاد. - همه مورخان «د» را باور دارند، اما فقط برخی از آن‌ها، «ج» را پذیرفته‌اند.

۲) «الف» به ندرت و «ب» همیشگی اتفاق می‌افتاد. - عموم مورخان به «ج» باور دارند، اما باستان‌شناسان در صحت «د» تردید دارند.

۳) «الف» دائماً و «ب» گاهی اتفاق می‌افتاد. - باستان‌شناسان در صحت «ج» تردید دارند، برخلاف عموم مورخان که «د» را پذیرفته‌اند.

۴) «الف» مانند «ب» پیاپی و مکرر اتفاق می‌افتاد. - برخی از مورخان به «ج» باور دارند و تعداد قابل توجهی از باستان‌شناسان «د» را پذیرفته‌اند.

مشاوره در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ دو سؤال داشتیم که از درجه احتمال و قطعیت رویدادها و نسبت مقبولیت اخباری که مورخان و باستان‌شناسان اون رو قبول دارن، اومده بودن! این نشون می‌ده که قیدها و درجه شدت و قطعیت وقوع رویدادها و فرضیات تاریخی برای طراحان کنکور اهمیت زیادی پیدا کرده و ممکنه در سال آینده به شکل دیگری بازم ازش سؤال داشته باشیم؛ بنابراین حین مطالعه کتاب درسی حواستون به کلماتی همچون «احتمالاً»، «برخی یا تمامی»، «دائماً یا به ندرت»، «بلافاصله یا بعد از مدتی»، «نخستین»، «نسبتاً» و ... باشه.

زیرمبحث: تاریخ دهم - ترکیبی، درس‌های ۹ و ۱۰

بررسی عبارت‌ها:

✓ پاسخ خیلی تشریحی

الف) آشور که حکومت نسبتاً نیرومندی در شمال بین‌النهرین بود، برای به دست آوردن فلزات، سنگ‌های قیمتی و غنائم دائماً به سرزمین‌های همسایه، از جمله نواحی غربی ایران هجوم می‌آورد.

ب) قبایل بیابانگرد عرب در زمان حکومت ساسانیان دائماً به شهرها و آبادی‌های ایران در حاشیه جنوبی خلیج فارس و دریای عمان دستبرد می‌زدند.

ج) برخی از مورخان، اقدام خسرو پرویز در برانداختن حکومت لخمیان را اشتباه بزرگی می‌شمارند که باعث شد مرزهای جنوب غربی ایران در برابر هجوم اعراب بی‌دفاع بماند.

د) براساس فرضیه‌ای که تعداد قابل توجهی از باستان‌شناسان و مورخان آن را پذیرفته‌اند، اقوام آریایی در حدود ۱۵۰۰ ق.م وارد فلات ایران شدند.

کدام موارد دربارهٔ نبردهای ایران و روم در دوران حکومت اشکانیان و ساسانیان، درست است؟

- (الف) نتیجهٔ جنگ اشکانیان با رومیان در زمان پادشاهی اُرد دوم و اَرَدوان چهارم، مشابه بود.
 (ب) ارمنستان از جمله مناطق مرزی مشترکی بود که رومیان هم در زمان اشکانیان و هم ساسانیان در پی تسلط بر آن بودند.
 (ج) کشته‌شدن گردیانوس و اسارت والرینوس از نتایج نبردهای رومیان با ایران در زمان شاپور دوم ساسانی بود.
 (د) پس از جنگ حران، اشکانیان و رومیان بارها بر سر تسلط بر مناطق مرزی با هم جنگیدند که از روزگار مهرداد یکم تا آخرین پادشاه اشکانی ادامه یافت.

(۲) «ب» - «ج»

(۱) «الف» - «ب»

(۴) «ج» - «د»

(۳) «د» - «الف»

مشاوره هر سال، تعداد بیشتری از تست‌های کنکور از تمرکز صرف بر یک موضوع به سمت ترکیبی شدن می‌ره؛ بنابراین شما هم باید یاد بگیرید که ترکیبی و مقایسه‌ای درس بخوانید و مفاهیم مشترک در قسمت‌های مختلف رو کنار هم بذارید. مثل مبحث نبردها و درگیری رومیان با ایران که در دوران سلسله‌های مختلفی تکرار شده.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۱۰

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) یکی از مهم‌ترین جنگ‌های اشکانیان و رومیان به نام جنگ حران در زمان پادشاهی اُرد دوم اتفاق افتاد که به شکست رومیان منجر شد. آخرین پادشاه اشکانیان، اَرَدوان چهارم بود که نیروهای مهاجم رومی را شکست داد و آنان را مجبور به پرداخت غرامت کرد؛ بنابراین نتیجهٔ نبردهای اشکانیان و رومیان در زمان این دو پادشاه پیروزی سپاه ایران بود. (درست)
- (ب) اشکانیان و رومیان بارها بر سر تسلط بر ارمنستان و مرزهای سوریه، با هم جنگیدند. ساسانیان و رومیان نیز بر سر تسلط بر برخی سرزمین‌های مرزی، به‌ویژه ارمنستان، با یکدیگر اختلاف و درگیری داشتند. (درست)
- (ج) نبردهای ذکرشده در دوران پادشاهی شاپور یکم (نه دوم) ساسانی اتفاق افتاده است. (نادرست)
- (د) در روزگار مهرداد یکم، هنوز ایران و روم با هم همسایه نشده بودند. (نادرست)
- در روزگار مهرداد دوم، اشکانیان تا رود فرات پیش رفتند و با امپراتوری روم همسایه شدند.

هر یک از توصیفات زیر، به ترتیب، مربوط به خصوصیات سپاه کدام یک از سلسله‌های ایرانی است؟

- (الف) سواره‌نظام از ارکان اصلی این سپاه بود.
 (ب) سلاح اصلی سواره‌نظام چابک این حکومت، تیروکمان و نیزه بود.
 (ج) این حکومت از نیروی دریایی نیز برخوردار بود.
 (د) سومین پادشاه این سلسله، تدارکات و یگان‌های بارکش را در کنار سپاه قرار داد.

(۱) هخامنشیان - هخامنشیان - ساسانیان - هخامنشیان

(۲) اشکانیان - هخامنشیان - هخامنشیان - ساسانیان

(۳) هخامنشیان - اشکانیان - ساسانیان - اشکانیان

(۴) اشکانیان - اشکانیان - هخامنشیان - مادی‌ها

زیرمبحث: تاریخ دهم، درس ۱۱

کرتی Box

وضعیت سپاه و جنگ‌افزارها در سلسله‌های مختلف ایران باستان بدین شرح بوده است:

<ul style="list-style-type: none"> • دهبوک، برای مقابله با هجوم آشوری‌ها، هگمتانه را به صورت دژی نظامی درآورد. • هووخشتر، سپاه خود را به دسته‌های کمان‌داران، نیزه‌داران و سواران تقسیم کرد و در کنار آنان، دسته‌های پشتیبانی، تدارکات و یگان‌های بارکش قرار داد. 	مادی‌ها
<ul style="list-style-type: none"> • سپاه هخامنشی تا زمان داریوش یکم متکی بر واحدهای مختلف پیاده‌نظام بود. • داریوش، نیروی ویژه ده‌هزارنفری به نام سپاه جاویدان را تشکیل داد که هیچ‌گاه از شمار آن‌ها کم نمی‌شد. • در سپاه هخامنشی سواره‌نظام جایگاه مهمی داشت و سلاح اصلی آنان نیزه بود. 	هخامنشیان
<ul style="list-style-type: none"> • اشکانیان به نیروی سواره‌نظام اهمیت فراوان می‌دادند و در سپاه آن‌ها، پیاده‌نظام نقش چندانی نداشت. • اساس تشکیلات نظامی اشکانیان، سواره‌نظام چابکی بود که در هنگام سواری تیراندازی می‌کرد و سلاح اصلی آن‌ها، تیر و کمان و نیزه بود. • اشکانیان به تدریج سواره‌نظام دارای سلاح سنگین نیز تشکیل دادند که مجهز به زره و کلاه‌خود بود. 	اشکانیان
<ul style="list-style-type: none"> • با به قدرت رسیدن ساسانیان، سپاه دائمی و مجهزی به وجود آمد که اصلی‌ترین بخش آن را سواره‌نظام سنگین اسلحه زره‌پوش موسوم به «آسواران» تشکیل می‌داد. • بخش دیگری از سپاه ساسانی را سواره‌نظام سبک‌اسلحه که افراد آن مجهز به کمان بودند، تشکیل می‌داد. 	ساسانیان

از موارد بولدشده در جدول بالا، مشخص می‌شود که در ایران باستان، «سواره‌نظام» اهمیت بیشتری نسبت به پیاده‌نظام داشته.

در سپاه ساسانی، اعضای سواره‌نظام از میان جوانان طبقه اشراف و نجبا برگزیده می‌شدند، اما پیاده‌نظام عمدتاً شامل روستاییانی بود که اسلحه و تجهیزات مناسبی نداشتند و به لحاظ نظامی، چندان اهمیتی به آن‌ها داده نمی‌شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

(الف) در سپاه هخامنشی سواره‌نظام جایگاه مهمی داشت (از زمان پادشاهی داریوش به بعد) و اشکانیان نیز، به نیروی سواره‌نظام اهمیت فراوان می‌دادند. (درستی قسمت اول تمام گزینه‌ها)

اگر بخواهیم سخت‌گیر باشیم، چون عبارت «الف» دوره پادشاهی مشخص نکرده؛ بنابراین اشکانیان جواب درست‌تریه.

(ب) اساس تشکیلات نظامی اشکانیان، سواره‌نظام چابکی بود که در هنگام سواری تیراندازی می‌کرد. مهم‌ترین جنگ‌افزارهای این سپاه، تیر و کمان و نیزه بود.

(ج) یکی از اقدامات بزرگ داریوش یکم هخامنشی، تأسیس نیروی دریایی بود. به تدبیر این پادشاه، چندین پایگاه دریایی در خلیج فارس، دریای سرخ و دریای مدیترانه به وجود آمد. نیروی دریایی ساسانی نیز از ابتدای تأسیس این سلسله به وجود آمد. (درستی قسمت سوم تمام گزینه‌ها)

(د) سومین پادشاه ماد، هووخشتر سپاه خود را به دسته‌های کمانداران، نیزه‌داران و سواران تقسیم کرد و در کنار آنان دسته‌های پشتیبانی، تدارکات و یگان‌های بارکش قرار داد.

مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۱) ایران و جهان باستان (پایه دهم)، برای توضیح یا اثبات کدام یک از عبارتهای زیر با کمبود یا محدودیت

و پراکندگی منابع مواجه هستند؟

(الف) اهمیت به انصاف و اجتناب از دروغ توسط شاهان هخامنشی

(ب) موقعیت و حقوق زنان طبقه فرودست در جامعه ایران باستان

(ج) قوانین و محاکمات موجود در عصر ساسانی

(د) نظام و سلسله مراتب سیاسی و اداری مادیها

(۱) «الف» - «ب»

(۲) «ب» - «ج»

(۳) «ب» - «د»

(۴) «الف» - «ج»

مشاوره نوع دیگری از سؤالات تاریخ، که در کنکور تکرار می‌شود، موشکافی منابع هستند. هر جایی تو کتاب، منبع روایت خیر رو دیدید، حتماً بهش توجه کنید و برای خودتون یک لیست خلاصه از اون‌ها داشته باشید. منابع و مراجعی مثل: روایت‌های هرودت، سنگ‌نوشته‌ها و لوح‌های گلی، آثار باستانی، نوشته‌های مورخان و سفیران، سفرنامه‌ها و ...

زیرمبدا: تاریخ دهم - ترکیبی - درس‌های ۱۱ و ۱۲

یادتون باشه که معمولاً، تکرار می‌کنم معمولاً، در رابطه با ابعاد مختلف عصر ساسانی، اطلاعات و مدارک نسبتاً خوبی موجود داریم.

(ب) درباره زنان و موقعیت و حقوق آنان در ایران باستان، مدارک و اطلاعات پراکنده‌ای وجود دارد که بیشتر مربوط به زنان طبقه اشراف و مقام‌های حکومتی است؛ بنابراین اطلاعات مربوط به زنان طبقه فرودست حتی کم‌تر و محدودتر است.

(د) ارائه تصویری روشن و کامل از نحوه اداره کشور و تشکیلات اداری در دوران ماد، به دلیل کمبود اسناد و شواهد مکتوب، بسیار دشوار است.

بررسی سایر عبارتهای:

(الف) در سنگ‌نوشته‌هایی که از شاهان هخامنشی به‌ویژه داریوش یکم بر جای مانده، نکته‌ها و مطالبی درباره انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بی‌داد به چشم می‌خورد.

(ج) درباره قضاوت و دادرسی در دوره ساسانیان اطلاعات و مدارک بیشتری باقی مانده است. مجموعه‌ای از قوانین و محاکمات عصر ساسانی در کتاب «مادیان هزاردادستان» به زبان پهلوی گردآوری شده و منبع ارزشمندی برای آشنایی با نظام حقوقی و دادرسی آن دوره محسوب می‌شود.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه دربارهٔ اوضاع گروه‌ها و طبقات اجتماعی در دوره‌ای که موبدان زرتشتی، مدافع نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقهٔ حاکم بودند و

دورهٔ ساسانیان

آن را برای حفظ نظم لازم می‌دانستند، درست است؟

(۱) طبقهٔ جدیدی به نام دبیران به طبقهٔ حاکم در نظام طبقاتی دورهٔ مذکور اضافه شد.

(۲) این دوره سرآغازی بر شکل‌گیری نابرابری‌های اجتماعی شد.

(۳) گروه جنگجویان در این دوره در جایگاه بالاتری نسبت به روحانیان و کشاورزان قرار گرفت.

(۴) در این دوره اسیران جنگی برای کار در معادن شاهی به خدمت گرفته می‌شدند.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در دوران ساسانیان، موبدان زرتشتی، مدافع نابرابری‌ها و امتیازات طبقهٔ حاکم بودند و چنین وانمود می‌کردند که این تفاوت‌ها و تمایزها برای حفظ نظم و ثبات کشور لازم است. هم‌چنین در این دوره گروه جدیدی به نام دبیران به طبقهٔ حاکم افزوده شد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): دورهٔ کوتاه فرمانروایی **مادها**، سرآغازی بر شکل‌گیری نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی بود.

در دورهٔ **هخامنشیان** به دلیل (۱) افزایش فتوحات و (۲) توسعهٔ تشکیلات حکومتی، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی بین طبقهٔ حاکم و مردم عادی **افزایش** یافت.

گزینهٔ (۳): در دوره‌ای که اقوام آریایی در ایران زندگی می‌کردند، افراد جامعه بر پایهٔ شغل و پیشه، به سه گروه روحانیون، جنگجویان و کشاورزان و شبانان تقسیم شده بودند. در دورهٔ **هخامنشیان**، به دلیل اهمیت فتوحات نظامی، گروه جنگجویان نسبت به دو گروه دیگر، در جایگاه بالاتری قرار گرفت.

گزینهٔ (۴): در زمان **اشکانیان**، شمار چشمگیری از اسیران جنگی، در فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان‌سازی، معادن شاهی و خدمات خانگی به کار گرفته می‌شدند.

تاریخ

۱۸

کدام موارد دربارهٔ رویدادهای زمان پادشاهان قاجار و اقدامات آنها درست است؟

- (الف) جانشین آقامحمدخان در سامان دادن به اوضاع داخلی ناکام، اما در مقابله با نفوذ سیاسی خارجی موفق بود. (فتحعلی شاه)
 (ب) پس از مرگ محمدشاه، ولیعهد او با تدابیر میرزا ابوالقاسم خان قائم مقام فراهانی به پادشاهی رسید. (ناصرالدین شاه)
 (ج) نفوذ دولت‌های روسیه و انگلستان در دوران صدارت معلم درویش مسلک این پادشاه افزایش یافت. (محمدشاه)
 (د) این پادشاه برای ایجاد یکپارچگی سیاسی و بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی به سرتاسر قلمرو ایران تلاش زیادی کرد. (آقامحمدخان)
- (۱) «الف» - «ب»
 (۲) «الف» - «د»
 (۳) «ب» - «ج»
 (۴) «ج» - «د»

مشاوره این شکل سؤال در کنکور اردیبهشت ماه ۱۴۰۳ رونمایی شد. تجربه کنکورهای گذشته نشون داده که حداقل یکی دو سوال کنکور، به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به اقدامات منسوب به پادشاهان و فرمانروایان اختصاص داره؛ پس حواست خیلی به این مباحث باشه.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت‌های «ج» و «د» درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) فتحعلی شاه قاجار، برادرزاده و جانشین آقامحمدخان، در حفظ یکپارچگی کشور و سامان دادن به اوضاع داخلی موفق بود، اما در مقابله با تهاجم نظامی و نفوذ سیاسی کشورهای اروپایی ناکام ماند.

(ب) پس از مرگ محمدشاه، ولیعهد او ناصرالدین شاه با درایت میرزاتقی خان فراهانی بر تخت پادشاهی نشست. دقت کنید که میرزا ابوالقاسم خان قائم مقام وزیر محمدشاه قاجار بود.

برای پاسخ به این تیپ سؤالات، فقط به دنبال پیدا کردن نادرستی در عبارت یا واژه داخل پرانتز نباش، بلکه ممکنه بخشی از عبارت ذکر شده هم نادرستی داشته باشه.

تیزبازی

پایه دوازدهم انسانی
 شروع از مهر
 نهم آذر ماه ۱۴۰۳
 مرحله هشتم

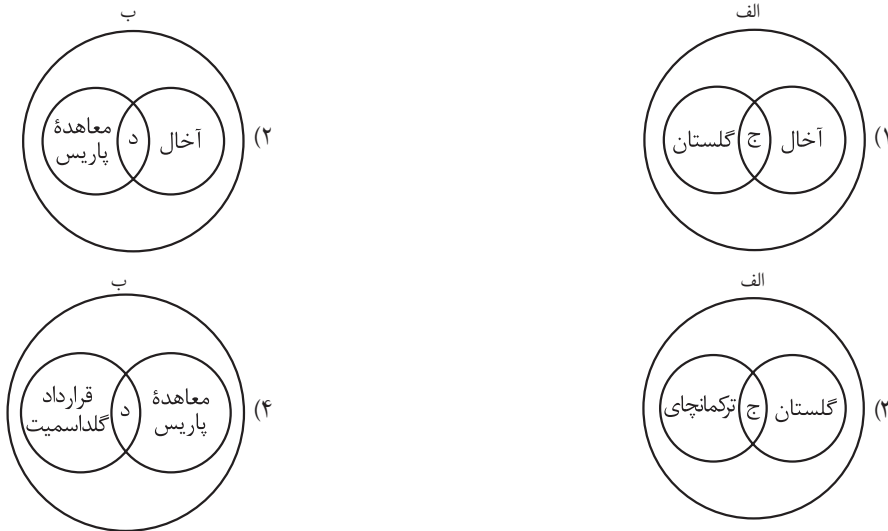
با توجه به موارد زیر در خصوص روابط خارجی دولت قاجار و عهدنامه‌های منعقد شده با کشورهای خارجی، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) روابط خارجی ایران با روسیه

ب) روابط خارجی ایران با انگلیس

ج) تصرف سرزمین‌های ایرانی غرب دریای کاسپی

د) جداسدن مناطقی از سیستان و بلوچستان از ایران

مشاوره در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳، از مطالب کتاب شکلی براساس نسبت‌های چهارگانه در درس منطق طراحی شده بود. طراحی سوالات شکلی می‌تونه به تمرین برای ذهن شما موقع خواندن مطالب کتاب باشه. این سؤال نیز براساس یکی از اشکال درس جغرافیا در کنکور سال ۱۴۰۲ طراحی شده.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

درسی Box

عهدنامه‌های دولت قاجار با روسیه

- ← گلستان: تسلط روسیه بر سرزمین‌های غرب دریای کاسپی
- ← ترکمانچای: تسلط روسیه بر سرزمین‌های غرب دریای کاسپی
- ← آخال: تسخیر سرزمین‌های شرق دریای کاسپی توسط روسیه

عهدنامه‌های دولت قاجار با انگلستان

- ← مجمل
- ← مفصل
- ← پاریس: جدایی هرات و افغانستان از ایران
- ← گلداسمیت: جداسدن مناطقی از سیستان و بلوچستان از ایران

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ج) سرزمین‌های اطراف دریای کاسپی در عهدنامه‌هایی که ایران با روسیه منعقد کرد به تصرف روسیه درآمد. در نتیجه دو عهدنامه گلستان و ترکمانچای مناطق وسیعی از سرزمین‌های حاصلخیز ایران در غرب دریای کاسپی به روسیه واگذار شد و پس از آن در

عهدنامه آخال، روس‌ها مناطق وسیعی از سرزمین‌های ایرانی در شرق دریای کاسپی را تسخیر کردند. (رد گزینه (۱))

د) انگلستان با تحمیل معاهده پاریس به حکومت قاجار، افغانستان و هرات را از ایران جدا کرد و سپس با قرارداد گلداسمیت، مناطقی از سیستان و بلوچستان را نیز جدا و ضمیمه خاک هندوستان کرد.

از آن‌جا که مورد «الف» با «ج» و مورد «ب» با «د» مرتبط است، گزینه (۲) هم نادرست است.

بنابراین، با توجه به توضیحات بالا، شکل گزینه (۳) به درستی ترسیم شده است.

با توجه به این‌که عهدنامه آخال نیز با روسیه منعقد شده، ممکنه توی دام گزینه (۱) بیفتی؛ پس باید حواست به سرزمین‌های غربی و شرقی دریای کاسپی باشه!

گول نخوری ✖

توی هر عهدنامه‌ای، اگه در مورد سرزمین‌های شمال کشور صحبت شده، به احتمال زیاد پای روسیه وسطه و اگه به سرزمین‌های جنوب و مسیرهای منتهی به هندوستان صحبت شده، پای انگلیس وسطه.

تیزبازی 🎯

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذر ماه ۱۴۰۳
مرحله هشتم

کدام مورد دربارهٔ اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افشاریه (۱)، زندیه (۲) و قاجاریه (۳) درست است؟

الف) کشاورزی معیشتی

ب) ایجاد تحولی بزرگ و اساسی در نقاشی و نگارگری

ج) رونق اقتصادی

د) تلفیق هنر ایرانی و خارجی در هنر و معماری

۱) «الف» از وجوه مشترک (۱)، (۲) و (۳) و «ب» از نقاط مشترک (۲) و (۳) است.

۲) «ج» از وجوه پیوند (۲) و (۳) و «د» از وجوه اشتراک (۱) و (۲) است.

۳) «ب» و «ج» از ویژگی‌های (۱) و (۲) و «الف» از اشتراکات (۱) و (۲) است.

۴) «د» از اشتراکات (۱) و (۳) و «ب» از ویژگی‌های (۲) و (۳) است.

مشاوره این تست به لحاظ شکلی مشابه تست ۱۰۶ کنکور تیرماه داخل کشور سال ۱۴۰۳ است. ترکیبی و مقایسه‌ای خواندن مطالب در کنکورهای اخیر و کنکورهای پیش رو از اوجب الواجباته. 😊

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - ترکیبی - درس‌های ۲ و ۳

بررسی عبارت‌ها: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

الف) در مبحث کشاورزی در دوران قاجاریه گفته شده که کشاورزی ایران در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم مانند گذشته کشاورزی معیشتی نبود؛ پس نتیجه می‌گیریم که کشاورزی دوره‌های قبل یعنی افشاریه و زندیه معیشتی بوده است.

ب) در نقاشی و نگارگری در عصر کریم‌خان زند، تحولی بزرگ به وجود آمد. هم‌چنین نقاشی در عصر قاجاریه به دنبال وحدت سیاسی و استقرار امنیت و ارتباط با غرب دچار تحولی اساسی شد.

ج) تداوم جنگ‌های داخلی و خارجی در زمان نادرشاه موجب رکود اقتصادی شد، اما در سایه آرامش و ثبات سیاسی نسبی دوره کریم‌خان رونق اقتصادی ایجاد شد. رونق اقتصادی در عصر قاجار نسبی بود؛ صادرات برخی محصولات مانند فرش رونق داشت و حتی در اوایل دوره قاجار، صنایع دستی رونق داشت اما به طور کلی و در نیمه دوم عصر قاجار، ایران از مسابقه اقتصادی (و در سطح جزئی‌تر صنعتی) بیرون رفت.

د) هنر و معماری در عصر افشاریه، زندیه و قاجاریه رشد و ترقی یافت. ورود هنرمندان و صنعتگران هندی پس از فتوحات نادر در هند، موجب تلفیق هنر ایرانی و هندی شد. در دوره قاجار، بسیاری از معماران با تلفیق عناصر معماری فرنگی و تلفیق آن با معماری ایرانی، سبک جدیدی را در معماری پدید آوردند.

بنابراین با توجه به توضیحات، «د» یعنی تلفیق هنر ایرانی و خارجی در هنر و معماری از وجوه اشتراک افشاریه (۱) و قاجاریه (۳) است و «ب» یعنی تحول بزرگ و اساسی در نقاشی و نگارگری از ویژگی‌های زندیه (۲) و قاجاریه (۳) است.

موارد کدام گزینه در خصوص اوضاع علمی و فرهنگی ایران عصر قاجار و مراکز آموزشی مختلف در این عصر درست است؟

الف) مدرسه‌های مروی، سپهسالار و دارالفنون از مدارسی بودند که با هدف آموزش علوم نقلی و عقلی در داخل کشور تأسیس شدند.

ب) با وجود تلاش برخی از زنان در دوره قاجار برای تأسیس مدارس جدید، مرکزی که به طور ویژه مختص تحصیل دختران باشد، تأسیس نشد.

ج) مدارسی که میرزا حسن رشديه در مناطق مختلف ایران و برای تمام اقشار جامعه برپا کرد همه مقاطع تحصیلی را در بر می‌گرفت، اما تأکید آن بر آموزش ابتدایی بود.

د) امیر کبیر به منظور نظارت بیشتر بر محتوا، عملکرد اساتید و روش‌های تدریس آن‌ها، آموزش دانشجو در داخل کشور را جایگزین فرستادن آن‌ها به خارج کرد.

(۲) «الف» - «د»

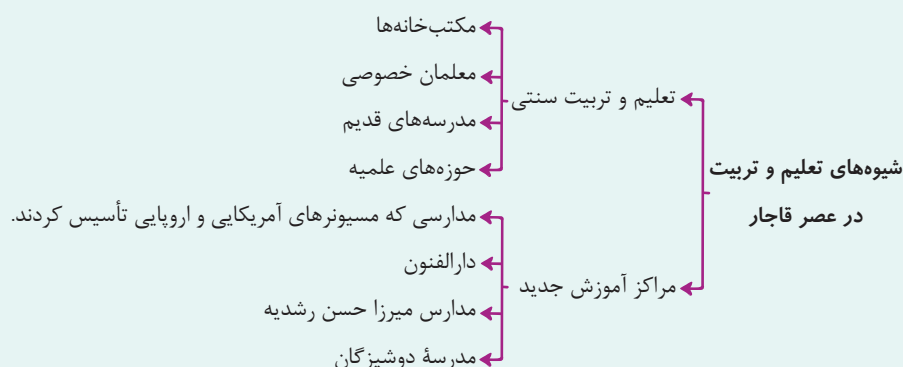
(۱) «الف» - «ب»

(۴) «ج» - «د»

(۳) «ب» - «ج»

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۴

دزسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) مدرسه‌های مروی و سپهسالار از مراکز علمی و آموزشی سنتی عصر قاجار بودند که در این مراکز علوم نقلی و عقلی تعلیم داده می‌شد، اما دارالفنون از جمله مراکز آموزشی جدید بود که با هدف آموزش علوم مختلف و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور تأسیس شد.

ب) در دوره قاجار برخی از زنان فاضل نیز در تأسیس مدارس جدید مشارکت داشتند. مثلاً بی‌بی خانم استرآبادی مدرسه دوشیزگان را به منظور تحصیل دختران در تهران تأسیس کرد؛ پس مرکز آموزشی مختص دختران نیز در این زمان وجود داشته است.

با توجه به این که در نظام سیاسی و اداری عصر قاجار، شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدودی برخوردار بود،

موارد منجر به دامنه قدرت و اختیارات شاهان می شد.

- (الف) ایلات و عشایر به عنوان نیروهای مسلح در مواقع جنگ از منابع تأمین کننده نیروی نظامی حکومت قاجار بودند.
 (ب) نظام اداری ایران در اوایل عصر قاجار کوچک بود، اما در زمان ناصرالدین شاه چندین وزارتخانه به آن افزوده شد.
 (ج) در جریان نهضت مشروطه، دولت انگلیس برخلاف دولت روسیه که از دربار حمایت می کرد، پشتیبان نهضت مشروطه بود.
 (د) روحانیون در زمان قاجار به سبب نظارت بر موقوفات و دریافت وجوهات شرعی از نظر مالی مستقل از حکومت بودند.
 (ه) شاهان قاجار حرمسرای بزرگی داشتند و زنان حرمسرا ندیمه ها و خدمتکاران زیادی داشتند.

۱) «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» - افزایش

۲) «الف» و «ب» همانند «د» و «ه» - کاهش

۳) «ج» و «ه» برخلاف «الف» و «ب» - کاهش

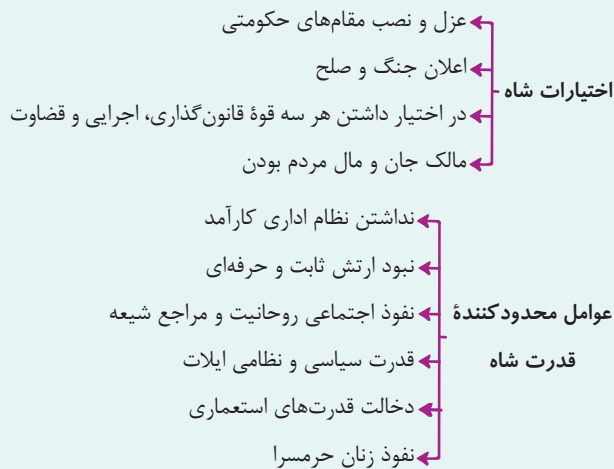
۴) «الف» و «د» همانند «ج» و «ه» - افزایش

مشاوره توی کنکورهای اخیر
 درس تاریخ، سؤال جای خالی نداشتیم اما از اون جایی که ممکنه در کنکورهای بعدی، این تیپ سؤال را داشته باشیم، این تست رو مشابه با سؤالات جای خالی درس جغرافیا طراحی کردیم.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس های ۳ و ۴

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ همه موارد ذکر شده در عبارت ها از عوامل محدود کننده قدرت و اختیارات نامحدود پادشاه قاجار است؛ بنابراین می توان گفت، موارد

«الف» و «ب» همانند «د» و «ه» منجر به کاهش دامنه اختیارات و قدرت شاهان قاجار می شده است.

نکته «الف» مصداقی از نبود ارتش ثابت و حرفه ای، «ب» مصداقی از نبود نظام اداری کارآمد در این عصر و «ج» مصداقی از دخالت قدرت های استعماری است.

گول نخوری نفوذ و قدرت سیاسی و نظامی ایلات، یکی از عوامل محدود کننده قدرت شاهان قاجار بود؛ بدین معنا که به دلیل فقدان نظام واحد ارتش، گروه های اجتماعی از جمله ایلات، ارتش مختص به خود را داشتند و پادشاه در مواقع جنگ ناچار بود از این ارتش استفاده کند و احتمالاً در مقابل باید امتیازاتی به آن ها واگذار می کرد یا سران ایل را در امور کشور دخالت می داد. بنابراین حواستان باشد که گول ظاهر جمله را نخورید و عبارت «الف» را جزء مراحل افزایش دهنده دامنه قدرت پادشاه در نظر نگیرید.

کدام گزینه توصیف درستی از وضعیت صنایع ایران در دوره قاجار ارائه می‌دهد؟

- (۱) وضعیت صنایع در اوایل دوران قاجار، مانند دوران پس از سقوط صفویان، مطلوب و پُرونق بود.
- (۲) جنگ‌های ناپلئون، تأثیر منفی شدیدی بر تولید صنایع در عصر قاجار داشت.
- (۳) مراکز قدیمی و پُرونق صنایع دستی ایران، مانند کاشان و شیراز در سراسر دوره قاجار، فعال باقی ماندند.
- (۴) کالاهای اروپایی به‌ویژه محصولات صنعتی انگلستان، صدمه شدیدی به صنایع ایران وارد آورد.

مشاوره این سؤال با نگاهی بر امتحان نهایی تاریخ خرداد ۱۴۰۲ طرح شده است که وضعیت صنایع و تولیدات آن در عصر قاجار را مورد پرسش قرار داده بود.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پس از پایان جنگ در اروپا، سیل کالاهای اروپایی وارد ایران شد و به‌ویژه محصولات صنعتی انگلستان، صدمه شدیدی به صنایع ایران وارد آورد.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): با سقوط صفویان و آغاز بحران‌های شدید سیاسی و نظامی، کشور ما در عرصه اقتصادی و تولید، دچار رکود فراوانی شد، اما با قدرت رسیدن قاجاریه و فروکش کردن جنگ‌های داخلی، مجدداً در اوایل دوره قاجار، صنایع دستی در ایران رشد و رونق یافت.

گزینه (۲): به علت جنگ‌های ناپلئون، کالاهای صنعتی اروپایی چندان به ایران وارد نمی‌شد، اما صنایع دستی ایران با کیفیت تولید می‌شدند.

گزینه (۳): با پایان جنگ در اروپا و سرازیر شدن سیل کالاهای اروپایی، صنایع دستی ایران رو به انحطاط رفت و مراکز مذکور دچار نابودی و ضعف شدند.

- به ترتیب، پاسخ درست پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟
- (الف) با رسم خطی عمودی از شمال به جنوب کشور، توزیع بارش در کدام نیمه بیشتر است؟
- (ب) تأمین آب موجود در کشور از چه طریق انجام می‌شود؟
- (ج) در فصول گرم سال، آب مورد نیاز ساکنان بخش‌های مختلف چگونه تأمین می‌شود؟
- (۱) شرقی - سفره‌های آب زیرزمینی - آب‌های فرورفته در زمین
- (۲) غربی - ریزش‌های جوی - آب رودها
- (۳) غربی - ریزش‌های جوی - آب‌های فرورفته در زمین
- (۴) غربی - سفره‌های آب زیرزمینی - آب رودها

مشاوره برای پاسخ‌گویی به این نوع از سؤالات، ابتدا سراغ پرسشی بروید که بیشتر به پاسخ آن اطمینان دارید و سپس، با حذف گزینه‌های دیگر، به گزینه مورد نظر نزدیک‌تر شوید.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) توزیع بارش در نیمه غربی کشور بیشتر است.
- (ب) آب موجود در کشور ما از ریزش‌های جوی تأمین می‌شود.
- (ج) در فصول سرد سال، ریزش برف و باران به صورت جریان آب رودها، منابع آب کشور را تغذیه می‌کند و در فصول گرم، آب‌های فرورفته در زمین به صورت چشمه، چاه و قنات، آب مورد نیاز ساکنان بخش‌های مختلف را تأمین می‌کند.
- کم‌آبی و خشک‌بودن سرزمین ایران برای دستیابی به آب باعث ابداع قنات شد.

چند مورد از عبارات زیر به ویژگی‌های دریای خزر اشاره دارد؟

- الف) از طولانی‌ترین رودهایی که از سمت جنوب به آن می‌ریزد می‌توان به هراز اشاره کرد.
 ب) از مهم‌ترین مراکز صید و پرورش مروارید است.
 ج) به خلیج‌های کوچک سواحل دریای خزر «خور» می‌گویند.
 د) از املاح و رسوبات آن برای درمان امراض پوستی استفاده می‌شود.
 ه) از طریق آن می‌توان به آب‌های همه دریاهای جهان دسترسی داشت.
 و) بعضی از تالاب‌های حاشیه این دریا، محل توقف پرندگان مهاجر است.

۵ (۴)

۴ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت‌های «الف» و «و» به ویژگی‌های دریای خزر اشاره دارد.

الف) طولانی‌ترین رودهایی که به این دریاچه می‌ریزند:

شمال: ولگا و اورال - جنوب: سفیدرود و هراز - جنوب شرق: اترک و گرگان - جنوب غرب: کورا و ارس

و) اهمیت دریای خزر: تجارت - بهره‌برداری از منابع نفت و گاز - ویژگی‌های محیط زیستی - گردشگری - صیادی - محل زندگی

بعضی از ماهی‌های خاص مانند خاویار - بعضی تالاب‌های حاشیه‌ای آن توقفگاه پرندگان مهاجر است.

عبارت‌های «ب» و «ج» درباره خلیج فارس، عبارت «د» درباره دریاچه ارومیه و عبارت «ه» درباره دریای عمان است.

در شمال کشور، دریای خزر از طریق کانال دن - ولگا به دریای سیاه ارتباط دارد؛ اما در عبارت «ه» گفته شده از طریق آن می‌توان

به آب‌های همه دریاهای جهان دسترسی پیدا کرد که نمی‌توان این ویژگی را به دریای خزر نسبت داد.

با توجه به عبارات زیر، در خصوص «مهاجرت»، موارد منجر به مهاجرت می شوند.

- الف) بعضی از شهروندان یک کشور که به کشوری خارجی تبعید شدند.
 ب) مهاجرت بعضی از افراد که به خاطر شرایط جنگی کشور خود را ترک می کنند.
 ج) مهاجرت روستاییان به شهر که برای کسب فرصت‌های بیشتر صورت گرفت.
 د) مهاجرتی که از شهری به شهر دیگر به دلیل تصمیمات شخصی صورت می گیرد.

- ۱) «الف» و «ب»، همانند «ج» و «د» - خارجی
 ۲) «ب» و «ج»، برخلاف «الف» و «د» - اجباری
 ۳) «الف» و «ب»، برخلاف «ج» و «د» - اجباری
 ۴) «ب» و «ج» همانند «الف» و «د» - خارجی

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۷

درس‌Box

مهاجرت (از مهم‌ترین عوامل در تغییرات جمعیت): جابه‌جایی بین دو واحد جغرافیایی یا ترک یک سرزمین و اسکان در سرزمینی دیگر.

مهاجرت از قرن بیستم در سه شکل انجام شده است:

- مهاجرت روستاییان به شهر (از مهم‌ترین مهاجرت‌ها در کشور ما)
- مهاجرت گروهی براساس تصمیمات سیاسی
- مهاجرت خارجی (زمانی که افرادی از یک کشور به کشوری دیگر می‌روند) ← شامل اجباری و اختیاری

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابتدا عبارت‌ها را بررسی می‌کنیم و مشخص می‌کنیم کدام یک مهاجرت خارجی است یا داخلی و کدام یک اجباری است یا اختیاری.
 الف) چون تبعید از کشوری به کشوری دیگر صورت گرفته، مهاجرت خارجی است و چون در تبعید، شخص برخلاف خواسته خود و یا با فشار قدرت حاکم از مکانی خارج می‌شود، اجباری است.

ب) مجبور به ترک کشور شدن به علت شرایط جنگی مهاجرت اجباری است و چون از کشور خارج شده است مهاجرت خارجی محسوب می‌شود.

ج) مهاجرت روستاییان در داخل کشور مهاجرت داخلی است و چون براساس میل افراد برای دستیابی به زندگی بهتر است مهاجرت اختیاری است.

د) مهاجرت از شهری به شهر دیگر در یک کشور مهاجرت داخلی است و چون براساس تصمیمات شخصی صورت می‌گیرد مهاجرت اختیاری است.

در گام بعدی باید ببینیم کدام عبارت‌ها جاهای خالی عبارت صورت سؤال را به درستی کامل می‌کند:

در خصوص مهاجرت، عبارت‌های «الف» و «ب» (مهاجرت اجباری و خارجی) برخلاف «ج» و «د» (مهاجرت اختیاری و داخلی) منجر به مهاجرت اجباری می‌شوند.

موارد «الف» تا «د» در متن زیر به ترتیب با کدام گزینه مطابقت دارد؟

«بررسی میزان افزایش و کاهش جمعیت هر کشور از مباحث مهم جمعیت است. در دهه‌های اخیر، بر اثر عوامل مختلفی افزایش سریع جمعیت اتفاق افتاده است. برنامه‌ریزان مختلف اجتماعی در آینده‌نگری جمعیتی از قانون ۷۰ استفاده می‌کنند. هم‌چنین برای تحقق برنامه‌های

«ب»

«الف»

«ج»

تأمین اجتماعی از اطلاعات و آمارهای سنی و جمعیتی کمک می‌گیرند.»

«د»

- ۱) رشد جمعیت - سیاست‌های جمعیتی - رشد مطلق جمعیت - هرم سنی
- ۲) رشد طبیعی جمعیت - ساختمان جمعیت - رشد مطلق جمعیت - ترکیب جمعیت
- ۳) رشد جمعیت - ساختمان جمعیت - زمان دو برابر شدن جمعیت - ترکیب جمعیت
- ۴) رشد طبیعی جمعیت - سیاست‌های جمعیتی - زمان دو برابر شدن جمعیت - هرم سنی

مشاوره از ظاهر کمی پیچیده سؤال نترس. این سؤال رو می‌تونی از طریق دو تا از گزینه‌هاش جواب بدی.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۷

ساختمان جمعیت، ویژگی‌های قابل اندازه‌گیری جمعیت هر کشور مانند وضعیت سنی و جنسیتی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

- الف) یکی از مباحث مهم جمعیت، بررسی میزان افزایش و کاهش جمعیت هر کشور است. متخصصان برای دستیابی به میزان افزایش و کاهش جمعیت، رشد طبیعی جمعیت را اندازه‌گیری می‌کنند. (درستی قسمت اول هر چهار گزینه)
- ب) در دهه‌های اخیر بر اثر گسترش بهداشت و واکسیناسیون، لوله‌کشی و ... میزان مرگ‌ومیر کاهش یافته و سبب افزایش سریع جمعیت شده است. این عوامل جزء سیاست‌های جمعیتی هستند.
- ج) برنامه‌ریزان از قانون ۷۰ برای به دست آوردن زمان دو برابر شدن جمعیت استفاده می‌کنند.
- د) هرم سنی به برنامه‌ریزان کمک می‌کند با ساختمان سنی جمعیت کشور آشنا شوند. اطلاعات و آمارهای سنی جمعیت در هرم سنی نشان داده می‌شوند.

ترکیب جمعیت همان ساختمان جمعیت است.

کدام یک از گزینه‌های زیر، با انواع مهاجرت و تاریخچه تقسیمات کشوری مطابقت دارد؟

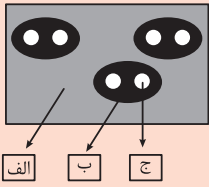
- ۱) مهاجرت مردم در زمان هخامنشیان، از یک تسوج به یک تسوج دیگر از انواع مهاجرت داخلی محسوب می‌گردد.
- ۲) در دوره صفویه، شاه‌عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل ترک را از ولایت‌های دیگر به آن منطقه فرستاد.
- ۳) مهاجرت تعداد زیادی از روستاییان به شهرستان‌های بزرگ پس از اصلاحات ارضی دهه ۴۰، جزء مهاجرت‌های اختیاری محسوب می‌شود.
- ۴) وجود سرما و همچنین از دست دادن چراگاه‌ها باعث شد تا آریایی‌ها به سمت جنوب دریای خزر مهاجرت کنند و در خوردها و رستاک‌های مختلف ساکن شوند.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - ترکیبی درس ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

- گزینه ۱): نادرست: در عصر هخامنشیان، داریوش کشور را به سی شهربی که همان شهر است، تقسیم کرد و برای هر یک از آنان مأمورینی گماشت که آن‌ها را شهربان و به یونانی «ساتراپ» می‌گفتند.
- در دوره ساسانیان، کشور به سرزمین (ایالت)، خوره (استان)، تسوگ یا تسوج (شهرستان) و رستاک (دهستان) تقسیم شده بود؛ پس تسوگ یا تسوج از تقسیمات دوره ساسانیان است، نه هخامنشیان.
- گزینه ۲): نادرست: شاه‌عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل گُرد (نه ترک) را که به رزم‌آوری و سلحشوری، مشهور بودند به نواحی شمال شرقی کشور فرستاد.
- گزینه ۳): پس از اصلاحات ارضی در دهه ۴۰، تعداد زیادی از روستاییان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند. این مهاجرت از نوع مهاجرت اختیاری است، چون بنابر میل و تصمیم خود به شهرها مهاجرت کرده‌اند.
- گزینه ۴): نادرست: آریایی‌ها از شمال دریای خزر به علت سرما و از دست دادن چراگاه‌ها، به سمت جنوب دریای خزر (ایران) مهاجرت کردند. پس از ورود آریاییان به فلات ایران و در نخستین مرحله زندگی اجتماعی، یک آبادی کوچک را «ویس» و آبادی‌های بزرگ‌تر را «گتو» می‌نامیدند. خوره و رستاک از تقسیمات دوره ساسانیان است.

با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با تقسیمات کشوری فعلی در ایران تدوین شده است؟

۱) اگر «الف» یک استان باشد؛ بنابراین «ب» شهرستان و «ج» کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری یعنی روستا است.

۲) اگر «ب» شهرستان باشد، «الف» استان است و از به هم پیوستن چند «ج» که بخش نامیده می‌شود، «ب» تشکیل شده است.

۳) اگر «ب» شهرستان باشد، توسط «الف» یعنی استان که از به هم پیوستن چند «ج» یا بخش، تشکیل می‌شود، اداره می‌شود.

۴) اگر «ج» کوچک‌ترین واحد تقسیمات یک کشور یعنی بخش باشد، «ب» شهرستان است و از به هم پیوستن چند «ب» یا شهرستان، «الف» به وجود می‌آید.

مشاوره ابتدا باید یک تعریف روشن از کلیت هر کدام از تقسیم‌بندی‌های کشور در ذهن خود داشته باشیم، تا هنگام پاسخگویی به تست، دچار سردرگمی نشویم.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۸

درس‌Box

- استان: واحدی از تقسیمات کشوری که با توجه به موقعیت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و طبیعی و با محدوده جغرافیایی معین، به هم پیوسته هستند و توسط استاندار اداره می‌شوند: خراسان جنوبی.
- شهرستان: از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل شده. - از نظر عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی همگنی دارند - توسط فرماندار اداره می‌شود: قائنات.
- بخش: از به هم پیوستن چند دهستان همجوار تشکیل شده. - شامل مزرعه، مکان، روستا و شهر - همگنی زیاد از نظر اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی - توسط بخشدار اداره می‌شود: سده.
- دهستان: کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری - از به هم پیوستن چند روستا، مکان و مزرعه تشکیل شده - همگن از نظر محیط طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی = امکان برنامه‌ریزی در شبکه‌ای واحد: پسکوه.
- شهر: در محدوده جغرافیایی بخش واقع شده. - از نظر یافت ساختمانی، اشتغال و ... دارای ویژگی‌های خاصی است. - مشاغل ساکنان آن در: کسب، تجارت، صنعت، کشاورزی و فعالیت‌های اداری می‌باشد. - توسط شهردار اداره می‌شود.
- روستا: متناسب از لحاظ محیط زیستی، وضعیت طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی - از ۲۰ تا ۱۰۰ خانوار دارد.

در شکل سوال، «الف» واحد بزرگ‌تر یعنی استان است، «ب» شهرستان و «ج» بخش است. شهرستان واحدی از تقسیمات کشوری است که از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل می‌شود.

علت تقسیمات کشوری که متناسب با موقعیت و زمان تغییر می‌کند برای: (۱) اداره بهتر کشور (۲) عرضه خدمات متناسب‌تر و (۳) تأمین نیازهای مردم است.

از لحاظ نظام اداری، دهستان تابع بخش، بخش تابع شهرستان، شهرستان تابع استان و استان تابع تشکیلات مرکزی (پایتخت) خواهد بود.

کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری **دهستان** است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

نکته

نکته

جغرافیا

۱۲۰

با توجه به «تفاوت‌های شهر و روستا» کدام گزینه درست است؟

الف) در اغلب سکونتگاه‌های روستایی، درصد بیشتری از جمعیت فعال در فعالیت‌های نوع اول اقتصادی اشتغال دارند.

ب) در برخی از کشورهای اروپایی، سکونتگاه‌هایی با بیشتر از ۲۰۰۰ نفر جمعیت، شهر محسوب می‌شوند.

۱) «الف» بیانگر مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا است و «ب» در سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها در اروپا به قاعده هرم نزدیک‌تر است.

۲) «الف» بیانگر متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا است و حوزه نفوذ «ب» در این حد است که می‌تواند به چند روستای پیرامون خود خدمات بدهد.

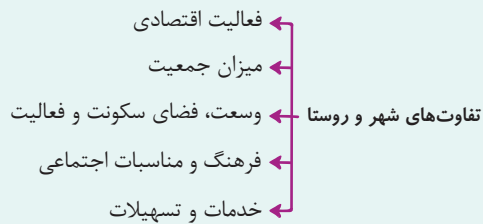
۳) «ب» بیانگر مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا است و «الف» در سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها به قاعده هرم نزدیک است.

۴) «ب» بیانگر متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا است و حوزه نفوذ «الف» با توجه به فضاهای باز گسترده‌تر آن وسعت بیشتری دارد.

مشاوره این تست هم به لحاظ موضوعی و هم به لحاظ تیپ سؤال مشابه یکی از تست‌های کنکور تیرماه ۱۴۰۳ است. سؤالات مقایسه‌ای در کنکورهای اخیر در درس جغرافیا کاربرد زیادی دارد.

زیرمبحث: **جغرافیای دوازدهم - درس ۱**

درس‌Box

حوزه نفوذ سکونتگاه، به محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه جریان کالا، خدمات و رفت و آمد افراد وجود دارد، حوزه نفوذ آن سکونتگاه می‌گویند.

عبارت «الف» به «فعالیت اقتصادی» که مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا است (رد گزینه ۲) اشاره دارد و عبارت «ب» به «میزان جمعیت» که متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا (رد گزینه ۳) اشاره دارد.

درست است که در برخی کشورهای اروپایی سکونتگاه‌هایی با بیشتر از ۲۰۰۰ نفر جمعیت شهر محسوب می‌شوند اما جزء شهرهای کوچک هستند و در سلسله‌مراتب سکونتگاه‌های اروپایی به قاعده هرم نزدیک‌ترند تا رأس آن.

در روستاها، فضاهای باز و چشم‌اندازهای طبیعی بیشتر و گسترده‌تر است، اما با توجه به تعریف حوزه نفوذ، روستاها حوزه نفوذ کم‌وسعتی دارند. (رد گزینه ۴)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
نهم آذر ماه ۱۴۰۳
مرحله هشتم

۱۲۶

چگونه در سامانه اطلاعات جغرافیایی، قابلیت بازیابی و مشاهده هر لایه از اطلاعات وجود دارد؟

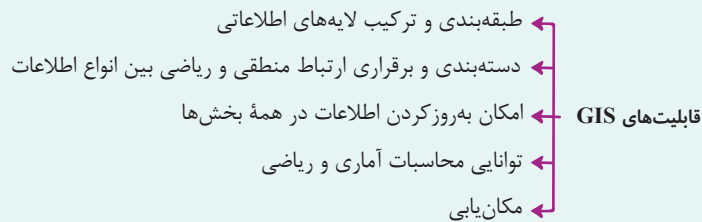
- ۱) با طبقه‌بندی و ترکیب داده‌ها در قالب لایه‌هایی جداگانه که براساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی‌های پدیده‌ها صورت می‌گیرد.
- ۲) با استفاده از لایه جدیدی که از تلفیق و جمع‌بندی لایه‌های مختلف حاصل می‌شود و دربرگیرنده اطلاعات مورد نیاز کاربران است.
- ۳) با استفاده از نقشه‌های GIS که نقشه‌های هوشمندند می‌توان هر لایه از اطلاعات را بازیابی کرد.
- ۴) با پردازش، تجزیه و تحلیل فضایی و مدل‌سازی براساس نیاز کاربر می‌توان لایه‌های اطلاعاتی را مشاهده کرد.

مشاوره این سوال براساس یکی از سؤالات امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳ طراحی شده اما گزینه‌ها براساس آزمون‌های تستی چیده شده است

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های جغرافیایی ۱

تعریف سامانه اطلاعات جغرافیایی یا GIS: عبارت است از مجموعه‌ای از سخت‌افزارها (رایانه، موس و ...) و نرم‌افزارهای رایانه‌ای که امکان جمع‌آوری، ذخیره، تجزیه و تحلیل اطلاعات و نمایش اشکال مختلف داده‌ها و اطلاعات جغرافیایی را فراهم کرد.

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در سامانه اطلاعات جغرافیایی، داده‌های مربوط به پدیده‌های واقعی را می‌توان براساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی‌های مورد نظر در قالب لایه‌هایی جداگانه طبقه‌بندی و ترکیب کرد. از جمع‌بندی و تلفیق لایه‌های مختلف، لایه جدیدی حاصل می‌شود که دربرگیرنده اطلاعات دقیق مورد نیاز کاربران است. با استفاده از نقشه‌های GIS، که نقشه‌های هوشمندند، می‌توانیم هر لایه از اطلاعات را که بخواهیم بازیابی و مشاهده کنیم.

با توجه به عبارات زیر در خصوص «شهرنشینی» موارد منجر به جمعیت شهرنشین می‌شوند.

(الف) در نیمه اول قرن بیستم، در برخی از روستاها شهرنشینان به سرمایه‌گذاری و خرید زمین‌های کشاورزی به منظور ایجاد کشت تجاری اقدام کردند.

(ب) با بروز تحولات صنعتی، نقش و عملکرد برخی از روستاها تغییر کرد و عملکردهای جدیدی به طور مستقل یا علاوه بر زراعت در آن‌ها پدیدار شد.

(ج) در ایران، اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت مالکان بزرگ و واگذاری زمین به دهقانان خردپا انجام گرفت.

(د) پس از انقلاب اسلامی، تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت در بافت شهرهای همجوار ادغام گردید.

۱) «الف» و «ب» همانند «ج» و «د» - کاهش

۲) «الف»، «ج» و «ب» همانند «د» - کاهش

۳) «ج»، «د» و «الف» بر خلاف «ب» - افزایش

۴) «ب» و «د» برخلاف «الف» و «ج» - افزایش

مشاوره این تست تا حدود زیادی هم به لحاظ تیپ سؤال و هم به لحاظ موضوعی مشابه تست ۱۱۶ کنکور تیرماه ۱۴۰۳ داخل کشور است.

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

دبیری Box

علل شهرنشینی سریع در ایران

- ← بیشترین سرمایه‌گذاری درآمدهای نفتی در شهرها توسط دولت‌ها
- ← تقسیم نادرست زمین در اصلاحات ارضی و حمایت‌نکردن دولت از کشاورزان
- ← تبدیل تهران به مادرشهر ملی
- ← تبدیل روستاها به شهر پس از انقلاب

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارات‌ها:

(الف) در سده نوزدهم و نیمه اول قرن بیستم، در کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی، به دنبال توسعه صنایع کارخانه‌ای، مهاجرت از روستاها به شهرها رخ داد. در برخی از روستاها، شهرنشینان به سرمایه‌گذاری و خرید زمین‌های کشاورزی به منظور ایجاد کشت تجاری اقدام کردند و در نتیجه آن روستانشینی کاهش یافت.

(ب) با بروز تحولات صنعتی و ورود کشورها به عصر نوسازی، نقش و عملکرد برخی از روستاها تغییر کرد و عملکردهای جدیدی به طور مستقل یا علاوه بر زراعت که فعالیت غالب آنان بود، در این روستاها پدیدار شد که از آن جمله می‌توان به روستاهایی با نقش صیادی، گردشگری و صنعتی اشاره کرد.

(ج) اصلاحات ارضی یعنی تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان که در سال ۱۳۴۱ در روستاها انجام گرفت، اما به دلیل تقسیم نادرست زمین، حمایت‌نکردن دولت از کشاورزان، توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی، شرایط روستاییان بهتر نشد و در نتیجه، مهاجرت روستاییان به شهرها شدت گرفت.

(د) پس از انقلاب اسلامی، مهاجرت از روستا به شهر و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ ادامه یافت. در این دوره تعداد زیادی از روستاهای پرجمعیت به شهر تبدیل شدند یا در بافت شهرهای همجوار ادغام شدند.

پس موارد «الف»، «ج» و «د» از دلایل افزایش شهرنشینی در ایران و جهان است و مورد «ب» از عوامل کاهش مهاجرت از روستا به شهر و در نتیجه کاهش شهرنشینی است.

عبارت‌های «الف» و «ج» به‌گونه‌ای هستند که ممکن است در نگاه اول به عنوان عوامل کاهش شهرنشینی در نظر گرفته شود. **گول نخوری**

«فعال کردن اقتصاد روستا» از ارکان تحقق روستای پایدار است. کدام یک از موارد زیر از اقدامات مناسب در این زمینه است؟

الف) توسعه خدمات گردشگری و فراغتی

ب) از بین بردن نابرابری های فضایی

ج) آموزش بهداشت و پیشگیری از بیماری های واگیردار

د) تأمین آب آشامیدنی

ه) تشکیل تعاونی های تولیدی روستایی

۱) «الف» - «ه»

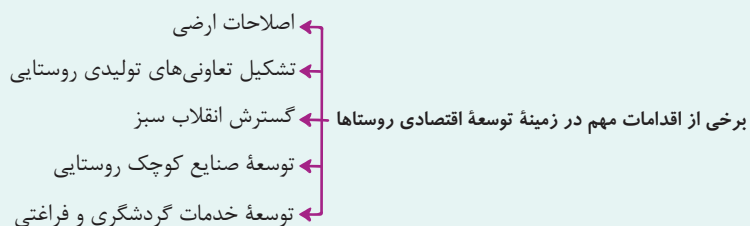
۲) «ج» - «ب» - «د»

۳) فقط «الف»

۴) «ب» - «ه»

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

دستی Box

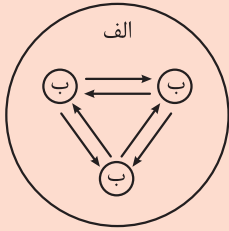

پاسخ خیلی تشریحی ✓ موارد «الف» و «ه» از برنامه های توسعه اقتصادی روستاها هستند. موارد ذکر شده در عبارت های «ج» و «د» مربوط به توسعه خدمات

است. مورد «ب» نیز در مورد توسعه فضاهای روستایی است.

کدام گزینه مطابق با تصویر مقابل تدوین شده است؟

مشاوره این تست مشابه یکی از سوالات کنکور تیرماه ۱۴۰۳ است.

۱) اگر «الف» یک منطقه ابرشهری باشد، موارد «ب» تعدادی مگالاپلیس است که به صورت زنجیره‌ای در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل شکل گرفته‌اند.

۲) اگر «الف» یک مگالاپلیس باشد، موارد «ب» تعدادی مادرشهر یا کلان‌شهر است که حومه‌هایشان به یکدیگر پیوند خورده است.

۳) اگر موارد «ب» تعدادی مادرشهر باشد، مورد «الف» یک مگاسیتی است که به دلیل فراوانی آمدوشد بین مادرشهرهای همجوار شکل گرفته است.

۴) اگر موارد «ب» تعدادی کلان‌شهر باشد، مورد «الف» یک جهان‌شهر است که به علت نقش مهم کلان‌شهرها در اقتصاد و تجارت جهانی شکل گرفته است.

زیرمبحث: پهنای دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

- مادرشهر: بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور است.
- کلان‌شهر: معادل مگاسیتی است و به شهرهایی با جمعیت بیش از ۱۰ میلیون نفر اطلاق می‌شود.
- جهان‌شهر: شهرهایی با بیش از ده میلیون نفر جمعیت در جهان که به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند.
- مگالاپلیس یا منطقه ابرشهری: زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها که در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد آن‌ها در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل پدید آمده‌اند.

- ویژگی‌های مگالاپلیس
- ← تمرکز و انبوهی جمعیت شهری
 - ← تمرکز مؤسسات مالی و پولی
 - ← تمرکز صنایع دانش بنیان
 - ← فراوانی آمدوشد بین مادرشهرهای همجوار با انواع وسایل حمل‌ونقل

در مگالاپلیس، حومه‌ها و شهرک‌های اقماری یک مادرشهر به حومه‌ها و شهرک‌های مادرشهر دیگر پیوند می‌خورد؛ بنابراین اگر «الف» یک مگالاپلیس باشد، موارد «ب» تعدادی مادرشهر یا کلان‌شهر است که حومه‌ها و شهرک‌های اقماری آن‌ها به یکدیگر پیوند خورده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): منطقه مادرشهری همان مگالاپلیس است.

گزینه ۳): مگاسیتی معادل کلان‌شهر است.

گزینه ۴): جهان‌شهرها با این که حوزه وسیعی در سطح جهان دارند، اما مگالاپلیس و منطقه ابرشهری نیستند.

با بررسی موارد «الف» و «ب»، کدام گزینه درست است؟

الف) یکی از پدیده‌هایی که در نتیجه مشکل مسکن در شهرهای بزرگ شکل می‌گیرد، اسکان غیررسمی است.

ب) از جلوه‌های مشکل مسکن فقیران شهری هستند که در نتیجه عواملی، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند.

۱) زاغه‌نشینی که در نقاط مختلف شهر به وجود می‌آید، یکی از جلوه‌های «الف» است که هرچند غیررسمی است، اما غیرقانونی نیست.

۲) یکی از عوامل «ب»، بی‌توجهی حکومت‌ها به حمایت‌های تأمین اجتماعی است که منجر به افزایش شمار کارتن‌خواب‌ها می‌شود.

۳) روبه‌روبودن شهرها با پدیده وندالیسم شهری منجر به پدیدآمدن جلوه‌هایی از «الف» و «ب» می‌شود.

۴) مهاجرت گسترده به شهرها از عوامل اختلاف طبقاتی شدید و در نتیجه پدیدآمدن پدیده «الف» و «ب» در شهرهای بزرگ است.

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

الف) اسکان غیررسمی یا غیرقانونی پدیده‌ای است که در نتیجه مشکل مسکن شکل می‌گیرد. حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی از جلوه‌های این پدیده است.

ب) فقیران شهری به علت اختلاف طبقاتی شدید، رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها و بی‌توجهی حکومت‌ها به حمایت‌های تأمین اجتماعی، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند.

فقیران شهری به دلایلی که در درس‌باکس ذکر شد، توانایی مالی کافی برای تهیه مسکن ندارند. از این‌رو، شمار افراد بی‌خانمان یا کارتن‌خواب در کنار خیابان‌ها یا پارک‌ها در کشورهای جهان رو به افزایش است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): زاغه‌نشینی اسکان غیررسمی و غیرقانونی است.

گزینه ۳): روبه‌روبودن شهرها با پدیده مهاجرت گسترده و تمرکز زیاد جمعیت منجر به پدیدآمدن موارد ذکر شده می‌شود. وندالیسم شهری در نتیجه فقر شهری ایجاد می‌شود که خود از پیامدهای نبود مسکن است.

گزینه ۴): مهاجرت گسترده عامل اختلاف طبقاتی محسوب نمی‌شود. اختلاف طبقاتی از دلایل نداشتن توانایی مالی فقیران شهری است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پارسا سال گذشته در آزمون سراسری شرکت کرد. اما موفق نشد. او تعریف مؤسسه آموزشی «سامان کنکور» را شنیده بود و با دیدن تابلوی مؤسسه آموزشی «سامان کنکور»، در آن ثبت نام کرد. در مورد او می توان گفت

- (۱) به دلیل این که به صرف مشابهت ظاهری، حکم یک مؤسسه را به مؤسسه دیگر سرایت داده، دچار مغالطه تمثیل ناروا شده است
- (۲) چون فقط یک مؤسسه را می شناخته و با این وجود، حکم آن را به سایر مؤسسات تعمیم داده، دچار مغالطه تعمیم شتاب زده شده است
- (۳) وی باید قبل از آن که تصمیم به ثبت نام می گرفت، از ارتباط یا عدم ارتباط این دو مؤسسه با یکدیگر اطمینان حاصل می کرد
- (۴) او دچار خطای فکری نشده است؛ بلکه به نظر می رسد دست اندرکاران مؤسسه «سامان کنکور» برای جذب مشتری، از مغالطه بهره برده اند

زیرمبحث: منطق - درس ۵

درسی Box

استدلال تمثیلی می تواند منجر به مغالطه شود که آن را «مغالطه تمثیل ناروا» می نامند.

مغالطه تمثیل ناروا را می توان در این امر دید که برخی از شرکت ها، نام یا نشانه های مشابه شرکتی معتبر انتخاب می کنند تا افراد گمان کنند که تولیدات آن ها نیز از نظر کیفیت مشابه آن شرکت معتبر است.

مغالطه تمثیل ناروا

- راه مقابله با مغالطه تمثیل ناروا
 - (۱) توجه به وجوه اختلاف: به جای تأکید روی مشابهت دو امر، به اختلافات آن ها اشاره کنیم.
 - برای مثال اگر کسی کتاب های قدیمی را به مواد خوراکی تاریخ مصرف گذشته تشبیه کند، او را متوجه اختلافات میان خوراکی و کتاب های قدیمی می کنیم.
 - (۲) یافتن استدلال تمثیلی مخالف
 - می توان برای رد تمثیل بیان شده، یک تمثیل مخالف را بیان کنیم.
 - برای مثال برای رد تمثیل کتب قدیمی به مواد خوراکی تاریخ گذشته می گوئیم: کتاب های قدیمی مانند عتیقه ها ارزشمند هستند.
 - دقت کنید که تمثیل مخالف، خودش می تواند یک تمثیل ناروا باشد و این مطلب اشکالی ندارد.

بررسی سایر گزینه ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این گونه اشتباه که به دلیل تشابه نام یک مؤسسه با مؤسسه دیگر رخ داده است، از جمله مغالطه تمثیل ناروا است (رد گزینه (۲)). هر گونه نتیجه گیری خطا در اندیشه، چه عمدی چه غیر عمدی، مغالطه محسوب می شود و لذا پارسا نیز دچار خطای فکری شده است (رد گزینه (۴)). یکی از راه های مقابله با مغالطه تمثیل ناروا، توجه به وجود اختلاف است. او باید به تفاوت نام دو مؤسسه دقت می کرد تا دچار خطا نشود.

از طرفی، دقت کنید که اساساً در استدلال تمثیلی، به صرف مشابهت ظاهری، حکم یک نمونه به نمونه دیگر سرایت داده می شود و به همین دلیل این نوع استدلال، استدلال ضعیفی است، اما لزوماً باعث مغالطه نمی شود (رد گزینه (۱)).

۱۲۷ کدام عبارت درست است؟

- (۱) بررسی فرضیه‌های علمی، یکی از کاربردهای استقرای تعمیمی قوی است.
- (۲) تفاوت استدلال استقرایی و استدلال قیاسی، در امکان یا عدم امکان راهیابی اشتباه در نتیجه است.
- (۳) اگر در یک استقرای تعمیمی، ۹۰ درصد نمونه‌ها بررسی شده باشند، یک استقرای تعمیمی قوی خواهیم داشت.
- (۴) در استنتاج بهترین، همواره علاوه بر احتمالاتی که به صورت قطعی رد می‌شوند احتمالات دیگری نیز در کنار نتیجه وجود دارد.

زیرمبحث: منطق - درس ۵

درس‌Box

در این استقرا، باید مثل یک کارآگاه رفتار کنیم ← یعنی علی‌رغم این که در موقعیت نبودیم و با چشم چیزی را ندیدیم، اما احتمالات مختلف را بررسی می‌کنیم و با حذف تبیین‌های اشتباه و براساس شواهد و قرائن، به بهترین تبیین می‌رسیم.

مثال مرتبط ← یک وانت پر از بار در ساعت ۳ نیمه‌شب در حال حرکت است و پلیس آن را می‌بیند.

استنتاج بهترین تبیین

- ← احتمالات
 - ← اسباب‌کشی که نیست.
 - ← مصالح که جابجانی کند. نتیجه: او را دستگیر می‌کند.
 - ← احتمالاً دزدی است.
- ← در زندگی روزمره
- ← کاربردهای استنتاج بهترین تبیین ← بررسی فرضیه‌های علمی
- ← در کنکور ← وقتی شما برای حل تست از روش حذف گزینه استفاده می‌کنید.

بررسی مسائل علمی

- ← فرضیه‌های علمی ← استنتاج بهترین تبیین
- ← قوانین علمی ← استقرای تعمیمی

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓ اگر احتمال دیگری وجود نداشته باشد، نتیجه قطعی بوده و استدلال قیاسی می‌باشد، نه استقرایی. استنتاج بهترین تبیین، نوعی

استدلال استقرایی است؛ پس همیشه در کنار نتیجه‌ای که ما گرفته‌ایم، احتمالات دیگر نیز مطرح است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این بررسی توسط استنتاج بهترین تبیین صورت می‌گیرد.

گزینه (۲): در استدلال قیاسی همواره در صورتی که مقدمات صحیح باشد، نتیجه درست خواهد بود، اما ممکن است مقدمات، نادرست بوده و بدین جهت، نتیجه نیز نادرست باشد.

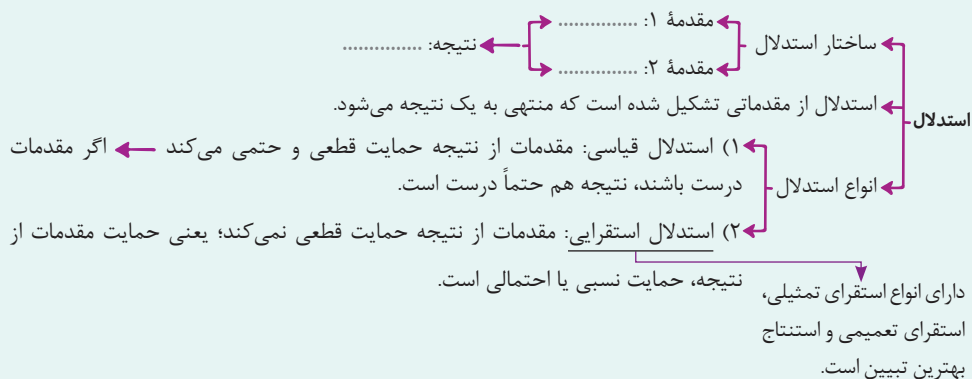
گزینه (۳): در این استدلال نسبت نمونه به جامعه آماری مناسب است، اما ممکن است شرط تصادفی بودن یا متفاوت بودن نمونه‌ها رعایت نشده باشد.

۱۲۸ نوع کدام یک از استدلال‌های زیر «مفاوت» است؟

- ۱) آرایشگر مانند پزشک روپوش سفید به تن دارد؛ پس کودک از هر دو می‌ترسد.
- ۲) با بررسی همه اعضای تیم «الف» متوجه می‌شویم که بعضی اعضای تیم «ب» هم راست پا هستند.
- ۳) انسان، یک جاندار است و مانند سایر جانداران نیازمند تغذیه برای رشد است.
- ۴) دانش‌آموزان مدارس «پسر» و «علم و ادب»، نمره بالایی در امتحان نهایی کسب کردند؛ پس تمام دانش‌آموزان این منطقه نمره خوبی گرفته‌اند.

زیرمبحث: منطق - درس ۵

دروس Box

گزینه (۳): بیانگر یک استدلال قیاسی است؛ چراکه روند کل به جزء دارد و از بررسی جانداران راجع به انسان، که خود نوعی جاندار است به یک نتیجه قطعی رسیده است. سایر گزینه‌ها بیانگر استقرا هستند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۱) و (۲) استقرای تمثیلی و گزینه (۴) استقرای تعمیمی است.

هر جا که کلمه‌های «مانند»، «مثال»، «مشابه» و... آمد، لزوماً استدلال تمثیلی نداریم؛ باید به محتوای گزینه به صورت کامل دقت کرد.

۱۲۹ کدام مورد، قضیه شخصی است؟

(۱) گفتم این جام جهان‌بین به تو کی داد حکیم؟

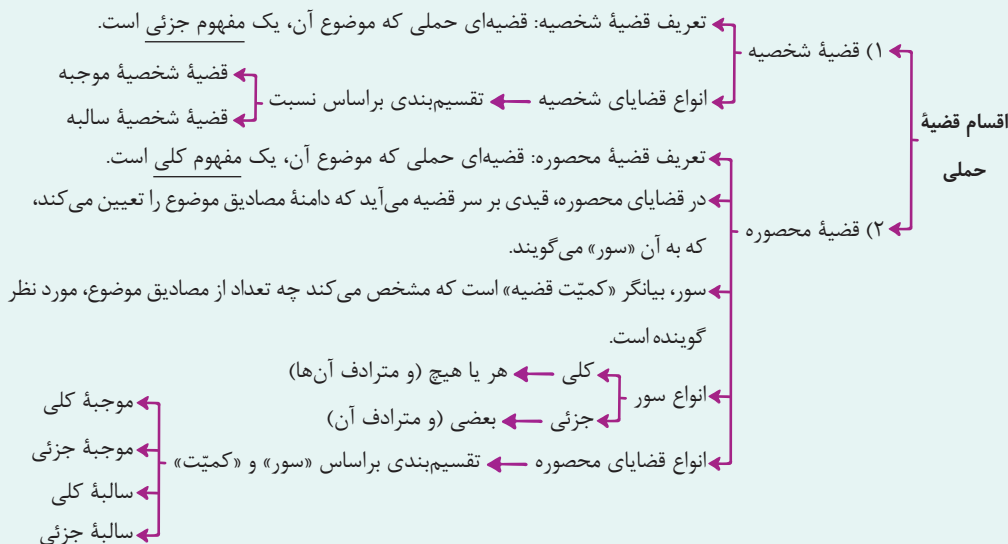
(۲) سلطان جهانم به چنین روز غلام است.

(۳) بیا و کشتی ما در شط فرات انداز

(۴) عشق از اول سرکش و خونی بود.

زیرمبحث: منطق - درس ۴

دروس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ صورت استاندارد قضیه عبارت است از: «من» «این جام جهان‌بین به تو کی داد حکیم» را گفتم؛ پس موضوع قضیه «من» است که

مفهومی جزئی است و لذا قضیه شخصی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): سلطان جهان، مفهومی کلی است و قضیه محصوره است.

گزینه (۳): جمله انشایی است و قضیه نیست.

گزینه (۴): عشق، مفهومی کلی است و این قضیه محصوره می‌باشد.

۱۳۰ کدام مورد برای تکمیل عبارت مقابل مناسب نیست؟ «جملات انشایی در منطق بررسی نمی‌شوند، چون»

(۱) وظیفه منطق، جلوگیری از خطای اندیشه است

(۲) نمی‌توانیم صدق و کذب جملات انشایی را مشخص کنیم

(۳) مفهوم درست و غلط، با مفهوم مطابقت و مخالفت با واقع، گره خورده است

(۴) اگر یک جمله درصدد بیان خبری نباشد، نمی‌توان آن را صحیح یا ناصحیح دانست

زیرمبحث: منطق - درس ۴

درس Box

قضیه = تصدیق = جمله خبری معنادار (نه هر جمله معناداری، بلکه جمله خبری معنادار)

همان‌طور که قبلاً گفته شد (درس ۱، نکته ۴)، تصدیق قابلیت صدق و کذب دارد ← قضیه هم قابلیت صدق و کذب دارد.

توجه: در قضیه و تصدیق قابلیت صدق و کذب مهم است، نه این که حتماً صادق باشد یا حتماً کاذب باشد.

با واقعیت مطابق با واقعیت مطابق نیستند.

تعریف جملات انشایی: خبری از عالم خارج نمی‌دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات،

خواسته‌ها و اموری از این دست را مطرح می‌کنند.

انواع جملات انشایی: انواع جملات انشایی: پرسشی (استفهامی)، امر و نهی، تعجب، آرزو، دعا، منادا

جملات خبری ← جملاتی که درباره عالم خارج خبر می‌دهند و قابلیت صدق و کذب دارند.

چرا جملات انشایی در منطق بررسی نمی‌شوند؟ چون وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است و جملات انشایی

را نمی‌توان صادق یا کاذب دانست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ جملات انشایی قابلیت صدق و کذب ندارند، نه این که ما نمی‌توانیم صدق و کذبشان را مشخص کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

منطق در پی جلوگیری از خطای اندیشه است و معنی خطا، درست‌پنداشتن نادرست، یا برعکس آن است. درست نیز به معنی

مطابق با واقع و غلط به معنای مخالف با واقع است. طبعاً موافقت و مخالفت با واقع در جایی مطرح است که بیان خبری صورت

گرفته باشد. جملات انشایی درصدد بیان خبری نیستند و لذا مطابقت و مخالفت با واقع در مورد آن‌ها مطرح نیست و قابلیت صدق

و کذب ندارند. هر یک از گزینه‌ها به نوعی به این مطالب اشاره دارد.

۱۳۶ در رابطه با قضیه «کهن شود همه کس را به روزگار ارادت»، کدام گزینه درست نیست؟

(۱) این قضیه محصوره و از نوع موجبه کلیه است.

(۲) در این قضیه به ثبوت «کهنه‌شونده به روزگار ارادت» برای «همه کس» حکم شده است.

(۳) از آن جا که این قضیه فعل اسنادی دارد، در حالت فعلی می‌توان موضوع و محمول آن را تشخیص داد.

(۴) موضوع این قضیه بیانگر یک مفهوم کلی است و از همین رو نیازمند تعیین‌کننده دامنه مصادیق موضوع است.

زیرمبحث: منطق - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این قضیه فعل اسنادی دارد؛ پس برای تعیین موضوع و محمولش مسئله‌ای نداریم (رد گزینه (۳)) که «همه کس به روزگار ارادت کهنه می‌شود» می‌باشد که «همه» سور (رد گزینه (۴))، «کس» موضوع و «به روزگار ارادت کهنه» محمول است؛ پس در این جا با قضیه محصوره موجبه کلیه روبه‌رو هستیم (رد گزینه (۱)) که در آن «به روزگار ارادت کهنه» که محمول است برای «کس» که موضوع است تثبیت شده است، نه برای «همه کس».

اگر یک جمله خبری کامل و معنادار داشته باشیم، حتماً با قضیه روبه‌رو هستیم چه فعل اسنادی داشته باشیم و چه فعل اسنادی نداشته باشیم، اما اگر فعل اسنادی نباشد، نمی‌توانیم موضوع و محمول را تشخیص دهیم و باید فعل را تبدیل به اسنادی کنیم.

۱۳۳ کدام گزینه بیانگر مطلب درستی درباره روش بحث سقراطی است؟

- (۱) یک روش گفت‌وگو و پرسش و پاسخ بود که نسبت به مخاطبان متفاوت، تغییری در آن ایجاد نمی‌شد.
- (۲) روش ثابتی است که در آن سقراط با پرسیدن سؤالات متعدد تلاش می‌کند، حقیقت را به مخاطب برساند.
- (۳) روشی است که با توانایی مخاطب تغییر می‌کرد و سؤالات متعددی در آن پرسیده می‌شد که مخاطب، حقیقت را درک کند.
- (۴) روش گفت‌وگو و مناظره با مخاطب است که سقراط در آن هر نوع مفهومی را به عنوان موضوع انتخاب می‌کرد و از آن سؤال می‌پرسید.

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۵

درس‌Box

توصیف سقراط در آثار افلاطون

سقراط همه عمر خود را مصروف اصلاح جامعه و شناساندن افکار مغالطه‌آمیز سوفیست‌ها کرد.

با هر کس که به او گوش می‌داد، مسائل اساسی خدانشناسی، اخلاق، سیاست و اجتماع را در میان می‌گذاشت.

مبحث‌های او دلنشین بود و به هر کجا که می‌رفت، مردم به‌ویژه جوانان مشتاق گرد او حلقه می‌زدند.

روش بحث ثابت سقراط = روش سقراطی

مفهومی از مفاهیمی را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد، برمی‌گزید. درباره چستی آن مفهوم پرسش می‌کرد.

وقتی کسی داوطلب می‌شد با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری مطرح می‌کرد. مخاطب و پاسخ‌دهنده را به حقیقت می‌رساند و آن‌چه را که حق بود از زبان پاسخ‌دهنده به دست می‌آورد.

او به مردم می‌آموخت که هر چیزی را مورد سؤال قرار دهند. او جهالت افراد سفسطه‌گر و قدرتمند را به رخشان می‌کشید. (علت)

بسیاری از مردم او را دوست می‌داشتند. به چهره‌های بحث‌برانگیز تبدیل شد. (معلول) گروهی از او بیزار بودند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سقراط در بحث روش ثابتی داشت که در آن مفهومی از مفاهیم را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد برمی‌گزید و درباره‌اش پرسش می‌کرد. وقتی کسی داوطلب پاسخ می‌شد، با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می‌کرد، به طوری که مخاطب را به حقیقت می‌رساند و آن‌چه را که حق بود از زبان پاسخ‌دهنده به دست می‌آورد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۲): سقراط در روش سقراطی مخاطب را به حقیقت می‌رساند.
- گزینه (۳): روش سقراطی ثابت بود و به مخاطب بستگی نداشت.
- گزینه (۴): سقراط فقط مفاهیمی که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارند برمی‌گزید.

فلسفه و منطق

۱۳۳ کدام مورد در دادگاه سقراط مطرح نشد؟

(۱) دستیابی به اسرار آسمان و زمین

(۳) اعتقاد به قدرت مافوق بشری

(۲) رفتن به دادگاه در صورت ارتکاب گناه

(۴) آوردن فلسفه از آسمان به زمین

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سیسرون، خطیب بزرگ رومی، درباره سقراط می گوید: او فلسفه را از آسمان به زمین آورد و آن را به خانه ها و شهرها برد. او فلسفه را وادار کرد تا به زندگی، اخلاقیات و خیر و شر بپردازد.

این گفته سیسرون ارتباطی به دادگاه سقراط ندارد.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): افترا بی بود که از دیرباز به سقراط نسبت می دادند و ملتوس هم آن را در دادگاه مطرح کرد.

گزینه (۲): سقراط معتقد بود که اگر کسی از فرمان الهی سرپیچی کند و چنین گناهی از او سر بزند، سزاوار است که برای او دادگاهی تشکیل شود و این مطلب را در دادگاه مطرح کرد.

گزینه (۳): سقراط در اثبات وجود خداوند در دادگاه، از این مطلب استفاده کرد.

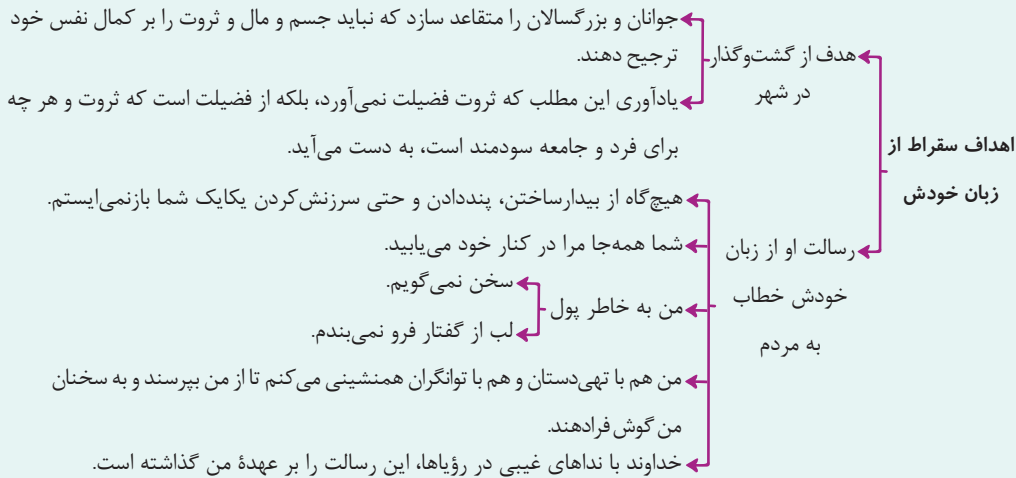
کدام عبارت با توجه به زندگی و دادگاه سقراط صحیح است؟

- (۱) سقراط معتقد بود ابراز دانش با شعارش تناقض دارد، لذا همیشه اظهار نادانی می‌کرد.
- (۲) سقراط از مرگ نمی‌هراسید و معتقد بود نباید از هیچ چیز هراس داشت.
- (۳) سقراط در دادگاه توانست اثبات کند که اتهام انکار خدایان، مردود است.
- (۴) رسالت و هدف سقراط به یکدیگر کمک می‌کنند، اما مشابه نیستند.

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۵

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رسالت سقراط، نشست و برخاست با مردم مختلف و آگاه کردن آن‌ها بود، اما هدف او این بود که مردم را متقاعد کند که نباید کسب مال و ثروت را به فضیلت ترجیح دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): سقراط با بروزدادن دانش و دانستن مخالف نبود، بلکه با ادعای دانایی مخالف بود. از طرفی، او خود را نادان خطاب نمی‌کرد، بلکه می‌گفت: «من دانا نیستم».

گزینه (۲): سقراط حرفی مرتبط با این که از چیزی نباید هراسید نگفت.

گزینه (۳): سقراط اتهام انکار خدا را رد کرد، نه اتهام انکار خدایان را.

دربارهٔ دو نفری که در یک موضوع اختلاف دارند و برای رسیدن به توافق با یکدیگر بحث می‌کنند، چه تعداد از گزاره‌های زیر درست است؟

- حداقل یکی از آن‌ها به طور قطع به شک مطلق معتقد است.
- هر دو به اصل امکان شناخت معتقدند.
- قطعاً هر دو به احتمالِ خطابودن شناخت معتقدند.
- قطعاً هر دو شک در برخی دانسته‌ها را می‌پذیرند.

(۴) سه

(۳) یک

(۲) چهار

(۱) دو

زیرمبحث: فلسفهٔ یازدهم - درس ۶

درس‌Box

یکی از ویژگی‌های انسان، توانایی شناختن است.

ما اشیا و پدیده‌های پیرامون خود را شناسایی می‌کنیم و از طریق این شناخت با آن‌ها ارتباط برقرار کرده و از آن‌ها استفاده می‌نماییم.

ما اشیا و افراد را می‌بینیم.

صدای افراد را می‌شنویم.

بسیاری از ویژگی‌های اشیا و افراد را درک می‌کنیم.

ما با دیگران سخن می‌گوییم.

به سمت چیزی می‌رویم یا از چیزی دور می‌شویم.

می‌کوشیم از خطرهای فاصله بگیریم.

گاهی به مسائل فراتر از مسائل محسوس و پیرامونی فکر می‌کنیم.

دربارهٔ گذشته و آینده می‌اندیشیم.

دربارهٔ موجودات نامحسوس و جهانی غیر از جهان مادی می‌اندیشیم.

ما برای خود نظرات و باورهایی داریم.

نشانه‌های توانایی انسان در شناخت

براساس این نشانه‌ها، شکی نیست

که ما موجودی هستیم که از خود و

جهان پیرامون خود شناختی داریم.

شناخت

شناخت ما به تدریج افزایش می‌یابد.

ما در آغاز تولد چیزی نمی‌دانیم.

شناخت انسان تدریجی است

ما گام‌به‌گام با پدیده‌های جهان آشنا می‌شویم. به وسیلهٔ

آموختن

یادگیری

محدودیت شناخت انسان ما آگاه هستیم که در کنار دانسته‌ها و آموخته‌ها حقایق فراوان دیگری هم در عالم هست که آن‌ها را نمی‌دانیم.

گاهی متوجه می‌شویم که بعضی از دانسته‌های ما درست نبوده و دچار خطا شده‌ایم.

گاهی متوجه می‌شویم افراد مختلف دربارهٔ موضوعات واحد باورهای متفاوت دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وقتی دو نفر در یک موضوع واحد اختلاف دارند، یعنی احتمال خطابودن در شناخت وجود دارد و وقتی با یکدیگر برای رسیدن به

توافق بحث می‌کنند، به این معنا است که معتقدند می‌توان به شناخت دست یافت.

فقط گزارهٔ اول یعنی عبارت «حداقل یکی از آن‌ها به طور قطع به شک مطلق معتقد است» باطل است؛ چون هر دو در تلاش برای

رسیدن به شناخت هستند.

فلسفه و منطق

عبارت «دانشمندان در تلاش هستند تا به نحوی موجودات ماوراءطبیعی را شناسایی و مطالعه کنند»، با کدام گزینه ارتباط نزدیک‌تری دارد؟

۱۳۶

(۲) ابزارهای شناخت

(۱) اصل امکان شناخت

(۴) ارزش شناخت

(۳) محدوده شناخت

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۶

تلاش دانشمندان برای شناخت ابعاد گسترده‌تری از هستی، به طور مشخص برای افزایش محدوده شناخت انسان است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): درست است که این تلاش، اصل امکان شناخت را دربردارد، ولی این جمله به طور مستقیم به اصل امکان شناخت مربوط نمی‌شود.

گزینه (۲): در عبارت فوق‌الذکر اشاره‌ای به نوع ابزار مورد استفاده برای شناخت موجودات ماوراءطبیعی نشده است.

گزینه (۴): ارزش شناخت در واقع به معنای میزان تطابق شناخت با واقعیت است که در این سؤال اشاره‌ای به آن نشده است.

دقت کنید که شناخت انسان محدود به امور مادی و طبیعی نیست، بلکه انسان می‌تواند درباره امور غیرمادی و ماوراءطبیعی نیز به شناخت برسد.

نکته

فلسفه و منطق

۱۳۷ اگر تعریف مناسبی از معرفت بیان شود، قطعاً

(۱) دوری است	(۲) مبهم است
(۳) لفظی است	(۴) جامع یا مانع نیست

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓ مفهوم معرفت بدیهی است و نیاز به تعریف ندارد و اگر ابهامی در مورد واژه آن باشد، با بیان مترادفها و معادل‌های لغوی برطرف می‌شود. تنها نوع تعریف مناسب برای آن همین تعریف لغوی و لفظی است.

نکته معنا و مفهوم معرفت و شناخت روشن است و نیازی به تعریف ندارد ← اگر ابهامی هم از جهت کلمه و لغت باشد، با بیان معادل رفع می‌شود؛ مثلاً می‌گوییم معرفت همان دانش و آگاهی نسبت به چیزی است.

فلسفه و منطق

کدام عبارت درست است؟ **۱۳۸**

- (۱) تعیین مصداق برخی علت و معلولها، با حس و تجربه امکان پذیر نیست.
- (۲) بهترین تعریف برای علت را می توان «وجوددهنده به معلول» دانست.
- (۳) علیّت، رابطه ای وجودی است که در آن، یک طرف رابطه، خودِ رابطه است.
- (۴) نتیجه قانون سنخیت میان علت و معلول، تخلفناپذیری نظام هستی است.

مشاوره زمانی که سؤال در مورد علتیت باشد اما مشخص نباشد که براساس دیدگاه کدام فیلسوف باید به سؤال پاسخ دهیم، ملاک پاسخ دهی باید فلاسفه مسلمان باشند.

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مصداق طبیعی علت و معلول، با حس و تجربه شناخته می شوند؛ اما در مورد شناخت علت و معلولات غیرمادی (ماوراءطبیعی)، حس و تجربه نقشی ندارد.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۲): چون معلول نیز «موجودشده توسط علت» است، این تعریف به نوعی دوری است؛ پس بهتر است در تعریف علت بگوییم: «چیزی که به چیز دیگر وجود می دهد.»

گزینه (۳): طرفین این رابطه، علت و معلول هستند که در این رابطه یک طرف (علت) به طرف دیگر (معلول) وجود می دهد.

گزینه (۴): این نتیجه، مربوط به قاعده ضرورت میان علت و معلول است.

هیوم با بیان نظریهٔ تداعی ۱۳۹

- (۱) به نفی رابطهٔ علیت میان اشیای جهان پرداخت.
- (۲) راهی تجربی برای شناخت اصل علیت بیان کرد.
- (۳) کوشید تا روند شناخت مصادیق علت و معلول را بیان کند.
- (۴) درصدد تبیین باور عمومی به علیت، در عین تجربی نبودن آن بود.

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳

درستی Box

هیوم، فیلسوف قرن ۱۸ انگلستان هم مانند سایر تجربه‌گرایان، تنها راه شناخت واقعیت را حس و تجربه می‌داند. اما در مورد علیت نظر او این است که رابطهٔ ضروری میان علت و معلول، یک موضوع حسی نیست و نمی‌توان آن را از طریق مشاهدهٔ حسی و تجربی به دست آورد و باید راه تجربی دیگری برای آن پیدا کرد.

مثال: این که زمین با خورشید روشن می‌شود را با چشم می‌بینیم
اما این که میان خورشید و روشنی زمین، یک رابطهٔ ضروری است با چشم دیدنی نیست.

تلاش هیوم برای تبیین چرایی باور عموم مردم به علیت

(۱) ما با حس و تجربه تکرار و توالی را درک می‌کنیم.
(۲) با تکرار و توالی یک انعکاس ذهنی برای ما ایجاد می‌شود.
(۳) این انعکاس ذهنی همان «تداعی» است که رابطهٔ ضروری میان دو پدیده را تداعی می‌کند.

هیوم و برخی دیگر از تجربه‌گرایان

هیوم برای تبیین چرایی باور عموم مردم به علیت تلاش می‌کند، اما برای تبیین وجود علیت تلاش نمی‌کند.
چند نکته دربارهٔ هیوم و رابطهٔ علیت و به نظر او علیت یک امر غیر تجربی، غیر واقعی و ذهنی است.
هیوم علیت را به طور کلی انکار نمی‌کند، اما واقعی بودن علیت را انکار می‌کند.

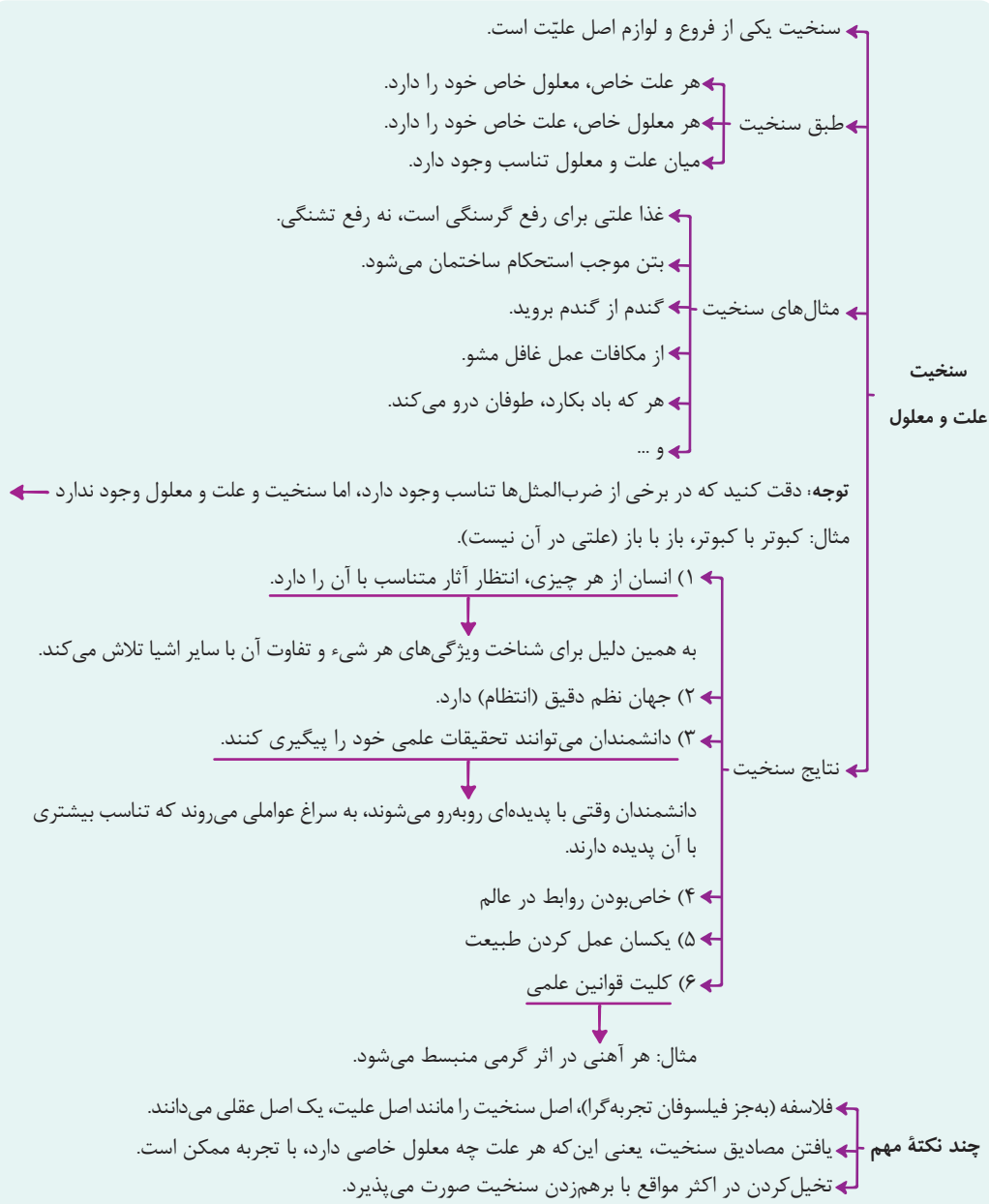
پاسخ خیلی تشریحی ✓ هیوم تجربه‌گرا بود و معتقد بود از آنجا که علیت تجربی نیست، امکان شناخت آن برای انسان وجود ندارد (رد گزینهٔ (۱)) و طبعاً جایی برای شناخت مصادیق آن نیز باقی نمی‌ماند (رد گزینه‌های (۲) و (۳)). در عوض او کوشید تا با ارائهٔ نظریهٔ تداعی نشان دهد که چگونه در عین این که چنین رابطه‌ای برای انسان قابل شناخت نیست، در ذهن عموم افراد، باور به این رابطه میان اشیا و موجودات وجود دارد.

۱۴۰ کدام گزینه بیانگر ثمره‌ای از یکی از فروع علیت است که با در نظر نگرفتن آن می‌توان به امور تخیلی باور داشت؟

- (۱) میان وجود و عدم چیزی نیست.
- (۲) میان پدیده‌ها ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۳) لا یتخلف بودن عالم
- (۴) قابل پیگیری بودن تحقیقات و پژوهش‌های علمی

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

درس‌ی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ معمولاً امور تخیلی و غیرواقعی با برهم‌زدن اصل سنخیت به دست می‌آیند که یکی از نتایج سنخیت پیگیری تحقیقات علمی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نتیجه وجود علی و معلولی
- گزینه (۲): بیانگر اصل علیت
- گزینه (۳): نتیجه وجود علی و معلولی

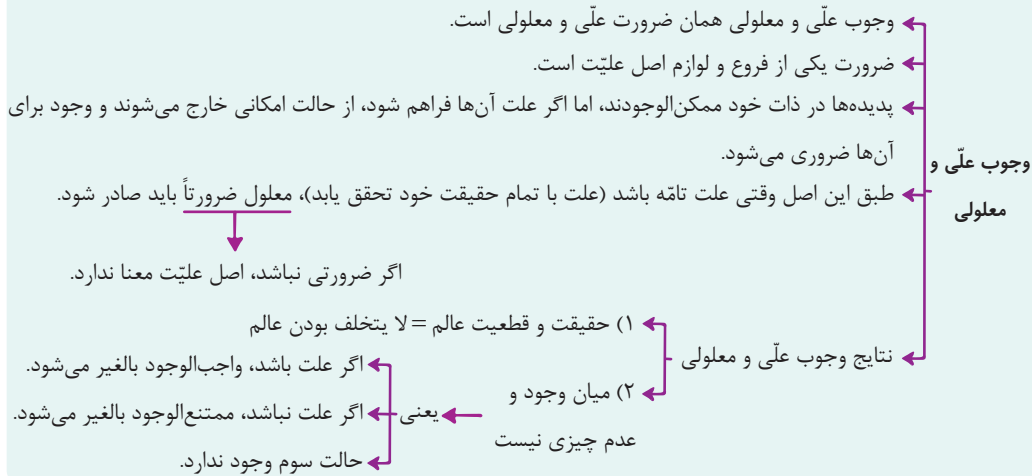
۱۴۱ کدام عبارت نشانگر «اصل وجوب علی و معلولی» است؟

- (۱) اصلی که نشانگر ارتباط و پیوستگی خاص میان موجودات است.
- (۲) هر معلولی در جهان، عامل پیدایشی دارد و این اصل موجب نگاه ویژه به جهان می‌شود.
- (۳) معلول تا علت نباشد وجوب وجود نمی‌یابد و بالعکس.
- (۴) معلول ذاتاً ممکن‌الوجود است و عامل بیرونی سبب خروج او از حالت تساوی می‌شود.

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

درس‌ی Box

✓ پاسخ خیلی تشریحی
طبق اصل وجوب علی و معلولی وجوب بر وجود مقدم است و زمانی که علت باشد، وجود واجب می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): ارتباط و پیوستگی خاص مربوط به اصل سنخیت است.
- گزینه (۲): این که معلول علت دارد اصل علیت است و کلیدواژه نگاه ویژه نیز مربوط به اصل علیت است.
- گزینه (۳): معلول محتاج علت است، اما نه بالعکس.

میان باید علی و باید اخلاقی تفاوت وجود دارد.

باید نماز بخوانیم / باید صادق باشیم و ...

اگر تمام عوامل حرکت ماشین فراهم باشد، ماشین باید حرکت کند.

۱۴۲ کدام فرد را می‌توان دقیقاً قائل به معنای دوم اتفاق دانست؟ کسی که

- (۱) برای رفع گرسنگی، به جای غذا خوردن آب می‌نوشد
- (۲) در عین گرسنگی، هیچ تلاشی برای رفع آن انجام نمی‌دهد
- (۳) در عین این که غذا می‌خورد، معتقد است ممکن است هرگز سیر نشود
- (۴) معتقد است استفاده از غذا و سیر شدن، در راستای هدف مشخص و معینی قرار ندارد

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۴

درس‌Box

در این معنا، سنخیتی میان اشیا و آثار آن‌ها نیست.

در این معنا امکان دارد از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد.

کسی که معنای دوم اتفاق را تأیید کند، اصل سنخیت را انکار می‌کند.

بسیاری از فلاسفه، از جمله ابن سینا، ملاصدرا، علامه طباطبایی و برخی فیلسوفان اروپایی، این معنا را نمی‌پذیرند.

نتایج معنای دوم اتفاق و انکار اصل سنخیت

- (۱) انسان به هیچ کاری دست نخواهد زد.
- (۲) نمی‌توان نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کرد.
- (۳) نمی‌توان دانشمندان را به کشف علل پدیده‌ها تشویق نمود.
- (۴) همه علوم بی‌اعتبار می‌شود و به آن‌ها بی‌اعتنایی می‌شود.
- (۵) نظام‌مند و قانون‌مند بودن هستی دچار تناقض می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قبول معنای دوم اتفاق، نفی اصل سنخیت میان علت و معلول را به دنبال دارد. اگر کسی واقعاً اصل سنخیت میان علت و معلول را انکار کند و پدیدآمدن هر چیزی از هر چیزی را ممکن بداند، به هیچ کاری دست نخواهد زد؛ مثلاً نمی‌تواند برای رفع تشنگی آب بیاشامد؛ زیرا میان آب و رفع تشنگی رابطه‌ای مشاهده نمی‌کند.

در یک پازل یا جورچین ۱۵ تکه‌ای، به ترتیب تکه اول، تکه پانزدهم و معلول و هستند.

۱۴۳

(۱) علت ناقصه - علت ناقصه - کل قطعات پازل

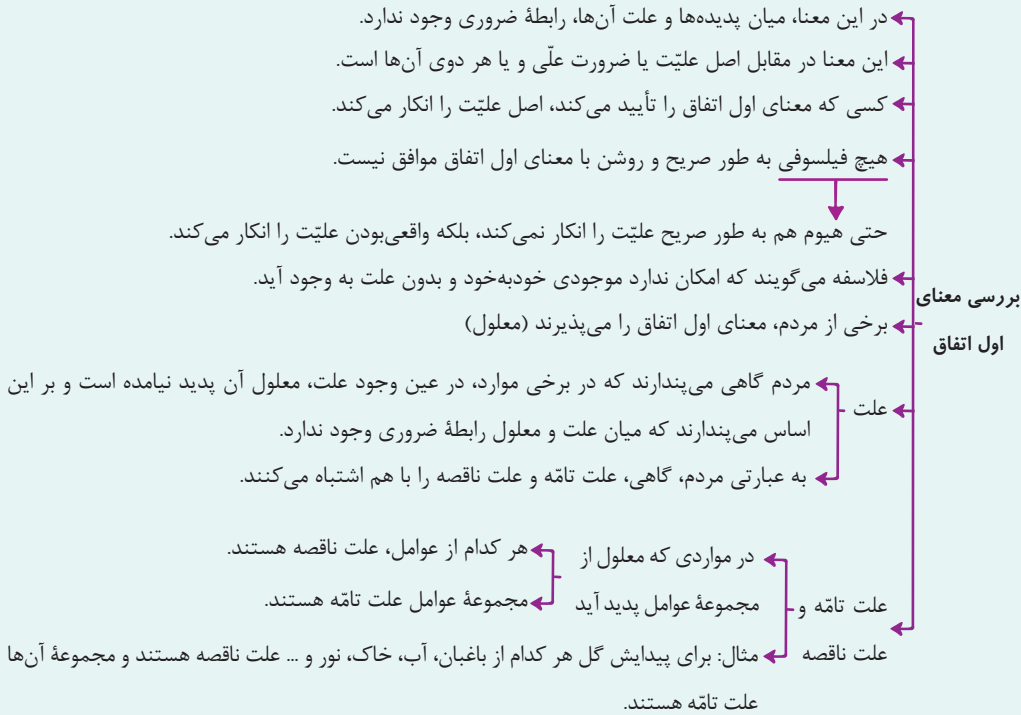
(۲) علت ناقصه - علت ناقصه - تصویر

(۳) علت ناقصه - علت تامه - تصویر

(۴) علت ناقصه - علت تامه - کل قطعات پازل

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۴

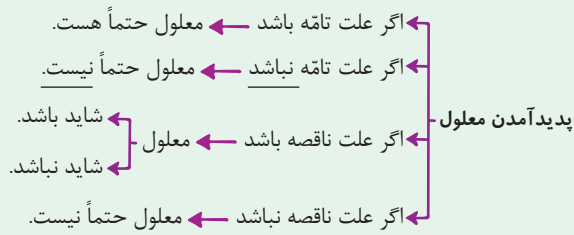
دروس Box

نکته

علت تامه، مجموعه علت‌های ناقصه است.

وقتی علت ناقصه نباشد، علت تامه هم نیست.

دقت کنید که گاهی علت تامه فقط یک عامل است و از مجموعه عوامل تشکیل نشده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در مواردی که معلول از مجموعه‌ای از عوامل پدید می‌آید، به هریک از عوامل «علت ناقصه» و به مجموعه عوامل «علت تامه» می‌گویند. در پازل ۱۵ تکه، هر تکه از پازل یک علت ناقصه و مجموعه قطعات با هم (هر پانزده تکه با هم) علت تامه و تصویری که تشکیل می‌شود معلول خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): کل قطعات پازل علت تامه است.

گزینه (۲): تکه پانزدهم علت ناقصه است.

گزینه (۴): کل قطعات پازل علت تامه است.

۱۴۴ درباره معانی مختلف اتفاق، کدام گزینه درست است؟

- (۱) نفر دوم یک مسابقهٔ تکواندو معتقد است او باید پیروز می‌شده، ولی اشتباه داور باعث بدشانسی او شده. (معنای اول اتفاق)
- (۲) یک مشاور کنکور می‌گوید که یکی از شاگردان او بسیار بی‌نظم و بی‌هدف مطالعه می‌کند؛ پس نتیجه‌ای نخواهد گرفت. (معنای سوم اتفاق)
- (۳) یک دانش‌آموز می‌گوید چون درس نخوانده بودم خودم را پشت دوستم پنهان کردم، ولی یک عطسهٔ اتفاقی مرا لو داد. (معنای چهارم اتفاق)
- (۴) فردی که با لباس آستین کوتاه به خیابان آمده می‌گوید می‌دانستم باران می‌آید، ولی توجه نکردم و اتفاقاً باران آمد و سرما خوردم. (معنای اول اتفاق)

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۴

درس‌ی Box

در این معنا، اتفاق یعنی رخ دادن حوادث پیش‌بینی نشده

پذیرش این معنا به علم ناقص و محدود ما (جهل انسان) بازمی‌گردد.

مثال: امروز از خانه بیرون می‌رویم و تصادف می‌کنیم، اما علت آن را نمی‌دانیم.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓ معنای چهارم اتفاق، رخ دادن حادثهٔ پیش‌بینی نشده است. این معنای اتفاق با هیچ‌یک از اصول و لوازم علیت مخالف نیست. دانش‌آموز

به نحو پیش‌بینی نشده‌ای عطسه نموده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): معنای اول اتفاق یعنی معلول بدون علت رخ بدهد، درحالی‌که این ورزشکار اشتباه دآوری را علت شکست خود دانسته است.

گزینهٔ (۲): نتیجه‌نگرفتن در اثر بی‌نظمی و بی‌دقتی در مطالعه، خودش به معنای نظم در جهان است.

گزینهٔ (۴): این اتفاق در معنای چهارم است و به معنای بارش بدون علت باران نیست.

۱۴۵ در خصوص معانی مرتبط با اتفاق، کدام مورد محکوم به صحت است؟

- (۱) طبق انکار معنای سوم اتفاق، امکان ندارد معلول با حضور علت تامّه یا ناقصه محقق نشود.
- (۲) بررسی معنای دوم اتفاق نیازمند دقت و تأمل بیشتر است و برخی فلاسفه آن را قبول ندارند.
- (۳) فیلسوفی یافت نمی‌شود که با معنای اول اتفاق موافق باشد و فلاسفه معنای اول اتفاق را رد می‌کنند.
- (۴) این که برای قبولی در امتحان هم‌چنان معتقدیم نمی‌توان راهی غیر از تلاش و درس‌خواندن طی کنیم، نشانگر انکار معنای دوم اتفاق است.

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این که برای جوشیدن آب باید حرارت ایجاد کرد یا برای قبولی باید تلاش کرد، یعنی اعتقاد به نظم جهان و اعتقاد به اصل سنخیت (انکار معنای دوم).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): معلول با تحقق علت تامّه محقق می‌شود، نه علت ناقصه.

گزینه (۲): بررسی معنای سوم اتفاق نیازمند تأمل بیشتر است.

گزینه (۳): در خصوص معنای اول، فیلسوفی یافت نمی‌شود که به طور صریح موافق باشد و فلاسفه معمولاً این معنا را انکار می‌کنند، نه همیشه.

موارد زیر، به ترتیب به کدام گروه از تصمیم‌گیرندگان و بازیگران در اقتصاد ارتباط دارد؟

- کسب و کارهای خویش‌فرما
 - تنظیم مقررات در حوزه کسب و کار
 - پرداخت مالیات در زمان دریافت اِرت
 - اجاره ماشین‌آلات با هدف استفاده از آن‌ها برای تولید محصول
- (۱) خانوار - دولت - خانوار - بنگاه
(۲) بنگاه - دولت - خانوار - بنگاه
(۳) بنگاه - بنگاه - دولت - خانوار
(۴) خانوار - بنگاه - دولت - خانوار

مشاوره طرح سؤال به صورت مفهومی به همراه مثال‌هایی خارج از کتاب درسی، رویکرد جدید کنکور است. این سؤال نیز مشابه سؤال ۱۵۱ کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ است. متن کتاب درسی را با دقت بخوانید تا بتوانید به این نوع سؤال‌ها پاسخ دهید.

زیرمبحث: درس ۵

درس‌Box

سه گروه از مهم‌ترین تصمیم‌گیرندگان و بازیگران در اقتصاد: خانوارها، بنگاه‌ها و دولت هستند.

● **خانوارها** در دو حالت در اقتصاد مشارکت می‌کنند:

(۱) **خانوارها** کالاها و خدمات مورد نیاز را از کسب‌وکارها خریداری می‌کنند.

(۲) خانوارها زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می‌کنند.

● در اقتصاد **بنگاه** همان چیزی است که مردم معمولاً آن را به عنوان کسب‌وکار می‌شناسند. مؤسسات کسب‌وکارها یا همان بنگاه‌ها می‌توانند شامل: مزارع کشاورزی، فروشگاه‌ها، کسب‌وکارهای خویش‌فرمایی مثل: پیرایش‌گری، نقشه‌کشی و معماری ساختمان یا شرکت‌ها و کارگاه‌ها و کارخانه‌های تولیدی باشند.

برای تولید کالاها و خدمات، این بنگاه‌ها باید از خانوارها منابع را خریداری یا اجاره کنند. به عنوان مثال وقتی یک بنگاه مانند یک رستوران زنجیره‌ای افرادی را استخدام می‌کند، در واقع نیروی کار را از خانوارها اجاره می‌کند.

● بازی اقتصاد نیازمند یک داور است به نام **دولت**. دولت با عملکرد درست خود می‌تواند تخصیص‌های بهینه‌ای برای اقتصاد به وجود آورد.

وظایف دولت: (۱) بهبود عملکرد بازار، (۲) ارائه کالاهای عمومی

● دولت برای انجام نقش‌های مختلفی که بر عهده دارد، خریداری مهم در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است و با دریافت مالیات از شرکت‌ها و خانواده‌ها و پرداخت یارانه به آن‌ها نقشی مهم در اقتصاد ایفا می‌کند.

● در **بازارهای عوامل تولید**: دولت، منابع و عوامل تولید را از خانوارها خریداری و مبالغ را تحت عنوان اجاره، مزد یا سود به خانوارها پرداخت می‌کند.

● در بازار محصولات: دولت کالاها و خدمات را خریداری و مبالغ را تحت عنوان قیمت آن کالاها و خدمات پرداخت می‌کند.

● دولت هم‌چنین از درآمد خانوارها و بنگاه‌ها مالیات دریافت می‌کند.

● هم‌چنین به خانوارها و بنگاه‌ها، مبالغی تحت عنوان یارانه می‌پردازد یا کمک‌هایی به صورت کالاها و خدمات ارسال می‌کند.

کسب و کارهای خویش‌فرما ← **بنگاه** (در اقتصاد بنگاه همان چیزی است که مردم معمولاً آن را به عنوان کسب‌وکار می‌شناسند).

مؤسسات کسب‌وکارها یا همان بنگاه‌ها می‌توانند شامل: مزارع کشاورزی، فروشگاه‌ها، کسب‌وکارهای خویش‌فرمایی مثل: پیرایش‌گری، نقشه‌کشی و معماری ساختمان یا شرکت‌ها و کارگاه‌ها و کارخانه‌های تولیدی باشند.

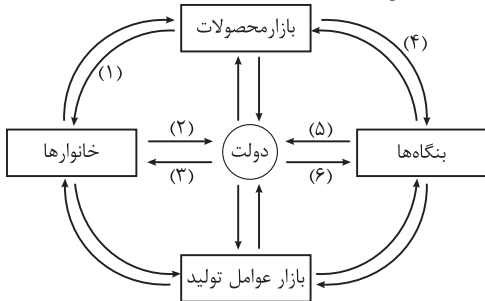
تنظیم مقررات در حوزه کسب و کار ← **دولت** (تو درس ۶ یاد گرفتیم که دولت به بازیگر مهم اقتصاد محسوب می‌شود. کار اصلی دولت تو اقتصاد (بازار) بهبود عملکرد بازار به وسیله نظارت بر بازیگرهای دیگه و تنظیم قوانین و مقررات هست).

پرداخت مالیات در زمان دریافت اِرت ← **خانوار** (تو درس ۶ فهمیدیم که شکل از مالیات، مالیات بر اِرت هستش و خب از اون جایی که آدم‌ها هستن که اِرت بهشون تعلق می‌گیره، پرداخت مالیات بر اِرت هم بر عهده آدم‌ها (خانوارها) هست).

اجاره ماشین‌آلات با هدف استفاده از آن برای تولید محصول ← **بنگاه** (حواست باشه این‌جا راجع به این صحبت نمی‌کنیم که چه شخصی ماشین‌آلات رو اجاره داده، این‌جا درباره این صحبت می‌کنیم که چه کسی ماشین‌آلات رو اجاره کرده. اگه صحبت از اجاره‌دادن

ماشین‌آلات بود، جواب می‌شد خانوارها، چون عرضه‌کنندگان عوامل تولید خانوارها هستن و تقاضاکنندگان اون‌ها، بنگاه‌ها).

نمودار زیر، شکل ساده‌شده‌ای از جریان چرخشی با حضور دولت است، با توجه به این نمودار:

الف) دولت از چه ابزاری در هنگام عدم تعادل (در وضعیت کمبود تقاضا) جهت بهبود عملکرد بازار و حمایت از مصرف‌کننده استفاده می‌کند و این مورد مربوط به کدام قسمت نمودار است؟
 ب) چه ارتباطی میان مسیر شماره ۴ و ۵ می‌توان تصور کرد؟
 ج) کدام مسیر نشان‌دهنده ارائه سبب حمایتی دولت (شامل برخی از کالاها و خدمات مورد نیاز بنگاه‌ها) به تولیدکنندگان است؟

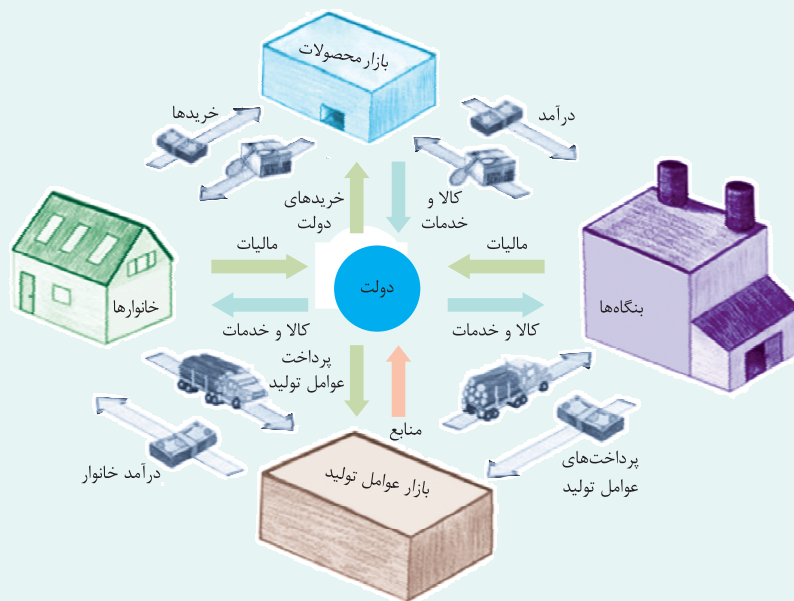
- ۱) الف: افزایش مالیات بر درآمد و ارث - مسیر شماره ۳ / ب: با کاهش مورد ۵، قطعاً مورد ۴ افزایش پیدا خواهد کرد. / ج: مسیر شماره ۳
 ۲) الف: حذف و یا کاهش مالیات بر مصرف کالاها و مالیات بر ارزش افزوده - مسیر شماره ۲ / ب: به صورت منطقی با افزایش مورد ۴، مورد ۵ نیز افزایش می‌یابد. / ج: مسیر شماره ۳
 ۳) الف: افزایش مالیات بر درآمد و ارث - مسیر شماره ۳ / ب: با کاهش مورد ۵، قطعاً مورد ۴ افزایش پیدا خواهد کرد. / ج: مسیر شماره ۵
 ۴) الف: حذف و یا کاهش مالیات بر مصرف کالاها و مالیات بر ارزش افزوده - مسیر شماره ۲ / ب: به صورت منطقی با افزایش مورد ۴، مورد ۵ نیز افزایش می‌یابد. / ج: مسیر شماره ۶

زیرمبحث: درس ۵ و ۶

جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد:

درسی Box

دولت برای انجام نقش‌های مختلفی که بر عهده دارد، خریداری در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است و با دریافت مالیات از شرکت‌ها و خانواده‌ها و پرداخت یارانه به آن‌ها نقشی مهم در اقتصاد ایفا می‌کند.

در بازار محصولات:

بنگاه‌ها: فروشنده کالاها و خدمات هستند و کالاها و خدمات مورد نیاز خانوارها و دولت را تولید می‌کنند و با دریافت پول از خانوارها و دولت، کالاها و خدمات را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند و از این طریق درآمد کسب می‌کنند. (پولی که خانوارها و دولت برای به دست آوردن کالاها و خدمات می‌پردازند با عبور از بازار محصولات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود).
 خانوارها: خریدار کالاها و خدمات هستند و بابت به دست آوردن کالاها و خدمات پول پرداخت می‌کنند.
 دولت: خریدار کالاها و خدمات هستند و بابت به دست آوردن کالاها و خدمات پول پرداخت می‌کنند.

در بازار عوامل تولید:

خانوارها: خانوارها صاحبان عوامل تولید (منابع طبیعی (زمین، نیروی کار، سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی) و فروشنده آن‌ها نیز هستند و عوامل تولید مورد نیاز بنگاه‌ها و دولت را با دریافت پول (تحت عناوین اجاره، مزد (حقوق) و سود) در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند و از این طریق درآمد کسب می‌کنند. (پولی که بنگاه‌ها و دولت برای به دست آوردن عوامل تولید می‌پردازند با عبور از بازار عوامل تولید به عنوان درآمد خانوار دریافت می‌شود).

بنگاه‌ها: خریدار عوامل تولید هستند و بابت به‌کارگیری عوامل تولید، پول آن‌ها را در قالب اجاره، مزد (حقوق) و سود به خانوارها پرداخت می‌کنند.

دولت: خریدار عوامل تولید هستند و بابت به‌کارگیری عوامل تولید، پول آن‌ها را در قالب اجاره، مزد (حقوق) و سود به خانوارها پرداخت می‌کنند.

بده - بستان‌های دولت با خانوارها و بنگاه‌ها:

دولت از خانوارها و بنگاه‌ها مالیات دریافت می‌کند.

دولت به خانوارها و بنگاه‌ها، کمک‌هایی را تحت عنوان یارانه (سبب حمایتی یا سوبسید) به شکل کالا و خدمات و یا به شکل وجه نقد پرداخت می‌کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به دلیل قیمت بالا، مایل به خرید تعداد واحد کم‌تری از کالا هستند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد، زیرا گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت به دلیل گران‌بودن کالا، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیشتری هستند، به تولید بیشتر می‌پردازند، در حالی که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند.

حال اگر دولت جهت بهبود عملکرد بازار بخواهد از ابزار مالیات استفاده کند، از کاهش نرخ مالیات غیرمستقیم (مانند مالیات بر مصرف یا مالیات بر ارزش افزوده) با هدف حمایت از مصرف‌کننده (به دلیل بالا بودن قیمت کالاها) استفاده خواهد کرد.

در نتیجه با کاهش نرخ مالیات، قیمت پایین خواهد آمد. در این حالت از یک سو، مصرف‌کنندگان با پایین آمدن قیمت، مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگر، تولیدکنندگان از مقدار تولید خود می‌کاهند. این کاهش قیمت تا رسیدن به سطح قیمت تعادلی و از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا ادامه می‌یابد. مسیر مربوط به مالیات مصرف‌کننده در نمودار، مسیر شماره ۲ است. ب) مسیر شماره ۴ «درآمد بنگاه‌ها از بازار محصولات» و مسیر شماره ۵ «پرداخت مالیات بر درآمد از سوی بنگاه‌ها به سمت دولت» است. به صورت منطقی با افزایش درآمد بنگاه‌ها از بازار محصولات (مسیر شماره ۴)، میزان مالیات بر درآمد پرداختی از سوی بنگاه‌ها به سمت دولت (مسیر شماره ۵) نیز افزایش می‌یابد. (وقتی یک شرکت درآمدش بیشتر بشه، مالیات بیشتری هم باید بپردازه، حالا شاید نرخ رشدشون یکی نباشه، اما مطمئناً هر دو با هم افزایش پیدا می‌کنن).

ج) مسیر شماره ۶ - دولت به خانوارها و بنگاه‌ها مبالغی تحت عنوان یارانه و یا کالا و خدماتی تحت عنوان سبب حمایتی (پرداخت‌های انتقالی) می‌پردازد. مسیر شماره ۳ نشان‌دهنده کالا و خدمات پرداختی دولت به خانوارها و مسیر شماره ۶ نشان‌دهنده کالا و خدمات پرداختی دولت به بنگاه‌هاست.

خانم حیدری، مدیرعامل یک شرکت تولید لوازم تحریر است. با توجه به دانش خود از بازار و عوامل مؤثر بر عرضه و تقاضا، پیشنهاد شما

به ایشان برای افزایش فروش و سودآوری کسب و کارشان، در هر کدام از موقعیتهای زیر چیست؟

- نزدیک شدن به ماه مهر
- کاهش درآمد خانوارها
- بخش زیادی از تولیدات کارخانه به فروش نمی‌رسند.

۱) کاهش میزان عرضه - افزایش عرضه کالاهای مقرون به صرفه با قیمت پایین تر - کاهش میزان تولید و عرضه

۲) افزایش میزان عرضه - تلاش برای تولید کالاهای گران تر و تمرکز بر خانوارهایی با درآمد بالاتر - کاهش قیمت کالاهای موجود با هدف فروش بیشتر

۳) کاهش میزان عرضه - تلاش برای تولید کالاهای گران تر و تمرکز بر خانوارهایی با درآمد بالاتر - کاهش میزان تولید و عرضه

۴) افزایش میزان عرضه - افزایش عرضه کالاهای مقرون به صرفه با قیمت پایین تر - کاهش قیمت کالاهای موجود با هدف فروش بیشتر

زیرمبحث: درس ۵

- با نزدیک شدن به ماه مهر (ماه شروع سال تحصیلی)، میزان تقاضا برای لوازم تحریر افزایش پیدا می‌کند و خانم حیدری می‌تواند **با افزایش میزان عرضه**، فروش بیشتری داشته باشد و سود بیشتری کسب کند.
- کاهش درآمد خانوارها منجر به کاهش میزان تقاضای (کاهش قدرت خرید) آن‌ها می‌شود. با کاهش درآمد، افراد تقاضایشان از یک کالا را کاهش می‌دهند و یا تصمیم می‌گیرند یک کالای ارزان تر را برای مصرف انتخاب کنند. خانم حیدری می‌تواند با **عرضه کالاهای ارزان**، میزان فروشش را بیشتر کند.
- وقتی قیمت یک کالا بالا باشد، افراد تقاضای کم تری برای خرید آن کالا دارند و طبیعی است که عرضه کننده نتواند کل کالاهایش را به فروش برساند، در این شرایط می‌شود با **کاهش قیمت**، میزان تقاضا و فروش را بالا برد.

مشاوره این سؤال مفهومی است. برای پاسخگویی به این سؤال باید بر عوامل مؤثر بر عرضه (رفتار اقتصادی تولیدکنندگان) مسلط باشید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر کدام از موارد زیر به کدام نوع بازار اشاره دارد؟

- شهرداری تهران برای ساخت خط جدید مترو با کم‌ترین قیمت ممکن، یک فراخوان عمومی منتشر کرده است.
- دکتر بقایی یکی از معضلات صنعت خودروسازی در ایران را، نوع بازار و شیوه عرضه کالا در آن می‌داند.
- کارشناسان باور دارند هزینه‌های اولیه بالای تولید برق در ایران و همین‌طور قیمت پایین فروش آن باعث شده تا بخش خصوصی تمایلی برای حضور در آن نداشته باشد.

(۱) مزایده - انحصاری - انحصار قانونی

(۲) مناقصه - رقابتی - انحصار طبیعی

(۳) مناقصه - انحصاری - انحصار طبیعی

(۴) مزایده - رقابتی - انحصار قانونی

زیرمبحث: درس ۵

درس‌های Box

انواع بازار

نوع بازار	تعریف	مثال
رقابتی	<ul style="list-style-type: none"> ● تعداد فروشندگان و خریداران بسیار زیاد است. ● حضور و رفتار هر یک از عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان نسبت به کل بازار بسیار کوچک است. ● هیچ‌یک از طرفین به تنهایی در شکل‌گیری قیمت تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت‌گذار» نیستند. 	بازار محصولات چرمی ماکارونی
انحصاری	<ul style="list-style-type: none"> ● گاه به دلایل (طبیعی - اقتصادی - قانونی یا غیرقانونی) تعداد فروشندگان یا خریداران به یک یا چند نفر محدود می‌شود. ● تولیدکننده یا فروشنده منحصر به فرد = انحصارگر در فروش خریدار یا تقاضاکننده منحصر به فرد = انحصارگر در خرید ● انحصارگر، قیمت‌گذار است و خریداران، قیمت‌پذیر. 	در کشور ما شرکت توانیر (به دلیل طبیعی) و شرکت‌های خودرویی (به دلایل قانونی) انحصارگر در فروش کالای خود به شمار می‌روند. شرکت پخش و پالایش فراورده‌های نفتی، از یک سو تنها خریدار و از سوی دیگر تنها فروشنده محصولات نفتی است.
حراجی‌ها	● مزایده	فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه‌ها و حراجی‌ها، مزایده برگزار می‌کنند.
	● مناقصه	خریداران عمده کالاها و خدمات (مثل خریدهای دولتی)، مناقصه برگزار می‌کنند.

- ✓ پاسخ خیلی تشریحی
- مناقصه: شهرداری (به عنوان یک خریدار (تقاضاکننده) عمده خدمات) تلاش دارد با کم‌ترین قیمت ممکن این خدمات را به دست آورد، در نتیجه با انتشار یک فراخوان، کم‌ترین قیمت پیشنهادی را انتخاب خواهد کرد.
 - انحصار در فروش: متن کتاب، بازار خودروسازی در ایران را انحصاری و از نوع انحصار قانونی می‌داند. (تو انحصار قانونی، قانون اجازه این‌که به بنگاه اقتصادی هدید وارد بازار بشه رو نمیده و یا کلی محدودیت برایش به وجود میاره - مثلاً تو ایران، دولت تعرفه و عوارض خیلی زیادی رو برای واردات خودرو گذاشته تا خودروهای خارجی گرون وارد ایران بشن و خودرو سازهای داخلی بتونن خیلی راحت تر با اون‌ها رقابت کنن).
 - انحصار طبیعی: صورت سوال خیلی واضح می‌گه چون هزینه تولید برق تو ایران بالاست و از اون طرف قیمت فروش (درآمد) اون پایینه، بخش خصوصی تمایل نداره وارد این بازار بشه، یعنی هیچ قانونی وجود نداره که اجازه نده به بنگاه اقتصادی دیگه وارد این بازار بشه.

با توجه به مفهوم کالا در اقتصاد و انواع آن، کدام گزینه توضیح بهتری نسبت به دو گزاره زیر ارائه می‌دهد؟

- قیمت کالای A در بازار، روزبه‌روز در حال افزایش است، و میزان تقاضای مردم در زمان حال از آن کالا هم در حال افزایش است.
 - افزایش درآمد افراد باعث نشد که میزان تقاضای آن‌ها برای کالاهای دست‌دوم افزایش پیدا کند.
- (۱) پیش‌بینی مردم از افزایش قیمت یک کالا در آینده باعث شده تا آن‌ها در زمان حال مقدار تقاضایشان را از آن کالا افزایش دهند. - ویژگی کالای پست، رفتار مغایر با قانون تقاضا را توجیه می‌کند.
- (۲) قانون تقاضا نشان می‌دهد که چگونه افزایش قیمت یک کالا می‌تواند منجر به افزایش تقاضای آن شود. - افزایش درآمد رفتار مغایر با قانون تقاضا در فرد را توضیح می‌دهد.
- (۳) پیش‌بینی مردم از افزایش قیمت یک کالا در آینده باعث شده تا آن‌ها در زمان حال مقدار تقاضایشان را از آن کالا افزایش دهند. - تغییر سلیقه مصرف‌کننده برای کالاهای جانشین و مکمل اثر یکسانی دارد.
- (۴) هرچند انسان در علم اقتصاد، موجودی با توانایی تصمیمات منطقی و عقلانی شناخته می‌شود اما گاهی اوقات انسان‌ها تصمیمات منطقی نمی‌گیرند. - ویژگی کالای پست، رفتار مغایر با قانون تقاضا را توجیه می‌کند.

مشاوره این سؤال نیز مفهومی است. بعد از پاسخ‌گویی به این سؤال و خواندن درس‌بکس و پاسخ تشریحی، سؤال ۱۵۱ کنکور تیرماه ۱۴۰۳ رو هم پاسخ بدهید.

زیرمبحث: درس ۵

عوامل مؤثر بر میزان تقاضای افراد:

- (۱) قیمت کالا: مقدار تقاضا از یک کالا با قیمت آن رابطه‌ای عکس دارد. با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش می‌یابد و بالعکس!
- (۲) درآمد: در رابطه با اثر درآمد بر تقاضای کالاها، دو نوع کالا داریم: **کالاهای معمولی و پست**:
 - **کالای معمولی**: کالایی است که با کاهش درآمد تقاضا برای آن کم می‌شود و با افزایش درآمد میزان مصرف آن کالا افزایش می‌یابد.
 - **کالای پست**: به کالایی گفته می‌شود که با افزایش درآمد تقاضا برای آن کاهش می‌یابد. (علت کاهش تقاضا این است که مصرف‌کنندگان با افزایش درآمدشان به جای مصرف آن کالا، روی به مصرف کالاهایی می‌آورند که کیفیت بالاتری داشته باشند).
 - (۳) **سلیقه**: چیزهایی که مد می‌شوند، حتی بدون تغییر قیمت، مقدار تقاضای آن‌ها زیاده‌تر می‌شود.
 - (۴) **انتظارات**: اگر مطلع شوید قیمت کالایی در آینده بیشتر می‌شود، امروز ممکن است درباره خرید آن تصمیم بگیرید که میزان بیشتری از آن کالا را بخرید.
 - (۵) **قیمت دیگر کالاها**: ارتباط کالاها با یکدیگر و تغییر قیمت آن‌ها، روی مقدار خرید ما از کالای مورد نظرمان اثر می‌گذارد. در رابطه با اثر قیمت دیگر کالاها بر قیمت کالاها، دو نوع کالا داریم: **کالاهای مکمل و جانشین**:
 - **کالاهای مکمل**: کالاهایی که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می‌شوند. مثل: قند و چای، اتومبیل و بنزین، مسواک و خمیردندان و ... افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش در میزان تقاضا برای کالای مکملش خواهد شد و برعکس.
 - **کالاهای جانشین**: کالاهایی هستند که در استفاده یا مصرف جایگزین یکدیگر می‌شوند. زمانی که قیمت یک کالا افزایش می‌یابد، تقاضا برای آن کالا کاهش و تقاضا برای کالای جانشینش افزایش می‌یابد. برعکس زمانی که قیمت یک کالا کاهش می‌یابد، تقاضا برای آن افزایش و تقاضا برای کالای جانشینش کاهش می‌یابد. کالاهای جانشین مانند: گوشت سفید و قرمز.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- پیش‌بینی مردم از افزایش قیمت یک کالا در آینده باعث می‌شود تا آن‌ها در زمان حال مقدار تقاضایشان از آن کالا را افزایش دهند، حتی اگر قیمت کالاها مدام افزایش پیدا کند.
- کالای پست: به کالایی گفته می‌شود که با افزایش درآمد، تقاضا برای آن کاهش می‌یابد. (علت کاهش تقاضا این است که مصرف‌کنندگان با افزایش درآمدشان به جای مصرف آن کالا روی به مصرف کالاهایی می‌آورند که کیفیت بالاتری داشته باشند.) با فرض ثابت‌بودن قیمت کالا، تقاضا برای کالای پست به صورت معکوس با درآمد ارتباط دارد. افزایش در درآمد سبب کاهش در مقدار تقاضای کالای پست در هر قیمت می‌شود. در نتیجه با توجه به عبارت صورت سؤال می‌توان نتیجه گرفت: «ویژگی کالای پست، رفتار مغایر با قانون تقاضا را توجیه می‌کند.»

با توجه به نمودار زیر پاسخ صحیح سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟
الف) در چه سطحی از درآمد، بازار با کمبود یا مازاد عرضه و تقاضا مواجه نیست؟

ب) در کدام نقطه، بازار با مازاد عرضه مواجه است؟

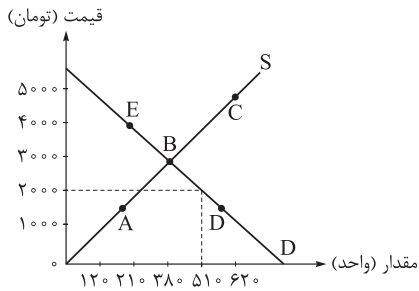
ج) در قیمت ۲۰۰۰ تومان، حداکثر درآمد تولیدکننده چه قدر است؟

۱) الف) ۱,۱۴۰,۰۰۰ تومان - ب) C - ج) ۱۰,۲۴۰,۰۰۰ تومان

۲) الف) ۳,۱۰۰,۰۰۰ تومان - ب) A - ج) ۴۲۰,۰۰۰ تومان

۳) الف) ۱,۱۴۰,۰۰۰ تومان - ب) E - ج) ۴۲۰,۰۰۰ تومان

۴) الف) ۳,۱۰۰,۰۰۰ تومان - ب) D - ج) ۱۰,۲۴۰,۰۰۰ تومان

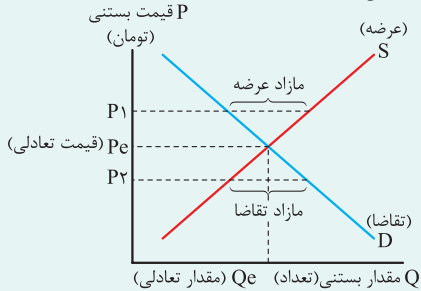

زیرمبحث: درس ۵

بررسی بازار کالا و خدمات

درسی Box

عامل ایجاد هماهنگی و تعادل در رفتار اقتصادی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان «قیمت کالا» است.

اگر نمودارهای عرضه و تقاضا را در یک محور مختصات رسم کنیم، نقطه برخورد دو منحنی عرضه و تقاضا، نقطه تعادل در بازار را نشان می‌دهد که قیمت متناظر با آن، قیمت تعادلی (P_e) و مقدار متناظر با آن را مقدار تعادلی (Q_e) در بازار می‌گویند.

در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، (سطح قیمت P_1) مصرف‌کنندگان به دلیل قیمت بالا، مایل به خرید تعداد واحد کم‌تری از کالا هستند و گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد. در این حالت به دلیل گران بودن کالا، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیشتری هستند، به تولید بیشتر می‌پردازند در حالی که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند. در صورت ادامه این روند، چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را با قیمتی پایین‌تر به فروش برسانند، در نتیجه، قیمت پایین می‌آید. در این حالت از یک سو، مصرف‌کنندگان با پایین آمدن قیمت، مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگر، تولیدکنندگان از مقدار تولید خود می‌کاهند. این کاهش قیمت تا رسیدن به سطح قیمت تعادلی و از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا ادامه می‌یابد.

در سطوح قیمت پایین‌تر از قیمت تعادلی، (سطح قیمت P_2) مصرف‌کنندگان به دلیل ارزان بودن کالا، مایل به خرید تعداد واحد بیشتری از کالا هستند و به دلیل ارزان بودن کالا، تقاضا برای آن زیاد است. در این حالت در بازار این کالا، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا وجود دارد. در حالی که تولیدکنندگان برای تولید آن کالا به آن مقدار، انگیزه کافی ندارند؛ در نتیجه تولید و عرضه آن کم می‌شود. در صورت ادامه این روند، چون گروهی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نخواهند شد، این گروه برای خرید کالا حاضر خواهند بود مبلغ بالاتری بپردازند و این امر سبب افزایش قیمت کالا می‌شود. افزایش قیمت باعث می‌شود که از یک سو تولیدکنندگان رغبت بیشتری به تولید نشان دهند و از سوی دیگر مصرف‌کنندگان از مصرف خود بکاهند. این افزایش قیمت تا رسیدن به سطح قیمت تعادلی و از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا ادامه می‌یابد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) در سطح قیمت تعادلی، بازار با کمبود یا مازاد عرضه و تقاضا مواجه نیست یعنی تعداد عرضه با تعداد تقاضا با هم برابر است؛

یعنی در نقطه B که نقطه تعادلی است (محل برخورد / منحنی‌های عرضه و تقاضا) با قیمت تعادلی ۳۰۰۰ تومان و تعداد تعادلی

۳۸۰ واحد سطح درآمد برابر خواهد بود با:

$$I = P \times Q_{S,D}$$

$$۳۰۰۰ \times ۳۸۰ = ۱,۱۴۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

ب) در نقاط بالای نقطه تعادلی که قیمت از سطح قیمت تعادلی بالاتر است با مازاد عرضه (کمبود تقاضا) مواجه هستیم. یعنی نقاط C و E.

ج) در قیمت ۲۰۰۰ تومان وضعیت بازار به شرح زیر است:

واحد $Q_S = 210$ (تعداد عرضه)

واحد $Q_D = 510$ (تعداد تقاضا)

تومان $P = 2000$ (قیمت)

در قیمت ۲۰۰۰ تومان بازار با کمبود عرضه (مازاد تقاضا) مواجه است یعنی ۵۱۰ واحد تقاضا برای کالا وجود دارد اما فقط ۲۱۰ واحد کالا تولید شده، پس برای به دست آوردن حداکثر درآمد تولیدکننده، باید تعداد عرضه را در قیمت هر واحد کالا ضرب کنیم:

تومان $2000 \times 210 = 420,000$

ردیف	تعداد تقاضا (کیلو)	قیمت (تومان)	تعداد عرضه (کیلو)
۱	۳۰۰	۸۰۰	۰
۲	۲۳۰	۱۰۵۰	۷۰
۳	۱۹۰	۲۳۰۰	۱۰۰
۴	۱۵۰	۲۴۰۰	۱۵۰
۵	۱۰۰	۴۸۰۰	۱۹۰
۶	۷۰	۵۹۰۰	۲۳۰
۷	۰	۶۳۰۰	۳۰۰

با توجه به جدول مقابل به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- الف) در قیمت ۲۳۰۰ تومان بازار با چه شرایطی روبه‌رو است؟
 ب) حداکثر درآمد تولیدکننده در قیمت ۱۰۵۰ تومان چه قدر است؟
 ج) در کدام ردیف از جدول بازار با کمبود تقاضا مواجه است؟

۱) الف) مازاد تقاضا - ب) ۲۴۱,۵۰۰ تومان - ج) ردیف ۵

۲) الف) مازاد عرضه - ب) ۷۳,۵۰۰ تومان - ج) ردیف ۴

۳) الف) مازاد عرضه - ب) ۲۴۱,۵۰۰ تومان - ج) ردیف ۲

۴) الف) مازاد تقاضا - ب) ۷۳,۵۰۰ تومان - ج) ردیف ۶

زیرمبحث: درس ۵

الف) در قیمت ۲۳۰۰ تومان، بازار با مازاد تقاضا (کمبود عرضه) یا فزونی تقاضا بر عرضه مواجه است (رد گزینه‌های (۲) و (۳)).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

Q_D	Q_S	P
$190 >$	۱۰۰	۲۳۰۰

ب) در قیمت ۱۰۵۰ تومان مقدار تقاضا ۲۳۰ کیلو است در حالی که فقط ۷۰ کیلو عرضه صورت می‌گیرد؛ پس برای به دست آوردن حداکثر درآمد تولیدکننده باید تعداد عرضه‌شده را در قیمت ضرب کنیم تا درآمد را به دست آوریم.

$$70 \times 1050 = 73,500 \text{ تومان}$$

ج) در بازار، زمانی کمبود تقاضا (مازاد عرضه) وجود دارد که قیمت از سطح قیمت تعادلی بالاتر باشد. در این صورت تولیدکنندگان با هدف کسب سود بیشتر، تعداد بیشتری تولید می‌کنند، در صورتی که تقاضاکنندگان در این سطح از قیمت تمایل چندانی به خرید ندارند. ← ردیف‌های ۵ و ۶ و ۷

کدام یک از عبارات زیر در رابطه با واقعیت درست هستند؟

- الف) دولت‌ها با تعریف و اجرای حقوق مالکیت، امنیت خرید و فروش و مبادلات را بهبود می‌بخشند.
 ب) دولت کالاها و خدماتی که توسط افراد زیادی می‌تواند هم‌زمان استفاده شود به طوری که هیچ‌یک از افراد نمی‌توانند یکدیگر را از وجود آن محروم کنند را تحت عنوان کالاهای عمومی ارائه می‌کند.
 ج) گاهی دولت‌ها براساس اعتبار افراد اجازه می‌دهند که مالک واقعی چیزی به حساب آیند و حق خرید و فروش داشته باشند.
 د) دولت به عنوان یک عضو فعال و مؤثر در میدان فعالیت‌های اقتصادی حضور دارد و از بروز شرایطی که به مبادلات افراد آسیب بزند جلوگیری می‌کند.
 ه) خیابان‌ها، بوستان‌ها، تیرهای چراغ برق، مدارس، درمانگاه‌ها و آتش‌نشانی‌ها همه از مصادیق کالاهای عمومی هستند.

۲) الف - ه

۱) الف - ب

۴) ج - ب - الف

۳) ب - ه - د

زیرمبحث: درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارات نادرست:

- ج) دولت اجازه نمی‌دهد تا زمانی که فروشنده اثبات نکند که مالک واقعی چیزی است، آن را بفروشد.
 د) دولت به عنوان یک داور، در میدان فعالیت‌های اقتصادی حضور دارد.
 ه) مدارس و درمانگاه‌ها (اگر از نوع خصوصی باشند) لزوماً کالای عمومی نیستند.

با توجه به هر یک از سؤالات زیر پاسخ صحیح در کدام گزینه آمده است؟

- الف) در یک کارگاه تولیدی مبلغ قابل محاسبه برای پرداخت مهم‌ترین نوع مالیات این واحد تولیدی چیست؟
 (ب) جمله زیر به کدام یک از اهداف اخذ مالیات اشاره دارد؟
 «دولت با واریز یارانه از محل مالیات‌های پرداختی توسط مردم توانست اختلاف بین دهک‌ها در کشور را کاهش دهد.»
 (ج) هدف اصلی از اخذ مالیات چیست؟
- ۱) الف) درآمد کارگاه تولیدی (ب) تشویق فعالیت‌های مطلوب و کاهش فعالیت‌های نامناسب (ج) کاهش نابرابری‌ها
 ۲) الف) سود کارگاه تولیدی (ب) کاهش نابرابری‌ها و فاصله‌های اقتصادی و اجتماعی (ج) افزایش درآمد دولت
 ۳) الف) درآمد کارگاه تولیدی (ب) کاهش نابرابری‌ها و فاصله‌های اقتصادی و اجتماعی (ج) کاهش نابرابری‌ها
 ۴) الف) سود کارگاه تولیدی (ب) کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب (ج) افزایش درآمد دولت

مشاوره در کنکور تیرماه ۱۴۰۳، قسمت «ج» سؤال ۱۴۷ مشابه قسمت «الف» این سؤال است. این قسمت از قسمت بیشتر بدانیم صفحه ۶۲ کتاب درسی طرح شده است. این قسمت بیشتر بدانیم که در خصوص اقسام مالیات بر درآمد است را بخوانید و قسمت‌های مهم آن را به خاطر بسپارید.

زیرمبحث: درس ۶

مهم‌ترین نوع مالیات، مالیات بر درآمد مشاغل است. تعریف: مالیات بر درآمد شخص حقیقی از اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی به صورت کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه‌ها (سود) تعلق می‌گیرد. بنابراین در یک کارگاه تولیدی مبلغ قابل محاسبه برای پرداخت مالیات بر درآمد اشخاص، میزان سود این واحد تولیدی است.

(ب) جمله صورت سؤال به کاهش نابرابری‌ها و فاصله‌های اقتصادی و اجتماعی اشاره دارد.

(ج) هدف اصلی از مالیات این است که درآمد دولت را تا حدی بالا ببرد که عملکرد دولت مؤثر واقع شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از جملات زیر به کدام یک از انواع مالیات‌ها اشاره دارد؟

- (الف) این نوع از مالیات تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورهاست.
 (ب) این نوع مالیات از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند.
 (ج) اساس و مبنای مالیات بر دارایی است.
 (د) مهم‌ترین نوع مالیات است.
 (ه) مالیات بر تنباکو زیرمجموعه این نوع مالیات است.

- (۱) الف) تعرفه‌های گمرکی - ب) مالیات بر ارزش افزوده - ج) ثروت مؤدی - د) مالیات بر درآمد مشاغل - ه) مالیات بر مصرف
 (۲) الف) مالیات بر درآمد - ب) مالیات بر مصرف - ج) درآمد مؤدی - د) مالیات بر دارایی - ه) مالیات بر ارزش افزوده
 (۳) الف) عوارض گمرکی - ب) مالیات بر درآمد - ج) درآمد مؤدی - د) مالیات بر درآمد مشاغل - ه) مالیات بر ارزش افزوده
 (۴) الف) مالیات بر درآمد - ب) مالیات بر ارزش افزوده - ج) ثروت مؤدی - د) مالیات بر دارایی - ه) مالیات بر مصرف

زیرمبحث: درس ۶

درس‌Box

مالیات مستقیم: در این نوع از مالیات، مبلغی به عنوان مالیات از درآمد و دارایی افراد دریافت می‌شود.
 مالیات غیرمستقیم: در این نوع از مالیات، مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می‌شود.
انواع مالیات
 مالیات مستقیم:

انواع مالیات مستقیم	اساس و مبنای مالیات	توضیحات
مالیات بر دارایی	ثروت مؤدی (پرداخت‌کننده مالیات)	<ul style="list-style-type: none"> مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی: مالیات بر ارث مالیات بر ارث، از اموال و دارایی‌های باقی‌مانده شخص فوت‌شده، دریافت می‌شود. دولت از اموال (دارایی و ثروت) شخص متوفی در زمان انتقال به وراثت مالیات می‌گیرد.
مالیات بر درآمد	درآمد افراد و شرکت‌ها (و نه ثروت آن‌ها)	<ul style="list-style-type: none"> مالیات بر درآمد اشخاص: مهم‌ترین نوع مالیات مالیات بر درآمد از هر کدام از انواع درآمدها جداگانه دریافت می‌شود. مثلاً مالیات بر حقوق، مالیات بر درآمد املاک.

مالیات غیرمستقیم:

انواع مالیات غیرمستقیم	توضیحات
عوارض گمرکی و خدماتی	<p>عوارض گمرکی:</p> <ul style="list-style-type: none"> حقوق و عوارض گمرکی (که با نام «تعرفه‌های گمرکی» نیز شناخته می‌شود). در واقع مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاهای مختلف است. این نوع از مالیات، تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند. این نوع از مالیات، علاوه بر این که یکی از راه‌های درآمدزایی دولت‌ها هستند، معمولاً برای حمایت از صنایع داخلی نیز به کار گرفته می‌شوند. این نوع از مالیات، ممکن است براساس قیمت و ارزش کالاها یا براساس ویژگی‌ها و مشخصات آن‌ها (حجم، وزن و ...) تعیین و دریافت شوند. <p>عوارض خدماتی:</p> <ul style="list-style-type: none"> انواع عوارض درج‌شده در قبض‌های شهرداری، مالیات تلقی می‌شود. شهرداری در مقابل خدماتی که ارائه می‌کند، وجوهی مانند عوارض خودرو و یا عوارض نوسازی و دفع پسماند دریافت می‌کند.

انواع مالیات غیرمستقیم	توضیحات
مالیات بر مصرف	<ul style="list-style-type: none"> مالیاتی است که مصرف‌کنندگان کالاها را در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا) پرداخت می‌کنند. اگر فرد میزان بیشتری از کالا را مصرف کند، در نهایت مالیات بیشتری نیز پرداخت می‌کند. این نوع مالیات نهایتاً به وسیله مصرف‌کننده نهایی پرداخت می‌شود، اما وظیفه قانونی پرداخت آن به عهده تولیدکنندگان و فروشندگان است. مثال این نوع از مالیات در کشور ما: مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی و مالیات بر دخانیات
مالیات بر ارزش افزوده	<ul style="list-style-type: none"> منظور از این نوع مالیات، مالیاتی است که از تفاوت بین ارزش کالا و خدمات عرضه‌شده با ارزش کالا و خدمات خریداری‌شده در دوره‌ای مشخص گرفته می‌شود. این نوع از مالیات، چندمرحله‌ای است و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی برحسب ارزش افزوده گرفته می‌شود. مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می‌دهد و از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند، چراکه مالیات پرداخت‌شده تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود. در این نوع از مالیات، کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شوند. در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها منبع مالیات را از فروش خودشان جمع‌آوری و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها، پرداخت می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- الف) حقوق و عوارض گمرکی در واقع مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاهاست که با نام تعرفه‌های گمرکی نیز شناخته می‌شود و تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند.
- ب) مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت و به علت مرحله‌ای‌بودنش از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند.
- ج) اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی است.
- د) مهم‌ترین نوع مالیات، مالیات بر درآمد اشخاص است.
- ه) مالیات بر تنباکو یا دخانیات از مصادیق مالیات بر مصرف هستند.

در کدام گزینه موارد ذکر شده به ابزارهای تأمین منابع مالی دولت برای ارائه خدمات و کالاهای عمومی اشاره دارد؟

- ۱) پرداخت یارانه - فروش اوراق مشارکت - دریافت عوارض گمرکی از واردکنندگان
- ۲) عوارض نوسازی شهرداریها - خرید اوراق مشارکت - فروش محصولات پتروشیمی به کشورهای همسایه
- ۳) فروش اوراق مشارکت - صادرات نفت به کشورهای آمریکای لاتین - عوارض نوسازی شهرداریها
- ۴) اضافه شدن برخی اصناف به معافیت‌های مالیاتی - خرید اوراق مشارکت - دریافت عوارض گمرکی از واردکنندگان

زیرمبدا: درس ۶

درس‌Box

منابع مالی دولت برای کالاها و خدمات گوناگونی که ارائه می‌دهد و مسئولیت‌های مختلفی که بر عهده دارد و همچنین ارائه خدمات و کالاهای عمومی، معمولاً و در بیشتر موارد از سه محل تأمین می‌شود:

- ۱) مالیات‌ها شامل: مالیات‌های مستقیم (مانند: مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد) و مالیات‌های غیرمستقیم (مانند عوارض گمرکی (مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاها، مختلف)، عوارض خدماتی (عوارض درج شده در قبض‌های شهرداری، عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند)، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده)
- ۲) فروش دارایی‌های ملی (تجدیدناپذیر) مانند نفت و گاز (صادرات و فروش دارایی‌های ملی)
- ۳) ایجاد بدهی (فروش اوراق مشارکت برای طرح‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری)

فروش اوراق مشارکت برای طرح‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری، صادرات و فروش دارایی‌های ملی و دریافت عوارض نوسازی همگی از ابزارهای تأمین منابع مالی دولت محسوب می‌شود.

پرداخت یارانه، خرید اوراق مشارکت و اضافه شدن معافیت‌های مالیاتی از راه‌های تأمین منابع مالی محسوب نمی‌شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در جدول زیر مجموع مالیات‌های پرداختی افراد ذکر شده است. با توجه به این اطلاعات:

- (الف) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات، چند میلیارد تومان است؟
 (ب) چند درصد از مجموع مالیات‌های مستقیم پرداختی به مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی تعلق دارد؟
 (ج) مالیات بر مصرف پرداختی در این جامعه چند میلیارد تومان است؟

مالیات بر درآمد مشاغل	۹۱۰ میلیارد تومان
مجموع مالیات غیرمستقیم پرداختی	۹۸۰۰ میلیارد تومان
مالیات بر درآمد	۱۸۸۵ میلیارد تومان
مالیات بر ارزش افزوده	۵۳۰ میلیارد تومان
عوارض گمرکی و خدماتی	۲۷۵ میلیارد تومان
مالیات بر دارایی	۲۳۵۵ میلیارد تومان
مالیاتی که برای ایجاد شفافیت و کاهش فرار مالیاتی وضع می‌شود.	۱/۵ برابر مالیات بر درآمد مشاغل

$$(۲) \quad ۹۱۰ - ۱۲/۵ - ۸۱۶۰ \text{ درصد}$$

$$(۱) \quad ۹۱۰ - ۱۶ - ۶۶۵۰ \text{ درصد}$$

$$(۴) \quad ۲,۳۵۵ - ۱۲/۵ - ۶۶۵۰ \text{ درصد}$$

$$(۳) \quad ۲,۳۵۵ - ۱۶ - ۸۱۶۰ \text{ درصد}$$

زیرمبحث: درس ۹

فرمول‌های مهم:

میزان مالیات بر درآمد + میزان مالیات بر دارایی = میزان مالیات مستقیم

میزان مالیات بر ارزش افزوده + میزان مالیات بر مصرف + عوارض گمرکی و خدماتی = میزان مالیات غیرمستقیم

(الف) مهم‌ترین نوع مالیات، مالیات بر درآمد مشاغل است و برابر با ۹۱۰ میلیارد تومان است.

(ب) مجموع مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد برابر است با میزان مالیات مستقیم پرداختی:

مالیات بر درآمد + مالیات بر دارایی = مجموع میزان مالیات مستقیم پرداختی

$$= ۲,۳۵۵ + ۱,۸۸۵ = ۴,۲۴۰ \text{ میلیون تومان}$$

میلیون تومان ۵۳۰ = مالیات بر ارزش افزوده = مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی

$$\text{درصد تعلق مجموع مالیات مستقیم به مالیات بر دارایی} = \frac{\text{مالیات بر ارزش افزوده}}{\text{مجموع مالیات‌های مستقیم پرداختی}} \times ۱۰۰ = \frac{۵۳۰}{۴,۲۴۰} \times ۱۰۰ = ۱۲,۵\%$$

$$= ۱۲/۵ \text{ درصد}$$

(ج)

مالیات بر درآمد مشاغل ۱/۵ = میزان مالیات بر ارزش افزوده (مالیاتی که برای ایجاد شفافیت و کاهش فرار مالیاتی وضع می‌شود).

$$= ۱/۵ \times ۹۱۰ = ۱,۳۶۵ \text{ میلیون تومان}$$

میزان مالیات بر مصرف + میزان مالیات بر ارزش افزوده + عوارض گمرکی و خدماتی = مجموع میزان مالیات غیرمستقیم پرداختی

$$۹,۸۰۰ = ۲۷۵ + ۱,۳۶۵ + \text{میزان مالیات بر مصرف}$$

$$\text{میلیون تومان } ۸,۱۶۰ = ۹,۸۰۰ - (۲۷۵ + ۱,۳۶۵) = \text{میزان مالیات بر مصرف}$$

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه در خصوص بودجه دولت صحیح نیست؟

- (۱) با توجه به درآمدها و هزینه‌ها، دولت‌ها یا با مازاد یا کسری یا با توازن بودجه روبه‌رو خواهند بود.
- (۲) بودجه دولت در واقع برنامه یک‌ساله دولت را برای خرج کردن با توجه به درآمدها ارائه می‌دهد.
- (۳) دولت‌ها می‌توانند با برنامه‌ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه، بودجه‌ای متوازن داشته باشند.
- (۴) میزان درآمد دولت در بودجه ذکر نمی‌شود بلکه باید با برنامه‌ریزی، درآمدها به سطح مخارج نزدیک شوند.

زیرمبحث: درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بودجه دولت

دولت برای مدیریت کلان کشور، در مقابل درآمدهایی که به دست می‌آورد، مخارج و هزینه‌هایی نیز دارد. به سخن دیگر، دولت برای انجام وظایف خود، همچون بهبود عملکرد بازار و ارائه کالاهای عمومی، باید هزینه کند. دولت‌ها برای اداره امور کشور با توجه به درآمدها و هزینه‌هایشان، نیاز به یک برنامه دارند که در قالب بودجه نشان داده می‌شود. بودجه دولت در واقع برنامه یک‌ساله دولت را برای خرج کردن با توجه به درآمدها ارائه می‌دهد. اگر درآمد بودجه از هزینه آن بیشتر باشد، با «مازاد بودجه» روبه‌رو هستیم و اگر هزینه‌ها از درآمدها بیشتر باشد، «کسری بودجه» خواهیم داشت. دولت‌ها باید سعی کنند با برنامه‌ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه از کسری بودجه جلوگیری کنند و بودجه‌ای «متوازن» داشته باشند.

در نتیجه عبارت گزینه (۴) نادرست است؛ در بودجه میزان درآمدها پیش‌بینی شده و مخارج یا هزینه‌ها نیز با توجه به درآمد مشخص خواهند شد.

مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده برای یک کالا ۸۵,۵۰۰ تومان است. اگر اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل از مرحله دوم پرداخت شده است برابر با ۳۱,۵۰۰ تومان و قیمت کالا در مرحله اول (بدون احتساب مالیات بر ارزش افزوده) نیز برابر با ۳۵۰ هزار تومان باشد، نرخ محاسبه مالیات و قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله آخر به ترتیب، کدام است؟

- (۱) ۱۰ درصد - ۹۳۵,۵۰۰ تومان
- (۲) ۹ درصد - ۱,۰۳۵,۵۰۰ تومان
- (۳) ۱۰ درصد - ۹۵۵,۵۰۰ تومان
- (۴) ۹ درصد - ۹۹۵,۵۰۰ تومان

زیرمبحث: درس ۶

دروس Box

برای حل مسائل مالیات بر ارزش افزوده می‌توانید فرمول‌های ارائه‌شده در جدول زیر را به خاطر بسپارید.

توضیحات	مراحل
(نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times قیمت کالا در آن مرحله) + قیمت کالا در آن مرحله	قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده
نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times قیمت کالا در آن مرحله	مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده
برابر است با مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله قبل	اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل پرداخت شده
مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله قبل - مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در آن مرحله یا نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times میزان ارزش افزوده آن مرحله	مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده
مجموع مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده تمامی مراحل مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده در مرحله آخر	مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده یا

پاسخ خیلی تشریحی ✓ منظور از اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل از مرحله دوم پرداخت شده است، همان مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله اول است و با دانستن این که قیمت کالا در مرحله اول (بدون احتساب مالیات بر ارزش افزوده) برابر با ۳۵۰ هزار تومان است، می‌توان نرخ مالیات بر ارزش افزوده را محاسبه نمود:

نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times قیمت کالا در مرحله اول = مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله اول
 $31,500 = 350,000 \times \text{نرخ مالیات بر ارزش افزوده}$
 $\Rightarrow \text{نرخ مالیات بر ارزش افزوده} = \frac{31,500}{350,000} = 0.09$

درصد $9 = 0.09 \times 100 =$ نرخ مالیات بر ارزش افزوده (بر حسب درصد)

مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده برابر با مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر است. با استفاده از این نکته می‌توان قیمت کالا در مرحله آخر را محاسبه نمود:

نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times قیمت کالا در مرحله آخر = مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر
 $85,500 = \frac{9}{100} \times \text{قیمت کالا در مرحله آخر}$

تومان $950,000 =$ قیمت کالا در مرحله آخر \Rightarrow

(نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times قیمت کالا در مرحله آخر) + قیمت کالا در مرحله آخر = قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده در مرحله آخر
تومان $950,000 + 85,500 = 1,035,500$

۱۶۰

در کدام گزینه هر دو مورد بیان شده، می‌تواند خسارات ناشی از وضعیت ناپایدار برخی درآمدهای دولت را بهبود ببخشد؟

- ۱) توجه به اقتصاد غیرنفتی مثل توسعه گردشگری و صادرات محصولات ایرانی - حمایت از تولیدات داخلی با راندمان بالا (خودرو، لوازم خانگی برقی، لوازم خانگی گازی و ...) با هدف حمایت از تولید صادرات‌گرا و رشد اشتغال
- ۲) واردات انرژی و پرهیز از اتمام منابع موجود در ایران - ایجاد راه‌هایی مانند تهاجر کالا با کالاها به منظور کم‌اثر کردن تحریم‌ها
- ۳) اختصاص دادن بخشی از درآمدهای نفتی به تولیدات دانش‌بنیان و ایجاد مزیت در این حوزه - پرداخت وام و تسهیلات به کارمندان دولت جهت بهبود وضعیت زندگی آن‌ها
- ۴) برگزاری برنامه‌های بزرگ تحقیقی جهت شناسایی تمام منابع موجود در کشور برای رشد اقتصادی بیشتر - افزایش یارانه انرژی به منظور تسهیل زندگی مردم

زیرمبحث: درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کاهش وابستگی به نفت به پایداری درآمدهای دولت کمک خواهد کرد:

ایجاد دارایی با درآمدهای نفتی و متنوع کردن محصولات با سود بیشتر امری مثبت برای پایداری درآمدی دولت خواهد بود. توجه به اقتصاد غیرنفتی مثل توسعه گردشگری و صادرات محصولات ایرانی - حمایت از تولیدات داخلی با راندمان بالا (خودرو، لوازم خانگی برقی، لوازم خانگی گازی و ...) با هدف حمایت از تولید صادرات‌گرا و رشد اشتغال نیز یکی از راه‌های پایداری درآمدی دولت خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲): واردات کالا در وهله اول هزینه‌های زیادی به دولت تحمیل می‌کند و همچنین وارد کردن کالایی که در تولید آن مزیت داریم با قواعد اقتصادی منطبق نیست.

گزینه ۳): پرداخت وام و تسهیلات برای دولت هزینه‌های زیادی دارد و به‌نوعی در دسته هزینه‌های جاری کشور قرار دارد.

گزینه ۴): پرداخت یارانه بیشتر یعنی افزایش هزینه‌های دولت و این موضوع در مسیر پایداری درآمدی دولت اثر مثبتی نخواهد داشت.